

National Library
of Sweden

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

Ex. A

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1929:26
JUSTITIEDEPARTEMENTET

FALSK FÖRKLARING. FALSK ANGIVELSE M. M.

FÖRBEREDANDE
UTKAST TILL STRAFFLAG

SPECIELLA DELEN. VIII.

AV

JOHAN C. W. THYRÉN

STOCKHOLM
1929

Statens offentliga utredningar 1929

Kronologisk förteckning

1. Betänkande och förslag till förenkling av organisation och förvaltning å flottans stationer och varv samt örlogsdepån i Göteborg. Vissa byggnadsarbeten m. m. vid flottans station i Stockholm. (Supplement till del 3. Lokalfrågor.) Beckman. 30 s. **Fö.**
2. Betänkande och förslag angående vissa ekonomiska spörsmål berörande enskilda järnvägar. Beckman. 64 s. **K.**
3. Betänkande och förslag angående tryggande av hos enskild arbetsgivare anställd personals rätt till utfäst pension. Norstedt. 92 s. **Ju.**
4. Svenska aktiebolags balansräkningar åren 1911—1925. Tiden. 529 s. **Fi.**
5. Redogörelse för de ecklesiastika boställena. 6. Kopparbergs län. Av Henrik Bovin. Beckman. lij, 718 s. **E.**
6. Utredning och förslag rörande studieunderstöd åt lärjungar vid statens läroverk och med dem jämförliga läroanstalter. Norstedt. 107 s. 14 pl. **E.**
7. Berättelse rörande studier i vissa sinnessjukvårdsfrågor — särskilt arbetsterapi och hjälpverksamhet — i Danmark, Tyskland, Holland och Schweiz. Norstedt. 117 s. **S.**
8. 1928 års tjänstesakkunnigas utredning och förslag i fråga om underofficerarnas tjänsteställning. Fahlcrantz. 90 s. **Fö.**
9. Betänkande med förslag till lagstiftning om åtgärder mot lösdriveri samt åtgärder mot sedeslöst leverne av samhällsskadlig art. Norstedt. 208 s. **S.**
10. Utredning och förslag rörande praktisk lärarkurs för blivande lärare vid de allmänna läroverken m. fl. undervisningsanstalter. Norstedt. 116 s. **E.**
11. Förslag till omorganisation av rättsobducentväsendet m. m. Norstedt. 66 s. 1 karta. **S.**
12. Lagberedningens förslag angående vissa internationella rättsförhållanden. 1. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap m. m. Norstedt. 130 s. **Ju.**
13. Lagberedningens förslag angående vissa internationella rättsförhållanden. 2. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge angående indrivning av underhållsbidrag m. m. Norstedt. 59 s. **Ju.**
14. Betänkande med förslag till steriliseringslag. Beckman. 111 s. **S.**
15. Betänkande med utkast till lagstiftning om ekonomiska föreningars rätt att driva inlåningsrörelse. Marcus. 39 s. **Fi.**
16. Betänkande med förslag till förordning om motorfordon m. m. jämte därmed sammanhängande författningar samt till stadga om trafiken å vägar och gator. Marcus. 305 s. **K.**
17. Betänkande angående rationell skatteuppbörd. Marcus. 334 s. 5 utkast till blanketter. **Fi.**
18. Förslag till lag angående bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar (epizootilag) och förordning med närmare föreskrifter angående bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar (epizootiförordning). Norstedt. 154 s. **Jo.**
19. Utredning beträffande centralanstaltens för försöksväsendet på jordbruksområdet och en blivande högre lantbruksundervisnings inbördes ställning. Norstedt. 174 s. 28 skissritningar. **Jo.**
20. Utredning och förslag rörande lantmäteriundervisningens ordnande. Marcus. 120 s. **Jo.**
21. Betänkande och förslag rörande understöd åt den civila luftfarten. Beckman. 198 s. **K.**
22. Lagberedningens förslag till revision av ärvdabalken. 3. Förslag till lag om testamente m. m. Norstedt. 450 s. **Ju.**
23. Förslag till tillämpningsföreskrifter till tulltaxeförordningen med motivering jämte utkast till anvisningar till nämnda föreskrifter. Norstedt. 72 s. **Fi.**
24. Betänkande angående en reformerad sjukförsäkring m. m. Beckman. vj, 99 s. **S.**
25. Yttranden av häradshövdingar och rådhusrätter över processkommissionens betänkande angående rättegångsväsendets ombildning. Norstedt. iv, 325 s. **Ju.**
26. Falsk förklaring. Falsk angivelse m. m. Förberedande utkast till strafflag. Speciella delen. 8. Av J. C. W. Thyrén. Lund, Berling. 217 s. **Ju.**

Anm. Om särskild tryckort ej angives, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1929:26
JUSTITIEDEPARTEMENTET

FALSK FÖRKLARING. FALSK ANGIVELSE M. M.

FÖRBEREDANDE
UTKAST TILL STRAFFLAG

SPECIELLA DELEN. VIII.

AV

JOHAN C. W. THYRÉN

I DISTRIBUTION HOS
A.-B. GLEERUPSKA UNIV.-BOKHANDELN, LUND

KUNGL. BIBLIOTEKET STOCKHOLM

LUND 1929
BERLINGSKA BOKTRYCKERIET

FÖRORD.

Det av mig senast utgivna utkast rörande strafflagens speciella del omfattade en grupp av brott mot staten, nämligen ämbetsbrotten. Föreliggande utkast innehåller en grupp, som här ävenledes uppfattats såsom brott mot staten, nämligen mened (utvidgat till »falsk förklaring») samt angivelse (eller åtal) och framställande av falska indicier mot oskyldig; sålunda motsvarande strafflagens 13 kap. och 16 kap. 1—6 §§.

Den komparativa framställningen har, förutom i föregående del medtagna strafflagar, tagit hänsyn till den nya spanska strafflagen av oktober 1928 ävensom till den kinesiska av mars s. å. (i *Burdetts och Liangs* engelska översättning). Beträffande förslagen har ingen annan ändring skett, än att nu det danska regeringsförslaget av 1928 lagts till grund. Det danska regeringsförslaget av oktober 1929 har icke kunnat medtagas.

Såsom bilaga till den historiska översikten har i parallelltryck sammanställts hithörande delar av Lagkommitténs förslag 1839, Lagberedningens förslag 1844, K. Maj:ts proposition 1862 samt nu gällande lag.

Av förut omnämnda skäl hava, liksom i föregående delar, bestämmelser motsvarande dem om påföljd enligt strafflagen 2: 19 tillsvidare förbigåtts.

Utkastets närmast följande del torde komma att behandla brott mot myndighet.

Lund 1 november 1929.

Johan C. W. Thyrén.

Förkortningar av citerade lagar och lagförslag.

Aarg. = Kantonen Aargaus strafflag.

Allm. Utk. = Förberedande utkast till strafflag. Kap. I—XIII (allmänna delen). Av Johan C. W. Thyrén. 1916.

App. A.-Rh. = Strafflagen för Appenzell Ausser-Rhoden.

App. I.-Rh. = Strafflagen för Appenzell Inner-Rhoden.

Arg. = Argentinas strafflag (av 1921).

Ariz. = Arizonas strafflag.

Bas. = Strafflagarne för kantonen Basel-Stadt och kantonen Basel-Landschaft (nästan likalydande).

Belg. = Belgiens strafflag.

Bern = Kantonen Berns strafflag.

Bras. = Brasiliens strafflag.

Bulg. = Bulgariens strafflag.

Calif. = Californiens strafflag.

Can. = Canadas strafflag.

Chil. = Chiles strafflag.

Columb. = Columbias strafflag.

Costa R. = Costa Ricas strafflag (av 1924).

D. = Danmarks strafflag.

D. Fsl. = Danska regeringsförslaget till strafflag ($^{16}/_{3}$ 1928).

Eng. = Engelsk straffrätt (anförd efter *Stephen*, A Digest of the Criminal Law, 1926; Siffrorna avse artt.).

Fi. = Finlands strafflag.

Fi. Fsl. = Förslag till ny strafflag. II och III delen. Av Professor Allan Serlachius, enligt uppdrag av Justitieministeriet. Hälsingfors 1922.

Fr. = Frankrikes strafflag.

Freib. = Kantonen Freiburgs strafflag (av 1924).

Gen. = Kantonen Genèves strafflag.

Glar. = Kantonen Glarus' strafflag.

Graub. = Kantonen Graubündens strafflag.

Grek. = Greklands strafflag.

H. = Hollands strafflag.

Idaho = Idahos strafflag.

Illin. = Illinois' strafflag.

Ind. Pen. C. = Indian Penal Code (gällande för vissa områden av Brittiska Indien).

Iowa = Iowas strafflag.

It. = Italiens strafflag.

It. Fsl. = Italienska förslaget (av 1927).

Jap. = Japans strafflag.

Kina = Kinas strafflag (av $^{10}/_{3}$ 1928).

L. B. = Lagberedningens förslag (1844).

L. K. = Lagkommitténs förslag (1839).

Luz. = Kantonen Luzerns strafflag.

Mex. = Mexikos strafflag.

M. B. = Missgärningsbalken av 1734 års lag.

Mississ. = Mississippis strafflag.

N. = Norges strafflag.

Nebr. = Nebraskas strafflag.

Neuch. = Kantonen Neuchatels strafflag.

N. Jers. = New Jerseys strafflag.

N. S. Wales = Strafflagen för Nya Syd-Wales.
N. Y. = Staten New Yorks strafflag.
N. Zeal. = Strafflagen för Nya Zeeland.
N. Carol. = Nord Karolinas strafflag.
Obw. = Kantonen Obwaldens strafflag.
Ohio = Ohios strafflag.
Perú. = Strafflagen för Perú (av 1924).
Port. = Portugals strafflag.
Queensl. = Queenslands strafflag.
R. = Rysslands strafflag (av 1926).
Rum. = Rumäniens strafflag.
S. = Sveriges strafflag.
Schaffh. = Kantonen Schaffhausens strafflag.
Schw. Fsl. = Schweiziska strafflagsförslaget (i lydelsen af 1918).
Schwyz = Kantonen Schwyz' strafflag.
S. Fsl. 1923 = Förslag till strafflag, allmänna delen, samt förslag till lag angående villkorlig frigivning, jämte motiv avgivna av strafflagskommissionen. Stockholm 1923.
Soloth. = Kantonen Solothurns strafflag.
Sp. = Spaniens strafflag (av $^{8}/_{9}$ 1928).
Spec. Utk. = Förberedande utkast till strafflag. Speciella delen. Av Johan C. W. Thyrén.
I. Brott mot kroppslig okränkbarhet. Lund 1917.
II. Ärekränkningsbrotten. Lund 1919.
III. Förmögenhetsbrotten. Första delen. Lund 1920.
IV. Förmögenhetsbrotten. Andra delen. Lund 1922.
V. Allmänfarliga brott. Lund 1923.
VI. Förfalskningsbrotten. Lund 1925.
VII. Ämbetsbrotten. Lund 1928.
S:t Gall. = Kantonen S:t Gallens strafflag.
T. = Tysklands strafflag.
T. Fsl. = Tyska regeringsförslaget av $^{14}/_{5}$ 1927.
Tasm. = Tasmaniens strafflag (av 1924).
Tex. = Texas' strafflag.
Thurg. = Kantonen Thurgaus strafflag.
Tic. = Kantonen Ticinos strafflag.
Tjslov. Fsl. = Tjeckoslovakiska förslaget (av 1925).
Turk. = Turkiets strafflag (av 1926).
Ung. = Ungerns strafflag.
U. S. A. Crim. C. = Strafflag för Nordamerikas förenade stater, gällande för vissa områden eller vissa fall.
Venez. = Venezuelas strafflag (av 1926).
Waadt = Kantonen Waadts strafflag.
Wallis = Kantonen Wallis' strafflag.
West. Austr. = Westaustraliens strafflag.
Zug = Kantonen Zugs strafflag.
Zür. = Kantonen Zürichs strafflag.
Ö. = Österrikes strafflag.

FÖRSTA AVDELNINGEN.

Utkast till Lag.

Falsk förklaring och falsk angivelse.

1 §.

Har någon, efter förordnande av myndighet, vilken äger ålägga edgång, avgivit edlig förklaring och är den förklaring falsk; straffes med fängelse i minst ett år eller med tukthus i högst åtta år.

Lika med ed skall försäkran anses, som lagligen trätt i eds ställe.

Eftergiven ed skall anses lika med gången.

2 §.

Har någon eljest, muntligen eller skriftligen, till myndighet, som i 1 § omtalas, eller, där han varit skyldig att förklaring avgiva eller förklaringen honom veterligen skolat tjäna såsom bevis, till annan myndighet avgivit falsk förklaring; straffes, där gärningen ej är särskilt med straff belagd, med böter; dock må, där omständigheterna äro mildrande, från straff efter denna § kunna frias.

3 §.

Har vittne eller sakkunnig, som avgivit falsk förklaring, varom här ovan stadgas, på sannolika skäl kunnat befara, att en sann förklaring skulle medföra, att ansvar för brott ådömdes honom själv eller någon av hans närmaste; må straffet kunna nedsättas under vad eljest å gärningen följa bort; och må, efter omständigheterna, från straff kunna frias.

4 §.

Vad i 3 § stadgas, äge ej tillämplighet å falsk förklaring, som bidragit därtill, att oskyldig dömts till svårare straff än böter.

5 §.

Den, som falskeligen angiver annan för brott, straffes med fängelse i högst ett år, eller, där omständigheterna äro mildrande, med böter ej under tio dagsböter.

6 §.

Sker åtal i följd av angivelse, som i 5 § omtalas, eller åtalar man falskeligen annan; straffes med fängelse, eller, där omständigheterna äro mildrande, med böter ej under tjugo dagsböter.

7 §.

Begicks gärning, som i 5 eller 6 § sägs, av oaktsamhet, vare straffet böter eller fängelse i högst sex månader.

8 §.

Är någon förfallen till straff efter 5, 6 eller 7 § och har brottet förorsakat, att den angivne eller tilltalade blev häktad; må ej till mindre straff än femtio dagsböter dömas.

9 §.

Finnes den, som gjort angivelse eller åtal, hava haft sannolika skäl därtill; vare fri från straff.

10 §.

Har någon, i syfte att få oskyldig person tilltalad eller dömd till straff, falskeligen emot honom förebragt besvärande omständigheter eller undanröjt bevis för hans oskuld; dömes till fängelse i minst ett år eller till tukthus i högst åtta år.

11 §.

Begicks gärning, som i 1 eller 10 § omtalas, av oaktsamhet; straffes med fängelse i högst två år eller med böter.

12 §.

Den, som gjort försök att förmå annan till brott, som i 1 eller 10 § sägs; straffes med fängelse.

13 §.

Bidrager brott, som i 1 eller 10 § omtalas, därtill, att oskyldig dömes till svårare straff än böter; må brottslingen ej dömas till mindre straff än fängelse i två år. Har svårare straff än fängelse ådömts den oskyldige, må straffet för brottslingen kunna höjas till tukthus i tolv år.

Bidrager brott, som i 11 § omtalas, därtill, att oskyldig dömes till svårare straff än böter; straffes brottslingen med fängelse.

14 §.

Känner man omständigheter, som visa, att en för brott tilltalad eller dömd är oskyldig, och underlåter man att, så snart

ske kan, upptäcka dem för myndighet; straffes med böter eller fängelse i högst ett år.

Är fall, som i 3 § omtalas, äge domstolen att, efter omständigheterna, fria från straff.

15 §.

Den, som falskeligen angiver sig själv för brott eller, med annans samtycke, falskeligen angiver eller åtalar denne; straffes med böter eller fängelse i högst sex månader.

Lag samma vare, om någon, genom anmälan till myndighet eller genom falsk bevisning eller på annat sätt föranleder undersökning om brott, som ej blivit begånget.

16 §.

Den, som dömes till straff efter 5, 6, 7, 10, 13 eller 14 §, skall ock, där målsägande det äskar, dömas att erlägga kostnad till tryckning av domen, i allmän eller ortens tidning, eller, efter domstolens beprövande, i flere tidningar.

ANDRA AVDELNINGEN.

Komparativ översikt av nuvarande straffrätt.

INLEDNING.

Lika självklar som betydelsen för samhällsindividerna av att kunna lita på varandras sannfärdighet är omöjligheten för strafflagsstiftaren att framtvinga denna egenskap genom ett allmänt straffhot. Mot osannfärdigheten i det enskilda samlivet människor emellan kan han endast ingripa, då den är medel för vissa bestämda rättskränkningar, t. ex. angriper förmögenhet eller ära eller särskilda bevismedel. Undantagsvis kan han kanske även inskrida med straff i vissa fall, där osannfärdigheten visar sig i underlåtenhet att hålla ett givet löfte (jfr t. ex., angående äktenskapslöfte, **S.** 22: 8^2; **N.** 210 etc.).

Det ställer sig emellertid annorlunda, om individernas osannfärdighet direkt kolliderar med statsorganen och deras funktioner. Detta kan ske på olika sätt. Statsorganen, alldeles som de enskilde, äro för sin funktion i ej ringa mån beroende av det anseende, de åtnjuta hos allmänheten: genom utspridande av osanna beskyllningar om statsorganet kunna individerna sålunda lägga hinder i vägen för organets ostörda funktion. Vidare måste statsorganen för sin funktion i stor utsträckning bygga på ett faktiskt underlag, åstadkommet av samhällsindividerna. Genom osanna utsagor och annat bibringande av falska föreställningar kan indi-

viden sålunda direkt påverka statsorganet, så att det fungerar annorlunda än det skulle ha gjort med annat faktiskt underlag. (Undantagsvis förekomma även straffstadganden för underlåtenhet att hålla ett till myndighet givet *löfte*, t. ex. **T.** 162; **Thurg.** 187; **Luz.** 143).

Uppgifter, som av de enskilde lämnas till de allmänna organen, kunna vara av mycket växlande natur. Exempelvis kunna de avse personliga statusförhållanden — en persons födelse, död, hemvist, identitet etc. — och ingå såsom beståndsdelar i ett för en modern stat oundgängligt registerväsen; de kunna tjäna såsom underlag för något statens krav (t. ex. skattekrav) på individen; de kunna anknyta sig till en kontradiktorisk förhandling, där staten skall skipa rätt mellan parterna o. s. v. I alla dylika fall kunna de enskilda individernas intressen i hög grad vara beroende av statsorganets uppfattning av det faktiska läget, vare sig det gäller ett omedelbart avgörande av en fråga, eller fakta, som längre fram kunna få rättsverkningar. Frestelsen kan således vara stor för individen att söka vilseleda statsorganet — genom egna falska uppgifter; genom framförande av andra personer, som lämna falska uppgifter; genom tillskapande av yttre fakta, som leda iakttagaren på villospår o. s. v.

Hela denna sida av samhällslivet har fått allt större betydelse, ju mera samhället och kulturen har utvecklats, och likasom den har krävt mycken ny lagstiftning överhuvud, så hava även nya kriminalsanktioner i stor utsträckning uppstått. Särskilt två institut hava emellertid gamla anor i rättsordningarna: *mened* och *falsk angivelse*.

Edens användning i processen torde överallt gå vida längre tillbaka än rättskällorna. Men därav följer icke, att kriminalsanktionen — *mened* såsom straffrättsligt institut — är lika uråldrig. Exempelvis i de anglosachsiska lagarne, som på grund av det avskilda läget i många stycken visa den mest ursprungliga forngermanska rätten, förekommer icke menedsstraff före Knut den stores tid. Förklaringen är helt enkelt den, att, då

eden innebar ett åberopande av gudarne, det ansågs vara gudarnes sak att utkräva hämnd på den, som missbrukade deras namn. Så länge den religiösa tron var stark och allmän, verkade detta också troligen såsom en åtminstone lika kraftig repression som något världsligt straff. Men då åskådningen förändrades — väl även, för vad angår de germanska folken, i mån som, efter övergången till kristendomen, den kanoniska rätten fick inflytande — fann man lämpligt att införa straffsanktioner, därvid man dock behöll den religiösa formen för bekräftelsen, sålunda kombinerande fruktan för timliga och för eviga straff. Till att börja med voro emellertid de världsliga straffen icke höga. Men då mededsmännen (»consacramentalerna») drabbades av straff, därest de — uppsåtligt eller icke — instämt i huvudmannens-partens falska ed, verkade i alla fall straffhotet såsom en sporre på dem att *extra iudicium* förvissa sig om det verkliga sakläget, innan de avlade eden. Småningom, och i mån som vittnesbeviset fick större betydelse, stego straffen; det världsliga straffet proportionerades efter det brott mot Gud, som alltjämt ansågs ligga i meneden. Dock tog man väl knappast någonsin den fulla konsekvensen av denna åskådning i den praktiska tillämpningen, om ock lagarna stundom förklarade *all* mened straffbar, även den privata personer emellan.

Däremot utvidgades institutet åt två håll. Å ena sidan fingo i åtskilliga länder även andra myndigheter än domstol befogenhet att mottaga ed och även dylik ed kriminalsanktionerades ofta (men icke alltid). Å andra sidan började man bestraffa även annan falsk förklaring inför domstol än den beedigade, låt vara med mindre straff än denna (på den europeiska kontinenten först genom Josef II:s lagstiftning i Österrike). Dels straffriheten av falsk ed privata emellan, dels straffbarheten av obeedigad falsk förklaring visade en så uppenbar inkongruens med konstruktionen av meneden såsom brott mot Gud, att upplysningsfilosofiens opposition mot denna uppfattning hade lätt att

vinna terräng. Närmast försökte teorien (*Feuerbach*) att konstruera brottet såsom ett angrepp mot den enskilde, vars rättigheter genom meneden sattes på spel. Några gällande lagar utvisa ännu denna ståndpunkt (**Ö.; Fr.; Aarg.; Schwyz; St. Gall.** — vilka betrakta meneden, lika med Feuerbach, såsom »bedrägeri»). Man fann dock snart, att denna konstruktion icke heller passade tillsammans med institutet, sådant det gestaltats och lämpligen kunde gestaltas (bland annat blev det icke möjligt att därmed förklara den menedares straffbarhet, som lägger sin mened i den rätta vågskålen, t. ex. *för* den oskyldige, *mot* den skyldige o. s. v.). Basen ändrades då (*Mittermaier*) till »*fides publica*»; brottet ställdes sålunda i klass med t. ex. förfalskning. Denna teori kom ovanligt hastigt och fullständigt att behärska lagstiftningen och behöll sitt välde under större delen av 1800-talet; den framträder ännu tydligt i väl hälften av alla gällande lagars uppställning (de anglikanska oräknade). Så **S.; Belg.; Sp.; Port.; Grek.; Waadt; Wall.; Obw.; Glar.; Zür.; Bas.; Gen.; Zug; App. A.-Rh.; App. I.-Rh.; Sol.; Luz.; Mex.; Bras.; Chil.; Columb.; Jap.** — av vilka lagar det stora flertalet uttryckligen beteckna meneden såsom brott mot *la foi publique* etc. och de övriga genom dess uppställande i sammanhang med förfalskning eller på annat sätt visa sig stå på samma ståndpunkt. — **N.**, som uppställer »*falsk forklaring*» jämte »*falsk anklage*» mellan allmänfarliga förbrytelser och förfalskning, får väl även räknas hit.

Emellertid kunde man, vid närmare fördjupande i institutets natur, icke undgå att finna, att icke heller denna bas var den rätta. Framför allt visade sig den stora skillnad mellan förfalskning — det typiska brottet mot *fides publica* — och mened, att förfalskningen, i större eller mindre utsträckning, blir straffbar, även om det falska dokumentet varken till sitt ursprung eller sin användning har det minsta att göra med statsorganen och deras funktioner; under det meneden, i modern lagstiftning, aldrig straffas annat än då eden avlägges inför eller till allmänt

organ. Därigenom kom man slutligen över på den ståndpunkt, som verkligen motsvarar lagarnes innehåll, nämligen att fatta meneden såsom (i första hand) angrepp på statsförvaltningen (låt vara att detta angrepp kan kompliceras med annat angrepp, t. ex. på den, vars liv, ära, frihet, egendom o. s. v. löper fara genom den falska eden). Lagar, som icke straffa meneden — kanske icke använda *eden* — utanför domstols funktion (t. ex. **It.**), kunna då tydligen med skäl beteckna meneden såsom riktad mot statens *judiciella* verksamhet.

Flere lagar, som icke uttryckligen beteckna menedsbrottet såsom riktat mot staten, lägga dock genom sin uppställning intet hinder i vägen för en sådan uppfattning och hava även så tolkats: **Fi.; D.; H.; T.; Ung.; Bulg.** Andra lagar beteckna brottet uttryckligen såsom riktat mot »*justitieförvaltningen*» el. dyl.: **It.; Turk.; Tic.; Neuch.; Freib.; Perú; Venez.; Kina.** Alla dessa sistnämnda, utom **Turk.**, inskränka också menedssanktionens tillämplighet till *domstols* funktion. **Ind. Pen. C.**, som icke gör denna inskränkning, ställer institutet tillsammans med *offences against public justice* men utan att beteckna det som sådant. Den anglikanska rätten i övrigt använder ofta i rekvisitet sådana uttryck som *judicial proceeding* men tager ordet *judicial* i mycket vidsträckt betydelse, varom jfr ned.; uppställer dessutom ofta, vid sidan av det egentliga *perjury*, andra mindre straffbara fall av falsk ed, som falla utanför *judicial proceeding*; se t. ex. **Can.** 175. — Slutligen hava de nya strafflagarne i **Argent.** och **Costa R.** uppfört institutet bland brott mot »*statsförvaltningen*»; **Costa R.** inskränker sig emellertid likväl till domstols funktion.

Den ovan omtalade, genom den Josefinska lagstiftningen initierade utvidgningen av sanktionen till *obeedigad* falsk förklaring har mer eller mindre trängt igenom i de flesta lagar; i flertalet fall (bortsett från Schweiz, där särskilda förhållanden råda, jfr ned.) har emellertid straffbarheten bestämts olika, allt-

eftersom den falska förklaringen var beedigad eller obeedigad. Åtskilliga lagar finnas dock ännu (**S.; Fi.; H.; Ung.; Fr.; Sp.; Rum.; Gen.; Chil.; Jap.**), som icke — eller åtminstone endast i skarpt begränsade undantagsfall — sträcka sig utanför den beedigade falska förklaringen (bortsett från sådana kanske i annat sammanhang uppställda obetydliga bötessanktioner som **S.** *R. B.* 14: 8). Till komparativ beteckning för institutet ägnar sig emellertid icke längre ordet *mened* (annat än som en *denominatio a potiore*), vadan vi i det följande företrädesvis använda den i flere lagar förekommande beteckningen *falsk förklaring*.

Även beträffande *falsk angivelse* eller falskt *åtal* gäller, att brottet i äldsta tider belägges med jämförelsevis ringa straff eller alldeles saknas i rättskällorna — givetvis därför, att åklagaren mestadels måste bekräfta sin talan med ed eller på annat sätt, innan den kunde få någon verkan. Även i den äldre romerska rätten straffas i det hela falsk angivelse endast med infami. Men i den senromerska rätten infördes talionsprincipen och under tidernas lopp vann denna insteg i flertalet länder. **Eng.** och (till allra största delen) den anglikanska rätten överhuvud utgjorde och utgör undantag härifrån, i det att den icke uppställer falsk angivelse i och för sig såsom brott (utan endast, i vissa lagar, *komplott*, som går ut på dylik handling).

Redan från första stund är det vanligt, att rättskällorna betrakta falsk angivelse såsom en kvalifikation av ärekränkning eller åtminstone ställa den i nära förbindelse därmed. Först i modern lagstiftning började en reaktion häremot. Mera undantagsvis förde man brottet, tillsammans med mened, till bedrägeri (så ännu **Schwyz; St. Gall.**). Oftare uppställde man det, alltjämt tillsammans med mened, såsom brott mot *fides publica;* så ännu särskilt flere kantonallagar och några lagar av den spanska gruppen: **Sp.; Port.; Obw.; Glar.; Zür.; Bas.; Zug; App. I.-Rh.;**

Sol.; Luz.; Bras.; Chil.; Jap. (Om **N.** gäller detsamma, som nyss anfördes vid mened).

Småningom bröt här, likasom vid mened, den tanken igenom att uppfatta brottet såsom riktat mot staten. Några lagar, **T.; Ung.; Bulg.,** hava, utan uttrycklig beteckning, uppställt det så, att det i praxis (t. ex., i **T.,** beträffande falsk angivelse med den angivnes samtycke) uppfattats såsom brott mot staten (likasom mened, varmed det sammanförts, jfr ov.). Andra lagar hava tagit steget fullt ut och uttryckligen förklarat det för brott mot statens judiciella funktion (tillsammans med mened): **It.; Turk.; Tic.; Neuch.; Freib.; Venez.; Ind. Pen. C.; Kina.** Men ännu alltjämt kvarstår institutet i ett stort antal lagar — varibland även några av nyare datum — bland ärekränkningsbrotten: **S.; Fi.; D.; H.; Fr.** (som emellertid utbrutit de rena ärekränkningsbestämmelserna ur lagen och ersatt dem med speciallagar, se **Spec. Utk.** II, 10); **Belg.; Grek.; Thurg.; Waadt; Graub.; Wall.; Schaffh.; Bern; Gen.; App. A.-Rh.; Argent.; Columb.; Costa R.; Mex.; Perú.**

Man har anmärkt, väl icke utan skäl, att, betraktat såsom brott mot statens judiciella funktion, den falska angivelsen som sådan måste vara av underordnad betydelse, då i nuvarande civiliserade samhällen ingen dömes på angivelse utan på bevis; i och för sig är angivelsen sålunda endast att betrakta såsom inledning till en eventuellt efterföljande falsk bevisning. Icke förty är det nog en riktig instinkt, som lett den moderne lagstiftaren till att uppfatta brottet såsom, lika med mened, i första hand riktat mot statsfunktionen. Just därför, att angivelsen i och för sig icke mycket betyder för åstadkommande av en fällande dom, måste man antaga, att den falske angivaren i regel beräknat, att angivelsen skulle suppleras av falsk bevisning, vare sig han ämnat begagna redan förefintliga missvisande indicier eller hoppats på att själv åstadkomma falsk bevisning av ena eller andra slaget. Brottet är ur denna synpunkt nära samman-

flätat med det allvarliga angrepp både på statsfunktionen och på den enskilde, som ligger i framställandet av falsk bevisning mot oskyldig. Systematiskt synes det också lämpligt att sammanföra alla brott, som innefatta falsk bevisning inför domstol, den må gälla civilprocess eller straffprocess och verka för eller mot en vare sig skyldig eller oskyldig svarande. Men visserligen måste straffbarheten i föreliggande fall göras väsentligt beroende av beskaffenheten utav det i gärningen innehållna angrepp på enskild. Och tvivelsutan bör framställandet av falsk bevisning mot oskyldig i princip straffas strängare än den blotta angivelsen utan sådan bevisning.

Jämför man de båda institutens inbördes förhållande i lagarnes systematiska uppställning, så framgår av det föregående, att de ställas på skilda håll i **S.; Fi.; D.; H.; Ö.; Belg.; Grek.; Thurg.; Waadt; Graub.; Wall.; Schaffh.; Bern; Gen.; App. A.-Rh.; Argent.; Columb.; Costa R.; Mex.; Perú.** Däremot sammanföras de 1) såsom bedrägeribrott i **Schwyz; St. Gall.;** 2) såsom brott mot *fides publica* i (**N.**); **Sp.; Port.; Obw.; Glar.; Zür.; Bas.; Zug; App. I.-Rh.; Sol.; Luz.; Bras.; Chil.; Jap.;** 3) mera obestämt såsom brott mot staten i **T.; Ung.; Bulg.;** 4) såsom brott mot »justitieförvaltningen» el. dyl. i **It.; Turk.; Tic.; Neuch.; Freib.; Venez.; Ind. Pen. C.; Kina.**

Beträffande här medtagna aktuella strafflagsförslag har **Fi. Fsl.** samma ståndpunkt som **N.** (uppställer falsk förklaring och falsk angivelse mellan allmänfarliga brott och förfalskningsbrott). **D. Fsl.** ställer båda brotten mellan ämbetsbrott och förfalskning (utesluter således icke den uppfattning, att de rikta sig mot staten). **T. Fsl.** uppställer mened i omedelbart sammanhang med brott mot rättsskipningen, under hvilken sistnämnda rubrik ingår falsk angivelse. **Tjsl. Fsl.** upptager både mened och

falsk angivelse bland brott mot statsförvaltningen. **Schw. Fsl.** och **It. Fsl.** betecknar dem båda såsom brott mot rättsskipningen (ehuru endast det sistnämnda förslaget inskränker menedsinstitutet till angrepp mot domstols funktion). Samtliga förslagen uppställa sålunda båda brotten i nära sammanhang.

I. Falsk Förklaring.

A) Det objektiva rekvisitet.

1) Omfånget av skyddade statsfunktioner (brottets objekt).

(1) Lagar, som inskränka sig (åtminstone i huvudsak) till domstols funktion.

Många lagar, särskilt såväl äldre som yngre romanska, inskränka sig i detta sammanhang — åtminstone i det väsentliga — till att skydda *domstols* funktion: **S.; Ö.; Ung.; Fr.; Belg.; It.; Sp.; Rum.; Waadt; Aarg.; Wall.; Bern; Tic.; Gen.; Neuch.; Luz.; Freib.; Bras.; Costa R.; Perú; Venez.; Kina.** Några bland dessa lagar kriminalisera endast falsk förklaring, som bekräftats med *ed* eller på likvärdigt sätt: **S.** 13: 1 (*med laga edgång inför domstol eller annorstädes efter domstols förordnande bekräftat*); **Fr.** 361 ff.; **Rum.** 287 ff.; **Aarg.** 164; **Wall.** 187 ff.; **Luz.** 137 ff.; **Gen.** 147 ff.; (*sous la foi du serment*). Andra bland dem straffa även — fast med mindre straff — obeedigad falsk förklaring i vissa fall: **Ö.** 199 *a* nämner part och vittne vid domstol (något utvidgat genom senare författningar) men gör ej eden till ovillkorlig förutsättning (ehuru den, enligt 204, medför svårare straff): *wenn sich in eigener Sache bei Gericht zu einem falschen Eide erboten, oder wirklich ein falscher Eid geschworen wird, oder wenn sich um ein falsches Zeugnis, so vor Gericht abgelegt werden soll, beworben, oder wenn ein falsches Zeugnis gerichtlich angeboten oder abgelegt wurde, wenn dasselbe auch nicht zugleich die Anerbietung oder Ablegung eines Eides in sich begreift*); **Belg.** 217 (i straffprocess angående *crimes: Les peines*

portées par les deux articles précédents seront réduites d'un degré . . . lorsque des personnes appelées en justice pour donner de simples renseignements se sont rendues coupables de fausses déclarations); **It.** 214 ff. (*Se la testimonianza sia fatta senza giuramento, la pena è diminuita . . .*); **Waadt** 188 (väsentligt högre straff, *si le témoin ou l'expert a donné une déclaration ou s'il a déposé, sous le poids du serment*); **Tic.** 186 (*Non è mai applicato il minimo della pena quando la falsa testimonianza, perizia od interpretazione è fatta sotto giuramento*); **Freib.** 172 (*La peine est la réclusion jusqu'à dix ans et, en cas de négligence, la prison: lorsque le serment a été prêté*); **Venez.** 243 ff. — Med ed likställes *försäkran* överhuvud i **Bras.** 261 (*sob juramento ou affirmação*). Ed nämnes icke uttryckligen i **Costa R.** 473 och **Perú** 334; jfr **Kina** 179 (*either before or after signing an affirmation*).

Stundom utvidgas det skyddade området genom bestämda tillägg utöver domstolsfunktionen: **Ung.** 220 (*Disziplinarverfahren gegen einen öffentlichen Beamten oder einen Rechtsanwalt*) — lagen fordrar *ed* eller viss därmed uttryckligen likställd försäkran); **Sp.** 395 (*El falso testimonio en negocio civil o administrativo, sea o no contencioso* — den hittills gällande lagen inskränkte sig till mened inför domstol); **Bern** 115 (die *Sachverständigen*, welche vor einer öffentlichen Behörde — i övrigt endast vid domstol) — lagen straffar med mindre straff, 118, obeedigad falsk förklaring inför domstol i vissa fall (sedan 1883 består emellertid »eden», för civilprocessens vidkommande, endast i en försäkran på heder och samvete); **Neuch.** 160 (*devant un juge ou des arbitres . . . La même peine est applicable à celui qui, dans une enquête administrative, dirigée par l'autorité supérieure, aura fait une fausse déposition, déclaration ou traduction*) — väsentlig straffhöjning, 161, om *ed* tillkommit.

(2) Lagar, som utsträcka sig till myndighets funktion eller därutöver.

I många fall — särskilt i germanska lagar — har det skyddade området vidgats från domstol till *myndighet:* **Fi.; N.; H.; T.;**

Port.; **Bulg.**; **Turk.**; **Grek.**; **Thurg.**; **Graub.**; **Obw.**; **Glar.**; **Zür.**; **Bas.**; **Zug**; **App. A.-Rh.**; **App. I.-Rh.**; **Schwyz**; **Sol.**; **St. Gall.**; **Argent.**; **Columb.**; **Mex.**; **Jap.** Därvid inskränkes det emellertid oftast på ett eller annat sätt. Närmast kan en sådan inskränkning ske så, att rekvisitet (direkt eller indirekt) såsom skyddsobjekt uppställer myndighet, som lagligen kan avhöra vittnen eller sakkunnige (**App. A.-Rh.** 78; **App. I.-Rh.** 66; **Argent.** 275 *ante la autoridad competente*) eller som kan lagligen mottaga förklaring i viss högtidlig form.

Åtskilliga lagar begränsa sig härvid till *ed* (eller försäkran, som lagligen trätt i eds ställe): **Fi.** 17: 1 (*inför domstol eller annan myndighet å ed avgivit eller med ed bekräftat osann utsaga*); **H.** 207 (*Hij die in de gevallen waarin een wettelijk voorschrift eene verklaring onder eede vordert of daaraan rechtsgevolgen verbindt, mondeling of schriftelijk, persoonlijk of door een bijzonder daartoe gemachtigde, opzettelijk eene valsche verklaring onder eede aflegt*); **Graub.** 190 ed eller därmed likställt *Handgelübde an Eidesstatt*); **Schwyz** 87; **Sol.** 90 (*Wer einen ihm zugeschobenen, zurückgeschobenen oder auferlegten Eid wissentlich falsch schwört . . . Der Eidesleistung wird es gleichgeachtet, wenn jemand seine Aussagen an Eidesstatt mit dem Handgelübde oder einer andern Beteuerungsformel bekräftigt* — »auferlegter Eid» o: av varje myndighet, som äger ålägga sådan = T. 153, sådan den tolkas i rättspraxis); **Chil.** 210 (*El que ante la autoridad o sus ajentes perjurare o diere falso testimonio en materia que no sea contenciosa*); **Jap.** 169 (endast vittne).

Andra lagar hava, med olika straff, medtagit såväl beedigade som obeedigade förklaringar: **T.** 153—155 (ed och därmed likställda former) däremot jfr 156 (*Wer vor einer zur Abnahme einer Versicherung an Eides Statt zuständigen Behörde eine solche Versicherung wissentlich falsch abgibt oder unter Berufung auf eine solche Versicherung wissentlich falsch aussagt* — väsentligt mindre straff: uttrycket *an Eides Statt* har således icke den betydelse, som liknande uttryck i vissa andra lagar, att dylik försäkran skall i

straffrättsligt avseende likställas med ed); **Bulg.** 193 (obeedigat falskt vittnesmål straffas med fängelse — för det beedigade stiger straffet till fem års tukthus); **Turk.** 286 (*Une autorité ayant pouvoir d'entendre, sous serment, des témoins ou des experts . . . Si le faux témoignage a été fait sans serment, la peine sera réduite de moitié*); **Zür.** 104, 106; **Zug** 65.

Några lagar, som gå utöver begreppet domstol, använda ett mera komplicerat system. **N.,** som 163—165 straffar falsk beedigad förklaring och vad därmed likställes, stadgar i 166 ett mindre straff för *den, som afgiver falsk Forklaring for Retten eller for Notarius eller i Fremstillinger, han som Part eller Retsfuldmægtig i en Sag fremlægger for Retten, eller som mundtlig eller skriftlig afgiver falsk Forklaring til nogen offentlig Myndighed i Tilfælde, hvor han er pligtig til at forklare sig til denne, eller hvor Forklaringen er bestemt til at afgive Bevis;* i § 167 undantagas härifrån *Opgaver angaaende Omstændigheder, der danner Grundlag for Skat.* **Thurg.** 182 straffar varje beedigad falsk förklaring *vor einer Behörde;* mindre straff, 183, för obeedigat falskt vittnesmål m. m.; än mindre straff, 187, för en genom *Handgelübde* »vor einer Behörde» bekräftad förklaring. Liknande **Obw.** 57—58: varje mened inför *myndighet;* dessutom, inför *domstol,* obeedigat falskt vittnesmål m. m. **Glar.** 72 straffar mened inför domstol; 73 genom *Handgelübde* bekräftad falsk förklaring inför myndighet överhuvud; 74 vittnesmål m. m. utan särskild bekräftelse (även här graderade straff). — Somliga anglikanska lagar uppställa såsom olika straffbarhetsgrader: falsk beedigad förklaring i *judicial proceeding;* annan falsk beedigad förklaring; falsk obeedigad förklaring; t. ex. **Can.** 174—176 (resp. 14, 7 och 2 års maximum: 174. *Every one is guilty of an indictable offence and liable to fourteen years' imprisonment who commits perjury or subornation of perjury . . .* 175. *Every one is guilty of an indictable offence and liable to seven years' imprisonment who, being required or authorized by law to make any statement on oath, affirmation or solemn declaration, thereupon makes a statement which would amount to perjury if made in*

a judicial proceeding. 176. *Every one is guilty of an indictable offence and liable to two years' imprisonment who, upon any occasion on which he is permitted by law to make any statement or declaration before any officer authorized by law to permit it to be made before him, or before any notary public to be certified by him as such notary, makes a statement which would amount to perjury if made on oath in a judicial proceeding*). I övrigt jfr om den anglikanska rätten här ned.

Någon gång gör lagen knappast annan begränsning, än att den falska förklaringen avgivits till *myndighet.* Så **Port.** 242 (*aquelle que, sendo legalmente obrigado a dar informações, ou fazer declarações, com juramento ou sem elle, á auctoridade publica, sobre algum facto relativo a outras pessoas ou ao estado*), som dock således fordrar laglig *skyldighet* för brottssubjektet att avgiva förklaring; **Grek.** 271; **Bas.** 81, som emellertid betecknar brottssubjektet såsom *Auskunftsperson;* **St. Gall.** 79 (*Wer vor einem Amt oder einer Behörde in rechtswidriger Absicht sich mit Wissen, dass sie unwahr sind, unwahrer Angaben schuldig macht*); **Mex.** 741 (*La falsedad que se cometa declarando sin la protesta legal y fuera de juicio, ante una autoridad pública*); **Columb.** 412 (*Los que, siendo preguntados legalmente sin juramento, en algún acto oficial, por autoridad legítima, faltaren a la verdad, fuéra de los casos en que no estén obligados a declarar contra sí o contra las personas*). — I alla dessa fall äro straffen emellertid väsentligt mindre än menedsstraffen.

Det förekommer även, att lagen icke stannar vid den begränsning, att förklaringen skall vara avgiven till *myndighet.* **D.** 155 straffar det fall, att någon *til Brug i Retsforhold, der vedkomme det offentlige, afgiver falsk skriftlig Erklæring eller skriftlig bevidner noget, hvorom han ingen Kundskab har;* det gäller här rättsförhållanden, däruti det offentliga är *part;* att förklaringen användes i en pågående process (mellan privata) är icke nog; å andra sidan behöver den icke ha kommit myndighet tillhanda. Bestäm-

melsen har sin huvudsakliga praktiska användning i fråga om »intellektuell förfalskning» av privata attester o. d. (**D.** har icke medtagit intellektuell förfalskning i förfalskningsinstitutet, jfr **Spec. Utk.** VI, 72). — **N.** 166 medtager förklaring *for Notarius*, jfr. ov.

Den *anglikanska* rätten utsträcker det skyddade området över den dömande funktionen men är i övrigt splittrad. En ganska enhetlig behandling uppvisar **Ind. Pen. C.**, som i ett kap. (XI) sammanför en mängd fall, vilka innebära störande närmast av statens dömande funktion, men även av andra funktioner. Såsom *giving false evidence* (191) uppställes falsk förklaring, muntlig eller skriftlig, av en person *being legally bound by an oath or by an express provision of law to state the truth, or being bound by law to make a declaration upon any subject;* härtill ansluter sig (192) *fabricating false evidence* (*Whoever causes any circumstance to exist, or makes any false entry in any book or record, or makes any document containing a false statement, intending that such circumstance, false entry or false statement may appear in evidence in a judicial proceeding, or in a proceeding taken by law before a public servant as such, or before an arbitrator, and that such circumstance, false entry or false statement, so appearing in evidence, may cause any person who in such proceeding is to form an opinion upon the evidence, to entertain an erroneous opinion touching any point material to the result of such proceeding*). Med »giving false evidence» likställes (199) det fall, att någon *in any declaration made or subscribed by him, which declaration any Court of Justice, or any public servant or other person, is bound or authorized by law to receive as evidence of any fact, makes any statement which is false* etc. Straffbarheten är olika (193), allteftersom det falska beviset avser *any stage of a judicial proceeding* eller icke: maximum resp. sju och tre års *imprisonment.* — **Eng.** (*Steph.* 190) uppställer ett begrepp *perjury*, som förutsätter *a judicial proceeding* samt *ed* (*Any person lawfully sworn as a witness or as an interpreter in a judicial*

proceeding). Men därtill fogas flera särskilda fall av falsk förklaring till olika statsorgan, dels med dels utan ed, med mycket växlande straffbarhet (*ib.* 192 ff.). — I övrigt jfr, för den anglikanska rätten, **Ariz.** 111; **Calif.** 118; **Can.** 172; **Idaho** 8160; **Illin.** 482; **Iowa** 13165; **Minnes.** 4831; **Mississ.** 1318; **Nebr.** 2238; **N. Jers.** 18; **N. Y.** 96; **N. Carol.** 791; **Ohio** 12842; **Tex.** 201; **U. S. A. Cr. C.** 231; **N. S. Wal.** 327; **N. Zeal.** 130; **S. Austr.** 291; **W. Austr.** 124 (= **Queensl.** 123); **Vict.** 304; **Tasm.** 94. — Det i definitionerna på *perjury* ofta ingående uttrycket *judicial proceeding* torde i allmänhet fattas vidsträckt; jfr **Can.** 171[2] (*Every proceeding is judicial within the meaning of the last preceeding section which is held in or under the authority of any court of justice, or before a grand jury, or before either the Senate or House of Commons of Canada, or any committee of either the Senate or House of Commons, or before any legislative council, legislative assembly or house of assembly or any committee thereof, empowered by law to administer an oath, or before any justice, or any arbitrator or umpire, or any person or body of persons authorized by law or by any statute in force for the time being to make an inquiry and take evidence therein upon oath* etc.); **Queensl.** 119 (*In this Chapter the term »judicial proceeding» includes any proceeding had or taken in or before any court, tribunal, or person, in which evidence may be taken on oath*); **Tasm.** 89 (*In this chapter the term »judicial proceeding» means any proceeding before any court, tribunal, or person having by law power to hear, receive, and examine evidence on oath*); **W. Austr.** 120; **N. Zeal.** 130[4]. Flertalet lagar uppställa emellertid ingen uttrycklig definition. — Om betydelsen av *oath* jfr ned.

(3) Lagförslagen.

Bland aktuella, här medtagna *strafflagsförslag* har **It. Fsl.** givit skyddsobjektet det inskränktaste omfånget. Det innefattar endast domstolsfunktion och gäller endast dels falsk beedigad förklaring av part i civilmål dels falsk förklaring av vittne, sak-

kunnig eller tolk (378: *Chiunque, come parte in giudizio civile, giura il falso*; 379: *Chiunque, deponendo come testimone innanzi all' Autorità giudiziaria, afferma il falso o nega il vero, ovvero tace, in tutto o in parte, ciò che sa intorno ai fatti sui quali è interrogato*; 380: *Il perito o l'interprete che dà parere o interpretazioni mendaci, o afferma fatti non conformi al vero*); straffet är något strängare för part än för de övrige. En subsidiärbestämmelse (*Frode processuale*, 381) om förvanskande överhuvud av bevisning inför domstol (*immuta artificiosamente lo stato dei luoghi o delle cose o delle persone*) uppställes i detta sammanhang. **Schw. Fsl.** medtager däremot alla statsorgan, som hava laglig befogenhet att avhöra vittnen. Det lämnar alldeles åsido *eden* och överhuvud varje särskild form för förklaringens avgivande samt straffar dels part (dock icke i straffprocess) dels (strängare) vittne, sakkunnig, översättare och tolk (270: *Wer in einem Zivilrechtsverfahren als Partei eine falsche Beweisaussage zur Sache macht;* 271: *Wer in einem gerichtlichen Verfahren als Zeuge, Sachverständiger, Übersetzer oder Dolmetscher zur Sache falsch aussagt, einen falschen Befund oder ein falsches Gutachten abgibt oder falsch übersetzt;* 273: *Die Art. 270 bis 272 finden auch Anwendung auf das Verwaltungsgerichtsverfahren und auf das Verfahren vor Behörden und Beamten der Verwaltung, denen das Recht der Zeugenabhörung zusteht*). — Övriga förslag giva skyddsobjektet ett väsentligt vidsträcktare omfång men åtskilja grader med helt olika straffbarhet. **Fi. Fsl.** 18: 1—2 straffar dels en med ed eller på likvärdigt sätt bekräftad falsk förklaring inför myndighet med befogenhet att använda ed som bevismedel (maximum åtta års tukthus); dels en inför eller till offentlig myndighet, vilken som helst, avgiven muntlig eller skriftlig falsk försäkran (maximum ett års fängelse). **T. Fsl.** har i anslutning till gällande lag likaledes åtskilt två grader: genom ed eller likvärdig form inför myndighet bekräftad falsk förklaring (184: maximum tio års tukthus) *och* falsk försäkran *an Eides Statt* till myndighet (185: maximum tre års fängelse); under sistnämnda grad har tillagts obe-

edigad falsk utsaga av vittne eller sakkunnig (187). I övrigt bestämmer förslaget § 191: *Im Sinne dieses Abschnitts stehen den Behörden solche Stellen gleich, denen durch besondere Vorschriften die Befugnis zur Abnahme von Eiden oder zur Entgegennahme von Versicherungen an Eides Statt oder zur eidlichen Vernehmung von Zeugen und Sachverständigen eingeräumt ist.* Denna utvidgning torde särskilt avse parlamentskommittéer, vilka i T. liksom i E. och Fr. m. fl. länder äga avhöra vittnen för sina undersökningar. **Tjslov. Fsl.** har även två grader. I den högre graden upptages dels varje mened överhuvud dels varje falsk bevisutsaga inför dömande myndighet (maximum 3 års *Kerker*); i den lägre graden (maximum 1 års *Kerker*) falsk förklaring i övrigt, som positivt eller negativt påverkar ett statsorgan (186: *Wer ein Organ der öffentlichen Macht durch List dazu bestimmt, von einer Amtshandlung abzulassen oder sie in einem bestimmten Sinne zu vollziehen . . . Ebenso wird bestraft, wer die im ersten Absatz angeführte Tat dadurch begeht, dass er die Unwahrheit behauptet, obgleich er nach dem Gesetze zur Angabe der Wahrheit verpflichtet ist*; 187: *Wer vor Gericht oder vor einer zur Entscheidung von streitigen Angelegenheiten berufenen Behörde die Unwahrheit aussagt oder die Wahrheit verschweigt, obwohl er nach dem Gesetze zur Angabe der Wahrheit verpflichtet ist und obwohl er weiss, dass diese seine Aussage als Beweismittel dienen soll;* 189: *Wer ausser dem Falle des § 187 unter einem nach dem Gesetze zulässigen Eid oder einer nach dem Gesetze dem Eide gleichgestellten Versicherung die Unwahrheit aussagt oder die Wahrheit verschweigt*). **D. Fsl.** uppställer fyra grader, av vilka de två högre avse myndighet, som lagligen kan använda ed, och de två lägre annan myndighet: 1) beedigad och 2) obeedigad förklaring inför myndighet av förstnämnda slag; 3) »högtidlig» och 4) vanlig förklaring för myndighet av sistnämnda slag; till fallet 4 har lagts ett parallelfall i anslutning till gällande lags § 155; maxima äro resp. åtta, fyra, två års eller fyra månaders *Fængsel* (157: *Den, som afgiver falsk Forklaring for Retten eller for anden Myndighed, ved hvilken Brug af*

Ed er lovhjemlet . . . Er det falske Udsagn bekræftet med Ed eller afgivet i Henhold til tidligere aflagt Ed . . . Lige med Ed anses saadan Forsikring, der ifølge Loven træder i Eds Sted; 160: *den, som udenfor det i § 157 nævnte Tilfælde for eller til en offentlig Myndighed afgiver en falsk Erklæring under Tilbud om Ed, paa Tro og Love eller paa lignende højtidelig Maade, hvor saadan Form er paabudt eller tilstedt;* 161: *Den, som ellers for eller til en offentlig Myndighed afgiver urigtig Erklæring om Forhold, angaaende hvilke han er pligtig at afgive Forklaring*; 162: *Med samme Straf, som i § 161 anført, straffes den, som iøvrigt til Brug i Retsforhold, der vedkommer det offentlige, afgiver urigtig skriftlig Erklæring eller skriftlig bevidner noget, hvorom han ingen Kundskab har*).

2) Handlingen (den falska förklaringen).

Såvitt den falska förklaringen närmare bestämmes i rekvisitet, kan det gälla dess *form* eller dess *innehåll*.

(1) Förklaringens form.

Beträffande *formen* kan ett rekvisitmoment avse antingen förklaringen själv (t. ex. huruvida den måste vara muntlig) eller röra frågan, huruvida till förklaringen måste vara fogad en bekräftelse av ett eller annat slag (t. ex. ed).

Vad angår den förra synpunkten, kan man utgå därifrån, att lagen, där intet annat säges, fordrar, att förklaringen, eller, om en särskild bekräftelse kräves, åtminstone denna, skall muntligen avgivas (**Kina** 179 synes tvärtom fordra en *skriftlig* bekräftelse: *either before or after signing an affirmation*). I en del lagar likställes dock den skriftliga förklaringen överhuvud med den muntliga: **H.** 207 (*Hij die . . . mondeling of schriftelijk, persoonlijk of door een bijzonder daartoe gemachtigde, opzettelijk eene valsche verklaring onder eede aflegt*); **Bulg.** 193 (*Den, som inför domstol eller annan kompetent offentlig myndighet . . . uppsåtligen i föreskriven edlig form muntligen eller skriftligen påstår en osanning eller förtiger sanningen*); **Ohio**

12842 (*Whoever, either orally or in writing, on oath lawfully administered* etc.); **Tex.** 201 (*Perjury is a false statement either written or verbal* etc.); **Ind. Pen. C.** 191 (*A statement is within the meaning of this section, whether it is made verbally or otherwise*); **Queensl.** 123 (*It is immaterial whether the false testimony is given orally or in writing*); **West. Austr.** 124 (likaså). Enligt en del anglikanska lagars språkbruk avser *testify* muntliga, *depose* skriftliga förklaringar (jfr **Calif.** 7: *every mode of oral statement, under oath or affirmation, is embraced by the term »testify», and every written one in the term »depose»*). Även förekommer, att skriftligt åberopande av förut avlagd muntlig ed gör tillfyllest (**D.** 152: *De ovenfor givne Bestemmelser gælde ogsaa med Hensyn til falsk skriftlig Bekræftelse i Henhold til en tidligere aflagt Ed*). Stundom har rättsordningen för vissa fall medgivit skriftlig ed; denna kan då utgöra bas för mened (**D.** *ib.: skriftlig Bekræftelse . . . under Ed, hvor Lovene hjemle Anvendelse af skriftlig Ed*). Där en mindre straffbar grad av falsk förklaring uppställes, förekommer någongång, att den skriftliga formen godkännes inom detta område: **N.** 166 (*Med Bøder eller med Fængsel indtil 2 Aar straffes den, som . . . mundtlig eller skriftlig afgiver falsk Forklaring til nogen offentlig Myndighed i Tilfælde, hvor han er pligtig til at forklare sig til denne, eller hvor Forklaringen er bestemt til at afgive Bevis*); **Fi. Fsl.** 18: 2 (*Avgiver någon inför offentlig myndighet utan ed muntligen eller skriftligen honom veterligen falsk försäkran*); *endast* om skriftlig förklaring är fråga i **D.** 155 (*Naar nogen ellers til Brug i Retsforhold, der vedkomme det offentlige, afgiver falsk skriftlig Erklæring eller skriftlig bevidner noget, hvorom han ingen Kundskab har*); **D. Fsl.** 162 (liknande). — I och med godkännande av den skriftliga formen uppstår frågan, om förklaringen kan med straffrättslig verkan avgivas av *ombud*, vilken fråga någon gång lösts av lagen: **H.** 207 (*persoonlijk of door een bijzonder daartoe gemachtigde* — för hela institutets område); **Fi. Fsl.** 18: 2 (*Lag samma vare, om någon i och för inlämnande till offentlig myndighet åt annan överlämnar under edsförpliktelse, på heder och samvete eller på*

annat sådant högtidligt sätt avgiven försäkran, vilken han vet vara falsk — gäller endast obeedigad falsk förklaring).

Oftare sysselsätta sig lagarna med motsatsen mellan förklaringens positiva och negativa form. Att uttryckligt förnekande av sannt faktum är fullt likvärdigt med bejakande av falskt faktum säger sig själv (om ock lagarne stundom ansett sig böra påpeka detta: **Waadt** 188: *affirme comme vrai un fait qu'il sait être faux, ou comme faux un fait qu'il sait être vrai*; jfr ned. **It.** m. fl. lagar). Mera ovisshet knyter sig till frågan, huruvida ett *förtigande* av sanningen skall anses likvärdigt med ett positivt ljugande. Några lagar göra den skillnad, att de införa ett väsentligt lindrigare straff för förtigande, under förutsättning av *obetänksamhet*: **S.** 13: 4 (*Förtiger den, som vittnar eller eljest på ed höres, vad honom till upplysning i målet veterligt är, och prövas han hava det av obetänksamhet gjort*); **D.** 148 (*Har et Vidne alene af Ubetænksomhed undladt at meddele, hvad han vidste til Sagens Oplysning* — i praxis dock uppfattat såsom en utvidgning till *culpa*, vilken analogivis överförts även till den positiva formen av mened, jfr ned.). Någongång uppställer lagen genomgående ett mindre straff för förtigandet: **Tic.** 182 (*E reo di occultazione del vero il testimonio che, dolosamente, tace in tutto o in parte ciò che sa intorno ai fatti o circonstanze su cui viene interrogato*) jfr 184 (*L'occultazione del vero si punisce come la falsa testimonianza, diminuita però la pena di un grado*). Andra lagar åter likställa uttryckligen förtigandet med de båda positiva fallen, bejakande och förnekande: **Fi.** 17: 1 (*Har någon uppsåtligen . . å ed avgivit eller med ed bekräftat osann utsaga, eller har den, hvilken blivit edligen hörd såsom vittne eller sakkunnig, uppsåtligen i sak förtegat något, som honom veterligen skulle tjänat till upplysning däri*); **It.** 214 (*Chiunque . . . afferma il falso, o nega il vero, o tace, in tutto o in parte, ciò che sa intorno ai fatti sui quali è interrogato*); **Bulg.** 193 (påstår en osanning eller förtiger sanningen); **App. A.-Rh.** 78 (*entweder die Wahrheit verschweigt oder falsche Angaben macht*); **Argent.** 275 (*afirmare una falsedad o negare o callare la verdad, en todo o en*

parte); **Costa R.** 473 (liknande); **Mex.** 733 (*faltare deliberadamente á la verdad sobre el hecho que se trata de averiguar, ya sea afirmando ó negando su existencia ó ya afirmando, negando ú ocultando la de alguna circunstancia que pueda servir de prueba de la verdad ó falsedad del hecho principal, ó que aumente ó disminuya su gravedad*); **Venez.** 243 (= **It.**); **Tjsl. Fsl.** 187, 189 (*die Unwahrheit aussagt oder die Wahrheit verschweigt* — vid det mindre straffbara fallet, 186, heter det dock endast *die Unwahrheit behauptet*); **It. Fsl.** 379 (= It.). — Det stora flertalet lagar yttra sig icke i frågan; dock torde, jämlikt formeln *rien que la vérité et toute la vérité*, få anses, att, vid lagens tystnad, även förtigandet ingår i rekvisitet. Undantagslöst gäller detta emellertid icke; sålunda har brasiliansk rättspraxis (*Cam. Crim.* $^{26}/_{11}$ 1898) i princip förklarat förtigande falla utom menedsrekvisitet, såsom icke uttryckligen nämnt i lagen (vilken omtalar de båda fallen att bejaka ett falskt och förneka ett sannt faktum); likaså holländsk rättspraxis.

Frågan, huruvida förklaringen skall vara bekräftad och, i jakande fall, på vad sätt, besvaras, såsom framgår redan av vad förut anförts rörande brottsobjektets omfång, mycket olika. Några lagar stå på den gamla ståndpunkten att alltid fordra bekräftelse genom *ed* (eller möjligen någon av lagen uttryckligen med ed likställd form). Andra lagar använda icke ed men väl någon annan bekräftelseform. Ett antal lagar använda olika bekräftelseformer med olika straffbarhetsgrader och åter andra medtaga inom institutet, jämte en eller flera bekräftelseformer, även formlös förklaring i vissa fall. Slutligen förekommer även, att lagen icke nämner vare sig ed eller någon annan bekräftelseform utan låter förklaringen såsom sådan fylla rekvisitet. — Det bör anmärkas, att därav, att en lag gör eden till ett oeftergivligt element i rekvisitet, icke följer, att *varje* falsk beedigad förklaring (inför myndighet) faller under det straffrättsliga institutet: lagen känner kanske, förutom den straffskyddade eden, även en icke straffskyddad. Exempelvis användes inom fransk

rätt ed i förundersökningen såväl som ofta i administrativa förhållanden, men i intetdera fallet är, enligt rättspraxis, straffsanktionen tillämplig. — Ytterligare må anmärkas, att, även om lagen uppställer begreppet ed i det straffrättsliga rekvisitet, detta begrepp kan processuellt så förändras, att det icke längre motsvarar ed i vanlig mening (jfr ov. om **Bern,** där »eden» inom civilprocessen förvandlats till en vanlig försäkran på heder och samvete). Till den del lagen lägger vare sig i domstolarnes eller i den förklarandes hand att välja mellan ed och annan bekräftelseform, kan eden såsom dylik form bliva nästan obsolet och därmed även den särskilda straffbestämmelse, varmed lagen velat skydda eden. Så innehåller **Zür.** 104 en sträng bestämmelse om mened och i 106 ff. lindrigare, subsidiära bestämmelser om falskt vittnesmål m. m.; då emellertid sedan lång tid tillbaka eden i civilmål mycket inskränkts, har § 104 förlorat sin mesta betydelse för civilprocessen. Liknande **Sol.** m. fl. — I den anglikanska rätten har termen *oath* ofta ingen specifikt religiös betydelse: **N. Y.** 97 (*The term »oath» includes an affirmation, and every other mode authorized by law of attesting the truth of that which is stated*); likaså **Ariz.** 113; **Idaho** 8161; **Calif.** 119 jfr 7 (*oath includes affirmation or declaration*) o. s. v.

Lagar, som fordra ed eller en form, som genom lag eller praxis för särskilda fall satts i eds ställe, äro **S.; Fi.; H.; Ung.; Fr.; Sp.; Rum.; Gen.; Chil.; Jap.** — **S.** och **Fi.** låta emellertid även s. k. eftergiven ed fylla rekvisitet (**S.** 13: 5; **Fi.** 17: 5). — Andra lagar uppställa alternativt antingen ed eller viss annan form (t. ex. handslag): **Graub.** 190; **Bern** 114; **Schwyz** 87; **Sol.** 90; **Bras.** 261. — **Kina** 179 fordrar, såsom förut nämnt, en skriftlig bekräftelse, men talar icke om ed.

Lagar, som dela institutet så, att för *olika* straffbarhetsgrader fordras resp. ed och viss annan bekräftelseform äro **D.** (145 ff.: *ed;* 154: *en Erklæring under Tilbud af Ed eller paa Tro og Love;* för fallet 155: skriftlig form); **T.** (153 ff. *ed;* 156 etc. den lägre

graden *Versicherung an Eides Statt* jfr ov. s. 22; **T. Fsl.** 184 ff. (liknande; i § 187 föras emellertid även vissa formlösa fall till den lägre graden).

Åtskilliga lagar hava jämte ett högre område, karaktäriserat av edsformen, ett lägre, där förklaringen är *formlös:* **N.; Belg.; It.; Port.; Eng.; Turk.; Waadt; Obw.; Zür.; Tic.; App. I.-Rh.; Neuch.; Freib.; Columb.; Mex.; Venez.; Fi. Fsl.; Tjsl. Fsl.; It. Fsl.** Några lagar uppställa härvid, alternativt med eden, inom det högre området en annan form: **Bulg.** 195 (*Likvärdig med en beedigad förklaring är varje av en person given högtidlig försäkran, att han samvetsgrannt skall framlägga hela sanningen*); **Sol.** 90 (*Der Eidesleistung wird es gleich geachtet, wenn Jemand seine Aussagen an Eidesstatt mit dem Handgelübde oder einer andern Beteuerungsformel bekräftigt*); **Luz.; Zug; St. Gall.** — **Neuch.** 173 lämnar valet, förutsatt viss motivering, i den förklarandes hand (*Est assimilée au serment judiciaire, en matière civile et pénale, la déclaration faite sous une autre forme, pour en tenir lieu, par celui qui allègue que la formule du serment est contraire à sa conscience*). I själva verket är denna valfrihet en konsekvens av en bestämmelse i den schweiziska *Bundesverfassung*, sådan den tolkats av rättspraxis (49[2]: *Niemand darf zur Teilnahme an einer Religionsgenossenschaft, oder an einem religiösen Unterricht oder zur Vornahme einer religiösen Handlung gezwungen, oder wegen Glaubensansichten mit Strafen irgend welcher Art belegt werden*).

Några lagar dela institutet i *tre* områden, så att för den högsta straffbarhetsgraden fordras ed och för mellangraden viss annan form, medan i den lägsta graden förklaringen är formlös: **Thurg.** 182, 183, 187; **Glar.** 72 ff.; **Bas.** 78 ff. Om **D. Fsl.**, som har fyra straffbarhetsgrader, åtskilda dels med avseende på den myndighet, till vilken förklaringen sker, dels med avseende på förklaringens form, jfr ov. s. 28.

Lagverk slutligen, som överhuvud icke i rekvisitet beröra frågan om bekräftelse av förklaringen, vare sig genom ed eller på annat sätt, äro **App. A.-Rh.** och **Schw. Fsl.**

Såvitt eden uppställes såsom rekvisitmoment för hela institutet eller en del därav, uppstår för lagstiftaren — den närmast processuella — frågan, huru man skall förfara med dem, som av personliga skäl motsätta sig varje avläggande av ed enligt lagens formel. I viss mån har den moderne lagstiftaren härvid sökt, åtminstone delvis, undvika samvetstvång. Då strafflagarne beröra frågan, sker det stundom blott med hänvisning till annorstädes givna bestämmelser (t. ex. **N.** 164: *Lige med Ed ansees en Forsikring, som ifølge Loven træder i Eds Sted*; **D.** 153; **H.** 207; **Fi. Fsl.** 18: 1; **T. Fsl.,** 184). Det förekommer emellertid även, att strafflagen mer eller mindre ingår på frågans realitet: **S.** 13: 5 (*Har bekännare av lära, vari edgång ej tillåten är, på annat, i stället för ed, vedertaget sätt, bekräftat falskt vittnesbörd eller annan falsk utsaga*); **Fi.** 17: 5 (*Har någon, som tillåtits att i stället för ed bruka annan försäkran enligt hans troslära*); **T.** 155 (*Der Ableistung eines Eides wird gleich geachtet, wenn ein Mitglied einer Religionsgesellschaft, welcher das Gesetz den Gebrauch gewisser Beteuerungsformeln an Stelle des Eides gestattet, eine Erklärung unter der Beteuerungsformel seiner Religionsgesellschaft abgibt*); **Ung.** 218 (*Gleiche Wirkung mit der eidlichen Bekräftigung besitzt die Bekräftigung der Zeugenaussage durch eine feierliche Beteuerung oder durch Berufung auf das Gewissen in jenen Fällen, in denen das Gesetz einer solchen Berufung oder Beteuerung die gleiche Beweiskraft mit dem Eid einräumt*). Jfr vidare ov. de mera allmänna bestämmelserna i **Bulg.; Sol.; Neuch.** m. fl. lagar.

Några lagar hava ansett sig böra framhålla, att mened föreligger lika väl, om eden föregått eller efterföljt den falska förklaringen: **Fi.** 17: 1 (*å ed avgivit eller med ed bekräftat osann utsaga*); **D.** 145 (*hvad enten Edfæstelsen følger efter Forklaringen, eller denne afgives i Henhold til en foregaaende Edfæstelse*); **T.** 154 (*ein falsches Zeugnis oder ein falsches Gutachten mit einem Eide bekräftigt oder den vor seiner Vernehmung geleisteten Eid . . . durch ein falsches Zeugnis oder ein falsches Gutachten verletzt*) o. s. v. — En annan fråga, varom åtskilliga lagar innehålla bestämmelser, är, huruvida *åbe-*

ropande av en förut, särskilt av en en gång för alla, avlagd ed är tillräckligt att fylla rekvisitet: **Fi.** 17: 4 (*Har sakkunnig med åberopande av en gång för alla avlagd ed avgivit falskt eller vilseledande intyg eller utlåtande*); **N.** 164 (*Lige med edelig Forklaring ansees Forklaring, afgivet under Paaberaab af aflagt Ed*); **D.** 149; **T.** 155 (*Der Ableistung eines Eides wird gleich geachtet, wenn . . . 2. derjenige, welcher als Partei, Zeuge oder Sachverständiger einen Eid geleistet hat, in gleicher Eigenschaft eine Versicherung unter Berufung auf den bereits früher in derselben Angelegenheit geleisteten Eid abgibt, oder ein Sachverständiger, welcher als solcher ein für allemal vereidet ist, eine Versicherung auf den von ihm geleisteten Eid abgibt; 3. ein Beamter eine amtliche Versicherung unter Berufung auf seinen Diensteid abgibt*); **Bulg.** 195 (*Likvärdig med edfästelsen är varje åberopande av en ämbetsed eller allmän ed eller av en förut i avseende på samma faktum i samma sak avlagd ed*); **Luz.** 138 (*wer ein falsches Zeugnis unter Berufung auf den bereits in der Eigenschaft als Beamter, Sachverständiger oder Zeuge geleisteten Eid oder an Eidesstatt gegebenes Handgelübde ablegt*); **Grek.** 265; **Bas.** 82; **St. Gall.** 81 *i. f.*; **Fi. Fsl.** 18: 1; **D. Fsl.** 157; **T. Fsl.** 184. — Undantagsvis förekommer, att straffet, då det gäller åberopande av en förut avlagd ed, är *lägre* än vid annan mened: **Bas.** 79 (*nach geschehener Hinweisung auf seinen Diensteid:* maximum fem, vid annan mened tio års tukthus; i kvalifikationsfall resp. tio och femton), medan vid *culpa* (*ib.* 82) straffet är lika.

Det låter tänka sig, att en en gång avgiven och beedigad, sann förklaring genom återkallelse ändras till falsk, utan att ändringen särskilt kommer att bekräftas genom ed. Lagarne hava då någon gång stadgat, att dylik falsk återkallelse skall betraktas på samma sätt, som om förklaringen ursprungligen varit falsk: **Ung.** 226 (*Wer eine der Wahrheit entsprechende Aussage, Erklärung oder Eidesablegung widerruft und als falsch erklärt, ohne diesen Widerruf durch einen Eid oder auf eine Art, die diesem gleichkommt, zu bekräftigen, desgleichen wer einen anderen zu einem solchen falschen Widerruf zu verleiten sucht, ist je nach Verschiedenheit der*

Sache und Handlung im Sinn der §§ 213—219, 220, 222 und 223 zu bestrafen); **Mex.** 745 (*Si faltaren á la verdad al retractar sus declaraciones, se les aplicará la pena que corresponda con arreglo á lo prevenido en este capítulo*).

Falsk förklaring i fall av »*eftergiven*» ed — där eden således icke avlagts — kommer helt naturligt under straffbestämmelserna för obeedigad falsk förklaring, såvitt lagen innehåller dylika. Är återigen detta icke fallet, blir det en tolkningsfråga, huruvida menedsrekvisitet skall anses fyllt. Såsom redan anmärkt, ha tvänne lagar, **S.** och **Fi.**, löst frågan positivt så, att mened föreligger (**S.** 13: 5: *har någon vittnat falskt inför rätta, då eden honom eftergiven varit; vare så ansedd, som hade han ed gått;* **Fi.** 17: 5 liknande). En tredje lag har för detta fall uppställt ett mindre straff: **Bern** 118 (*Wenn der Aussagende, dem von Amteswegen oder durch die Parteien die Ableistung des Eides erlassen worden ist, sich wissentlich falscher Aussagen vor Gericht schuldig gemacht hat, so wird er mit Gefängnis bis zu sechzig Tagen oder mit Korrektionshaus bis zu drei Jahren bestraft* — menedsstraffet kan uppgå till sex eller vid kvalifikation till tjugo års *Zuchthaus*).

(2) Förklaringens innehåll.

Rörande förklaringens innehåll, uppstår först frågan, huruvida dess *falskhet* skall fattas objektivt eller subjektivt; i senare fallet uppfylles rekvisitet, även då den förklarande mot sin egen övertygelse råkar meddela sanningen. Bestämd position i denna omtvistade fråga intages av **Eng.** (*Steph.* 190: *a statement . . . which he . . . does not believe to be true*); **U. S. A. Cr. C.** 231; **Ind. Pen. C.** 191; **Tasm.** 94 — här fordras sålunda falskhet endast på den subjektiva sidan och det räddar icke inkulpaten, att han händelsevis kommit att tala sanning. [Uttrycket *does not believe* etc. fattas nämligen i en dubbel betydelse: dels att inkulpaten icke behöver ha varit *viss* om utsagans falskhet (jfr ned. *sub B*) *2*),

dels att det blott kommer an på hans *tro*, likgiltigt om utsagan i verkligheten är falsk eller icke; jfr ett indiskt rättsfall: *A, being bound by an oath to state the truth, states that he knows that Z was at a particular place on a particular day, not knowing anything upon the subject. A gives false evidence whether Z was at that place on the day named or not*]. Å andra sidan borde de lagar, som dels fordra förklaringens falskhet, dels, genom ett annat uttryck, dess motsats till den förklarandes övertygelse, icke gärna, där man icke ville antaga en klandervärd tautologi hos lagstiftaren, kunna annorlunda förstås, än att falskheten skall hava självständig objektiv betydelse och det nämnda exemplet sålunda icke falla inom rekvisitet. Jfr **S.** 13: 1 (Har någon, *emot bättre vetande*, burit *falskt* vittnesbörd eller eljest avgivit *falsk* utsaga); **Fi.** 17: 1 (Har någon uppsåtligen, *emot bättre vetande*, inför domstol eller annan myndighet å ed avgivit eller med ed bekräftat *osann* utsaga); **St. Gall.** 81 (*gegen besseres Wissen* die *Unwahrheit* beschwört) o. s. v. Även ett sådant uttryck som det ofta förekommande *wissentlich falsch* o. d. borde icke gärna kunna fattas = *så vitt han vet, falsk*, utan fastmera = *en av honom insedd, i verkligheten existerande falskhet.* Alldeles otvetydig ståndpunkt på denna sida intager t. ex. **Can.** 172 *b* (*knowingly, wilfully and corruptly, upon oath, affirmation or solemn declaration, affirms, declares or deposes to the truth of any statement . . . if such statement, affidavit, affirmation or declaration is untrue in whole or in part*). Många lagar uttrycka sig emellertid mindre tydligt och rättspraxis har sålunda blivit olika i olika länder, även där lagarnes ord äro ungefär lika. Icke blott förstnämnda anglikanska lagar utan även t. ex. österrikisk, fransk, italiensk rättspraxis medtaga den s. k. subjektiva meneden, under det t. ex. tysk och holländsk rättspraxis icke erkänner den. — Det sagda utesluter naturligen icke, att en förklaring, som uttryckligen innehåller, att den förklarande *tror, är övertygad* o. s. v. om ett visst faktum, blir *objektivt* falsk och således fyller även rekvisit av den mildare typen, därest han,

mot sin försäkran, *icke tror* detta faktum (även om det tillfälligtvis skulle vara sant).

En annan praktiskt viktig och i olika länder olika besvarad fråga är den, huruvida vittnets uppgifter rörande sina personliga förhållanden (namn, ålder etc.) skola anses ingå i den straffskyddade förklaringen. Några lagar hava utformat rekvisitet så, att man tydligen kan se lagstiftarens avsikt att utesluta nämnda frågor från det straffskyddade området; jfr t. ex. **Ung.** 213 (*über einen diese Angelegenheit betreffenden wesentlichen Umstand*); **Bras.** 261 (*sobre circumstancias essenciaes do facto a respeito do qual depuser*); **Mex.** 733 (*alguna circunstancia que pueda servir de prueba de la verdad ó falsedad del hecho principal, ó que aumente ó disminuya su gravedad*); **Perú** 334 (*una falsa deposición sobre los hechos de la causa*). Själva edsformeln kan stundom erbjuda någon ledning: jfr å ena sidan t. ex. den österrikiska formeln (*dass ich über alles worüber ich von dem Gerichte werde befragt werden, die reine und volle Wahrheit und nichts als die Wahrheit aussagen werde*), å andra sidan den svenska (*vad jag vet i denna sak hänt och sant vara*). I flera länder äro åsikterna om den rätta tolkningen mycket delade. I den anglikanska rätten torde svaret bero på, huruvida vittnets personaluppgifter kunna ha något inflytande på sakens utgång (t. ex. såsom påverkande domarens eller juryns uppfattning av hans trovärdighet). I dansk, tysk och österrikisk rättspraxis torde personalfrågorna i princip räknas till det straffskyddade området, medan motsatsen är förhållandet i italiensk rättspraxis. — Än vidare är otvivelaktigt, att en del lagar, som icke räkna fallet till mened men hava subsidiärbestämmelser om osanna uppgifter till domstol eller myndighet, kunna tillämpa dessa bestämmelser.

En synnerligen viktig fråga angående förklaringens innehåll är den, i vad mån lagen på den straffskyddade förklaringen anlägger synpunkten av *bevisutsaga*. Redan av den föregående översikten framgår, att det finnes lagar, som endast medtaga *vittnen* (och sakkunnige), kanske till och med endast vittnen *inför*

domstol. Andra lagar omfatta *vittnen och parter* (som än behandlas lika, än olika) men inga andra. Även bland lagar, som icke inskränka sig till vittnen och parter, finnas de, som dock behandla dessa fall helt annorlunda än de övriga eller som åtminstone i sin uppställning visa, att de betrakta dem såsom institutets kärna. Å andra sidan förekommer även den uppfattning, att huvudsaken icke är den roll, förklaringen spelat för statsorganets funktion, utan frågan, huruvida *ed* använts eller icke — det framträder här en kvarleva från den gamla uppfattningen av mened såsom religionsbrott.

Då lagarne ha särskilda bestämmelser om *vittnen*, vare sig institutet inskränkes till dem eller icke, pläga alltid *sakkunnige* uttryckligen nämnas vid sidan om vittnena (resp. *Gutachten* vid sidan om *Zeugnis, certificate* vid sidan om *deposition* etc.). Finnas särskilda bestämmelser om *beedigande* av vittnesmål, så gäller det motsvarande om sakkunnigs utlåtande, såvida icke, i sistnämnda fall, *åberopande* av en en gång för alla avlagd ed kan ersätta eden *in casu*, jfr ov. Lagar, som icke särskilt omtala vittnen (utan röra sig med begreppet falsk utsaga, falsk förklaring etc.), ha ju ingen anledning att särskilt omtala sakkunnig (**N.; H. Graub.; Schwyz.** — **S.** 13: 1 ff. nämner visserligen falskt vittnesbörd men endast såsom exempel på falsk *utsaga*). Endast undantagsvis förekommer, att lagen begränsar sig till vittnen (eller vittnen och parter) men härvid icke nämner sakkunnige: **Ö.** 199 *a* (*vittnen och parter*); **Fr.** (*vittnen och parter*); **Rum.** (*vittnen och parter*); **Chil.** (*vittnen*); detta innebär dock, förutsatt, att den sakkunniges utlåtande beedigats, naturligtvis ingen skillnad i sak, då ordet vittne här ej fattas i strängt processuell betydelse. Å andra sidan jfr **Fi.** 17: 1 ff.; **T.** 154 (*Zeugnis oder Gutachten*); **Ung.** 217, 218; **Belg.** 221; **It.** 217; **Sp.** 396 (*högre* straff för sakkunnig, liksom i hittills gällande spanska strafflag 336); **Port.** 241; **Bulg.** 193; **Turk.** 290; **Grek.** 266; **Thurg.** 183; **Waadt** 188; **Aarg.** 164; **Wall.** 190; **Luz.** 137; **Obw.** 58; **Bern** 115; **Glar.** 74; **Zür.** 106; **Bas.** 81; **Tic.**

185; **Gen.** 150; **Zug** 65; **App. A.-Rh.** 78; **App. I.-Rh.** 66; **Sol.** 91; **St. Gall.** 81; **Neuch.** 160; **Freib.** 172 (*une déposition, une traduction, un constat ou un rapport faux*); **Argent.** 275; **Bras.** 262; **Columb.** 407; **Costa R.** 473; **Mex.** 743; **Perú** 334; **Venez.** 246; **Kina** 179; **Jap.** 171. — Inom den anglikanska rätten gäller detsamma: gemenligen användes uttrycket *testify, depose, declare, or certify* el. dyl. — Av lagförslagen operera **Fi. Fsl.** och **D. Fsl.** icke med begreppet vittne och nämna således ej heller sakkunnig. **T. Fsl.** nämner dem båda i ett särskilt fall (187: *Wer als Zeuge oder Sachverständiger uneidlich falsch aussagt*). **Schw. Fsl.**, som starkt inskränker institutets omfång, nämner dem tillsammans 371 (*Wer in einem gerichtlichen Verfahren als Zeuge, Sachverständiger, Übersetzer oder Dolmetscher*); **It. Fsl.** medtager sakkunnige i art. 380 (*Il perito o l'interprete*). **Tjsl. Fsl.** 188 använder beteckningen *falsches Zeugnis* (utan att tala om *Gutachten*), men där detta definieras, innesluter det uppenbarligen även sakkunnigs utlåtande (187[1]: *Wer vor Gericht oder vor einer zur Entscheidung von streitigen Angelegenheiten berufenen Behörde die Unwahrheit aussagt oder die Wahrheit verschweigt, obwohl er nach dem Gesetze zur Angabe der Wahrheit verpflichtet ist und obwohl er weiss, dass diese seine Aussage als Beweismittel dienen soll*).

Lagar, som inskränka institutet till förklaring, avgiven av *vittne* (eller sakkunnig), äro **Sp.; App. A.-Rh.; App. I.-Rh.; Bras.; Chil.; Perú; Argent.; Jap.; Kina.** Bland dessa begränsa sig åtminstone **Sp.; Bras.; Perú; Kina** till domstolsförhandling.

En inskränkning till *vittnen och parter* är, efter **Fr:s** föredöme, alldeles förhärskande bland romanska lagar. Så **Fr.** 361—366 (361: *Quiconque sera coupable de faux témoignage en matière criminelle;* 362: *Quiconque sera coupable de faux témoignage en matière correctionelle;* 363: *Le coupable de faux témoignage, en matière civile;* 364: *Le faux témoin en matière criminelle, qui aura reçu de l'argent* etc.; 365: *Le coupable de subornation de témoins;* samt 366: *Celui à qui le serment aura été déféré ou référé en matière civile, et qui aura fait un faux serment* — detta stadgande har supplerats av rättspraxis,

som medtagit även annan partsed); **Rum.** 287—293; **Waadt** 188—194; **Wall.** 187—193; **Tic.** 182—190. I nu nämnda lagar straffas vittnes falska ed i princip strängare än parts — icke endast på det sätt, som gäller ganska allmänt, att straffet för falskt vittnesbörd i straffprocess, där det mer eller mindre verkat i fällande riktning mot en oskyldig, kan stiga väsentligt över maximum för parts mened, utan så, att vittnes mened i *civilmål* straffas strängare än parts. I **Fr.; Rum.** och **Tic.** är skillnaden ej särdeles stor. Men i **Waadt** 192 är maximum för parts mened två års *reclusion*, medan 188[2] för *beedigat* falskt vittnesbörd, även i civilmål, stadgar ett maximum av tio års *reclusion*. Och i **Wall.** kan vittnet i civilmål icke undgå fängelse (visserligen blott ett års maximum, 189 — i brottmål tio års maximum, 187), medan part (193) *kan* slippa med förlust av politiska rättigheter och av vittnesgillhet (jfr art. 38). — Än vidare märkas **Belg.** 215—226 (medtager även, 217, under mindre straffhot, upplysningsvis hörda personer — dock endast i straffprocess rörande *crimes*); **It.** 214—221 (214: *Chiunque, deponendo come testimone innanzi all' autorità giudiziaria*; 217: *Le disposizioni degli articoli precedenti si applicano anche ai periti e agli interpreti;* 221: *Chiunque, come parte in giudizio civile, giura il falso*); **Aarg.** 164; **Bulg.** 193; **Turk.** 286, 290 (vittnen och sakkunniga); 287 (parter); **Venez.** 243—250 — i vilka lagar straffet för part är strängare än för vittne (i civilmål). — Slutligen **Ö.** 199 *a* (partsed likställd genom *Ziv. Pr. O.* 377[3]); **Ung.** 213—215, 219; **Bern** (något utvidgat 115: sakkunnig inför även annan myndighet än domstol); **Gen.** 147—152; **Zug** 65 (*Wer vor Gericht oder einer öffentlichen Behörde als Zeuge oder Sachverständiger wissentlich Unwahres versichert . . . Wird die wissentlich unwahre Aussage mit dem Eide oder mit dem Handgelübde an Eidesstatt bekräftigt, oder unter gleichen Voraussetzungen ein Parteieid abgelegt*); **Neuch.** 160—173 (160: *Celui qui . . . étant appelé à déposer comme témoin ou à fonctionner comme expert ou interprète;* 172: *La partie qui, dans un procès civil, prête un faux serment décisoire ou un faux serment d'office*);

Freib. 171—172 (171: *Celui qui, le serment lui ayant été déféré, référé ou imposé en matière civile, fait sciemment un faux serment, est puni de réclusion jusqu'à dix ans;* 172: *Celui qui fait en justice une déposition, une traduction, un constat ou un rapport faux . . . La peine est la réclusion jusqu'à dix ans . . . lorsque le serment a été prêté* — i vilka lagar straffet för vittne i civilmål är detsamma som straffet för part. — Till vittnen och parter inskränka sig även två bland här behandlade förslag: **Schw. Fsl.** 270—273 (270: *Wer in einem Zivilrechtsverfahren als Partei eine falsche Beweisaussage zur Sache macht;* 271: *Wer in einem gerichtlichen Verfahren als Zeuge, Sachverständiger, Übersetzer oder Dolmetscher zur Sache falsch aussagt, einen falschen Befund oder ein falsches Gutachten abgibt oder falsch übersetzt;* 273 vidgar institutet till att omfatta även »förfarande» inför administrativ myndighet, som äger avhöra vittnen); **It. Fsl.** 378—384. Det italienska förslaget straffar part strängare än ett vittne i civilmål; det schweiziska tvärtom.

En del lagar nämna särskilt såväl vittnen som parter, men medtaga även andra, som avgiva falsk förklaring; samt göra härvid en skillnad i straffbarhet antingen mellan vittnen och parter å ena sidan och de övriga å den andra, eller mellan vittnen å ena samt parter och övriga å andra sidan, eller slutligen mellan alla tre grupperna inbördes. Det första är fallet i **D.** 145—155 (145: *Det Vidne, der for Retten edelig aflægger falsk Forklaring . . . anses med Strafarbejde fra 2 indtil 10 Aar . . .*; 150: *Har en Part for Retten bekræftet sit Udsagn med falsk Ed, bliver han at straffe lige med et falsk Vidne . . .*; 151: *Hvis nogen, der udenfor de ovennævnte Tilfælde for en offentlig Myndighed har at bekræfte noget med sin Ed, gør sig skyldig i Mened, bliver han at straffe med Forbedringshusarbejde*); **Mex.** 733—750 (739: *El falso testimonio en materia civil . . ;* 746: *El que, cuando el derecho lo permita sea examinado como actor ó como reo en juicio civil, bajo la protesta solemne de decir verdad, y faltare á ella negando ser suya la firma con que haya suscrito un documento, ó affirmando un hecho falso, ó negando ó alterando*

uno verdadero, ó sus circunstancias substanciales, para eximirse de una obligación legítima, será castigado con las penas señaladas en el artículo 739; 741 stadgar ett något lägre minimum för andra falska förklaringar). — Det andra är förhållandet i **Luz.** 140, 137[2] (högre minimum i förra fallet, som omfattar dels partsed dels annan »*auferlegter*» ed, än i senare fallet, som omfattar beedigat eller med »Handgelübde» bekräftat vittnesmål); **Sol.** 90, 91 (förra fallet har samma omfattning som Luz. 140 och kan beläggas med tukthus, i motsats till senare fallet, som omfattar vittnen och sakkunnige). — Det tredje gäller **Port.** 238—243 (238[5]: *O testemunho falso em materia civil será punido com prisão maior cellular de dois a oito annos, ou, em alternativa, com o degredo temporario; 242: Aquelle que, sendo legalmente obrigado a dar informações, ou fazer declarações, com juramento ou sem elle, á auctoridade publica, sobre algum facto relativo a outras pessoas ou ao estado, der falsamente essa informação, ou fizer falsamente essa declaração, será punido com suspensão temporaria dos direitos politicos, e prisão até seis mezes; 243: Quando fôr deferido o juramento suppletorio, aquelle que jurar falso será punido com a pena fixa de suspensão dos direitos politicos por vinte annos. Quando fôr deferido ou referido o juramento de alma, será condemnado na mesma pena o que jurar falso, mas a querela e accusação poderá ser tão sómente intentada pelo ministerio publico* — maximum för falskt vittnesbörd i civilmål är sålunda åtta års cellstraff, medan parts mened endast straffas med tjugo års förlust av politiska rättigheter; och annan mened, jämte viss dylik förlust, med fängelse intill sex månader).

Lagar åter, som icke inskränka sig till vittnen och parter och ej heller göra någon principiell skillnad mellan dessa och andra (även om lagen, som nämnt, höjer vittnets straffbarhet i vissa fall, där det gäller straffprocess), äro: **S.; Fi.; N.; H.; T.; Eng.** och överhuvud den anglikanska rätten; **Thurg.; Graub.; Obw.; Glar.; Zür.; Bas.; Schwyz; St. Gall.; Costa R.;** — Bland *förslagen* höra hit **Fi. Fsl.; D. Fsl.; T. Fsl.; Tjslov. Fsl.** — I det hela taget kan sålunda denna ståndpunkt betecknas

såsom den germanska, medan de romanska lagarne tendera åt en mer eller mindre genomförd begränsning till bevisförfarandet inför domstol. Visserligen kan en dylik begränsning även åstadkommas inom den germanska gruppen på det sätt, att eden göres obligat och dess användning faktiskt inskränkes till domstolsförfarande.

3) Den falska förklaringens verkan och brottets konsummation.

Om den falska förklaringen kriminaliseras icke på grund av vanhelgandet av det i eden ingående religiösa momentet utan på grund av det däri innefattade angrepp på statens intresse av att dess organ fatta sina beslut på basis av riktiga förutsättningar, så blir den fråga av synnerlig vikt, huru förklaringens *verkan* bör straffrättsligen bedömas. Att förklaringen är — objektivt och subjektivt — falsk, behöver icke innebära, att dess verkan, om den får någon sådan, är för staten skadlig eller ovälkommen. Det är t. ex. tänkbart, att en oskyldig, som eljest på grund av falska indicier m. m. skulle ha dömts till straff, räddas genom en mened — att således den falska förklaringen s. a. s. verkar i rätt riktning. Även om detta icke är förhållandet, kan det inträffa, att den falska förklaringen saknar varje möjlighet att frambringa någon skadlig verkan, vare sig därför, att den aldrig besuttit någon relevans för bevisningen i fråga (den har rört en för huvudsaken likgiltig biomständighet) eller att dess verkan blivit upphävd — genom falskhetens upptäckande eller genom frivillig återkallelse — eller därför att den fullständigt överväldigats av bevisningen på motsatta sidan. Det kan emellertid också inträffa, att den falska förklaringen haft en verkan, som innefattar en ny intressekränkning, t. ex. att det beror på den, att en oskyldig fällts till straff och fått lida det. Tydligen kan såväl ett minus som ett plus i verkan tänkas föranleda särskilda bestämmelser.

Dessa frågor sammanhänga med den om brottets konsummation. Skulle lagen låta brottet fullbordas först med inträdande av verkan (eller kanske av *viss* verkan), så kan i varje fall intet *fullbordat* brott föreligga, vare sig verkan uteblir därför, att förklaringen genom sitt innehåll varit på förhand dömd till verkningslöshet eller verkan på ena eller andra sättet förekommits: genom upptäckt, återkallelse, överväldigande motbevisning. Konsummeras åter brottet i och med förklaringens avgivande eller dock innan det kommit till någon verkan därav, kan, så snart konsummationspunkten passerats, straffet för fullbordat brott endast på grund av särskilt stöd i lagen uteslutas eller mildras. Om i dylika fall *verkan* av förklaringen tillkommer, så ligger nära till hands, att denna verkan, såvitt den innefattar en svårare ny intressekränkning (t. ex. straff för oskyldig), kan föranleda särskilda högre straffbestämmelser.

Vad beträffar det fall, att den falska förklaringen verkat »i rätt riktning», erbjuda de moderna strafflagarne intet uttryckligt stöd för att på denna grund antaga straffrihet eller ens (konstitutiv) straffnedsättning; däremot formuleras i flera fall rekvisitet så, att betydelsen för straffmätningen — vilken visserligen även dessförutan skulle varit tydlig nog — understrykes. Straffrihet skulle alltså endast kunna antagas, därest en verklig intressekollision föreligger, så stark, att den efter allmänna grunder bör verka straffriande (t. ex. inkulpaten har endast genom mened kunnat rädda en oskyldigt anklagad persons liv). [Likvisst torde här böra anmärkas, att, där lagen uppfattat meneden såsom bedrägeri och kanske även, där den behandlats såsom brott mot *fides publica*, den gamla åsikten om *crimen falsi* här och var torde göra sig gällande, enligt vilken rekvisitet skulle förutsätta en möjlighet till skada, antingen objektivt eller subjektivt (resp. *aptitas nocendi* eller *in praeiudicium alterius*, såsom det uttrycktes i den gamla teorien). Huru denna åsikt, beträffande förfalskningsbrottet, tagit sig tydligt uttryck i flere lagar, jfr **Spec. Utk.** VI, 50—58].

Icke heller hava lagarne tagit i betraktande möjligheten av den falska förklaringens verkningslöshet på grund av överväldigande motbevisning: ensamt på denna grund inträder således ingen straffrihet eller (konstitutiv) straffnedsättning. Däremot hava lagarne mycket sysselsatt sig med frågorna (1) om förklaringens *relevans*, (2) om dess *återkallelse*, (3) om särskild straffbarhet på grund av ny svår *intressekränkning* eller fara därför.

(1) Förklaringens relevans.

Såvitt förklaringen har formen av ett fast edstema, som bejakas eller förnekas, bortfaller naturligen frågan om relevans. Däremot kan den så mycket lättare framträda vid vittnesmålet, isynnerhet om detta har formen av en berättelse av vittnet men även om det utgör svar på frågor, ställda till vittnet av domare eller part. Om i detta fall bekräftelseformeln går ut på ett åtagande från vittnets sida att uppenbara vad han vet *i denna sak* o. d., kan härmed såtillvida en viss irrelevansgräns anses uppdragen, som lösa yttranden av vittnet utan sammanhang med »saken», eller svar på dylika frågor, icke kunna anses ingå under den genom eden åtagna förpliktelsen. Annorlunda, om bekräftelseformeln går ut på att svara sant på alla till vittnet riktade frågor (jfr ov. s. 39). I fråga om förtigande kan uppsåtlig mened givetvis icke anses föreligga i annan mån än vittnet inser eller tror, att den förtegna omständigheten kan hava betydelse för saken (jfr **Fi.** 17: 1: *uppsåtligen i sak förtegat något, som honom veterligen skulle tjänat till upplysning däri*).

Några lagar uppställa i rekvisitet en bestämd fordran på förklaringens relevans: **Ung.** 213 *(Wer in einer Strafsache vor Gericht über einen diese Angelegenheit betreffenden wesentlichen Umstand eine falsche Aussage ablegt)*, 215 *(Wer in einem Zivilprozess über einen wesentlichen Umstand eine falsche Aussage ablegt)*, 217 *(Ebenso wie der falsche Zeuge, ist auch der Sachverständige zu bestrafen, der in einer*

Straf- oder Zivilsache über einen wesentlichen Tatumstand unwahr aussagt oder ein falsches Gutachten abgibt); **Port.** 238 *(Aquelle que em causa criminal e sobre as circumstancias essenciaes do facto, que é o objecto da accusação, testemunhar falso contra o accusado);* **Eng.** *Steph.* 190 *(Any person lawfully sworn as a witness or as an interpreter in a judicial proceeding who wilfully makes a statement material in that proceeding);* **Waadt** 188 *(affirme comme vrai un fait qu'il sait être faux, ou comme faux un fait qu'il sait être vrai, lorsque, d'ailleurs, le fait dont il s'agit est de nature à influer sur le jugement);* **Ariz.** 111 *(Every person who, having taken an oath . . . wilfully and contrary to such oath, states as true any material matter which he knows to be false);* **Calif.** 118; **Idaho** 8160; **Illin.** 482 *(Every person. having taken a lawful oath or made affirmation, in any judicial proceeding, or in any other matter where by law an oath or affirmation is required, who shall swear or affirm wilfully, corruptly and falsely, in a matter material to the issue or point in question);* **Iowa** 13165 *(If any person, on oath or affirmation lawfully administered, wilfully and corruptly swear or affirm falsely to any material matter . .);* **N. Y.** 96 *(wilfully and knowingly testifies, declares, deposes, or certifies falsely, in any material matter, or states in his testimony, declaration, deposition, affidavit, or certificate, any material matter to be true which he knows to be false);* **Ohio** 12842 *(whoever, either orally or in writing, on oath lawfully administered, wilfully and corruptly states a falsehood as to a material matter);* **U. S. A. Crim. C.** 231 *(whoever, having taken an oath before a competent tribunal, officer, or person, in any case in which a law of the U. S. authorizes an oath to be administered, that he will testify, declare, depose, or certify truly, or that any written testimony, declaration, deposition, or certificate by him subscribed, is true, shall wilfully and contrary to such oath state or subscribe any material matter which he does not believe to be true);* **Bras.** 261 *(Asseverar em juizo, como testemunha, sob juramento ou affirmação, qualquer que seja o estado da causa e a natureza do processo, uma falsidade; ou negar a verdade, no todo ou em parte, sobre circumstancias essenciaes do facto a respeito do qual depuser);* **Mex.** 733 *(el*

que examinado en juicio como testigo, faltare deliberadamente á la verdad sobre el hecho que se trata de averiguar, ya sea afirmando ó negando su existencia ó ya afirmando, negando ú occultando la de alguna circunstancia que pueda servir de prueba de la verdad ó falsedad del hecho principal, ó que aumente ó disminuya su gravedad); **Kina** 179 (*a statement which is false in any point material to the case*); **Queensl.** 123 (*Any person who in any judicial proceeding, or for the purpose of instituting any judicial proceeding, knowingly gives false testimony touching any matter which is material to any question then depending in that proceeding, or intended to be raised in that proceeding*); **West. Austr.** 124.

Några lagar upptaga frågan men lösa den så, att irrelevanta eller mindre relevanta avvikelser från sanningen beläggas med ett mindre straff: **Tic.** 183 (*La falsa testimonianza si punisce ... con le pene stabilite per la calunnia agli articoli 179 e 180, se la falsa testimonianza fu fatta e poteva influire a danno dell'imputato. Se invece non poteva influire a danno dell'imputato, o se fu fatta a di lui favore, si punisce colle stesse pene, diminuite da uno a due gradi*); [en liknande bestämmelse i hittills gällande spanska strafflag, som, förutom särskilda straff för mened till den åtalades nackdel resp. fördel, i art. 334 uppställde straff för mened *que no perjudique ni favorezca al reo,* har utgått ur den nya lagen av 1928]; **St. Gall.** 80 (*Die gleichen Strafen* [maximum ett års fängelse] *können auch Anwendung finden auf falsches Zeugnis, soferne dieses nach dem Gegenstande des Prozesses nur Unbedeutendes oder nach der Bedeutung des Zeugnisses für den Beweis nur Unerhebliches betraf oder für die Parteien ohne weiteren Nachteil geblieben ist)* jfr 81; **Neuch.** 160 (*une déposition, une déclaration ou une traduction fausses et de nature à exercer une influence sur le jugement*), 162 (*si le faux témoignage ou la fausse déclaration, même sans prestation de serment, ayant porté sur les faits principaux de la prévention*), 166 (*Si la fausse déclaration, la fausse traduction ou le faux témoignage n'ont été rendus que sur des faits accessoires, n'ayant pas une importance décisive dans la cause, la peine sera l'emprisonnement jusqu' à six mois*); **Perú** 334 (*La pena será prisión no*

mayor de seis meses, si la falsa declaración se refiere á hechos que no pueden ejercer ninguna influencia en la decisión del juez).

Lagar, som, beträffande mened i straffprocess, indela rekvisitet i mened till nackdel och mened till fördel för inkulpaten, hava stundom så tolkats, att ett falskt vittnesmål, som varken är till nackdel eller fördel för honom, faller utanför lagen: så särskilt **Fr.** (*Cass.* $^{30}/_{8}$ 1906). Så mycket mera kan denna tolkning förväntas, om lagen, icke blott vid straffprocess utan överhuvud, bestämmer det falska vittnesmålet såsom gynnande antingen den ena eller andra parten (så **Costa R.** 473: *el testigo, perito o intérprete que, en daño o beneficio de alguna de las partes, declare* etc.). I de fall, där lagen ingenting yttrar om relevansen, har rättspraxis måst avgöra frågan och detta har utfallit ganska olika: i **H.**; **T.**; **Ö.** anses relevans icke erforderlig, under det motsatsen gäller, förutom i **Fr.**, även i **Belg.** och **It.** Såsom nyss anmärkt, har den bestämmelse i **Sp.**, som avsåg det fall (i straffprocess), att förklaringen varken skadade eller gynnade inkulpaten, försvunnit ur den nya lagen. — Vad angår den anglikanska rätten, såvitt den är kodifierad, gäller i ett betydligt antal fall, att lagarna, i motsats till Eng. och övriga ovan anförda anglikanska lagar, iakttaga tystnad i fråga om relevansen: **Mississ.**; **Nebr.**; **New Jers.**; **N. Car.**; **Tex.**; **South Austr.**; **N. S. Wal.**; **Tasm.**; **Ind. Pen. C.** etc.; eller till och med uttryckligen ställa sig på andra sidan, såsom **Can.** 170 (*whether such evidence was material or not*). Särskilt i fråga om **Ind. Pen. C.**, som ofta anses utmärka de engelska kriminalisternas ståndpunkt *de lege ferenda*, är anmärkningsvärt, att rättspraxis mycket bestämt tolkat lagens tystnad såsom motsatt den engelska ståndpunkten och sålunda behandlat irrelevanta osanningar såsom mened. Emellertid har man ofta i England klagat över att straffriheten i denna punkt ökar menedarnes antal (ehuru statistiken icke visar särskilt höga siffror för detta brott i England, utan tvärtom). — Om den anglikanska rättens ställning till frågan, huruvida relevansen, där-

est den uppställes såsom rekvisitmoment, måste vara »subjektivt täckt», jfr ned. *sub B*), *2*) s. 87.

Även strafflags*förslagen* stå i denna fråga delade. **Fi. Fsl.** stadgar 18: 1 angående edlig förklaring: *Angår den falska försäkran något, som uppenbarligen icke inverkar på den sak, vars utredning försäkran avser . . . vare straffet böter, där ej rätten prövar, att han må undgå straff* samt 18: 2 angående »falsk försäkran utan ed»: *Angår den falska försäkran något, som uppenbarligen icke inverkar på den sak, vars utredning försäkran avser . . . vare handlingen strafflös*". **D. Fsl.** stadgar, angående falsk förklaring till myndighet, befogad att upptaga ed (157): *Angaar det falske Udsagn alene noget, som er uden Betydning for det Forhold, der søges oplyst, kan Straffen gaa ned til Hæfte eller Bøder.* Beträffande annan falsk förklaring säges ingenting, men straffet kan då alltid gå ned till böter. **Schw. Fsl.** har (liksom redan några kantonallagar, jfr ovan) en särskild straffskala, 271[2]: *Bezieht sich die falsche Äusserung auf Tatsachen, die für die richterliche Entscheidung unerheblich sind, so ist die Strafe Gefängnis bis zu sechs Monaten.* **Tjslov. Fsl.** nämner ingenting i fråga om egentligt falskt vittnesmål, men beträffande statsorgans bedragande genom obeedigad falsk förklaring (186) fordras, att statsorganet därigenom verkligen *bestämts* till viss handling eller underlåtenhet. **T. Fsl.** och **It. Fsl.** yttra sig ej; men vartdera förslaget står givetvis på sitt lands ståndpunkt, så att **T. Fsl.** avser att icke fordra, men **It. Fsl.** att fordra relevans.

(2) Återkallelse av den falska förklaringen.

I den anglikanska rätten ävensom i ett mindre antal andra lagar uppställes icke återkallelse såsom ett institut inom meneedsbrottet. I några fall förklaras detta därav, att lagen i sin allmänna del uppställt ett institut »i handling visad ånger» (*tätige Reue*), som i större eller mindre utsträckning blir tillämpligt på återkallelse av mened. Detta gäller **N.**; **Graub.**; **St. Gall.**; samt

D. Fsl. — Enligt **N.** 59 äro förutsättningarna *dels*, att brottslingen *antingen* angivit sig själv och avlagt fullständig bekännelse, *eller* ock såvitt möjligt och i det väsentliga förebyggt handlingens skadliga följder eller återupprättat den därigenom vållade skada, *dels*, att något av dessa alternativ inträffat, innan han ännu visste sig vara misstänkt. **Graub.** 50, 8, 9 förutsätter, *antingen*, att han, utan att veta sig vara misstänkt, av egen drift strävat att hindra följderna av sin gärning eller gottgöra den förorsakade skadan, *eller*, att han, ehuru han lätt kunnat fly eller förbli oupptäckt, själv angivit sig och bekänt sitt brott. **St. Gall.** 40 *c* förutsätter »*eine werktätige Reue*», vare sig genom självangivelse eller därigenom att han före straffrättsligt inskridande såvitt möjligt hindrar eller upphäver de skadliga följderna. **D. Fsl.** 84^{6-8} fordrar, att gärningsmannen *antingen* frivilligt avvärjt den av gärningen härflytande faran eller fullt upprättat skadan; *eller* iövrigt har frivilligt strävat att hindra fullbordan eller upprätta skadan; *eller* angivit sig själv och avlagt fullständig bekännelse. — Såsom rättsverkan av återkallelsen medgiva alla dessa lagverk fakultativ straffnedsättning, vilken enligt tre bland dem kan övergå till straffrihet: enligt **N.**, om straffet eljest blott skulle varit böter; enligt **Graub.** »*ausnahmsweise*», men utan bestämd inskränkning; enligt **D. Fsl.** under den första (84^{6}) av där nämnda alternativa förutsättningar.

Men andra lagar förbigå återkallelsen utan att ha något dylikt allmänstraffrättsligt institut att repliera på. Hit höra — den anglikanska rätten oräknad — **H.; Ö.; Fr.; Belg.; Rum.; Aarg.; Glar.; Zür.; Gen.; App. A.-Rh.; Schwyz; Argent.; Chil.; Columb.** Såsom redan anmärkt, beror det praktiska resultatet av en sådan lagens ståndpunkt på dess uppfattning av konsummationspunkten samt dess konstruktion av försöket. Om konsummationspunkten bestämmes till förhandlingens avslutande, så innebär detta, att en återkallelse dessförinnan under alla förhållanden utesluter straff för fullbordat brott — med frågan öppen, huruvida straffbart

försök kan anses föreligga. Häruti ändras ingenting, ifall falskheten skulle *upptäckas* före sagda tidpunkt (*åtal* för fullbordat brott kan ju icke rätteligen ske före densamma): framhärdar vittnet likväl i sin falska förklaring, så blir brottet fullbordat, när tiden är inne; avstår han, så blir frågan blott, huruvida han gjort sig skyldig till straffbart försök. I allmänhet torde de uppräknade lagarne i praxis tolkas på detta sätt. Så är i varje fall förhållandet i **Fr.** (*Cass.* $^{4}/_{7}$ 1833: underdomstolen hade dömt till straff, av det skäl att vittnet återkallat visserligen före förhandlingens slut men först sedan det själv åtalats för mened). Brottets fullbordan, såsom det heter i en senare dom av $^{24}/_{4}$ 1896, *n'est atteint que par la clôture des débats, c'est-à-dire après l'audition des témoins, les réquisitions du ministère public et la défense du prévenu; jusqu'à ce moment le faux témoin conserve la faculté de se rétracter.* Med hänsyn till den brottsliga handlingens beskaffenhet har *försök* icke heller ansetts kunna konstrueras. Liknande är uppfattningen i **Ö.** rättspraxis (som emellertid, i motsats till Fr., straffar även falskt vittnesmål i förundersökningen och anser sådant konsummerat med förundersökningens slut).

Flertalet bland lagarne (utom den anglikanska världen) hava emellertid uppställt institutet *återkallelse*. Några bland dessa behandla det så — åtminstone för ett visst område: jfr ned. om skillnaden mellan straff- och civilprocess i vissa lagar — att resultatet *kan* bli ungefär lika med Fr. (därest praxis ställer sig lika till frågorna om konsummation och försök). Återkallelsens rättsverkan, vilken bestämmes såsom full straffrihet, göres nämligen enbart beroende av en *terminus ad quem*, en viss tidpunkts uppnående (låt vara att denna tidpunkt någongång sättes, i samma lag, olika för olika fall). Denna kritiska punkt kan vara förundersökningens avslutande, huvudförhandlingens uppskjutande, bevisupptagandets slut, huvudförhandlingens slut, domens meddelande, domens lagakraftvinnande. Dessa lagar överensstämma alltså såtillvida, att det fulla straffet oåterkalleligen inträder,

om icke förr, så i och med domens lagakraftvinnande. Om lagen straffsanktionerar vittnesmål i straffprocessens förundersökning, så uppstår (i motsats t. ex. till Fr., där nämnda förutsättning icke inträffar, jfr ov.) den särskilda frågan, huru länge det står ett i förundersökningen uppträdande falskt vittne öppet att vinna mildring genom att återkalla. Vill man sätta t. ex. bevisupptagandet i huvudförhandlingen såsom slutpunkt, så blir resultatet, att ingen *terminus ad quem* finnes för återkallelsen, såvitt förundersökningen slutat med ett *non-lieu*. Vill man åter sätta förundersökningens avslutande såsom slutpunkt för detta fall av återkallelse, så råkar man ut för den olämpligheten, att av tvänne falska vittnen, som båda uppträda i huvudförhandlingen men av vilka blott det ena vittnat falskt redan i förundersökningen, icke detta men väl det andra kan rädda sig genom återkallelse. Under det **Port.** uttryckligen tagit denna olägenhet, hava **It.** och **It. Fsl.** sökt avhjälpa den genom att vid förundersökningen bestämma återkallelsens *terminus ad quem* till förundersökningens slut blott för det fall, att förundersökningen slutat i ett *non-lieu;* i annat fall gäller den vanliga regeln (huvudförhandlingens slut etc.).

Hithörande lagar äro: **It.** 216 (*Va esente da pena, per il fatto preveduto nell' art. 214, chi, avendo deposto in un procedimento penale, ritratti il falso e manifesti il vero prima che l'istruzione sia chiusa con sentenza od ordinanza di non farsi luogo a procedimento, ovvero prima che il dibattimento sia chiuso, o prima che la causa sia rinviata ad altra udienza a cagione della falsa testimonianza* — om återkallelse i civilprocess samt, efter nu nämnda tidpunkter, i straffprocess, jfr ned.); **Port.** 239 (*Cessa a pena de testemunho falso, se aquelle que o deu se retractar antes de estar terminada a discussão da causa. Se o testemunho falso fôr dado em processo criminal preparatorio, sómente cessará a pena, se a retractação se fizer antes de concluido o mesmo processo preparatorio*); **Turk.** 289 (= **It.**); **Tic.** 188 (om vittnesmål: *Sará pure esente da pena il testimonio, perito o interprete quando, sì nel giudizio penale che nel giudizio civile, abbia ritrattato il falso e mani-*

festato il vero in tempo utile alla giustizia, e, se vi fu dibattimento orale, prima che il medesimo sia dichiarato chiuso); 190 (om partsed: *Cessa l'azione penale se il reo ritratta il falso giuramento prima della definizione della controversia*); **Bras.** 263 (*Não terá lugar a imposição da pena se a pessoa que prestar depoimento falso, ou fizer falsas declarações em juizo, verbaes ou escriptas, retractar-se antes de ser proferida sentença na causa*); **Costa R.** 473[3] (*Estará exento de pena el que habiendo declarado falsamente o con omisión total o parcial de lo que supiere, se retracte de su dicho y manifieste la verdad, a tiempo para que ella pueda ser apreciada por el juzgador*); **Venez.** 245 (= It.); bland förslagen **It. Fsl.** 383 (*Nei casi preveduti negli articoli dal 379 al 380 e 382, va esente da pena il colpevole che, nel procedimento penale in cui ha prestato il suo ufficio, ritratti il falso e manifesti il vero, prima che l'istruzione sia chiusa con sentenza di non doversi procedere, ovvero prima che il dibattimento sia chiuso o sia rimandato a cagione della falsità. Qualora la falsità sia intervenuta in una causa civile, il colpevole va esente da pena, se ritratti il falso e manifesti il vero prima che sulla domanda giudiziale sia pronunciata sentenza definitiva*).

Om åter en lag antingen, för återkallelseinstitutets tillämplighet, förutsätter annat än återkallelsens företagande före en viss tidpunkt, eller ock, såsom dess rättsverkan, stadgar något annat än obetingad straffrihet, så är tydligt, att lagen anser handlingen straffbar vare sig såsom fullbordat brott eller såsom försök, före den nämnda *terminus ad quem*. Om det exempelvis säges, att den, som *av egen drift* före domen återkallar, är straffri, så betyder detta, att den, som återkallar visserligen före domen men icke av egen drift, drabbas av fulla straffet, om händelsen inträffar efter konsummationspunkten, och, i motsatt fall, eventuellt av försöksstraff. Åtskilliga lagar hava det ena eller andra av nämnda kännemärken och icke så få förena dem båda. Man kan alltså indela nu återstående lagar i tre grupper: 1) de, som låta återkallelsen medföra obetingad straffrihet men fordra något utöver det, att den företages före viss tidpunkt; 2) de, som en-

dast förutsätta, att den sker före viss tidpunkt men såsom rättsverkan icke obetingat stadga straffrihet; 3) de, som förutsätta mera, än att den företages före viss tidpunkt men likväl icke som rättsverkan uppställa obetingad straffrihet.

ad 1. Hit höra **Ung.; Bulg.; Thurg.; Zug; Sol.** samt, för visst område av institutet, nämligen icke-edlig försäkran, **Fi. Fsl.** — Den avgörande tidpunkten är enligt kantonallagarne *domen;* enligt **Ung.** och **Bulg.** inträdandet av *skada* för annan; enligt **Fi. Fsl.** alternativt dom eller skada. Den andra förutsättningen uttryckes i **Fi. Fsl.** med orden *av egen vilja,* de övriga lagarne åsyfta i det väsentliga samma psykologiska bestämning men uttrycka den genom ett rent yttre faktum: *angivelse, undersökning* etc. — **Ung.** 225 (*wer seine falsche Erklärung oder Aussage oder seinen falschen Eid bei der betreffenden Behörde widerruft, bevor gegen ihn eine Anzeige erstattet oder das Strafverfahren eingeleitet worden ist und bevor aus der falschen Aussage oder Erklärung oder aus dem falschen Eid für einen anderen ein Nachteil erwachsen ist*); **Bulg.** 197[3] (liknande: *upptäckande* i stället för angivelse); **Thurg.** 189[2] (*Wer die von ihm gemachten unwahren Angaben, bevor auf dieselben ein Wahrspruch oder ein Endurteil erlassen worden ist, widerruft, ist straflos, sofern nicht vorher gegen ihn eine strafrechtliche Untersuchung eingeleitet wurde*); **Zug** 66 *b* (*In den Fällen des § 65 tritt keine Bestrafung ein . . . wenn die falsche Aussage von dem, der sie gemacht, vor dem Endurteil und ehe eine Strafuntersuchung gegen ihn eingeleitet ist, zurückgenommen wird, und hiedurch ein allfälliger Schaden noch gutgemacht werden kann* — enligt denna lag bortfaller således återkallelsens straffriande verkan icke redan därför, att skada *uppstått,* men väl om skadan icke kan genom återkallelsen *upprättas*); **Sol.** 93 (*Wird die falsche Aussage von dem, der sie gemacht hat, vor dem Endurteil und bevor eine Strafuntersuchung gegen ihn angehoben ist, zurückgenommen, so tritt keine Bestrafung ein*); **Fi. Fsl.** 18: 2 (*Avgiver någon inför offentlig myndighet utan ed muntligen eller skriftligen honom veterligen falsk försäkran . . . Lag samma vare, om någon i och för inlämnande*

till offentlig myndighet åt annan överlämnar under edsförpliktelse, på heder och samvete eller på annat sådant högtidligt sätt avgiven försäkran, vilken han vet vara falsk ... Om den, som avgivit försäkran, av egen vilja rättar eller återkallar densamma, innan saken avgjorts eller annan därav lidit skada, vare handlingen strafflös).

ad 2. Hithörande lagar äro **Sp.; Kina; Jap.;** samt, för visst område av institutet (straffprocess, där återkallelsen skett senare än den förut uppställda *terminus*, jfr ov. s. 54; samt civilprocess) de i detta stycke sinsemellan lika **It.; Turk.; Venez.** *Rättsverkan*, som här icke är obetingad straffrihet, *kan* dock enligt **Kina** och **Jap.** sträcka sig så långt (i övrigt har den förra lagen obligat, den senare fakultativ straffnedsättning). **Sp.** har en fast bötesskala (1,000—2,000 pesetas), medan den **It.** gruppen stadgar en viss reduktion av det ordinarie straffet; i både **Sp.** och **It.** blir straffet strängare, om annan person häktats eller lidit svår skada. Såsom *terminus ad quem* uppställa **Kina** och **Jap.** domens lagakraftvinnande; **Sp.** och **It.** bestämma den så, att möjlighet finnes för återkallelsen att påverka juryns resp. domstolens utslag. — **It.** 216[2] (*Se la ritrattazione sia fatta in tempo successivo* [ɔ: senare än de i första stycket stadgade tidpunkter], *o se concerne una falsa deposizione in causa civile, la pena è diminuita da un terzo alla metà, purchè la ritrattazione avvenga prima che nella causa in cui fu deposto il falso sia pronunziato il verdetto dei giurati nei giudizi della corte d'assise, o la sentenza negli altri giudizii. Se dalla falsa deposizione derivi l'arresto di qualche persona o altro grave nocumento alla medesima, la pena non è diminuita che di un terzo nel caso della prima parte, e di un sesto nel caso del primo capoverso del presente articolo*), 221[2] (*part* i civilmål: *Se il colpevole si ritratti prima della definizione della controversia, la reclusione è da uno a sei mesi* — eljest 6—30 månader); **Sp.** 399 (*El testigo, perito o intérprete que haya cometido el delito de falso testimonio en contra o en favor del reo en causa criminal por delito, quedará exento de pena personal, y únicamente sufrirá la de multa de 1,000 a 2,000 pesetas, segun la naturaleza del proceso,*

si antes de declararse terminado el período de pruebas en el juicio oral, de retracta de sus manifestaciones y depone y declara la verdad, explicando satisfactoriamente cuanto exponga, a juicio del Tribunal. El mismo efecto producirá la retractación en negocio civil o administrativo, siempre que pueda ser tomada en cuenta al dictar resolución en el pleito o expediente de que se trate. No obstante, si la falsa deposición hubiere originado la detención o prisión de un inocente u otro grave daño al mismo, se impondrá en los casos a que se refieren los dos párrafos anteriores, la pena señalada respectivamente para el reo de falso testimonio en su grado mínimo); **Turk.** 287 (part), 289 (vittne) = It.; **Venez.** 245 (vittne), 250 (part) = It.; **Kina** 184 (*whoever, having committed any offence under Articles 179 to 182, confesses thereto before the judgment or disciplinary order has become final, shall be exempted from punishment or have his punishment reduced*); **Jap.** 170 (*Om den, som gör sig skyldig till det i § 169 omtalade brott, avlägger bekännelse, innan den sak, varuti vittnesmålet avgivits, avgjorts genom lagakraftägande dom, resp. en disciplinär åtgärd företagits, så kan straffet mildras eller alldeles bortfalla*).

ad 3. Hithörande lagar, vilka utmärkas därav, att förutsättningarna icke inskränka sig till en *terminus ad quem* och samtidigt rättsverkan icke är obetingad straffrihet, kunna delas i två grupper, allteftersom den mildrade rättsverkan är obligat eller fakultativ. Till den förra gruppen höra **S.; Fi.; T.; Luz.; Obw.; Mex.;** samt (för visst område av institutet) **Fi. Fsl.** Till den senare gruppen höra **D.; Waadt; Wall.; Bern; Bas.; Neuch.; Freib.; Perú;** samt av förslagen **T. Fsl.; Tjsl. Fsl.; Schw. Fsl.**

Lagverken av den första gruppen, utom **Fi.** 17: 2 och **Fi. Fsl.,** uppställa en särskild skala (**Mex.** har dock ett särskilt *fixt* straff, jfr ned.); och alla, utom **T.** (som alternativt använder de objektiva kännetecknen *angivelse* eller *undersökning*) införa i rekvisitet, vid sidan av tidsbegränsningen, den psykologiska bestämningen *av egen drift* eller liknande. Även i avseende på tidsbegränsningen råder en viss överensstämmelse; endast **Mex.** har

dom (i samma instans); de övriga uttrycka tidpunkten såsom inträdande av *verkan; skada; Rechtsnachteil;* alternativt dom *eller* skada. — **S.** 13: 3 (*Återkallar menedare, av egen drift, falskt vittnesmål eller annan falsk utsaga, förr än annan därav skada lidit; vare straffet för hans brott fängelse eller böter*); **Fi.** 17: 1 (*Återkallar menedare osann utsaga, eller uppenbarar han det förtegade av egen drift, förr än dom i saken fallit eller annan därav lidit skada; straffes med böter*), 17: 2 (vid obetänksamhet eller vårdslöshet: *Rättar han sin utsaga, eller uppenbarar han det förtegade av egen drift, förr än dom i saken fallit eller annan därav lidit skada; dömes till böter högst etthundra mark, där ej domaren prövar att han må undgå straff*); **T.** 158 (*Gleiche Strafermässigung tritt ein, wenn derjenige, welcher sich eines Meineides oder einer falschen Versicherung an Eides Statt schuldig gemacht hat, bevor eine Anzeige gegen ihn erfolgt oder eine Untersuchung gegen ihn eingeleitet und bevor ein Rechtsnachteil für einen anderen aus der falschen Aussage entstanden ist, diese bei derjenigen Behörde, bei welcher er sie abgegeben hat, widerruft* — ifrågavarande straffnedsättning bestämmes i § 157, så att *die an sich verwirkte Strafe auf die Hälfte bis ein Vierteil zu ermässigen ist:* i praxis tolkas detta så, att det ordinarie straffet uttryckligen *fastställes,* såsom utgångspunkt för domen), 163[2] (vid *culpa*); **Luz.** *Pol.* 70 (*Wer als Zeuge oder Sachverständiger in einer Zivil- oder Strafsache wissentlich ein falsches Zeugnis ablegt, wer einen ihm zugeschobenen, zurückgeschobenen oder auferlegten Eid wissentlich falsch schwört oder ein Handgelübde an Eides statt falsch ablegt, aber die falsche Aussage, ehe sie eine Wirkung hatte, aus eigenem Antriebe widerruft, wird mit Gefängnis bis auf sechs Wochen belegt*); **Obw.** 59 (liknande); **Mex.** 745 (*Al testigo y al perito que retracten espontáneamente sus falsas declaraciones, antes de que se pronuncie sentencia en la instancia en que las dieren, no se les impodrá más pena que la de apercibimiento* — detta straff är, i Mex., ett slags varning förbunden med hot om annat straff i händelse av återfall, jfr 111: *El apercibimiento es: un extrañamiento acompañado de la conminación de aplicar al apercibido otra pena si reincidiere en la falta*

que se le reprende, 110: *El extrañamiento consiste: en la manifestación que la autoridad judicial hace al reo del desagrado con que ha visto su conducta, designando el hecho ó hechos por que se le reprende, y amonestándolo para que no vuelva á incurrir en esa falta*); **Fi. Fsl.** 18: 1 (vid falsk *edlig* försäkran: *Om den, som avgivit försäkran, av egen vilja rättar eller återkallar densamma, innan dom i saken fallit eller annan därav lidit skada, vare straffet böter, där ej rätten prövar, att han må undgå straff*).

Lagarna av den andra gruppen, vilka öppna möjlighet för domaren att använda den ordinarie straffskalan i hela dess stränghet, hava därigenom även möjlighet att avstå från uppdragande av en *terminus ad quem*, i det de lägga i domarens hand att bedöma, huruvida återkallelsen kommer för sent för att utöva någon (konstitutiv) verkan på straffet. Av denna möjlighet hava några av dessa lagar begagnat sig: **D.** samt de vid detta institut sinsemellan lika **Waadt** och **Wall. D.** i sina tre hithörande bestämmelser (145, 146, 151) opererar överhuvud icke med någon tidsgräns: den fakultativa mildringen knytes överallt blott till den förutsättningen, att återkallelsen skett *av egen drift*. **Waadt** och **Wall.** hava en tidsgräns (domen) för fakultativ straff*frihet* men medgiva, utan tidsgräns, fakultativ straff*nedsättning* (icke straffrihet) för en senare återkallelse. — I övriga lagar bestämmes tidpunkten på liknande sätt som i de förut behandlade: förhandlingens slut, dom, skada, Rechtsnachteil, dom *eller* skada; **Tjsl. Fsl.** tillägger, att, om skada redan skett, mildring dock kan inträda, om en *ytterligare* viktig skada därigenom förhindras. — Den andra förutsättningen bestämmes *psykologiskt* i **D.** (*af egen drift*); **Freib.** (*spontanément*); **Perú** (*espontaneamente*); **T. Fsl.** (*aus freien Stücken*); **Tjsl. Fsl.** (*freiwillig* — enligt den allmänna bestämmelsen, § 19, om *tätige Reue*, är ett tillbakaträdande icke »frivilligt», om gärningsmannen visste eller förmodade, att gärningen är upptäckt); **Schw. Fsl.** (*aus freiem Antrieb*); däremot *objektivt* i **Bern** (*angivelse*) och **Bas.** (*undersökning*); *dubbelt* i **Waadt;**

Wall.; Neuch. (*volontairement* eller *spontanément* och därjämte *avant que des poursuites aient été dirigées contre elles*). — Den fakultativa nedsättningen kan i de flesta fall övergå till straffrihet: **D.** 146 (men icke 145 och 151); **Waadt** och **Wall.** inom viss tidsgräns, jfr ov.; **Bern; Neuch.; Freib.; Perú; Schw. Fsl.;** däremot känna **Bas.** samt **T. Fsl.** och **Tjsl. Fsl.** endast nedsättning. Stundom omtalas såsom rättsverkan endast fakultativ straff*frihet*, icke fakultativ straff*nedsättning;* detta torde dock få betraktas endast som en redaktionell oegentlighet. — **D.** 145 (falsk edlig förklaring inför domstol: *Tilbagekalder Vidnet af egen Drift sin falske Forklaring, kan en ringere Grad af Strafarbejde anvendes, og under særdeles formildende Omstændigheder kan Straffen endog bestemmes til Fængsel paa Vand og Brød, dog ikke under 4 Gange 5 Dage*), 146 (obeedigad falsk förklaring inför domstol: *Dersom han af egen Drift tilbagekalder sin falske Forklaring, kan Straffen nedsættes til simpelt Fængsel i 8 Dage eller endog under særegne formildende Omstændigheder aldeles bortfalde*), 151 (falsk edlig förklaring inför annan myndighet: *Tilbagekalder han af egen Drift sit falske Udsagn, kan Straffen under formildende Omstændigheder nedsættes til Fængsel paa Vand og Brød i 2 Gange 5 Dage*); **Waadt** 191 (*Dans les cas prévus en l'art.* 188, *si le témoin ou l'expert se rétracte volontairement avant le jugement de la cause dans laquelle il a déposé, et avant que des poursuites aient été dirigées contre lui, il peut être libéré de toute peine. Si la rétractation ne survient qu'après le jugement, la peine peut etre diminuée de moitié*); **Wall.** 192 (liknande); **Bern** 120 (*Wird die beschworne oder unbeschworne falsche Erklärung zurückgezogen, bevor eine Anzeige gemacht und bevor ein Nachteil entstanden ist, so kann Strafmilderung und je nach Umständen Straflosigkeit eintreten*); **Bas.** 80 (*In den Fällen der §§ 78 und 79 kann auf Gefängnis erkannt werden:* , . . *wenn die falsche Aussage von dem, der sie gemacht hat, vor dem Endurteil zurückgenommen wird, falls nicht schon eine Strafuntersuchung deshalb gegen ihn eingeleitet ist*); **Neuch.** 168 (*Les personnes mentionnées aux articles précédents peuvent etre libérées de toute peine si elles se sont rétractées spontanément avant la clôture de*

l'enquete ou le jugement de la cause dans laquelle elles ont été entendues, et avant que des poursuites aient été dirigées contre elles); **Freib.** 172 (*Le juge peut atténuer la peine ou prononcer l'acquittement lorsque le délinquant . . a rectifié sa déclaration spontanément et avant qu'il en soit resúlté un préjudice pour autrui*); **Perú** 334[5] (*El juez podrá disminuir la pena hasta límites inferiores al mínimum legal, ó eximir de pena, si el delincuente hubiere rectificado espontáneamente su falsa declaración antes de ocasionar perjuicio á los derechos de otro*); **T. Fsl.** 190 (*Wenn der Täter die falsche Erklärung oder Aussage bei der Behörde bei der sie abgegeben ist oder die sie im Verfahren zu würdigen hat, oder bei einem Amtsgericht aus freien Stücken widerruft oder richtigstellt, so kann das Gericht die Strafe nach freiem Ermessen mildern. Diese Vorschrift gilt nicht, wenn zur Zeit des Widerrufs oder der Berichtigung die Entscheidung oder Verfügung schon getroffen oder aus der Tat schon ein Rechtsnachteil für einen anderen entstanden ist*); **Tjsl. Fsl.** 191[2] (*Dieses Recht* [ɔ: die Strafe ausserordentlich zu mildern] *hat das Gericht auch dann, wenn der Schuldige freiwillig die Wahrheit angibt, bevor aus der Tat ein gewichtiger Schaden entstanden ist, oder zu einer Zeit, da noch weiterer gewichtiger Schaden dadurch verhütet werden kann*); **Schw. Fsl.** 272 (*Berichtigt der Täter seine falsche Äusserung aus freiem Antrieb und bevor durch sie ein Rechtsnachteil für einen andern entstanden ist, so kann der Richter die Strafe nach freiem Ermessen mildern oder von einer Bestrafung Umgang nehmen*).

Till slut må anmärkas, att varken **Port.; Waadt; Wall.;** eller **Neuch.** känna återkallelse av falsk partsed, ehuru de alla bestraffa sådan.

(3) Särskild Intressekränkning.

Såsom förut anmärkt, är i modern rätt den falska förklaringen straffbar utan avseende på om den verkat i rätt eller orätt riktning: menedaren, som räddar den oskyldige eller fäller den skyldige blir straffbar lika väl som menedaren, vilken räddar den skyldige och fäller den oskyldige. Men det är förklarligt, om lagstiftaren — liksom han kanske införer mildare bestämmelser om den falska förklaring, som är irrelevant eller om den menedare, som i tid återkallar — skärper straffet för det fall, att verkan är särskilt svår. Det är likaledes lätt att förstå, att hans uppmärksamhet härvid i främsta rummet fäster sig vid det fall, att den falska förklaringen medverkat till att en oskyldig fått lida straff. Åtminstone till detta fall taga de flesta lagar hänsyn. Men tanken kan vidare genomföras, så att *faran* för dylikt resultat tages i betraktande vid straffsatsernas fixerande: straffskärpning, om det kommit till dom, eller allaredan i och med det, att det falska vittnesmålet gått *mot* en tilltalad. Och då det är ett utpräglat samhällsintresse, även att den skyldige får sitt straff, kan det inträffa, att även det vittne, som genom falskt vittnesmål räddar eller vill rädda en skyldig från straffet, av lagen straffas strängare än falskt vittnesmål utom straffprocess. Även kan tänkas, ehuru det mera sällan händer, att lagen tager hänsyn till den civila processens ekonomiska värde och strängare straffar falsk förklaring i en civilprocess rörande ett större värde än rörande ett mindre.

Vid genomförandet av denna sin uppfattning kan lagstiftaren förfara konkret eller abstrakt. På den konkreta linjen kommer han, vad straffprocessen angår, till skärpning i händelse av straffverkställighet å oskyldig, straffdom å oskyldig, kanske redan, oavsett hur domen utfaller, falskt vittnesmål mot oskyldig; motsvarande inom civilprocess. På den abstrakta linjen ledes han till att åtskilja falsk förklaring i straffprocess och i civilprocess,

eller kanske vidare till en åtskillnad, inom straffprocessen, alltefter det åtalade brottets svårhet, resp., inom civilprocessen, alltefter processobjektets värde.

Icke så få lagar nöja sig med att utbryta ett visst område såsom mera straffbart; därvid använda de i de flesta fall den konkreta metoden; i vissa fall förekommer dock en abstrakt metod; att lagen endast tager hänsyn till processens beskaffenhet men icke till den falska förklaringens betydelse *in concreto*. Många lagar åter, särskilt romanska, hava först en abstrakt indelning [t. ex. straffprocess)(civilprocess] och tillägga sedan flere eller färre straffskärpningar, exempelvis om det falska vittnesmålet gått mot den tilltalade eller om det kommit till dom av viss svårhet eller till straffverkställighet. Någon gång förekommer även en indelning i flera grader på endast abstrakt grundval. Vi åtskilja: *a*) lagar, som blott utbryta ett visst område; *b*) lagar, som komplicera en abstrakt gradering med en konkret skärpning *in casu*; *c*) lagar med rent abstrakt struktur.

a) Lagar, som utbryta ett visst område.

Ifrågavarande lagar kunna utbryta (*a*) det fall, att det kommit till straffverkställighet av visst mått; (*b*) att det kommit till *någon* straffverkställighet; (*c*) till straffdom av viss svårhet; (*d*) att det falska vittnesmålet gått mot den tilltalade; (*e*) att stor skada uppstått (icke nödvändigt genom straffprocess); vartill kommer (*f*) de undantagsfall, då det utbrutna området bestämmes abstrakt.

ad (*a*). Hit höra **Luz.** 139 (*Ist das falsche Zeugnis in einer Strafsache zum Nachteil eines Angeschuldigten abgelegt worden und hat dasselbe eine Verurteilung und Strafvollziehung zur Folge gehabt, so trifft den falschen Zeugen die an dem Unschuldigen vollzogene Strafe, sofern diese höher ist als die im vorhergehenden Paragraphen bestimmte* — maximum i sistnämnda § är åtta års tukthus); **Obw.** 57 (*Hätte*

ein Unschuldiger infolge des Meineides die Todesstrafe erlitten, so wird auch der Meineidige mit dem Tode bestraft); stundom i anglikansk rätt, t. ex. **Calif.** 128 (*Every person who, by wilful perjury or subornation of perjury, procures the conviction and execution of any innocent person, is punishable by death*), **Ariz.** 122 (likaså); **Illin.** 483 (*Every person who, by wilful and corrupt perjury, or subornation of perjury shall procure the conviction and execution of any innocent person, shall be deemed and adjudged guilty of murder, and punished accordingly*); **Tex.** 208 (*When the perjury is committed on a trial of a capital felony, and the person guilty of such perjury has, on the trial of such felony, sworn falsely to a material fact tending to produce conviction, and the person so accused of the capital felony is convicted and suffers the penalty of death, the punishment of the perjury so committed shall be death*). I dessa lagar gäller sålunda en även i andra fall stundom framträdande talionsprincip.

ad (b). **S.** 13: 2 (*Har någon genom mened bidragit därtill, att den, som oskyldig är, blivit fälld till straff, det han till fullo eller till någon del undergått; vare ock menedaren förfallen till straff efter 16 kap. 3 §* — ɔ: graderat efter det den oskyldige ådömda straffets beskaffenhet, jfr ned. s. 120).

ad (c). Hit höra **Fi.** 17: 1 (*Bidrog utsagan eller förtigandet därtill, att den, som var oskyldig, dömdes till tukthus eller dödsstraff; straffes menedaren med tukthus från och med två till och med tolv år eller på livstid*); **T.** 154[2] (*Ist das falsche Zeugnis oder Gutachten in einer Strafsache zum Nachteile eines Angeschuldigten abgegeben und dieser zum Tode, zu Zuchthaus oder zu einer anderen mehr als fünf Jahre betragenden Freiheitsstrafe verurteilt worden, so tritt Zuchthausstrafe nicht unter drei Jahren ein*); **Waadt** 190 (*Lorsqu'il est constant que la condamnation d'un innocent à une réclusion ou à un emprisonnement de plus de dix ans, ou à la peine de mort, est essentiellement résultée d'une déposition ou d'une déclaration sciemment fausse, le témoin ou l'expert est puni par une réclusion de cinq à trente ans, outre la privation générale à vie des droits civiques*); **Glar.** 72[2] (*Hat in einer Strafsache die durch den Meineid erhärtete Aussage bewirkt, dass der Angeklagte unschuldigerweise zu*

Zuchthausstrafe verurteilt wurde, so soll auf fünf- bis zwanzigjährige Zuchthausstrafe erkannt werden). — Graderad skala hava **Ung.** 213[2]; **Bulg.** 196 (*Har det i art. 193 omtalade brott blivit begånget i straffprocess till den åtalades skada, så är straffet 1. tukthus från fem till tio år, om den åtalade i denna process dömdes till fängelse över fem år; 2. tukthus icke under tio år, om den åtalade dömdes till döden*); **Neuch.** 162 (*La peine ne sera pas inférieure à cinq ans de réclusion et pourra s'élever jusqu'à dix ans, si le faux témoignage ou la fausse déclaration, même sans prestation de serment, ayant porté sur les faits principaux de la prévention, une condamnation à la réclusion en est résultée. Dans les mêmes circonstances, s'il est résulté une condamnation à l'emprisonnement, la réclusion ne sera pas inférieure à deux ans*) samt **It. Fsl.** 382 (*Nei casi preveduti nei tre articoli precedenti, la pena è della reclusione da uno a cinque anni, se dal fatto derivi una condanna alla reclusione non superiore a cinque anni; è della reclusione da tre a dodici anni, se dal fatto derivi una condanna superiore a cinque anni; ed è della reclusione da sei a venti anni, se dal fatto derivi una condanna all'ergastolo. Si applica l'ergastolo, se dal fatto derivi una condanna alla pena di morte*).

ad (d). Hit höra **H.** 207[2] (*Indien de valsche verklaring onder eede is afgelegd in eene strafzaak ten nadeele van den beklaagde of verdachte, wordt de schuldige gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren*); **Bas.** 78 (vid falsk edlig förklaring: *Erfolgt der Meineid in einer Strafsache zum Nachteil des Angeklagten, so ist die Strafe Zuchthaus bis zu fünfzehn Jahren*), 79 (vid obeedigad falsk förklaring: maximum tio års tukthus); **Argent.** 275[2] (*Si el falso testimonio se cometiere en una causa criminal, en perjuicio del inculpado, la pena será de uno a diez años de reclusión o prisión*); **Perú** 334[3] (*La pena será penitenciaría no mayor de diez años ó prisión no menor de seis meses, si el testigo en su deposición ha acusado al inculpado de haber cometido un delito del que él sabía que era inocente*); **Schw. Fsl.** 271[2] (*Beschuldigt ein Zeuge durch sein Zeugnis den Angeschuldigten wider besseres Wissen eines Vergehens, so wird er mit Zuchthaus bis zu zehn Jahren*

oder mit Gefängnis nicht unter sechs Monaten bestraft). — I anglikansk rätt utbrytas ofta fall, där syftet varit att ådraga den oskyldige svårt straff, t. ex. **Can.** 174[2] (*If the crime is committed in order to procure the conviction of a person for any crime punishable by death, or imprisonment for seven years or more, the punishment may be imprisonment for life*); **Ind. Pen. C.** 194 (*Whoever gives or fabricates false evidence, intending thereby to cause, or knowing it to be likely that he will thereby cause, any person to be convicted of an offence which is capital by the law of British India or England . .; 195 . . . an offence which by the law of British India or England is not capital, but punishable with transportation for life*); — Jfr även **Tjsl. Fsl.** 187[2] (*Ist dem Schuldigen bekannt, dass er durch seine Aussage einen anderen der Gefahr des Freiheitsverlustes für lange Zeit oder der Gefahr der Todesstrafe aussetzt*).

ad (*e*). Här märkas **Graub.** 190[2] (*Wenn aber durch einen solchen falschen Eid oder ein solches falsches Handgelübde jemand an Leib, Ehre, Freiheit oder Gut wesentliche Nachteile erlitten hat, so kann auch Zuchthausstrafe bis auf zehn Jahre, und in Fällen, wo jemand dadurch das Leben verloren hat, bis auf 20 Jahre erkannt werden*); **Schwyz** 87[2] (liknande).

ad (*f*). Ett utbrytande *in abstracto* förekommer i **Aarg.** 164 *c* (vittnen och sakkunnige *in schwereren zuchtpolizeilichen und in peinlichen Strafsachen*). Liknande stundom i anglikansk rätt, t. ex. **N. Y.** 106 (*Perjury and subornation of perjury are each punishable as follows: 1. When the perjury is committed upon the trial of an indictment for felony, by imprisonment for a term not exceeding twenty years. 2. In any other case, by imprisonment for a term not exceeding ten years*). — **Ung.**, där, såsom redan nämnt, en graderad skala uppställes för det fall, att det kommit till svår straffdom, gör inom civilprocessen (216, 219) en abstrakt utbrytning av det fall, att processobjektets värde icke överstiger 200 Kronen.

b) Lagar, som förbinda en abstrakt gradering med en konkret skärpning.

De lagar, som förena den konkreta och den abstrakta metoden, använda i allmänhet den abstrakta synpunkten närmast så, att de skilja mellan falsk förklaring i straff- och i civilprocess. Några lagar (*a*) gå ej vidare på den abstrakta linjen men införa skärpningar, särskilt inom straffprocessen, på grund av gärningens konkreta betydelse. Andra lagar (*b*) fortsätta den abstrakta uppdelningen genom att, inom straffprocessen, göra åtskillnad allt efter beskaffenheten av det brott, varom processen rör sig.

ad (*a*). Till denna grupp höra **Wall.; Bern; Zür.; Tic.; Bras.** — Efter indelningen i straff- och civilprocess (187, 189), till vilket sistnämnda område även föres process om förseelse, inför **Wall.** (188) en skärpning efter talionsprincip för det fall, att den oskyldiges straff verkställts och överstiger det normala maximum (tio års *reclusion*) för mened i straffprocess (*Si par suite d'une fausse déposition, un innocent a été condamné et si la sentence a été exécutée, le faux témoin est puni de la même peine qu'a subi le condamné, si elle est plus forte que celle prononcée à l'article précédent*). **Bern** 114 gör samma grundindelning (*1. mit Zuchthaus bis zu zehn Jahren, wenn die falsche Aussage in einer Strafsache gemacht worden ist; . . 2. mit Zuchthaus bis zu sechs Jahren, wenn die falsche Aussage durch eine Partei oder durch Zeugen in einer Civilsache gemacht worden ist*) och inför en skärpning blott för det fall, att en oskyldig dömts till döden eller livstids tukthus. **Zür.** 106—108 inför, efter den abstrakta uppdelningen (*Wer als Zeuge oder Sachverständiger in einer Strafsache . . . Wer als Zeuge oder Sachverständiger in einem Zivilprozess oder in einer Verwaltungsstreitigkeit . .*), dels, inom straffprocessen, motsatsen mellan falskt vittnesbörd för och mot den tilltalade, med särskild skärpning för det fall, att oskyldig straffats med tukthus, dels, inom civilprocessen, en indelning efter process-

objektets värde (med 5,000 frcs. såsom skiljepunkt). **Tic.** 183, 179, 180 skiljer, inom straffprocessen, falsk förklaring för och mot inkulpaten (indifferenta förklaringar gå till den förra sidan); det senare fallet uppdelas, allt efter som inkulpaten blivit fälld eller icke; fälles han, inträder talionsprincip (179[1]: *Se per il crimine o delitto falsamente imputato, abbia avuto luogo una condanna passata in giudicato, il calunniatore è punito colla stessa pena in cui fu condannato l'innocente*); fälles han icke, dömes det falska vittnet efter en 4-gradig skala, indelad efter straffmaximum i den §, som åberopats för åtalet. **Bras.** 261 åtskiljer civil- och straffprocess och, inom sistnämnda område, vittnesmål för och mot inkulpaten.

ad (b). Några av lagarne i denna grupp ansluta sig omedelbart till den i flera lagar, isynnerhet romanska, förekommande tredelningen av brotten (i *crimes, délits, contraventions* etc.). Detta är fallet med **Fr.; Belg.; Rum.; Gen.; Chil.** — **Fr.** åtskiljer sålunda mened i straffprocess angående ett *crime* (361: *Quiconque sera coupable de faux témoignage en matière criminelle, soit contre l'accusé, soit en sa faveur*), ett *délit* (362: *Quiconque sera coupable de faux témoignage en matière correctionnelle, soit contre le prévenu, soit en sa faveur*), en *contravention* (*ib.: Quiconque sera coupable de faux témoignage en matière de police, soit contre le prévenu, soit en sa faveur*) samt mened i civilprocess (363: *Le coupable de faux témoignage, en matière civile;* dessutom 366 om partsed, jfr. ov. s. 41) och inför skärpningen efter talionsprincip vid de två högsta straffprocessuella graderna (361[2]: *Si néanmoins l'accusé a été condamné à une peine plus forte que celle de la reclusion, le faux témoin qui a déposé contre lui subira la même peine.* 362[2]: *Si néanmoins le prévenu a été condamné à plus de cinq années d'emprisonnement, le faux témoin qui a déposé contre lui subira la même peine*). Straffet för falskt vittnesmål i civilprocess är detsamma som vid mellangraden i straffprocess. **Belg.** 215—220, jfr 226, har samma indelning som Fr. men skärpning (icke efter talionsprincip) endast vid den högsta

graden (216: *Si l'accusé a été condamné, soit à une détention de plus de dix ans, soit aux travaux forcés, le faux témoin qui aura déposé contre lui subira la peine des travaux forcés de dix ans à quinze ans. Il subira celle des travaux forcés à perpétuité, si l'accusé a été condamné à mort*). Straffet för falskt vittnesmål i civilprocess är mindre strängt än vid mellangraden i straffprocess. **Rum.** 287—290 har en liknande struktur, men för mellangraden i straffprocess ett *fixt* straff (två års fängelse), som utgör *maximum* vid falskt vittnesmål i civilprocess. **Gen.** 147—148 har liksom Belg. skärpning endast vid den högsta graden; straffet för falskt vittnesmål i civilprocess (liksom för parts mened) är här något mindre än för den lägsta graden i straffprocess. **Chil.** 206—209 korsar tredelningen med åtskiljandet av vittnesmål för och mot inkulpaten och har en genomgående skärpning, som, med undantag för dödsstraffet, vilar på talion liksom Fr. (208: *Si en virtud del falso testimonio se hubiere impuesto al acusado una pena respectivamente mayor que las determinadas en el articulo precedente, se aplicará la misma al testigo falso; salvo el caso de ser la de muerte, que se reemplazará por el presidio perpetuo*); beträffande civilprocessen införes ett värde av 150 pesos såsom skiljelinje (209: *El falso testimonio en causa civil, será castigado con presidio menor en su grado medio y multa de ciento a mil pesos. Si el valor de la demanda no excediere de ciento cincuenta pesos, las penas serán presidio menor en su grado mínimo y multa de ciento a trescientos pesos*).

Nära dessa lagar står **Port.** 238, som indelar den högsta graden, alltefter som det falska vittnesmålet gått för eller mot inkulpaten, och skärper sistnämnda fall efter talionsprincip, om den oskyldige *lidit* straff överstigande åtta års *prisão maior cellular* (*Se, porém, o accusado foi condemnado e soffreu pena mais grave, será aquelle, que assim testemunhou falso contra elle, condemnado na mesma pena*). Den tredje graden (vid förseelser) uppställes icke särskilt, utan ingår jämte åtskilligt annat under art. 242, som stadgar ett ringa straff. Falsk förklaring i förundersökning straffas

uttryckligen (med ett något mindre straff) och mened i civilprocess med samma straff som mened till förmån för tilltalad.

Bland lagar, som använda en tvådelning av brotten, brott i egentlig mening och förseelser (*delitti* och *contravvenzioni*, *delitos* och *faltas* etc.) har **Costa R.** begagnat denna skiljelinje och indelar därjämte efter menedens konkreta verkan. Så även **Sp.** som närmast (art. 1) indelar brotten i *delitos* och *faltas*, ehuru den sedan (art. 28) uppställer tredelningen: *delitos graves*, *delitos menos graves* och *faltas*, motsvarande indelningen av straffen i art. 89. Lagen (391—395) skiljer sålunda närmast mellan brottmål och civil- (eller administrativ-)mål; åtskiljer vidare, beträffande falskt vittnesbörd i brottmål, sådant, som gått för och mot inkulpaten, samt korsar denna indelning med en annan, alltefter-som processen gällt *delitos* eller *faltas*. Mened mot inkulpaten i process om *delitos* indelas i fem klasser efter straffdomens svårhet, vartill kommer en sjätte för det fall, att domen varit frikännande; ytterligare skärpningar inträda, om det kommit till verkställighet av en fällande dom. Under det menedsstraffet i svåraste fall kan gå upp till trettio års *reclusión*, stannar det för mened vid *faltas* (även mot den tilltalade) vid böter. **Costa R.** 473 uppställer *en* skala för mened *mot* den tilltalade i process om *delito* och en annan dels för mened i process om *falta* dels *för* den tilltalade i process om *delito;* båda skalorna sammanslås till *en* för mened (incl. partsed) i civilmål (*Serán reprimidos con prisión en sus grados primero a segundo, el que en hecho propio y en asunto civil fuere convencido de perjurio, y el testigo, perito o intérprete que, en daño o beneficio de alguna de las partes, declare ante la autoridad ... Si el falso testimonio se cometiere en una causa criminal por delito y con perjuicio del inculpado, la prisión se aplicará en su grado segundo, y si se cometiere en beneficio del inculpado o en procesamiento por falta, se pronunciará en su grado primero*).

It. 214 utsöndrar, med högre straff, dels mened i huvudförhandling om *delitto*, dels mened *mot* tilltalad överhuvud, med ytter-

ligare höjning, om båda dessa grunder sammanträffa; dessutom ett högt straff, om den oskyldige dömts till högre straff än *reclusione* (*La reclusione è da uno a cinque anni, se il fatto sia commesso a danno di un imputato, o nel dibattimento in un processo per delitto; ed è da tre a dieci anni, se concorrano ambedue queste circostanze. Se il fatto abbia per effetto una sentenza di condanna a pena superiore alla reclusione, la reclusione è da dieci a venti anni*) likaså **Venez.** 243 (ehuru med långt mindre menedsstraff); **Turk.** 286 (som dock medtager, i det första fallet, även förundersökning).

Mex. 734—739 skiljer mellan brottmål och civilmål; vidare mellan mened mot och för tilltalad, vilken indelning korsas med en annan efter straff*skalans* beskaffenhet; höjningar, om oskyldig blivit *dömd*.

Thurg. 184 utbryter falskt vittnesmål *mot* tilltalad; med särskild skärpning, 185, om dödsstraff ingår i skalan; betonar — vad väl andra lagar underförstå — relativiteten i begreppet oskyldig (184: *Ist eines der in den §§ 182 und 183 erwähnten Verbrechen verübt worden, um einen Unschuldigen in Strafe oder einen Schuldigen in eine schwerere als die verwirkte Strafe zu bringen, so ist je nach der Strafe, mit welcher dasjenige Verbrechen oder Vergehen, auf welches die unwahre Aussage oder das falsche Gutachten Bezug hat, bedroht ist, auf Gefängnis nicht unter drei Monaten oder auf Arbeitshaus oder auf Zuchthaus bis zu fünfzehn Jahren zu erkennen.* 185: *Wenn es sich um ein mit der Todesstrafe bedrohtes Verbrechen handelt, so trifft den Täter Zuchthaus nicht unter zehn Jahren*).

c) Lagar med rent abstrakt struktur.

Grek. 265 ff. utgår från den vanliga tredelningen av brotten, och indelar straffprocess rörande den svåraste *brottsarten* (*κακουργήματα*) i tre grader, efter straffskalans *straffart*. Straffet för mened inom den lägsta av dessa tre grader är detsamma som i annan straffprocess och i civilprocess, nämligen *ἐιρκτή* (5—10 år, art. 11). — **Columb.** 407 ff. har ävenledes en struktur av deliktet, uteslutande

baserad på den abstrakta metoden: 407 mened *en negocio civil*, 408 *en negocio criminal, que se siga sobre delito por el cual debiera imponerse pena corporal*, 409 *delito a que debiera imponerse una pena no corporal.*

I somliga lagar förekommer ingen hithörande bestämmelse: **D.; Ö.; Eng.** och ofta i anglikansk rätt; **Zug; App. A.-Rh.; App. I.-Rh.; Sol.; Kina; Jap.** Detsamma gäller två bland förslagen; **Fi. Fsl.** och **T. Fsl.** — Om **N.** och **D. Fsl.**, som behandla fallet i sammanhang med falsk angivelse, jfr ned.

B) Det subjektiva rekvisitet.

1) Subjektivt tvångsläge.

Många lagar införa i detta institut en subjektiv mildringsgrund, vilken stundom med orätt betraktats såsom verklig intressekollision, alltså såsom ett element i det objektiva rekvisitet. Liksom den, som undandrager sig straffet, i allmänhet icke straffas för detta undandragande (särskilt då det gäller svårare straff), så anser lagstiftaren ofta, att den, som avgiver falsk förklaring, exempelvis då han av misstag höres såsom vittne i ett brottmål, där han bort vara svarande, icke bör straffas eller åtminstone icke lika strängt som i vanliga fall. Men lika litet som den rymmande fångens straffrihet för rymningen hindrar, att vakten får bruka våld för att hindra honom från att rymma, lika litet beror denne menedares straffrihet på ett av staten erkänt intresse av att han må undgå straff. Statens intresse är tvärtom, att han skall utstå straffet. Det ena som det andra kan därför endast så förklaras, att lagstiftaren tager hänsyn till det subjektiva tvångsläge, vari den handlande befann sig, och vilket icke tilllåter samma slut från hans handling till hans viljas samhällsfarlighet, som i de fall, där intet dylikt tvångsläge anses ha förelegat.

Det förekommer emellertid även fall, som åtminstone delvis äro av annan typ, men som lagarne icke sällan sammanföra med de nu nämnda och som även här torde böra behandlas i sammanhang med dem. Om t. ex. en präst såsom vittne har underlåtit att yppa vad han erfarit under biktens insegel, en advokat, läkare eller barnmorska att yppa hemligheter, varom de fått kännedom under utövning av sitt yrke, en ämbetsman att yppa ämbetshemligheter o. s. v., så kan här föreligga en verkligt objektiv intressekollision: samhället kan betrakta det såsom ett sitt intresse, att dessa hemligheter — åtminstone inom vissa gränser — skyddas (och därför kanske straffa den, som i otid uppenbarar dem, jfr **Spec. Utk.** IV, 90 ff., VII, 88 ff.). De moderna processlagarne hava ofta givit uttryck åt denna uppfattning på det sätt, att vittnesmål — åtminstone om icke särskilt starka skäl föreligga — *ieke må affordras* dylika personer i nyssnämnda fall; skulle emellertid vittnesmål likväl kommit att avläggas och befinnas falskt, så kan lagstiftaren finna skäl att undantaga dylik falsk förklaring från straffbarhet eller straffa den mindre strängt. Exempel på en annan typ, där ett subjektivt tvångsläge kan *förena sig* med en mer eller mindre utpräglad objektiv intressekollision, är, att en son vittnar falskt för att rädda sin far från vanärande straff. Med den uppfattning, samhället har av familjen, måste det erkännas vara ett allmänt intresse att skydda eller respektera denna pietetskänsla hos sonen — dock endast inom vissa gränser: har det falska vittnesmålet inneburit svår anklagelse mot oskyldig tredje man, kanske lett till hans bestraffande, så försvinner elementet av objektiv intressekollision och det återstår endast det rent subjektiva tvångsläget, liksom då vittnet räddar sig själv genom falskt vittnesmål). De moderna processlagarne tillerkänna ofta i dylika fall vittnet *rätt att vägra* vittnesmålet och ålägga domstolen att underrätta vittnet om denna dess rättighet (vilken, i civilprocess, stundom kan sträcka sig till det fall, att vittnet eller dess nära anhörige riskerar be-

tydande ekonomisk skada, jfr **D.** Retsplejel. 170: *Vidnesbyrd kan i borgerlige Sager nægtes, naar Besvarelsen af et Spørgsmaal maa forudsættes at ville udsætte Vidnet selv, dets Ægtefælle, Forældre eller Børn for Tab af borgerlig Agtelse eller Velfærd eller dog for et væsentligt Formuetab eller anden hermed i Klasse staaende Skade*). Det förekommer då icke sällan, att en underlåtenhet å domstolens sida i denna del — åtminstone om den icke beror på vittnets fördöljande av situationen — kan medföra straffrihet eller straffnedsättning.

Lagstiftaren begränsar i allmänhet icke institutet till sådana falska förklaringar, som avgivas i *straffprocess;* undantag göra **D.** 147: (*Har nogen i offentlig Straffesag afgivet falsk Vidneforklaring;* detta gäller dock icke bestämmelsen om part, 150); **Ung.** 224[2] (*Wer in einer Straf- oder Disziplinarsache berechtigt war* etc. — detta gäller dock blott domstolens underlåtenhet att underrätta om rätten att vägra; icke den, som genom att tala sanning, skulle beskylla sig själv för brott, 224[1]); **Belg.** 225 (som dessutom icke tager hänsyn till den förklarandes fruktan för egen del, endast för sina närmastes: *Les dispositions précédentes relatives aux fausses déclarations ne sont pas applicables . . aux personnes qui sont entendues sans prestation de serment, à raison de la parenté ou de l'alliance qui les unit aux accusés ou aux prévenus, lorsque ces déclarations ont été faites en faveur des accusés ou prévenus*). Däremot är det vanligt, att lagstiftaren inskränker institutet till *vittnen* (incl. sakkunnige): **Fi.; T.; Belg.** (utan ed); **It.; Turk.; Waadt; Wall.; Tic.; Zug; Sol.; Neuch.; Freib.; Venez.; Kina; It. Fsl.** (vilket emellertid i andra avseenden utsträcker institutet utöver begreppet falsk förklaring). **D.** har, 147, en bestämmelse endast för vittnen, och, som nyss nämnt, 150, en annan för part. Även **Bulg.** 197 jfr 193 medtager vittne och part. — **N.** och **Ung.** hava ingen dylik begränsning, ej heller **Bas.** såvitt det rör risken för den förklarande själv.

Några lagar beröra icke de processuella frågorna om domstolens rätt att fordra eller vittnets rätt att vägra vittnesmål, utan befatta sig endast med vittnets fruktan för straff (eller vanära) vare sig för egen del eller sina närmastes: **Fi.; N.; Belg.; Waadt; Wall.; Neuch.; Freib.; Kina; Fi. Fsl.; Tjsl. Fsl.**

Domstolens rätt att fordra vittnesmål beröres i **D.**; vittnets rätt att vägra i **T.; Ung.; Bulg.; Bas.; Tic.; Zug; Sol.**; båda frågorna i **It.; Turk.; Venez.; D. Fsl.; It. Fsl.** Dessa lagar, utom **Zug,** hava alla därjämte bestämmelser om den förklarandes strävan att för egen del undgå straff.

De spörsmål, till vilka lagarne, vid det närmare utförandet, i större eller mindre utsträckning taga position, äro: 1) Huru skall den fara vara beskaffad, som skapar tvångsläget (resp. intressekollisionen): svårt straff, straff överhuvud, vanära, stor förmögenhetsförlust etc.? 2) Är faran att fatta objektivt eller subjektivt, m. a. o. kommer det an på att den existerar eller att vittnet *tror* den existera? 3) Huru uppdrages kretsen av de anhörige, till vilka lagen tager hänsyn? 4) Hur inverkar det, om vittnet ej bort höras eller om det haft rätt att vägra vittnesmål, resp. icke underrättats av domstolen om denna rätt? 5) Inverkar tvångsläget endast på bedömandet av ett förtigande å vittnets sida eller även på positiv osanning? 6) Inträder mildringen lika vid beedigad och obeedigad falsk förklaring? 7) Inträder mildringen, även om det falska vittnesmålet inneburit en anklagelse mot oskyldig person? 8) Är mildringen obligat eller fakultativ? 9) Består den i straffnedsättning eller straffrihet?

ad 1. Enbart *fruktan för straff* uppställes någongång såsom förutsättning för mildringen; allt straff behandlas lika. — Jämte fruktan för egen person medtages en viss krets av närstående: **Fi.** 17: 3 (*Förtiger den, vilken blivit såsom vittne eller sakkunnig edligen hörd, något, vars uppenbarande kan leda till åtal för brott emot den, som är med honom i rätt upp- eller nedstigande skyldskap eller svågerlag, eller hans maka, fosterföräldrar, fosterbarn, syskon eller deras makar,*

eller hans trolovade ... Kan uppenbarande av omständighet, som vittne eller sakkunnig förtegat, ådraga honom själv åtal ..); **Neuch.** 165 (*Dans les cas visés aux articles précédents, la peine sera réduite de moitié, si le faux témoin ne pouvait dire la vérité sans s'exposer ou exposer un de ses parents ou alliés jusqu'au troisième degré a une poursuite pénale*). — Endast fruktan för närstående: **Belg.** 225 (jfr ov.).

Några lagar medtaga allt *straff*, som hotar den förklarande *själv*, och därjämte det fall, att domstolen underlåtit att erinra honom om hans *rätt att vägra* (varmed lagen således indirekt tager hänsyn till den förklarandes pietetskänsla): **Ung.** 224 (*Wegen der in diesem Hauptstück angeführten Handlungen wird nicht bestraft: 1. wer durch eine wahre Aussage sich selbst einer strafbaren Handlung beschuldigen würde; 2. wer in einer Straf- oder Disziplinarsache berechtigt war, die Abgabe der Zeugenaussage oder des Gutachtens zu verweigern, jedoch auf dieses Recht durch das Gericht nicht aufmerksam gemacht wurde*; **Bulg.** 197 (liknande); **Bas.** 80 (*In den Fällen der §§ 78 und 79 kann auf Gefängnis erkannt werden: 1. wenn die falsche Aussage zu Gunsten einer Person gemacht worden ist, hinsichtlich welcher der Aussagende das Recht der Zeugnisverweigerung hatte, ohne dass er über dieses Recht belehrt wurde .. 3. wenn die Angabe der Wahrheit gegen den, der die falsche Aussage gemacht hat, eine Strafuntersuchung nach sich ziehen konnte*). — **T.** 157 har samma ståndpunkt i övrigt men medtager, såvitt mildringen bygges direkt på fruktan för straff, icke straff för *förseelser* (*Hat ein Zeuge oder Sachverständiger sich eines Meineides oder einer falschen Versicherung an Eides Statt schuldig gemacht, so ist die an sich verwirkte Strafe auf die Hälfte bis ein Vierteil zu ermässigen, wenn 1. die Angabe der Wahrheit gegen ihn selbst eine Verfolgung wegen eines Verbrechens oder Vergehens nach sich ziehen konnte, oder 2. der Aussagende die falsche Aussage zugunsten einer Person, rücksichtlich welcher er die Aussage ablehnen durfte, erstattet hat, ohne über sein Recht, die Aussage ablehnen zu dürfen, belehrt worden zu sein*). — Även **Tic.** 187 står i det hela på denna ståndpunkt men skiljer sig därigenom, att den *både* talar om risk av straff

för *anhörige* och om vittnets rätt att vägra; vad angår det sista fallet, låter lagen det icke utan vidare ankomma på domstolens underlåtenhet att erinra, utan fordrar, att vittnet icke uttryckligen avsagt sig rätten och icke heller dolt de omständigheter, varpå densamma grundar sig (*Non è punita la falsa testimonianza, quando chi l'ha prestata aveva per legge la facoltà di astenersi dal deporre, semprechè abbia deposto in favore dell'imputato e non abbia espressamente rinunciato alla facoltà medesima od occultata la causa per cui questa gli era attribuita*). — **D.** uppställer, vid sidan av fruktan för straff för den förklarande själv, det fall, att vittnesmål *icke borde affordrats* vittne på grund av hans förhållande till saken eller parterna (147: *Har nogen i offentlig Straffesag afgivet falsk Vidneforklaring, men det befindes, at Sagen gjaldt ham selv, eller att han havde Anledning til att antage dette . . . Befindes det iøvrigt i Tilfælde, hvor nogen har aflagt falsk Forklaring for Retten, at Vidnesbyrd ikke burde have været affordret ham paa Grund af hans Forhold til Sagen eller Parterne . . . 150: Har en Part for Retten bekræftet sit Udsagn med falsk Ed, bliver han at straffe lige med et falsk Vidne. Dersom han imidlertid kun har villet fri sig self for Straf ved saadan falsk Ed . . .*).

N.; Waadt; Wall.; Sol.; Freib. medtaga dels fruktan för (allt) *straff*, dels fruktan för förlust av medborgerlig *aktning* el. dyl. (**Waadt** även fruktan för *liv*). Alla dessa lagar medtaga fruktan för vissa *närståendes* räkning (**Freib.** dock blott såvitt det rör äran) och **Sol.** har därjämte en bestämmelse fotad på vittnes rätt att vägra: **N.** 167 (*Straf efter §§ 163 og 166 kommer ikke til anvendelse paa den, der som sigtet for en strafbar handling har afgivet falsk forklaring. Det samme gjælder, saafremt nogen afgiver falsk ubeediget forklaring i tilfælde, hvor han ei kunde forklare sandheden uden derved at udsætte sig eller nogen af sine nærmeste* [jfr ned.] *for straf eller tab af den borgerlige agtelse. Er . . falsk beediget forklaring afgivet . .*); **Waadt** 189 (*La peine mentionnée à l'article précédent n'est pas applicable au témoin qui a déposé faussement, lorsque la vérité aurait été de nature à compromettre sa vie ou son honneur, ou à lui attirer une con-*

damnation pénale. Elle n'est pas non plus applicable au témoin qui a déposé faussement en faveur d'une personne qui se trouve, avec lui, dans l'une des relations suivantes: 1. parent ou allié en ligne directe; 2. frère ou sœur; 3. mari ou femme, même après le divorce prononcé; — lorsque la vérité aurait été de nature à compromettre la vie ou l'honneur de la personne en faveur de laquelle la déposition a eu lieu, ou à lui attirer une condamnatiou pénale); **Wall.** 191 (*Est excepté des dispositions des articles précédents celui qui, en déclarant la vérité, aurait compromis son honneur ou se serait exposé à une condamnation pénale, ou qui aurait compromis l'honneur d'un parent ou allié en ligne directe, d'un frère, d'une sœur ou de son époux même séparé, ou les aurait exposés à une condamnation pénale*); **Sol.** 92 (*Die in § 91 angedrohte Strafe ist auf Gefängnisstrafe zu ermässigen, wenn: 1. die Angabe der Wahrheit ihm oder seinen Angehörigen hätte zur Schande gereichen oder Strafe zuziehen können; 2. der Aussagende die falsche Aussage zugunsten einer Person, rücksichtlich welcher er die Aussage ablehnen durfte, erstattet hat, ohne über sein Recht, die Aussage ablehnen zu dürfen, belehrt worden zu sein*); **Freib.** 172 (*Le juge peut atténuer la peine ou prononcer l'acquittement lorsque le délinquant, en déclarant la vérité, aurait gravement compromis son honneur ou celui d'un proche, ou se serait exposé à une condamnation pénale*).

Tjsl. Fsl. 191 har fruktan för *straff* men därjämte fruktan för *skada*, som man ej är lagligen skyldig att bära (*Begeht der Schuldige die im § 186 bis 190 angeführte Tat nur deshalb, um von sich oder einer nahestehenden Person* [jfr ned.] *den Verdacht einer strafbaren Handlung oder einen Schaden abzuwenden, den zu tragen keine gesetzliche Verpflichtung besteht*).

Fruktan för *förlust av frihet eller ära* — utan att straff nämnes — är förutsättning enligt **It.; Turk.; Venez.; Kina; It. Fsl.** Dessa lagar, med undantag av **Kina,** hava dessutom bestämmelser om de fall, då vittnet *icke bort höras* eller *haft rätt att vägra*. — **It.** 215 (*Va esente da pena per il fatto preveduto nell'articolo precedente: 1:o chi, manifestando il vero, esporebbe inevitabilmente sè medesimo*

od un prossimo congiunto a grave nocumento nella libertà o nell'onore; 2:o chi, per le proprie qualità personali da lui dichiarate al giudice, non avrebbe dovuto essere assunto come testimone, o avrebbe dovuto essere avvertito della facoltà di astenersi dal deporre); **Turk.** 288 (likaså); **Venez.** 244 (*Estará exento de toda pena por el delito previsto en el artículo precedente: 1:o El testigo que si hubiere dicho la verdad habría expuesto inevitablemente su propia persona, la de un pariente cercano, amigo íntimo o bienhechor a un peligro grave, tocante a la libertad o al honor. 2:o El individuo que, habiendo manifestado ante la autoridad su nombre y circunstancias, no debió habérsele considerado como testigo o no se le advirtió la facultad, que tenía de abstenerse de declarar*). Lagarne fordra således uttryckligen, att vittnet skall själv ha uppgivit för domstolen de skäl, som berättiga honom till vägran. Vidare **Kina** 183 (*Whoever commits an offence under article 179 with the object of preserving his own liberty or reputation, or that of his immediate family, shall be exempted from punishment*).

Ensamt på *rätten att vägra* vittnesmål, bygger **Zug** 66 (*In den Fällen des § 65 tritt keine Bestrafung ein: wenn die falsche Aussage zu Gunsten einer Person gemacht worden ist, hinsichtlich welcher der Aussagende das Recht der Zeugnisverweigerung hatte, ohne dass er darüber belehrt wurde*).

D. Fsl. 158 nämner, såsom alternativa förutsättningar för mildring, ställning av »sigtet i en offentlig Straffesag» *eller* det fall att förklaringen icke bort fordras *eller* att den förklarande haft rätt att vägra (*1. Afgiver nogen falsk Forklaring som sigtet i en offentlig Straffesag eller under Afhøring i Tilfælde, hvor Forklaring ifølge Loven ikke maa kræves, straffes han ikke. 2. Afgives falsk Forklaring under Afhøring for nogen i § 157 nævnt Myndighed i Tilfælde, hvor den afhørte var berettiget til at nægte Forklaring, kan Straffen nedsættes og, naar Forklaringen ikke er beediget, efter Omstændighederne bortfalde*).

ad 2. Det vanliga är, att lagarne, såvitt de i rekvisitet direkt uppställa *fara*, beteckna denna såsom *objektivt* sannolik, genom användandet av ordet *kan* el. dyl.: **Fi.** 17: 3 (*något vars uppen-*

barande kan leda till åtal etc.); **N.; T.; Wall.** (*se serait exposé à une condamnation pénale*); **Bas.; Tic.; Sol.; Neuch.; Freib.; Fi. Fsl.** Andra objektiva uttryck äro, att den förklarande genom att tala sanning skulle beskylla sig själv etc.: **Ung.; Bulg.;** eller att en sann förklaring vore »av natur» att ådraga honom åtal: **Waadt. Belg.** 225 bygger på det blotta faktum, att de närstående äro tilltalade i straffprocess. — Mera sällan förekommer ett utpräglat *subjektivt* uttryckssätt: att den förklarande *åsyftat* rädda sig etc.: **Kina** 183 (*Whoever commits an offence under article 179 with the object of preserving his own liberty or reputation, or that of his immediate family*); **Tjsl. Fsl.** 191 (som fordrar, att detta syfte är ensamt avgörande: *Begeht der Schuldige die im § 186 bis 190 angeführte Tat nur deshalb, um von sich oder einer nahestehenden Person den Verdacht* etc.). Även **D.** betonar den subjektiva sidan (i fråga om vittne, 147: *Har nogen i offentlig Straffesag afgivet falsk Vidneforklaring, men det befindes, at Sagen gjaldt ham selv, eller at han havde Anledning til at antage dette . .;* i fråga om part fordras ett ensamt avgörande syfte, 150: *Har en Iart for Retten bekræftet sit Udsagn med falsk Ed, bliver han at straffe lige med et falsk Vidne. Dersom han imidlertid kun har villet fri sig selv for Straf ved saadan falsk Ed . .*).

ad (3). Mestadels inskränka sig lagarne till *förvantskap.* Undantag göra **Venez.** 244, som medtager *intim vän* eller *välgörare* (*habría expuesto inevitablemente su propia persona, la de un pariente cercano, amigo íntimo o bienhechor*); **Tjsl. Fsl.** (191: *um von sich oder einer nahestehenden Person . .* 13[3]: *Nahestehende Personen sind die Eltern, Kinder, Geschwister, Ehegatten und diejenigen, die in einem solchen Familien-, Freundschafts- oder Liebesverhältnis stehen, dass der Nachteil, den eine von ihnen erlitte, von der anderen wie ihr eigener Nachteil empfunden würde*). **Belg.** 225 medtager skyldskap och svågerlag, som *in casu* medfört att inkulpaten blivit hörd blott upplysningsvis (utan ed — ty eljest inträder ingen mildring). Stundom lämnas kretsen obestämd: **Freib.** 172 (*proche*); **Kina** 183 (*immediate family*). Någongång bestämmes den efter *led:* **Neuch.** 165 (*un de ses parents ou*

alliés jusqu'au troisième degré). Det stora flertalet lagar — **Fi.** 17:3; **N.** 167 jfr 5; **It.** 215 jfr 191; **Turk.** 288 jfr 259; **Waadt** 189; **Wall.** 191; **Tic.** 187; **Venez.** 244 jfr 220; **It. Fsl.** 391 — medtaga make, skyldskap och svågerlag i linea recta, syskon; alla dessa utom **Waadt** och **Wall.** även syskons makar; **Fi.; N.; Tic.** även fosterföräldrar och fosterbarn; **Fi.** och **N.** trolovad; **N.** sträcker sig genomgående till svågerlag av andra graden. — Om äktenskap bestämmer **N.** 5: *Er egteskabet opløst, begrunder det fremdeles anvendelse af de om de nærmeste givne regler, forsaavidt angaar begivenheder før opløsningen;* **Waadt** 189: *mari ou femme, même après le divorce prononcé;* **Wall.** 191: *son époux même séparé;* **It. Fsl.** 391 (om svågerlag överhuvud): *L'affinità si considera cessata per la morte del coniuge, quando non vi sia prole.*

Den krets av personer, som kommer i betraktande vid vittnes *rätt att vägra* vittnesmål, bestämmes stundom (t. ex. **T.**) i processlagarne, stundom i strafflagen (t. ex. **It.** *C. pen.* 191 jfr *C. Pr. pen.* 286).

ad 4. Såsom framgår av vad ovan *ad 1* anförts, skilja sig de lagar, som vid menedsinstitutet beröra ifrågavarande processrättsliga bestämmelser, i tre grupper. Den *första* gruppen består av lagar, som omtala både det fall, att vittnesmålet icke borde ha affordrats eller tillåtits av domstolen, och det fall, att vittnet haft rätt att vägra vittnesmål. Dit höra **It.** 215; **Turk.** 288; **Venez.** 244; **D. Fsl.** 158; **It. Fsl.** 391. Till den *andra* gruppen, där endast det fall omtalas, att vittnesmål *icke får* affordras, hör endast **D.** 147. Den *tredje* gruppen, där endast det fall omtalas, att vittnet haft *rätt att vägra* vittnesmål, omfattar **T.** 157; **Ung.** 224; **Bulg.** 197; **Bas.** 80; **Tic.** 187; **Zug** 66; **Sol.** 92.

Det gäller genomgående, med undantag endast för **D. Fsl.** (som emellertid har endast *fakultativ* nedsättning, jfr ned.), att såvitt mildringen ställts i förbindelse med rätten att vägra vittnesmål, den dock endast inträder i det undantagsfall, att domstolen icke underrättat vittnet om rättens existens — eller, som

det uttryckes i **Tic.**, att den förklarande icke uttryckligen avstått därifrån. Än vidare sägs det i flera lagar, t. ex. **It.**, att rätten i fråga grundar sig på vittnets till domaren lämnade uppgift om sina personliga förhållanden, eller, som **Tic.** uttrycker det, att vittnet, för att komma i åtnjutande av mildringen, icke får ha dolt de omständigheter, som utgöra rättens grund. — Anmärkningsvärt är, att endast **T.; Belg.** och *kantonallagarne* framhålla — vad som kunde tyckas vara en ovillkorlig förutsättning — att det falska vittnesmålet, för att mildring skall åtnjutas, måste ha avgivits till *förmån* för *den* person, vars förhållande till vittnet är grunden till vittnets rätt att vägra.

ad 5. Endast *en* lag inskränker mildringen till den negativa formen av falsk förklaring: **Fi.** 17: 3 (*Förtiger den, vilken blivit såsom vittne eller sakkunnig edligen hörd, något, vars uppenbarande ... Kan uppenbarande av omständighet, som vittne eller sakkunnig förtegat . .*).

ad 6. Några av hithörande lagar hava, i avseende på bekräftelseformen, ingen indelning i straffbarhetsgrader (de fordra alltid ed eller någon likvärdig bekräftelseform): **Fi.; Ung.; Wall.; Sol.;** ävenså **Kina** (som icke känner ed och endast har *ett* slags bekräftelseform). Här kan frågan således icke uppstå. Flertalet bland lagarne hava emellertid jämte beedigad, ett eller flere fall av obeedigad förklaring, med mindre straffbarhet. Av dessa lagar överföra några nämnda åtskillnad på här föreliggande fall, så att den förklarande kommer under olika mildringsbestämmelser alltefter som hans förklaring varit beedigad eller obeedigad etc.: **N.** 167 (*Det samme* [ɔ: straffrihet] *gjælder, saafremt nogen afgiver falsk ubeediget forklaring i tilfælde, hvor han ei kunde forklare sandheden uden derved at udsætte sig eller nogen af sine nærmeste for straf eller tab af den borgerlige agtelse. Er i saadant tilfælde som i 2det led omhandlet falsk beediget forklaring afgivet, straffes den skyldige med fængsel indtil 5 aar*); **D.** 147 (*Har nogen i offentlig Straffesag afgivet falsk Vidneforklaring, men det befindes, at Sagen gjaldt ham selv, eller at han havde Anledning til at antage dette, bliver han ikke at straffe, hvis For-*

klaringen ikke er bleven bekræftet med Ed; har Edfæstelse fundet Sted, kan Straf af Fængsel anvendes. — Befindes det iövrigt i Tilfælde, hvor nogen har aflagt falsk Forklaring for Retten, at Vidnesbyrd ikke burde have været affordret ham paa Grund af hans Forhold til Sagen eller Parterne, blive de i §§ 145 og 146 foreskrevne Straffe at nedsætte, og kan, naar Edfæstelse ikke har fundet Sted, under formildende Omstændigheder endog Straf af Bøder anvendes); **T.** 157 (samma proportionella nedsättning av de olika ordinarie straffen); **Neuch.** 165 (likaså: de olika ordinarie straffen minskas med hälften); **Freib.** 172 (obegränsad fakultativ nedsättning ända till straffrihet av de olika ordinarie straffen — alltså fortfarande olika maxima); **Tjsl. Fsl.** 191 (likaså, dock icke straffrihet); **Fi. Fsl.** 18: 3 (straffrihet obligat vid obeedigad förklaring; eljest böter eller straffrihet); **D. Fsl.** 158 (vid rätt att vägra: fakultativ straffrihet vid obeedigad, icke vid beedigad förklaring). — Andra bland lagarne stadga för de olika fallen samma rättsverkan, nämligen *straffrihet:* **It.; Bulg.; Turk.; Waadt; Tic.; Zug; Venez.; It. Fsl.** En och samma straffskala (*Gefängnis*) uppställes av **Bas.** (som för de vanliga fallen av falsk förklaring har tre olika straffbarhetsgrader, beroende på bekräftelseformen). — **Belg.** 225 medger, som förut nämnt, ingen mildring i det fall, att den falska förklaringen blivit bekräftad med ed.

ad 7. Denna fråga beröres i **Fi.** 17: 3 (*Har sådant förtigande bidragit därtill, att den, som är oskyldig, dömts till tukthus eller dödsstraff; vare straffet fängelse i högst två år eller böter* — eljest inträder högst [tvåhundra marks] böter eller straffrihet); **It.** 215 (*La pena è soltanto diminuita dalla metà ai due terzi, se la falsa deposizione esponga un'altra persona a procedimento penale od a condanna*); **Turk.** 288; **Venez.** 244; **Tjsl. Fsl.** 191 (.. *so kann das Gericht die Strafe ausserordentlich mildern, es sei denn, der Schuldige hätte gewusst, dass er einem anderen einen unverhältnismässig grösseren Nachteil verursacht, als er selbst oder die ihm nahestehende Person erleiden würde* — således i detta fall ingen mildring alls).

ad 8, 9. Rättsverkan är i de flesta fall *obligat straffrihet:* **Ung.; Belg.; It.; Bulg.; Turk.; Waadt; Wall.; Tic.; Zug; Venez.; Kina; It. Fsl.** — I andra fall är den *obligat nedsättning*, som icke kan gå till straffrihet: **T.; Neuch.; Sol.** — *Fakultativ nedsättning* förekommer i **Bas.** och **Tjsl. Fsl.**; likaså, med möjlighet till straffrihet, i **Freib.** — **Fi.; N.; D.; Fi. Fsl.; D. Fsl.** förfara olika inom olika områden av institutet: i dem alla förekommer obligat straffrihet; ävenså nedsättning, vare sig obligat eller fakultativ och med eller utan möjlighet till straffrihet.

2) Uppsåt och vållande.

De flesta lagar utsträcka icke institutet längre än till *uppsåtligen* falsk förklaring. Bestraffande även av *culpa* förekommer emellertid i **Fi.** 17: 2; **D.** 149[2] (synemän m. fl.); [148, jfr ned.]; **T.** 163; **Ung.** 221; **Bas.** 82; **Zug** 65; **App. I.-Rh.** 66; och **T. Fsl.** 184, 185; samt beträffande *grov* culpa, i **D. Fsl.** 159 och **Tjsl. Fsl.** 187, 189. Dessutom uttrycka sig några kantonallagar — **Thurg.** 188; **Luz.** 142; **Obw.** 59; **Bern** 117; **St. Gall.** 80, 81 — så, att åtminstone ett visst gränsområde mellan *dolus* och *culpa* medtages.

Vare sig nu institutet i subjektivt avseende delas i två områden eller uppställes enhetligt, kan den frågan stundom väcka tvivel, huruvida lagstiftaren för detta brott följer samma gränslinje för *dolus* som eljest. I många fall, särskilt i romanska lagar, yttrar han ingenting om det subjektiva rekvisitet (även icke genom att, såsom i **N.** 40, i strafflagens allmänna del införa en allmän regel). Någongång har han det (åtminstone skenbart) inskränkande predikatet *absichtlich* (**App. A.-Rh.** 78) eller till och med *deliberadamente* (**Mex.** 733), *deliberately* (**Tex.** 201); stundom *mot bättre vetande* el. dyl.: **S.** 13: 1; **Fi.** 17: 1; **Thurg.** 182 (*mit dem Bewusstsein der Unwahrheit*); **St. Gall.** 80 (likaså), 81 (*gegen besseres Wissen*); i **T.; Grek.** och många kantonallagar *wissentlich, sciem-*

ment, scientemente, qu'il sait être faux, ἐν γνώσει etc.: **T.** 153 ff.; **Grek.** 265 ff.; **Waadt** 188; **Graub.** 190; **Aarg.** 162; **Luz.** 137; **Obw.** 57; **Bern** 114; **Glar.** 72—74; **Zür.** 104, 106; **Bas.** 78; **Tic.** 182, 190; **Gen.** 150; **Zug** 65; **App. I.-Rh.** 66; **Schwyz** 87, 88; **Sol.** 90, 91; **Neuch.** 160; **Freib.** 171. — Alla dessa uttryck kunde lägga den uppfattningen nära till hands, att lagstiftaren velat inskränka det vanliga *dolus*-begreppet, åtminstone genom att icke medtaga dolus *eventualis* (därest han eljest godkänner denna form). En sådan ståndpunkt skulle emellertid, åtminstone i det flertal lagar, som icke straffa *culpa*, medföra, att en inkulpat, om vilken icke mera kunnat utrönas, än att han i bästa fall varit oviss, där han framställt ett osannt faktum såsom sannt, icke skulle kunna straffas. Helt naturligt har därför rättspraxis i allmänhet dragit sig för denna tolkning och visat avgjord benägenhet för att behandla meneden och överhuvud den falska förklaringen i subjektivt avseende lika med andra brott — detta till och med, där, såsom i **T.**, lagskipningen haft ett *culpa*-straff att repliera på. Lagstiftaren torde i sitt ordval ha bestämts av brottets psykologiska natur: uppsåtet vid denna förbrytelse, såsom den nu allmänt konstrueras, behöver ju icke gå ut på ett yttre resultat, en människas död o. d., utan endast bestå uti inkongruensen, i den förklarandes medvetande, mellan vad han säger och vad han föreställer sig såsom verklighet. — Det praktiska behovet har tagit sig tydligast uttryck i vissa anglikanska lagar; jfr t. ex. **Ind. Pen. C.** 191: *makes any statement which is false, and which he either knows or believes to be false, or does not believe to be true*; **Eng.** *Steph.* 190 (*knows to be false or does not believe to be true*); **U. S. A. Cr. C.** 231 (*any material matter which he does not believe to be true*); **Tasm.** 94 (= Eng.). Många anglikanska lagar inskränka sig emellertid till uttrycket *knows to be false* eller liknande, t. ex. **Ariz.** 111; **Calif.** 118; **Minnes.** 4831; **Idaho** 8160; **Can.** 172 (*knowingly*); **Nebr.** 2238; **N. Jers.** 18 (*knowing the same to be untrue*); **N. Y.** 96; **Queensl.** 123; **W. Austr.** 124; **N. Zeal.** 130[1] (*such assertion being*

known to such witness to be false, and being intended by him to mislead the Court, jury, or person holding the proceeding).

En särskild fråga, som mera sysselsatt teorien än lagarne, är den, huruvida rekvisitmomentet *relevans* måste vara »subjektivt täckt», m. a. o. huruvida inkulpaten skall frias, då han — oriktigt — ansett sin falska uppgift vara irrelevant. Några anglikanska lagar hava emellertid upptagit den till besvarande, nämligen så, att momentet i fråga *icke* behöver vara subjektivt täckt, d. v. s. att inkulpaten straffas. **N. Y.** 99: *It is no defence to a prosecution for perjury that the defendant did not know the materiality of the false statement made by him ... It is sufficient that it was material.* Likaså **Calif.** 123; **Minnes.** 4833 m. fl.

Såsom redan omtalat, förekommer i en del kantonallagar, att ett område utsöndras på subjektiv grund såsom mindre straffbart utan att dock uttryckligen betecknas såsom *culpa*. **Thurg.** har i 182 rekvisitet *mit dem Bewusstsein der Unwahrheit* men i 188 *aus Mangel an pflichtmässiger Besonnenheit und Überlegung;* **Luz.** 137, 142 och **Obw.** 57, 59 resp. *wissentlich* och *aus Mangel an pflichtmässiger Besonnenheit und Überlegung;* **Bern** 114 *wissentlich,* 117 *nicht aus böser Absicht, sondern nur aus Mangel an Aufmerksamkeit oder Überlegung;* **St. Gall.** 80 *mit Bewusstsein der Unwahrheit* och 81 *gegen besseres Wissen* men därjämte, 80, *nicht in rechtswidriger Absicht und nicht mit Bewusstsein der Unwahrheit, sondern aus Unbesonnenheit .. indem er unterlassen hat, sich von der Wahrheit seiner Aussage vorher mittelst eigener, unmittelbarer Sinneswahrnehmung persönliche Gewissheit zu verschaffen*), liknande 81.

T., som straffar *culpa*, har även en bestämmelse om straffrihet vid *återkallelse* i detta fall, 163[2] (i övrigt motsvarande bestämmelsen om återkallelse vid det dolosa brottet).

S. 13: 4 och **D.** 148 straffa *obetänksamhet* vid förtigande, vilket i **S.** torde få så förstås, att vid denna negativa form ett lindrigare område av *dolus* utbrytes (och icke så, att vid den negativa formen en *culpa* skulle straffas, som vore straffri — eller som

icke kunde tänkas förekomma — vid den positiva formen; jfr ned. s. 157 ff.). I **D.** har rättspraxis ansett stadgandet röra *culpa* och *ex analogia* straffat icke blott kulpos positiv förklaring av vittne utan även kulpos partsed.

Fi. 17: 2 sammanför *obetänksamhet* med *vårdslöshet*, vilket torde innebära, att ett visst område av *dolus* skall behandlas lindrigare (men i denna lag både vid den positiva och den negativa formen av handlingen).

3) Subsekvent imputation.

Fall av s. k. subsekvent imputation kunna lättare förekomma vid ifrågavarande brott än vid de flesta andra. Frågan upptages dock blott av *ett* lagverk till behandling, nämligen **Tjsl. Fsl.,** som stadgar, 192: *Wer durch .. seine Zeugenaussage in gutem Glauben Anlass zur Strafverfolgung oder die Grundlage zur Verurteilung eines anderen gegeben hat und, nachdem er erkannt hat, dass seine Angabe unwahr gewesen ist, dies unverzüglich der Behörde, dem Beschuldigten oder dessen Verteidiger anzuzeigen unterlässt, obwohl ihm bekannt ist, dass er dadurch den Beschuldigten der Gefahr einer Verurteilung aussetzt oder dass es bereits zur Verurteilung gekommen ist, wird mit Gefängnis von vierzehn Tagen bis zu sechs Monaten oder mit Kerker von einem Monate bis zu einem Jahre bestraft. Ist dem Schuldigen bekannt, dass dem Beschuldigten Freiheitsverlust für lange Zeit oder die Todesstrafe droht, so wird er mit Gefängnis von vierzehn Tagen bis zu drei Jahren oder mit Kerker von einem Monate bis zu drei Jahren bestraft;* samt, 194: *Macht der Schuldige die Anzeige zwar nicht unverzüglich, aber doch, bevor aus der Tat ein gewichtiger Schaden entstanden ist, oder zu einer Zeit, da noch weiterer gewichtiger Schaden dadurch verhütet werden kann, so kann das Gericht die Strafe ausserordentlich mildern. Die Bestimmung des § 192 .. ist unanwendbar, wenn der Schuldige die Tat nur deshalb begeht, um von sich oder einer nahestehenden Person* [jfr ov. s. 81] *den Verdacht einer strafbaren Handlung oder einen Schaden,*

den zu tragen keine gesetzliche Verpflichtung besteht, abzuwenden, es sei denn, der Schuldige hätte gewusst, dass er einem anderen einen unverhältnismässig grösseren Nachteil verursacht, als er selbst oder die ihm nahestehende Person erleiden würde. Ebenso sind die angeführten Bestimmungen unanwendbar, wenn die Beschuldigung sich auf eine nur mittels Privatanklage verfolgbare Tat bezieht.

Besläktade med detta institut, men icke därmed att förblanda, äro de *självständiga* delikt, som stundom byggas på underlåtenhet att rädda en i nöd stadd. Härom jfr ned. s. 112.

C) Subjektspluralitet.

Inom förevarande institut är den praktiskt viktigaste frågan beträffande subjektspluralitet den, huruvida *försök till anstiftan* skall straffas. I åtskilliga lagar besvaras frågan jakande redan på grund av lagens allmänna ställning till försökt anstiftan. Så **D.** 52 (*Den, der ved Løfter, Trusler eller andre Forestillinger har bestemt en anden til at begaa en Forbrydelse, skal, dersom denne bliver fuldbyrdet, straffes, som om han selv var Gerningsman. Bliver Forbrydelsen ikke fuldbyrdet, straffes han, som om han havde gjort sig skyldig i et Forsøg paa Forbrydelsen. En forholdsmæssig mildere Straf indtræder, naar det ikke er lykkedes Anstifteren at bevæge den anden til at beslutte Forbrydelsen*); [**Ö.** 9: *Wer jemanden zu einem Verbrechen auffordert, aneifert oder zu verleiten sucht, ist dann, wenn seine Einwirkung ohne Erfolg geblieben war, der versuchten Verleitung zu jenem Verbrechen schuldig, und zu derjenigen Strafe zu v rurteilen, welche auf den Versuch dieses Verbrechens zu verhängen wäre* — men jfr ned.]; **Port.** 240 § 3 (*A tentativa de suborno será punida em conformidade com as regras geraes da lei*); **Wall.** 66[2] (*A défaut de révocation, le mandant sera puni comme coupable de délit tenté, lors même qu'il n'y aurait eu aucun commencement d'exécution de la part du mandataire*); [**Bern** 36[2] *Der Anstifter wird, wenn das von ihm beabsichtigte Verbrechen oder Vergehen gar nicht oder doch nicht in Folge seiner Anstiftung ausgeführt*

worden ist, nach den Bestimmungen über den Versuch bestraft — men jfr ned.]; **Zür.** 38[2] (*Hat der Angestiftete das Verbrechen gar nicht oder nur ein geringeres verübt, so wird der Anstifter nach den Bestimmungen über Versuch bestraft*); **Sol.** 31[1] (*Wer einen andern zu einer strafbaren Handlung vorsätzlich bestimmt oder zu bestimmen versucht, wird, wenn die strafbare Handlung nicht zur Ausführung gekommen ist, mit Einsperrung bis zu zwei Jahren oder Gefängnis, in geringern Fällen mit Geldbusse bis zu fünfhundert Franken bestraft*); **St. Gall.** 32[2] (*Ist die strafbare Handlung wider den Willen des Anstifters nicht ausgeführt worden, so ist die Anstiftung mit der Strafe des Versuchs zu belegen*); **Freib.** 17[2] (*Si l'instigation à un crime n'a pas de résultat, elle est punie comme tentative*); stundom den anglikanska rätten, vare sig kodifierad, t. ex. **Ind. Pen. C.** 115 (*Whoever abets the commission of an offence punishable with death or transportation for life, shall, if that offence be not committed in consequence of the abetment, and no express provision is made by this Code for the punishment of such abetment, be punished with imprisonment of either description for a term which may extend to seven years, and shall also be liable to fine . . .*), 116 (*Whoever abets an offence punishable with imprisonment shall, if that offence be not committed in consequence of the abetment . . . be punished with imprisonment of any description provided for that offence for a term which may extend to one-fourth part of the longest term provided for that offence, or with such fine as is provided for that offence, or with both . .*) eller enligt *Common Law* [**Eng.** *Steph.* 65: *Every one who incites any person to commit any crime commits a misdemeanour, whether the crime is or is not committed* — jfr ned.]; slutligen **N.**, som, 165, har den vanliga klausulen, att den, som »bevirker eller medvirker» till att en annan gör gärningen, betraktas som gärningsman; med lagens uppfattning av subjektspluralitet innebär detta, att anstiftarens handling, om gärningen ej kommer till stånd, visserligen *kan* bli straffbar som försök men endast om den kan anses utgöra försök till själva gärningen — således i allmänhet först på ett mera framskridet stadium än efter förutnämnda lagar.

Andra lagar uppställa inom detta institut en särskild bestämmelse om försök att förleda till mened (resp. annan falsk förklaring), vare sig de såsom regel lämna misslyckad anstiftan straffri, eller de anse det eljest stadgade straffet för ringa för detta fall. Hit höra **Fi.** 17: 6 (*Söker någon förleda annan till mened; straffes med fängelse i högst ett år eller böter*); **T.** 159 (*Wer es unternimmt, einen anderen zur Begehung eines Meineides zu verleiten, wird mit Zuchthaus bis zu fünf Jahren, und wer es unternimmt, einen anderen zur wissentlichen Abgabe einer falschen Versicherung an Eides Statt zu verleiten, mit Gefängnis bis zu einem Jahre bestraft*); **Ung.** 222 (indelat efter processens art: *Wer einen anderen in einem Strafprozess zu einer falschen Zeugenaussage oder zu einer in den §§ 217 oder 219 bezeichneten Handlung zu verleiten sucht, ist mit Kerker bis zu drei Jahren, in Übertretungsfällen hingegen mit Gefängnis bis zu sechs Monaten zu bestrafen. Wer diese Handlung in einem Zivilprozess begeht, ist mit Gefängnis bis zu zwei Jahren und mit Geldstrafe bis zu 2000 K, im Fall des § 216 hingegen mit Gefängnis bis zu sechs Monaten und mit Geldstrafe bis zu 800 K zu bestrafen. Wer jedoch diese Handlung in einer Disziplinarangelegenheit begeht, ist mit Gefängnis bis zu sechs Monaten zu bestrafen*); **It.** 218 (*Chiunque suborna un testimone, perito o interprete, affinchè commetta il delitto preveduto nell'articolo 214, è punito, quando la falsa testimonianza, perizia o interpretazione avvenga: 1:o con la reclusione da tre mesi a tre anni, nel caso preveduto nella prima parte dell' art. 214; 2:o con la reclusione da due a sette anni, e, rispettivamente, da cinque a dodici, nei casi preveduti nel primo capoverso dello stesso articolo; 3:o con la reclusione per un tempo non minore dei dodici anni, nel caso preveduto nel secondo capoverso dell'articolo medesimo. Se la falsa testimonianza, perizia o interpretazione, sia fatta senza giuramento, la pena è diminuita da un sesto ad un terzo. Qualora siasi soltanto tentato, con minacce, doni o promesse, di subornare il testimone, il perito o l'interprete, le pene stabilite nelle disposizioni precedenti sono ridotte ad un terzo*) 219 (minskning av straffen, om anstiftaren är en tilltalad, som vill rädda sig från straff, eller någon dennes nära anhörige: *Le*

pene stabilite nell'articolo precedente sono diminuite dalla metà ai due terzi, se il colpevole del delitto ivi preveduto sia l'imputato o un suo prossimo congiunto, purchè non abbia esposto un' altra persona a procedimento penale o a condanna), 220 (minskning av straffen vid återkallelse); **Bulg.** 198 jfr 52 (den lyckade anstiftan straffas med gärningsmannastraff; framkallande av beslut hos gärningsmannen med fängelse intill två år); **Turk.** 291 jfr 64 (den lyckade anstiftan straffas lika med gärningsmannen; framkallande av beslut efter en skala liknande It.; försök att övertala med ett starkt reducerat straff) 292, 293 (minskning av straffen, liknande **It.** 219, 220); **Waadt** 193 (*Celui qui tente de suborner un témoin ou un expert, en l'engageant par dons ou par promesses, par menaces ou par violences, ou de toute autre manière, à faire une fausse déclaration en justice, est puni d'une réclusion de trois mois à un an et d'une amende de cinquante à mille francs. Si la fausse déclaration est intervenue, le suborneur est puni comme instigateur de ce délit*); **Tic.** 189 (*§ 1. Chi suborna un testimonio, perito od interprete a fare falsa testimonianza o ad occultare il vero, è punito col primo al secondo grado di detenzione se la falsa testimonianza, perizia od interpretazione ebbe luogo. § 2. Le stesse pene si accrescono di un grado se la subornazione ebbe luogo col mezzo di doni dati o promessi, o di inganno o violenza, e ciò che fu dato dal subornatore si confisca. § 3. Se la falsa testimonianza, perizia od interpretazione fu ritrattata o non ebbe luogo, il subornatore è sempre punito come colpevole di tentativo. § 4. Le stesse pene si diminuiscono di un grado se il subornatore è l'imputato o alcuna delle persone indicate nella lettera b dell' art. 187*); **Minnes.** 4841 (*Every person who, without giving, offering, or promising a bribe, shall incite or attempt to procure another to commit perjury or to give false testimony as a witness, though no perjury is committed or false testimony given, or to withhold true testimony, shall be guilty of a gross misdemeanor*); **Columb.** 414 (*El que haga propuesta a otro para que declare falsamente, si dicha propuesta no fuere aceptada, se castigará al que la hizo con la mitad de la pena que correspondería al sobornado, si dicha propuesta hubiere sido admitida*);

Mex. 744 (*El que soborne á un testigo ó á un perito para que declaren falsamente en juicio ó ante una autoridad, ó los obligue ó comprometa á ello intimandolos ó de otro modo, será castigado como si fuera falso testigo ó perito, si éste ó aquél llegaren á faltar á la verdad. Esto se entiende sin perjuicio de la pena que corresponda por la violencia. Si el testigo ó el perito no faltaren á la verdad, el que trató de sobornarlos ú obligarlos para que mientan, sufrirá la pena de uno a seis meses de arresto, y multa de segunda clase*); **Venez.** 247—249 (= It., men med väsentligt mindre straff) — vilka alla lagar eljest i princip icke straffa försök till anstiftan; samt två lagar, som hava dylikt allmänt straff, men för detta fall uppställa en särskild bestämmelse: **Ö.** 199 (*Unter den Bedingungen des § 197 wird der Betrug schon aus der Beschaffenheit der Tat zum Verbrechen: wenn sich in eigener Sache bei Gericht zu einem falschen Eide erboten, oder wirklich ein falscher Eid geschworen wird, oder wenn sich um ein falsches Zeugnis, so vor Gericht abgelegt werden soll, beworben, oder wenn ein falsches Zeugnis gerichtlich angeboten oder abgelegt wurde, wenn dasselbe auch nicht zugleich die Anerbietung oder Ablegung eines Eides in sich begreift*) — den allmänna bestämmelsen i § 9 se ov.; även den sistnämnda leder, jämlikt § 8^2, till samma straff som för fullbordat brott — samt **Bern** 119 (*Wer Jemanden zu falschen Aussagen anstiftet, verfällt den nämlichen Strafbestimmungen, die auf den Meineid oder auf das falsche Zeugnis Anwendung finden*), som avser det fall, att anstiftaren framkallat beslut hos gärningsmannen; kommer gärningen till stånd, så gäller § 35; om den allmänna bestämmelse, § 36, som reglerar det motsatta fallet, se ov. — **Eng.** har vid kodifieringen av *Perjury Act*, tillämpat den ovan (s. 90) citerade allmänna regeln ur *Common Law* (*Steph.* 199: *Any person who incites or attempts to procure or suborn another person to commit an offence against the Perjury Act, 1911, is guilty of a misdemeanour, and is liable to imprisonment or a fine, or both*).

Såsom synes av ovanstående, åtskiljas stundom tre stadier: att brottet verkligen kommit till stånd genom anstiftan; att an-

stiftaren lyckats framkalla beslut hos annan att begå brottet men att det icke kommit till utförande; samt att anstiftaren försökt men icke lyckats framkalla sådant beslut. De uttryck, som användas för att beteckna det ena eller andra av dessa fall, äro emellertid icke alltid fullt otvetydiga.

Lagar, som *icke*, vare sig genom en allmän eller en särskild bestämmelse, straffa försök till anstiftan av mened, äro **S.; H.; Fr.; Sp.; Rum.; Thurg.; Graub.; Aarg.; Luz.; Obw.; Glar.; Bas.; Gen.; Zug; App. A.-Rh; App. I.-Rh; Schwyz; Neuch.; Argent.; Bras.; Chil.; Costa R.; Perú; Kina; Jap.**

Alla här medtagna strafflagsförslag *straffa försöket;* **D. Fsl.** och **Schw. Fsl.** genom allmänna, de övriga genom särskilda bestämmelser (**Fi. Fsl.** och **Tjsl. Fsl.** genom bådadera). **D. Fsl.** har, beträffande delaktighet, samma ståndpunkt som N. och straffar sålunda var och en till brottet »medverkande» för försök, såvida hans handling ligger tillräckligt nära brottets fullbordan. **Schw. Fsl.** har en allmän bestämmelse 22[2]: *Wer jemanden zu einem Vergehen, das mit Zuchthaus bedroht ist, zu bestimmen versucht, wird wegen Versuchs dieses Vergehens bestraft.* Särskilda bestämmelser däremot hava **Fi. Fsl.** 18: 4 (*Söker någon förleda annan att avgiva falsk försäkran; straffes med böter eller fängelse i högst ett år* — förslaget har i övrigt i allmänna delen, 8: 4, samma ståndpunkt som N. och D. Fsl.); **T. Fsl.** 188 (*Wer einen anderen zu einem Meineid zu verleiten sucht, wird mit Zuchthaus bis zu fünf Jahren bestraft. Wer einen anderen zur vorsätzlichen Abgabe einer falschen Versicherung an Eides Statt zu verleiten sucht, wird mit Gefängnis bis zu zwei Jahren bestraft. Ebenso wird bestraft, wer einen anderen zu einer falschen uneidlichen Aussage zu verleiten sucht . .*); **Tjsl. Fsl.** 195 (vid mutor: *Wer für ein falsches Zeugnis unmittelbar oder mittelbar einen Vermögensvorteil sich versprechen lässt, fordert oder annimmt, wird mit Kerker von einem Monate bis zu drei Jahren oder mit Gefängnis von vierzehn Tagen bis zu drei Jahren bestraft. Ebenso wird bestraft, wer einem anderen für ein falsches Zeugnis unmittelbar oder mittelbar einen Vermögensvorteil verspricht, anbietet oder*

gewährt), därjämte den allmänna bestämmelsen, 25 (*Wer durch Anstiften, Anraten, Bestärken, Versprechen oder Gewähren von Hilfe oder auf andere Weise absichtlich zur Begehung einer strafbaren Handlung durch einen anderen [den Täter] oder bei ihrer Begehung mitwirkt, wird, wenn das Gesetz nichts anderes bestimmt, nach den für den Täter geltenden Bestimmungen bestraft, und zwar auch dann, wenn die strafbare Handlung nicht ausgeführt wurde*): **It. Fsl.** 384 (*Chiunque offre o promette denaro o altra utilità a un testimone, perito o interprete, per indurlo a una falsa testimonianza, perizia o interpretazione, o a una frode processuale, soggiace, qualora la offerta o la promessa non sia accettata, alle pene stabilite negli articoli dal 379 al 381, ridotte dalla metà ai due terzi ..*) jfr en allmän bestämmelse i 113, som skiljer misslyckad anstiftan allteftersom beslut framkallats eller icke och i båda fallen, i det senare dock endast vid ett *delitto*, medgiver säkerhetsåtgärder (*Nel caso di accordo per commettere un delitto, il giudice può applicare una misura di sicurezza. Le stesse disposizioni si applicano nel caso di istigazione a commettere un reato, se la istigazione sia accolta, ma il reato non sia commesso. Qualora la istigazione non sia accolta, e si tratti d'istigazione a un delitto, l'istigatore può essere sottoposto a misura di sicurezza*).

Icke så få lagar straffa, med *högre* straff än det vanliga, vittnen, som genom belöning etc. låtit förleda sig att vittna falskt, ävensom förledaren; i några lagar drabbar det högre straffet ensamt förledaren, i andra ensamt vittnet. Dylika skärpningar inträffa såväl i några bland de förut uppräknade lagar, vilka straffa försök till anstiftan, som i några bland dem, vilka icke straffa försöket.

Förledaren och den förledde straffas båda högre, i **Port.** 240; **Fr.** 364 (*Le faux témoin en matière criminelle, qui aura reçu de l'argent, une récompense quelconque ou des promesses, sera puni des travaux forcés à temps, sans préjudice de l'application du deuxième paragraphe*

de l'article 361. Le faux témoin, en matière correctionelle ou civile, qui aura reçu de l'argent, une récompense quelconque ou des promesses, sera puni de la reclusion. Le faux témoin, en matière de police, qui aura reçu de l'argent, une récompense quelconque ou des promesses, sera puni d'un emprisonnement de deux à cinq ans, et d'une amende de 50 francs à 2000 francs), 365 (*Le coupable de subornation de témoins sera passible des mêmes peines que le faux témoin, selon les distinctions contenues dans les articles 361, 362, 363 et 364* — stadgandet betraktas i rättspraxis såsom en delaktighetsbestämmelse, icke såsom ett *delictum sui generis*, vadan straff endast inträder, om *la subornation* lett till brottets utförande); **Gen.** 149—151; **App. Å.-Rh.** 69 (*Wer zur Ablegung oder Ausstellung eines gerichtlichen Zeugnisses oder Befundes, sei es als gewöhnlicher Zeuge oder in der besondern Eigenschaft als Sachverständiger, Arzt etc. berufen wird, sich aber durch Bestechung zu einem wahrheitswidrigen Zeugnisse verleiten lässt, ist, sowie der Verleiter, für eine solche Tat, sofern sie nicht in ein noch schwereres Verbrechen übergeht, nach den Strafbestimmungen des vorstehenden Art. 68 zu bestrafen*), 68 (.. *Die Strafe der Bestechung ist Geldbusse und Gefängnis bis auf zwei Jahre und Amtsentsetzung, in ganz geringfügigen Fällen auch nur Geldbusse. Wenn aber durch dieses Vergehen jemand in seinem Rechte unterdrückt worden ist, so kann, je nach der Schwere des begangenen Unrechtes, die Gefängnisstrafe vermehrt oder auch auf Zuchthausstrafe erkannt werden. Der Bestechende ist in der Regel milder zu bestrafen als der Bestochene* ..); **Neuch.** 163 (bötesstraff tillägges frihetsstraffet, för både förledaren och den förledde); **Bras.** 262 (.. *A pena será augmentada da terça parte, se o accusado deixar-se peitar, recebendo dinheiro, lucro, ou utilidade, para prestar depoimento falso, ou fizer declarações falsas, verbaes ou por escripto. Na mesma pena incorrerá o peitante*).

Ensamt förledaren straffas högre i **It.** 218; **Tic.** 189; **Venez.** 247 (jfr ov. s. 91 ff.).

Ensamt vittnet straffas högre, i **Sp.** 397 (högre frihetsstraff och dessutom böter); **Columb.** 413; **Mex.** 742; **Argent.** 276 (*La*

pena del testigo, perito o intérprete falso, cuya declaración fuere prestada mediante cohecho, se agravará con una multa igual al duplo de la cantidad ofrecida o recibida. El sobornante sufrirá la pena del simple testigo falso); **Costa R.** 474 (likaså).

Det fall, att förledaren och den förledde stått subjektivt olika, så att väl den förre men icke den senare insett förklaringens falskhet, måste, efter modern uppfattning av institutet, behandlas såsom »medelbart gärningsmannaskap»: förledaren begagnar den andre som redskap för att åstadkomma just vad lagstiftaren vill hindra genom menedssanktionen, nämligen bibringande av falskt bevismaterial. I flere länders rättspraxis uppfattas också fallet utan tvivel på detta sätt. Andra rättsordningar, t. ex. **Fr.**, konstruera det annorlunda, i det de nämligen, såsom allmän regel, för *delaktighetens* straffbarhet förutsätta, icke att ett »*brott*», objektivt och subjektivt, begås av gärningsmannen, utan endast att brottets objektiva rekvisit realiseras. Sker detta blott, så föreligger för »anstiftarens» räkning straffbar anstiftan, om gärningsmannen varit än så oskyldig. (Denna olikhet i konstruktionen kan få praktisk betydelse särskilt i fråga om begränsningen av straffbart försök).

Helt annorlunda ligger frågan, om man, med den gamla åskådningen, uppfattar meneden såsom ett religionsbrott, brott mot det högsta väsende, som falskeligen åberopas. Då existerar i föreliggande fall ingen mened, eftersom ingen svurit uppsåtligen falskt: den, som hade uppsåtet, har icke svurit, och den, som svor, hade intet uppsåt. Skall då likväl den uppsåtlige förledaren till »ouppsåtlig falsk ed» straffas, så kräves en särskild bestämmelse. En sådan — med påfallande låg straffskala — förekommer i **T.** 160 (*Wer einen anderen zur Ableistung eines falschen Eides verleitet, wird mit Gefängnis bis zu zwei Jahren bestraft, neben welchem auf Verlust der bürgerlichen Ehrenrechte erkannt werden kann, und wer*

einen anderen zur Ableistung einer falschen Versicherung an Eides Statt verleitet, wird mit Gefängnis bis zu sechs Monaten bestraft. Der Versuch ist strafbar). Bestämmelsen återkommer i **T. Fsl.** 186, som emellertid höjer straffet) till tukthus upp till fem år resp. fängelse upp till två år). Att förslaget utgår från den uppfattning, att menedens *objektiva* rekvisit icke fyllts i förevarande fall, framgår därav, att det finner stadgandet behövligt, ehuru det själv uppställer den allmänna regeln (31): *Die Strafbarkeit des Anstifters und des Gehilfen ist unabhängig von der Strafbarkeit dessen, der die Tat ausführt;* jfr *Motiv.* s. 30.

Undantagsvis förekomma bestämmelser om den, som begagnar sig av annans mened: **Graub.** 191 (*wer von einem Eid, von welchem er weiss, dass er falsch geleistet worden ist, Gebrauch macht, um Nutzen daraus zu ziehen oder einem andern Schaden zuzufügen*); **Schwyz** 88.

D) Straffen.

Jämför man de lagar, som, i avseende på straffbarheten, i princip likställa mened i straffprocess och civilprocess ävensom mened av part och av vittne eller som åtminstone hava samma maxima för dessa fall (och bortser man från de särskilda skärpningar, då t. ex. falskt vittnesmål ådragit oskyldig straff eller dom), så finner man följande maxima av frihetsstraffets längd:

livstid: **Grek.** 265 (i straffprocess om brott av svåraste slag, jfr ov. s. 72);

femton år: **Vict.** 304;

fjorton år: **Ariz.** 120; **Calif.** 126; **Can.** 174; **Idaho** 8168; **Illin.** 482; **Nebr.** 2238; **Queensl.** 124; **W. Austr.** 125;

tio år: **D.** 145; **T.** 153, 154; **Ö.** 203; **Thurg.** 182; **Waadt** 188[2]; **Obw.** 57; **Zür.** 104; **Bas.** 78[1]; **Zug.** 65; **Freib.** 171, 172; **Iowa** 13165; **Mississ.** 1319; **N. Carol.** 798; **N. Y.** 106; **Ohio** 12842; **Tex.** 207; **Jap.** 169; samt **T. Fsl.** 184;

åtta år: **N.** 163; **Luz.** 137, 140 (högre *minimum* för part än för vittne); **App. I.-Rh.** 66; **St. Gall.** 80; samt **Fi. Fsl.** 18: 1; **D. Fsl.** 157;

sju år: **Eng.** *Steph.* 191; **N. S. Wal.** 327; **N. Zeal.** 131; **Ind. Pen. C.** 193; **Kina** 179;

sex år: **S.** 13: 1; **Fi.** 17: 1; **H.** 207; **Columb.** 407;

fem år: **Ung.** 213, 215 (med svårare straff*art* vid mened i straffprocess än i civilprocess); **Minnes.** 4837; **U. S. A. Cr. C.** 231;

fyra år: **Argent.** 275; **S. Austr.** 291;

tre år: **Tjsl. Fsl.** 187; **It. Fsl.** 378, 379 (högre *minimum* för part än för vittne).

Såvitt olika maxima gälla för *straff- och civilprocess*, ställa sig siffrorna på följande sätt (alltjämt bortsett från skärpningarna):

tio år vid straffprocess; och vid civilprocess: *sex* år: **Bern** 114; *fem* år: **Fr.** 361, 363; *tre* år: **Belg.** 215, 220; **Turk.** 286[2], 287; **Gen.** 147, 148; **Neuch.** 161, 160; *ett* år: **Wall.** 187, 189. — I alla dessa lagar, utom *Bern*, är dessutom straff*arten* svårare vid mened i straffprocess än i civilprocess (*reclusion* resp. *emprisonnement* etc.);

sex år vid straffprocess, *ett* år vid civilprocess: **Bras.** 261;

fem år vid straffprocess; vid civilprocess: *två* $^1/_2$ år: **It.** 214; *två* år: **Rum.** 287, 8[1], 290;

fyra år vid straffprocess, *två* år vid civilprocess: **Sp.** 392, 395;

tre år vid straffprocess, *ett* $^1/_4$ år vid civilprocess: **Venez.** 243.

Olika maxima för *part och vittne* (i civilmål):

tolv för part, *åtta* för vittne: **Aarg.** 164;

tio för vittne, *två* för part: **Waadt** 188[2], 192;

fem för vittne, *tre* för part: **Bulg.** 193; **Schw. Fsl.** 271, 270.

II. Falsk angivelse m. m.

Här omhandlade lagbestämmelser hava till allra största delen det gemensamt, att de röra ett brottsligt *initierande* av straffprocess mot en (åtminstone *quoad hoc*) oskyldig. De förutsätta sålunda en dubbel rättskränkning: mot statens dömande funktion, som frestas eller förledes att fungera i otid, och mot den enskilde, som orättfärdigt hotas eller drabbas av straff. I institutet medtagas stundom brott, som falla utom den sålunda uppdragna kretsen: handlingar, som icke initiera men föra vidare ett sådant obefogat strafförfarande, eller angrepp på statens judiciella funktion, som icke äro förbundna med angrepp på någon enskild (falsk angivelse med den angivnes samtycke, falsk självangivelse, angivelse av imaginärt brott).

A) Det objektiva rekvisitet.

Det objektiva rekvisitet vid ifrågavarande brott kan lämpligen indelas i bestämmelser rörande 1) *handlingen*, 2) *handlingens objekt*, 3) *handlingens verkan*.

1) Handlingen.

Ett strafförfarande mot en person kan föranledas på olika sätt: närmast genom handlingar av bestämd typ, uppställda såsom processrättsliga institut: *angivelse* hos vederbörande, resp. *åtal;* men även åstadkommande av indicier genom handlingar av obestämbart och växlande slag, beräknade på att förmå statsorganet

eller annan kärande att åtala det förespeglade brottet. Lagarna kunna medtaga mer eller mindre av denna krets: endast angivelse eller även indicier. Hithörande rekvisitmoment avse handlingens *form*. — Men vidare bör avgöras, vilka straffbara gärningar som angivelsen etc. måste förespegla för att själv vara straffbar — vilket slags åsyftat strafförfarande, som fyller rekvisitet: möjligen *allt* sådant (kanske inräknat disciplinförfarande inför administrativ myndighet), möjligen endast visst område av mera allvarlig natur. Detta avser handlingens *innehåll*.

(1) Handlingens form.

I det stora hela kunna lagarna indelas i två grupper: de, vilka, såsom medel att åstadkomma en obefogad straffprocess, medtaga både angivelse (resp. åtal) och indicier, och de, som endast medtaga angivelse (åtal). Till den första gruppen höra: **S.; Fi.; N.; Ö.; Ung.; It.; Bulg.; Turk.; Thurg.; Graub.; Aarg.; Schaffh.; Tic.; Schwyz; St. Gall.; Mex.; Venez.; Kina; Ind. Pen. C.**; samt alla här medtagna strafflagsförslag. Till den andra gruppen — lagar, som fordra, att den brottsliga handlingen har formen av angivelse (eller, eventuellt, av åtal, jfr ned.) — höra: **D.; H.; T.; Fr.; Belg.; Sp.; Port.; Rum.; Grek.; Waadt; Wall.; Luz.; Obw.; Bern; Glar.; Zür.; Bas.; Gen.; Zug; App. A.-Rh.; Sol.; Neuch.; Freib.; Bras.; Chil.; Columb.; Costa R.; Perú; Jap.** — Indicier ingå sålunda i rekvisitet endast som ett alternativ i de förstnämnda, angivelse i alla lagarna.

a) Angivelse.

I de länder, där strafftalan kan föras även av den private målsäganden, kan lagen tänkas utsträcka rekvisitet för ifrågavarande brott även till angivelse hos *målsäganden*. Jfr **S.** 16: 1 (*Den, som falskeligen för brott annan vid domstol tilltalar eller genom falsk angivelse åtal vid domstol emot annan åstadkommer*); **Fi.** 26: 3

(*Var, som, emot bättre vetande, för brott gör osann angivelse hos den, som äger åtala brottet*). Det vanliga är emellertid, att begreppet angivelse i detta sammanhang begränsas till angivelse hos vederbörande *myndighet:* **D.** 225 (*Hvo som imod bedre Vidende for Øvrigheden angiver nogen*); **H.** 268 (*Hij die opzettelijk tegen een bepaald persoon bij de overheid eene valsche klachte of aangifte schriftelijk inlevert of in schrift doet brengen*); **T.** 164 (*Wer bei einer Behörde eine Anzeige macht*) etc. Flera lagar anse sig böra uttryckligen påpeka, att verkan blir densamma, om angivelsen göres till en tjänsteman, som har skyldighet att frambära den till myndigheten (t. ex. **It.** 212: *all' autorità giudiziaria o ad un pubblico ufficiale il quale abbia obbligo di riferirne all'autorità stessa*). Stundom undantagas uttryckligen brott, som falla under enskilt åtal: **Tjsl. Fsl.** 190 (*Diese Bestimmungen sind unanwendbar, wenn sich die Anschuldigung auf eine nur mittels Privatanklage verfolgbare Tat bezieht*). **Port.,** som medger målsäganden strafftalan, har en bestämmelse härom (244, jfr ned.) men ingen om *angivelse* hos målsäganden (245: *Aquelle que, por escripto, com assignatura ou sem ella, fizer participação ou denunciação calumniosa contra alguma pessoa, directamente á auctoridade publica*). Den äldre spanska strafflagen fordrade, att det angivna brottet skulle falla under allmänt åtal (340: *hechos que si fueren ciertos constituirían delito de los que dan lugar á procedimiento de officio*). Den nya **Sp.** har däremot medtagit även brott (dock icke förseelser, jfr ned.), som först efter angivelse av målsäganden kunna åtalas (403[2]: *delito no perseguible de oficio, cuando la imputación se haga por personas a quienes la ley reconoce el derecho de formularla*). Denna ståndpunkt torde vara den allmänna: gemenligen utmärkas i lagarna angivelse i sistnämnda fall (alltså av målsäganden) och annan angivelse med olika termer (*plainte* resp. *dénonciation*, *querela* resp. *denunzia* etc.). Den äldre spanska lagens ståndpunkt intages dock ännu av flere lagar inom den spanska gruppen, t. ex. **Chil.** 412 (*Es calumnia la imputación de un delito determinado pero falso y que pueda actualmente perseguirse de*

oficio) jfr 211; **Costa R.** 286 (*El que imputare falsamente a otro un delito, o una falta afrentosa que puedan ser perseguidos de oficio*) jfr 287 (*La acusación o la denuncia de algun hecho punible, que hubiese sido calificada de calumniosa . .*); jfr **Argent.** 109.

Angivelse hos myndighet har ofta i processlagarna bundits vid bestämd form (skriftlighet etc., t. ex. **Fr.** *C. Instr. Cr.* 31: *Les dénonciations seront rédigées par les dénonciateurs, ou par leurs fondés de procuration spéciale, ou par le procureur de la République s'il en est requis; elles seront toujours signées par le procureur de la République à chaque feuillet, et par les dénonciateurs ou par leurs fondés de pouvoir. Si les dénonciateurs ou leurs fondés de pouvoir ne savent ou ne veulent pas signer, il en sera fait mention*). Detta åberopas stundom i straffagarna: **Waadt** 262 (*L'auteur d'une plainte ou d'une dénonciation calomnieuse, lorsque cette plainte ou cette dénonciation est faite au magistrat compétent et reçue, par ce dernier, dans les formes prescrites par le Code de procédure pénale*); **Wall.** 276. Om fordran på skriftlighet erinra flere lagar: **H.** 268; **Fr.** 373; **Belg.** 445; **Port.** 245; **Gen.** 302; **Neuch.** 159.

Undantagsvis uppställer lagen, såsom förutsättning för straffbarhet, att angivelsen varit sådan, att den kunde giva *anledning* till undersökning (**Grek.** 334: *'η δὲ καταμήνυσίς του εἶναι τοιαύτη, ὥστε δύναται νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς ἀνάκρισιν κατὰ τοῦ καταμηνυθέντος*) eller rentav, att den *lett* till undersökning (**Luz.** 144: *Wer wissentlich einen Unschuldigen einer Handlung, die mit Kriminalstrafe bedroht ist, bei zuständiger Behörde beschuldigt und dadurch eine Untersuchung gegen ihn veranlasst, ib. Pol.* 69; **Obw.** 60, *ib. Pol.* 38).

Lagar, som i rekvisitet medtaga det privata *åtalet* (vare sig de låta angivelse till privat målsägande medfölja eller icke), pläga straffa ett falskt sådant strängare än den blotta *angivelsen* till myndighet. Så **S.** 16: 1 jfr 4; **Fi.** 26: 1 jfr 3; **Port.** 244 jfr 245 (resp. åtta och ett års maximum).

b) **Indicier.**

Under det angivelsen är en formellt bestämd handling, sakna indicierna varje bestämdhet. En oskyldig kan göras misstänkt genom de mest växlande föranstaltningar, icke blott positiva, utan även negativa (undanröjande av motbevisning, där andra positiva indicier tala mot den oskyldige).

Åtskilliga lagar hava straffat *varje* framställande av falska indicier. Några bland dessa lagar beröra härvid icke den subjektiva sidan (nöja sig således med *uppsåt* enligt vanliga regler); andra fordra *syfte* att framkalla undersökning, straffprocess etc. Det förra är förhållandet i **It.** 212 (*incolpa taluno, che egli sa essere innocente, di un reato, ovvero ne simula a carico di esso le tracce o gli indizii materiali*); **Turk.** 285; **Venez.** 241; **It. Fsl.** 375 (*ovvero simula a carico di lui le tracce di un reato*). Hit torde även böra föras **Ung.** 227 (*Eine falsche Anschuldigung verübt, wer einen anderen vor einer Behörde wissentlich einer strafbaren Handlung fälschlich beschuldigt oder gegen ihn wissentlich falsche Verdachtsgründe oder Beweise erdichtet oder herstellt*); **Bulg.** 200. Det senare gäller **N.** 168 (*eller ved forvanskning eller bortryddelse af bevis eller tilveiebringelse af falsk bevis eller mod bedre vidende paa anden maade søger at paadrage en anden sigtelse eller fældelse for en strafbar handling*); **Kina** 180[2] (*Whoever with intent to implicate another in any criminal or disciplinary proceedings forges or falsifies any evidence, or makes use of any forged or falsified evidence*); **D. Fsl.** 163 (*Den, som ved falsk Anklage, Anmeldelse til eller Forklaring for Ret eller Øvrighed eller ved andre Midler søger at bevirke, at en uskyldig sigtes eller dømmes for en strafbar Handling*); **Tjsl. Fsl.** 190 (*Wer in der Absicht, Anlass zur Strafverfolgung oder die Grundlage zur Verurteilung eines anderen zu geben, ihn lügenhaft eines Verbrechens oder Vergehens beschuldigt; wer in derselben Absicht einen unechten Beweis seiner Schuld vorlegt oder anzettelt oder einen Beweis seiner Unschuld beseitigt*); **Schw. Fsl.** 267 (*wer in anderer Weise arglistige Veranstaltungen trifft, um eine Strafverfolgung gegen einen Nichtschuldigen herbeizuführen*). — **Mex.** 664 uppställer ett konkret fall,

vilket säkerligen är att fatta såsom exempel på en allmän regel (*Se tendrá como denunciante calumniador al que, para hacer que un inocente aparezca como reo de un delito o falta, ponga sobre la persona del calumniado, en su casa ó en otro lugar adecuado para ese fin, una cosa que pueda dar indicio ó presunción de culpabilidad*).

Ö. tillägger den klausul, att den åstadkomna kvasibevisningen skall vara sådan, att den kunde tänkas föranleda efterforskning från myndighets sida: **Ö.** 209 (*Wer jemanden wegen eines angedichteten Verbrechens bei der Obrigkeit angibt, oder auf solche Art beschuldigt, dass seine Beschuldigung zum Anlasse obrigkeitlicher Untersuchung, oder doch zur Nachforschung gegen den Beschuldigten dienen könnte*); bestämmelsen kunde synas förutsätta hänvändelse till myndighet, men att detta icke är lagstiftarens mening, visar sig av stadgandets åberopande i § 170 (*Wer sein Eigentum in Brand steckt, ohne dass dabei fremdes Eigentum Gefahr läuft, von dem Feuer ergriffen zu werden, ist zwar nicht der Brandlegung, wohl aber des Betruges schuldig, insofern er dadurch Rechte eines Dritten zu verkürzen oder jemanden Verdacht zuzuziehen sucht*).

Flere kantonallagar fordra, att inkulpaten skall (försåvitt rör användande av indicier) ha kommit så långt som att göra den oskyldige *misstänkt:* **Thurg.** 221 (*Wer . . einen Andern mittelst arglistiger Täuschung der Verübung eines Verbrechens oder Vergehens verdächtig macht, in der Absicht, ein Strafverfahren gegen denselben zu veranlassen*); **Graub.** 201 (*Wer einen Andern bei Amt . . in Verdacht bringt*); **Schaffh.** 194; **Schwyz** 89; **St. Gall.** 80 (*Wer mit Bewusstsein der Unwahrheit Jemanden bei Amt einer strafbaren Handlung beschuldigt oder in Verdacht bringt, um ihn in einer Strafuntersuchung zu belasten oder in eine solche zu verwickeln*). — På samma ståndpunkt står **Fi. Fsl.** 19: 1 (*Lag samma vare, om någon, för att ådraga annan straff, emot bättre vetande förebringar emot honom osann omständighet, som gör honom misstänkt, eller undanröjer bevis för hans oskuld*); jfr **T. Fsl.** 192 (*bei einer Behörde . . . verdächtigt*).

Slutligen finnas, bland ovannämnda lagar, några, som icke

medtaga indicier på detta stadium, förr än de *lett till åtal* eller åtminstone undersökning: **S.** 16: 2 (*Har någon, för att ådraga annan straff, emot honom falskeligen förebragt besvärande omständigheter, så att åtal vid domstol därå följt* — dock finnas starka skäl för att tolka bestämmelsen i 16: 4 så, att under »angivelse», varå åtal ej följt, inbegripa jämväl falska indicier, med vilka detsamma varit förhållandet); **Fi.** 26: 2 (*Har någon för att ådraga annan straff, emot bättre vetande, förebragt emot honom osann och besvärande omständighet, som föranlett åtal* — annorlunda däremot den negativa formen av indicier, att *undanskaffa bevis för hans oskuld, ib.*, där ingen sådan klausul uppställes). **Aarg.** 165 (*Wer im Bewusstsein der Unwahrheit Jemanden bei der Untersuchungsbehörde eines Verbrechens anklagt, oder ihn desselben absichtlich auf solche Art beschuldigt, dass die Beschuldigung Veranlassung zur peinlichen Untersuchung wird*); **Ind. Pen. C.** 211 (helt allmänt: *Whoever, with intent to cause injury to any person, institutes or causes to be instituted any criminal proceeding against that person* — i motsats till *falsely charge*).

Såsom synes av de anförda lagställena, skilja flere lagar icke mellan positiva och negativa indicier (framställande av falsk, fällande bevisning *resp.* undanröjande av äkta friande bevisning); andra nämna dem uttryckligen båda; och åter andra (**S.**; **It.** m. fl.) omtala blott den positiva formen. Det är emellertid icke antagligt, att häruti skulle ligga någon saklig skillnad, icke ens där lagen för detta fall nämner endast den positiva men för annat fall både den positiva och den negativa formen, såsom i **S.** 16: 2 (*emot honom falskeligen förebragt besvärande omständigheter, så att åtal vid domstol därå följt, eller, i avsikt att komma tilltalad person på straff, undanröjt bevis för hans oskuld eller emot honom falskeligen förebragt besvärande omständigheter*). I alla händelser måste en utvidgning av rekvisitet till att omfatta båda formerna anses såsom tillåten laganalogi. Om man förorsakar åtal mot misstänkt person genom att t. ex. förmå någon, som kunnat intyga oskulden, att hålla sig undan, eller man undanskaffar vittnet, efter det åtalet redan

skett, eller man på ena eller andra stadiet framställer positiv falsk bevisning, är skäligen likgiltigt: möjligheten, att straff kan ådömas och verkställas å den oskyldige är i alla dessa fall väsentligen densamma.

Flere lagar medtaga i detta sammanhang framställande av falska indicier m. m. under *pågående* straffprocess. **S.** 16: 2 (*i avsikt att komma tilltalad person på straff, undanröjt bevis för hans oskuld eller emot honom falskeligen förebragt besvärande omständigheter*); **Fi.** 26: 2; **N.** 168; **Zür.** 105; **St. Gall.** 80 (*um ihn in einer Strafuntersuchung zu belasten oder in eine solche zu verwickeln*). **T. Fsl.,** som likaledes, 192, medtager den, som misstänkliggör annan i avsikt *ein behördliches Verfahren gegen ihn fortdauern zu lassen*, har dessutom i detta sammanhang generella bestämmelser om allt förvanskande, positivt eller negativt, av bevismedel, vare sig i straffprocess eller civilprocess eller i annat »*Rechtsverfahren*» inför myndighet (193: *Wer, abgesehen von den Fällen der Urkundenfälschung und der Fälschung öffentlicher Beglaubigungszeichen, ein Beweismittel in der Absicht fälscht oder verfälscht, dass davon in einem Rechtsverfahren vor einer Behörde oder einem Schiedsgericht Gebrauch gemacht werde, oder von einem falschen oder verfälschten Beweismittel in einem Rechtsverfahren vor einer Behörde oder vor einem Schiedsgericht Gebrauch macht, wird mit Gefängnis bestraft.* 194: *Wer, abgesehen von den Fällen der Urkundenunterdrückung, ein Beweismittel, das zur Verwendung in einem Rechtsverfahren vor einer Behörde oder einem Schiedsgericht bestimmt ist und über das er nicht allein verfügen darf, in der Absicht vernichtet, beschädigt, beseitigt oder unterdrückt, zu verhindern, dass davon in dem Verfahren Gebrauch gemacht werde, wird mit Gefängnis bestraft*). Dylika bestämmelser förekomma i den anglikanska rätten ofta i sammanhang med meneden; jfr den ovan (s. 25) citerade **Ind. Pen. C.** 192.

(2) Handlingens innehåll.

Det nära sammanhanget med ärekränkningen, som isynnerhet i äldre lagstiftning gjort sig mycket märkbart, förklarar, att många lagar alltjämt behandla den falska angivelsen såsom en art av ärekränkning (*dénonciation calomnieuse* etc.), liksom de ofta uppställa fallet inom ärekränkningsinstitutet. Likväl är det blott ett mindre antal lagar, som konsekvent genomfört denna tanke, så att de låta det komma an på ett avgörande *in casu*, huruvida angivelsen bör anses kränka den angivnes ära och på den grund vara straffbar. Andra lagar, som likaledes anlägga synpunkten av ärekränkning, hava en gång för alla uppställt ett slags *præsumptio iuris*, för att beskyllning av brott (eller åtminstone om svårare brott) utgör ärekränkning, och sålunda låtit varje angivelse för straffbar gärning (eller viss typ av sådana) falla under rekvisitet (medan de kanske, för det eventuellt återstående brottsområdet, låta det komma an på en prövning *in casu*, huruvida äran verkligen kränkts). Ännu andra lagar — flertalet — hava (åtminstone i det yttre) lossat institutet från sambandet med ärekränkning (jfr ovan s. 16 ff.) och bestämma direkt det brottsområde, som skall anses ingå i rekvisitet. Vi åtskilja följande sex fall: *a*) lagen låter det komma an på en prövning *in casu*, huruvida äran kränkts; *b*) lagen medtager alla svårare brott; därjämte förseelser, såvitt beskyllningen kan anses *in casu* ärekränkande; *c*) lagen utesluter uttryckligen en viss klass av brott (t. ex. förseelser), och medtager alla andra brott (någon gång dock endast dem under allmänt åtal); *d*) lagen medtager alla svårare brott; därjämte under allmänt åtal fallande förseelser; *e*) lagen uppställer i annat sammanhang en särskild bestämmelse för förseelser; *f*) lagen betecknar omfånget såsom »straffbar gärning» el. dyl., utan inskränkning (annat än, någongång, till brott under allmänt åtal). Inom sista gruppen förekommer, att även beskyllningar, vilka blott skulle medföra disciplinåtgärder, medtagas.

ad a). Lagar, som blott låta det ankomma på handlingens ärekränkande natur, äro: **H.** 268 (*Hij die opzettelijk tegen een bepaald persoon bij de overheid eene valsche klachte of aangifte schriftelijk inlevert of in schrift doet brengen, waardoor de eer of goede naam van dien persoon wordt aangerand, wordt, als schuldig aan lasterlijke aanklacht . .*); **Belg.** 445 (*Celui qui aura fait par écrit à l'autorité une dénonciation calomnieuse*), 443 (*Celui qui, dans les cas ci-après indiqués, a méchamment imputé à une personne un fait précis qui est de nature à porter atteinte à l'honneur de cette personne, ou à l'exposer au mépris public, et dont la preuve légale n'est pas rapportée, est coupable de calomnie lorsque la loi admet la preuve du fait imputé*); **Port.** 245 jfr 407, 408, 409; **Neuch.** 159 jfr 340.

ad b). **Fr.** 373 bestämmer: *Quiconque aura fait par écrit une dénonciation calomnieuse contre un ou plusieurs individus, aux officiers de justice ou de police administrative ou judiciaire, sera puni* etc. Angående begreppet *calomnie* bestämde lagen ursprungligen (367): *Sera coupable du délit de calomnie, celui qui . . aura imputé à un individu quelconque des faits, qui, s'ils existaient, exposerait celui contre lequel ils sont articulés à des poursuites criminelles ou correctionnelles, ou même l'exposeraient seulement au mépris ou à la haine des citoyens.* Denna bestämmelse, liksom överhuvud de gamla bestämmelserna om ärekränkning, hava upphävts genom senare lagar, men någon ny definition av *calomnie* har icke givits, vadan den ännu gällande art. 373 måste anses omfatta dels alla beskyllningar om *crimes* eller *délits* (jfr art. 1: . . *L'infraction que les lois punissent de peines correctionnelles est un délit. L'infraction que les lois punissent d'une peine afflictive ou infamante est un crime*) dels beskyllningar om förseelser, såvitt de kunna anses *in casu* ärekränkande. Samma ståndpunkt intager **Gen.,** som i 302 bestämmer angivelsen såsom *diffamatoire* och i följande art. förklarar *diffamation* såsom *toute allégation ou imputation d'un fait précis, qui porte atteinte à l'honneur ou à la considération de la personne ou du Corps auquel le fait est imputé, ou qui peut l'exposer, soit à des poursuites criminelles ou cor-*

rectionelles, soit seulement à la haine ou au mépris public. Ytterligare är att föra hit **Costa R.**, som 287 straffar angivelse, som genom dom förklarats *calumniosa,* och 286 bestämmer detta belopp såsom beskyllning för ett *delito* (här = alla brott utom förseelser, art. 4) eller för sådan förseelse (*falta*), som är skymflig (*afrentosa*). I annat fall behandlas beskyllningen såsom vanlig injurie (279).

ad c). Hit höra **Ö.** 209 (*Wer jemanden wegen eines angedichteten Verbrechens bei der Obrigkeit angibt*), beskyllningar såväl för *Vergehen* som för *Übertretungen* straffas blott såsom injurier, enligt § 487; **Bulg.** 200 (прѣстжпление, vilket uttryck motsvarar de *två* högre graderna, t. ex. *crimes* och *délits*, efter vanlig tredelning); **Aarg.** 165 (*Verbrechen* — betyder här alla i lagen upptagna brott utom förseelser, jfr § 1: *Wer sich einer Handlung oder Unterlassung schuldig macht, auf welche dieses Gesetz eine Strafe festsetzt, die nicht ausdrücklich als eine blos zuchtpolizeiliche erklärt ist, oder sich nach Strafart oder Strafdauer als solche darstellt, begeht ein Verbrechen*); **Argent.** 109 (*La calumnia o falsa imputación de un delito que dé lugar a la acción pública, será reprimida con prisión de uno a tres años* — lagen upptager inga förseelser, endast *delitos*, av vilka här sålunda endast de under allmänt åtal medtagas); **Bras.** 264, 2, 8 (*crime* — vilket i denna lag betyder alla brott utom förseelser, jfr 2: *A violação da lei penal . . constitue crime ou contravenção*); **Tjsl. Fsl.** 190 (*lügenhaft einer Verbrechens oder Vergehens beschuldigt*) jfr 14 (*Eine strafbare Handlung, die nicht als Übertretung erklärt ist, ist ein Vergehen oder ein Verbrechen*).

ad d) **Sp.** 403 medtager dels beskyllningar om *hechos . . que . . constituirían delito o falta de los que dan lugar a procedimiento de oficio,* dels om *hechos . . que constituirían delito no perseguible de oficio* — således av förseelser endast de, som falla under allmänt åtal. Detta innebär emellertid, såsom förut anmärkt, en utvidgning av förut gällande lag, som överhuvud endast medtog brott under allmänt åtal.

ad e). Ett uppställande av förseelserna i annat samman-

hang förekommer i **Luz.** 144 (*Wer wissentlich einen Unschuldigen einer Handlung, die mit Kriminalstrafe bedroht ist, bei zuständiger Behörde beschuldigt und dadurch eine Untersuchung gegen ihn veranlasst*), *ib. Pol.* 69 (*Wer wissentlich einen Unschuldigen bei der zuständigen Behörde eines Polizeivergehens beschuldigt und dadurch eine Untersuchung gegen ihn veranlasst*); likaså **Obw.** 60, *Pol.* 38. — [En *indelning* efter brottsgrader förekommer oftare: **Grek.** 334 och **Chil.** 211 i tre klasser efter de tre brottsgraderna; **St. Gall.** 80 så att *Verbrechen* å ena sidan skiljes från *Vergehen* och *Übertretungen* å andra sidan; **N.** 168; **Ung.** 227; **Fi. Fsl.** 19: 1; **Schw. Fsl.** 267; och **It. Fsl.** 377, så att beskyllning för *förseelse* ställes under mindre straff].

ad f). Till beskyllning om brott, straffbar handling etc. överhuvud utvidgas rekvisitet i **S.** 16: 1; **Fi.** 26: 1; **N.** 168; **D.** 225 (*Forbrydelse*, jfr § 1); **T.** 164; **Ung.** 227; **It.** 212 (*reato*); **Turk.** 285; **Grek.** 334; **Thurg.** 220; **Graub.** 201; **Schaffh.** 194; **Glar.** 75; **Zür.** 105; **Bas.** 83; **Tic.** 177; **Zug** 67; **App. A.-Rh.** 108; **App. I.-Rh.** 67; **Schwyz** 89; **Sol.** 94; **St. Gall.** 80; **Chil.** 412 (*Es calumnia la imputación de un delito determinado pero falso y que pueda actualmente perseguirse de oficio*), 211 (*La acusación o denuncia que hubiere sido declarada calumniosa*). — *delito* betyder här alla brott, även förseelser, jfr art. 1 (*Es delito toda acción u omisión voluntaria penada por la ley*) och 3 (*Los delitos, atendida su gravedad, se dividen en crímines, simples delitos y faltas*); **Columb.** 743; **Mex.** 663, 664; **Perú** 186; **Venez.** 241; **Ind. Pen. C.** 211 jfr 182; **Kina** 180; **Jap.** 172; **Fi. Fsl.** 19: 1; **D. Fsl.** 163; **T. Fsl.** 192; **Schw. Fsl.** 267; **It. Fsl.** 375, 377.

S. 16: 1 fordrar, att det skall gälla åtal *vid domstol* (däremot **Fi.** 26: 1: *vid domstol eller hos annan myndighet åtalar*). I övrigt torde rättspraxis i flera länder visa en omisskännlig tendens att, isynnerhet där lagen icke uttryckligen nämner *förseelse*, tolka »*straffbar gärning*» restriktivt (jfr, för **T.** rättspraxis, *Entsch. RG. Str.* 32, 77). — Å andra sidan nämna flere lagar uttryckligen även »*disciplinära förseelser*», »*överträdelse av ämbetsplikt*» o. dyl.: **T.** 164; **Ung.** 227; **Sol.** 94; **Kina** 180; **Jap.** 172; **T. Fsl.** 192.

Förutom den förut berörda uppdelningen efter de allmänna *brottsgraderna* i **N.** m. fl. lagar (jfr s. 111) förekommer en liknande struktur efter *straffmaximum* för det angivna brottet. **Tic.** 180 åtskiljer sålunda, på denna bas, *fyra;* **S.** 16: 1 *tre;* **Waadt** 262; **Bern** 181; **Zür.** 105; **Ind. Pen. C.** 211; och **D. Fsl.** 163 *två* grader av straffbarhet. **It.** och **Turk.** kombinera denna synpunkt med en struktur efter handlingens verkan, varom jfr ned. — **Bras.** 264 ställer helt enkelt angivelsen i varje fall under samma straffskala, som gäller för det föregivna brottet (*Pena — a do crime imputado*).

Några lagar uppställa, i analogi med de allmänt befintliga bestämmelserna om den, som lämnar en i livsfara stadd person utan hjälp (**Spec. Utk.** I, 66), såsom straffbar den *negativa* handling att icke komma en oskyldigt tilltalad eller dömd till hjälp, då detta kunnat ske utan fara för sig själv eller närstående. **Ung.** 230 gör härvid ingen inskränkning i fråga om det hotande eller ådömda straffet (*Wem solche Tatsachen oder Beweise bekannt sind, von denen die Freisprechung des unschuldig in Untersuchung Gezogenen oder die Befreiung eines unschuldig Verurteilten abhängt und wer diese dem Betreffenden, dessen Angehörigen oder der betreffenden Behörde nicht mitteilt, obwohl er dies ohne Gefahr für sich, seine Angehörigen oder eine schuldlose andere Person hätte tun können, macht sich eines Vergehens schuldig und ist mit Gefängnis bis zu drei Jahren zu bestrafen.* **Neuch.** 169 (*Sera puni de l'emprisonnement jusqu' à trois ans ou de l'amende jusqu' à 1,000 francs celui qui volontairement néglige de donner connaissance à un accusé ou à un condamné, ou à sa famille, à son représentant légal, à son défenseur, ou à l'autorité publique, de faits ou de moyens de preuve qui auraient eu pour résultat, s'ils avaient été connus, de proclamer son innocence, lorsque l'auteur de cette omission volontaire aurait pu le faire sans dommage pour lui-même ou pour ses parents ou alliés jusqu'au troisième degré inclusivement.* **N.** och **Fi.**

Fsl. inskränka sig till *»forbrydelse»* resp. *»brott»*, alltså excl. förseelse, jfr ov.: **N.** 172 (*Med bøder eller med fængsel indtil 1 aar straffes den, som, skjønt det kunde ske uden at udsætte ham selv, nogen af hans nærmeste eller nogen uskyldig for tiltale eller fare for liv, helbred eller velfærd eller for tab af den borgerlige agtelse, undlader at oplyse omstændigheder, der godtgjør, at en for en forbrydelse tiltalt eller dømt er uskyldig, eller som medvirker til saadan undladelse*); **Fi. Fsl.** 19: 3 (*Var, som underlåter att anmäla om omständigheter, av vilka tydligt framgår, att en för brott tilltalad eller dömd är oskyldig; straffes, där han genom upplysningen icke skulle hava utsatt sig själv eller någon av sina närmaste för fara till liv eller hälsa eller för åtal eller för medborgerlig missaktning, med böter eller fängelse i högst ett år*). **Tj. Fsl.** inskränker sig till det fall, att *svårt straff* hotar den oskyldige (193: *Wer in Kenntnis des Umstandes, dass ein anderer bei einer Behörde einer strafbaren Handlung beschuldigt ist, es unterlässt, unverzüglich der Behörde, dem Beschuldigten oder dessen Verteidiger einen die Beschuldigung widerlegenden Umstand anzuzeigen, obwohl ihm bekannt ist, dass dem Beschuldigten Freiheitsverlust für lange Zeit oder die Todesstrafe droht, wird mit Gefängnis von vierzehn Tagen bis zu sechs Monaten oder mit Kerker von einem Monate bis zu drei Jahren bestraft.* 194. *Macht der Schuldige die Anzeige zwar nicht unverzüglich, aber doch, bevor aus der Tat ein gewichtiger Schaden entstanden ist, oder zu einer Zeit, da noch weiterer gewichtiger Schaden dadurch verhütet werden kann, so kann das Gericht die Strafe ausserordentlich mildern. Die Bestimmung des § 192 und 193 ist unanwendbar, wenn der Schuldige die Tat nur deshalb begeht, um von sich oder einer nahestehenden Person den Verdacht einer strafbaren Handlung oder einen Schaden, den zu tragen keine gesetzliche Verpflichtung besteht, abzuwenden, es sei denn, der Schuldige hätte gewusst, dass er einem anderen einen unverhältnismässig grösseren Nachteil verursacht, als er selbst oder die ihm nahestehende Person erleiden würde. Ebenso sind die angeführten Bestimmungen unanwendbar, wenn die Beschuldigung sich auf eine nur mittels Privatanklage verfolgbare Tat bezieht*). Om bestämmelser i detta förslag rörande subsekvent imputation jfr ov.

2) Objektet.

Lagarna beteckna ofta objektet för den falska angivelsen såsom en »oskyldig» person. Det kan dock icke betvivlas, att detta uttryck, likasom inom menedsinstitutet (straffskärpning av mened i fällande riktning mot »oskyldig» svarande i straffprocess), måste fattas relativt. I allmänhet torde rättspraxis så lösa frågan, att en förvanskning av det verkliga sakläget, som skulle bringa den angivne under en högre straffskala än den, dit han rätteligen hör, eller, även om så icke är förhållandet (vid idealkonkurrens), pådikta honom ett nytt brott utöver vad han verkligen begått, fyller rekvisitets krav på »falsk» och på »oskuld».

Betraktas institutet enbart ur synpunkten av brott mot enskild — aggraverad ärekränkning — så utgår ett visst område, som däremot framträder, såvida brottet betraktas såsom i första hand angrepp på statens judiciella funktion.

Till detta område hör falsk angivelse med den angivnes *samtycke* (exempelvis för att giva den verklige brottslingen tid att undkomma). Härom yttra sig lagarna sällan, men de rättsordningar, som uppställa falsk angivelse såsom brott mot staten, torde åtminstone mestadels straffa fallet, medan det lämnas straffritt i de rättsordningar, som behandla institutet såsom ärekränkning. Uttryckliga stadganden förekomma i **N.** 171² (*den, som falskelig angiver . . nogen anden med dennes samtycke som skyldig i en strafbar handling*); **Fi. Fsl.** 19: 4² (*om någon hos myndighet sanningslöst anmäler . . med annans begivande denne såsom gärningsman till en straffbar handling*).

Ett fall, nära besläktat med detta, är *falsk självangivelse*. Här torde rättspraxis (isynnerhet om lagen talar om att »angiva *annan*» o. s. v.), även i rättsordningar, som bestämt uppfatta institutet såsom brott mot staten, vara mindre benägen att antaga straffbarhet, där lagen ej uttryckligen stadgat sådan. Dylika stadganden förekomma i **N.** 171² (*den, som falskelig angiver sig*

selv . . som skyldig i en strafbar handling); **It.** 211[2] (*colui che innanzi all'autorità giudiziaria dichiara falsamente di aver commesso o di essere concorso a commettere un reato, eccetto che la falsa dichiarazione sia diretta a salvare un prossimo congiunto*); **Perú** 330 (*el que falsamente se hubiere acusado de haber cometido una infracción*); **Fi. Fsl.** 19: 4[2] (*om någon hos myndighet sanningslöst anmäler . . sig själv . . såsom gärningsman till en straffbar handling*); **Tj. Fsl.** *Übertr. Ges.* 19 (*wer sich selbst lügenhaft einer strafbaren Handlung beschuldigt*); **Schw. Fsl.** 268[2] (*wer sich selbst fälschlicherweise bei der Behörde einer strafbaren Handlung beschuldigt*); **It. Fsl.** 376 (*Chiunque, mediante denunzia, querela o richiesta, ancorchè anonima o sotto falso nome, ovvero mediante confessione innanzi all'Autorità giudiziaria, o ad altra Autorità che sia, per legge, obbligata a riferirne alla medesima, incolpa sè stesso di un reato, che egli sa non essere avvenuto, o di un reato commesso da altri*), jfr 391, som utsträcker den ovan anförda bestämmelsen om straffrihet vid subjektivt tvångsläge (fara, för egen eller närståendes räkning, för svår och oundviklig skada till frihet eller ära) att gälla även falsk självangivelse.

Ytterligare är här att märka det fall, att någon angiver eller simulerar ett *imaginärt brott* — ett fall, som av lagarne oftare omtalas än de båda föregående, stundom i helt annat sammanhang än den falska angivelsen av vanlig typ. Hit höra **N.** 171[1] (*den, som mod bedre vidende for retten, paatalemyndigheden eller anden offentlig myndighed anmelder en strafbar handling, som icke er forøvet, eller foretager noget, der tilsigter at vække mistanke om, at en saadan er forøvet*); **D.** 224 (*Den, der ved falsk Angivelse om en forøvet Lovovertrædelse bevirker, at den offentlige Myndighed sætter sig i Virksomhed til sammes Opdagelse*); **H.** 188 (*Hij die aangifte of klachte doet dat een strafbaar feit gepleegd is, wetende dat het niet gepleegd is*); **It.** 211[1] (*Chiunque denunzia all'autorità giudiziaria o ad un pubblico ufficiale il quale abbia obbligo di riferirne all'autorità stessa, un reato che sa non essere avvenuto, ovvero ne simula le tracce, in modo che si possa iniziare un procedimento penale per accertarlo*); **Tic.** 177[1] (liknande); **Freib.**

173 (*celui qui dénonce à l'autorité une infraction qu'il sait n'avoir pas été commise*); **Perú** 330 (*El que denunciare á la autoridad una infracción sabiendo que no se ha cometido, ó el que simulare pruebas ó indicios de ella que puedan servir de motivo á una instrucción judicial*); **Kina** 182; **Fi. Fsl.** 19: 4[1] (*Den, som hos domstol eller annan myndighet gör anmälan om straffbar handling, vilken han vet icke vara begången*); **D. Fsl.** 164; **T. Fsl.** 192[2] (*Wer ohne Verdächtigung eines anderen wider besseres Wissen einer Behörde die Begehung einer strafbaren Handlung vortäuscht*); **Tj. Fsl.** *Übertr. Ges.* 19 (*Wer eine lügenhafte Anzeige einer strafbaren Handlung erstattet, ohne dabei eine bestimmte Person zu beschuldigen*); **Schw. Fsl.** 268; **It. Fsl.** 374.

3) Handlingens verkan.

Såsom visat sig av det föregående, är det endast undantagsvis, som lagen *för straffbarhet* fordrar någon utom handlingen själv fallande verkan (*undersökning* enligt **Luz.** 144, **Obw.** 60 samt, vid indicier, **Aarg.** 165; *åtal,* vid indicier, enligt **S.** 16: 1 [jfr dock ov. s. 103]; **Fi.** 26: 2; samt **Ind. Pen. C.** 211). Långt oftare inträffar, att straffskalan *höjes,* om handlingen visar sig medföra viss verkan. I enstaka fall inträffar detta, om den brottsliga handlingen har till följd *häktning* (**S.** 16: 5; **Turk.** 285; och, vid imaginärt brott, **Tic.** 177[2], jfr även 181[2]) eller *husrannsakan* (vid imaginärt brott, **Tic.** 177[2], jfr även 181[2]). Vanligen är däremot skärpningen knuten till inträdande av antingen *åtal* eller *dom* eller *straffverkställighet;* även förekomma kombinationer av dessa stadier, så att t. ex. straffet först skärpes, därest åtal kommer till stånd, därefter ytterligare, om det kommer till dom o. s. v. Dessa skärpningar, beroende på *verkan,* kunna ofta förenas med ovan omtalade gradering av straffbarhet, som beror på själva handlingens beskaffenhet (angivelse för svårare resp. lindrigare brott etc.). Många lagar, såväl bland dem, som känna en gradering av sistnämnda slag, som bland dem, vilka bestämma hand-

lingen enhetligt, sysselsätta sig emellertid icke alls med handlingens verkan.

Lagarna låta i förevarande avseende indela sig i sju grupper: sådana som (1) *icke* uppställa stadganden på grund av handlingens verkan; (2) knyta straffskärpningen ensamt till inträdande av *åtal;* (3) av *dom;* (4) av *straffverkställighet;* (5) till inträdande av *åtal* och, ytterligare, av *dom;* (6) av *åtal* och, ytterligare, av *straffverkställighet;* (7) av *dom* och, ytterligare, av *straffverkställighet.*

ad (1). Att lagen icke med ett ord berör handlingens mer eller mindre vittgående verkan, kan förklaras därav, att den redan för blotta handlingen uppställer ett straff (t. ex. talion), som anses tillräckligt även för den mest vittgående verkan. Det kan även förklaras så, att ett uppsåtligt ådragande av straff å oskyldig av lagstiftaren uppfattas såsom uppsåtligt åstadkommande av det lidande, som straffet innebär, t. ex. ådragande av frihetsstraff = uppsåtligt frihetsberövande (medelbart gärningsmannaskap, med de vilseledda statsorganen såsom redskap). Även kan lagstiftaren ha ansett — en reflexion, som bland annat torde förklara, att den anglikanska rätten så gott som saknar specifika bestämmelser om falsk angivelse (med skottsk och angloindisk rätt såsom de enda undantagen) — att, så som straffprocessen är beskaffad, en falsk angivelse icke kan leda till dom och straffverkställighet annat än därigenom, att angivaren fortsätter sin första handling, angivelsen, med prestation av falska bevis inför domstolen, t. ex. framställande av falska vittnen etc., då straff för dessa senare gärningar inträder. — I varje fall är det ett betydligt antal lagar, som icke vidröra frågan om handlingens verkan: **D.** 225; **H.** 268; **T.** 164; **Ö.** 209, 210 (uppställer dock, exklusivt, åtskilliga andra skärpande omständigheter); **Fr.** 373; **Belg.** 445; **Port.** 244, 245; **Grek.** 334; **Waadt** 262; **Bern** 181; **Glar.** 75; **Zür.** 105; **Bas.** 83; **Gen.** 302; **Zug** 67; **Sol.** 94; **St. Gall.** 80; **Neuch.** 159; **Freib.** 173; **Argent.** 109; **Bras.** 264; **Chil.** 211;

Columb. 743; **Costa R.** 287; **Perú** 186; **Kina** 180; **Jap.** 172; **T. Fsl.** 192; **Tjsl. Fsl.** 190; **Schw. Fsl.** 267.

ad (2). *Åtals* åvägabringande leder *alltid* till höjning av straffskalan enligt **Thurg.** 220 (*Wer einen Andern bei einer Behörde wissentlich falsch einer strafbaren Tat beschuldigt . . . Wenn die falsche Beschuldigung ein gerichtliches Strafverfahren gegen den Beschuldigten zur Folge hatte . . .*); **Schaffh.** 194. Däremot inträder höjningen endast vid åtal för *svåra brott* enl. **Ind. Pen. C.** 211 (*Whoever . . . falsely charges any person with having committed an offence . . . if such criminal proceeding be instituted on a false charge of an offence punishable with death, transportation for life, or imprisonment for seven years or upwards*). — [Jfr ned. lagarne *sub* 5 och 6].

ad (3). I några lagar leder *domens* lagakraftvinnande till alltid samma rättsregel, nämligen ren talion: **Wall.** 276 (*Si la calomnie dont une personne a été l'objet a donné lieu contre elle à un jugement de condamnation qui ait acquis l'autorité de la chose jugée, la calomniateur sera puni d'une peine de même nature et de même durée que celle prononcée contre la personne calomniée*); **Tic.** 179[1] (*Se per il crimine o delitto falsamente imputato, abbia avuto luogo una condanna passata in giudicato, il calunniatore è punito colla stessa pena in cui fu condannato l'innocente*); **Mex.** 665 (*Cuando el calumniado sea condenado por sentencia irrevocable, se impondrá al calumniador la misma pena que á aquél* — här undantages dock bland annat dödsstraffet). — **Sp.** 405 har en skärpt skala, som knappast är tillämplig, annat än då dom på åtminstone frihetsstraff träffat den oskyldige (*Si, por virtud de la acusación o denuncia falsa, se hubiere dictado sentencia condenatoria e impuesto pena al falsamente acusado o denunciado y esta falsedad se declara en juicio de revisión, el Tribunal, segun la gravedad de la impuesta a aquél, impondrá a su prudente arbitrio al denunciador o acusador pena de prisión que no será inferior a dos años ni superior en duración a la que se impuso al denunciado y además multa de 1,000 a 25,000 pesetas*). I en annan grupp av lagar knytes skärpningen uttryckligen till *vissa* domar och uppställas, allt efter domens

svårhet, skärpningsskalor: *två* i **It.** 212 (*Il colpevole è punito con la interdizione perpetua dai pubblici ufficii e con la reclusione da tre a dodici anni . . se in conseguenza della falsa incolpazione sia pronunziata condanna a una pena restrittiva della libertà personale. La reclusione non è inferiore a quindici anni, se sia pronunziata condanna a una pena superiore alla reclusione*); **Venez.** 241; **It. Fsl.** 375, 321; *tre* enligt **Turk.** 285. — [Jfr ned. lagarne sub 5 och 7].

ad (*4*). Enligt **Obw.** 60 leder varje *straffverkställighet* till en skärpning av skalan, framför allt till en väsentlig höjning av minimum (60: *Wer wissentlich einen Unschuldigen einer Handlung, die mit Kriminalstrafe bedroht ist, bei zuständiger Behörde beschuldigt und dadurch eine Untersuchung gegen ihn veranlasst, begeht das Verbrechen der falschen Anklage. Dieses Verbrechen wird nach Massgabe der dabei angewandten Arglist und des dem Angeschuldigten dadurch zugefügten Übels mit Zuchthaus von 1 bis auf 8 Jahre, in minder wichtigen Fällen auch mit Gefängnis bestraft. Hat aber die Anklage eine Verurteilung und Strafvollziehung zur Folge, so tritt die in Art. 57 aufgestellte Bestimmung in Anwendung.* — 57: *Wer vor Gericht oder einer amtlichen öffentlichen Behörde eine wissentlich unwahre Aussage mit dem Eide erhärtet, ist des Verbrechens des Meineides schuldig und wird nach Massgabe der aus dem Verbrechen hervorgehenden Folgen mit Zuchthaus von 5 bis 10 Jahren bestraft. Hätte ein Unschuldiger in Folge des Meineides die Todesstrafe erlitten, so wird auch der Meineidige mit dem Tode bestraft*). **Luz.** 145, 139 har en bestämmelse, som endast blir tillämplig på mycket svåra straff: då den oskyldiges utståndna straff överstiger maximum i 145, d. v. s. åtta års tukthus, inträder ren talion (*die an dem Unschuldigen vollzogene Strafe*). **Fi. Fsl.** 19: 1 höjer skalan, så snart den oskyldige till någon del utstått frihetsstraff (*Blev den tilltalade fälld till frihetsstraff och har straffet till fullo eller någon del verkställts, kan straffet höjas till tolv års tukthus*). — Även **D. Fsl.** 163 torde kunna föras till denna grupp (*Har Forbrydelsen medført Velfærds Fortabelse for nogen eller har saadant været tilsigtet, er Straffen Fængsel fra 2 till 16 Aar* —

även *syftet* fyller sålunda rekvisitet). — [Jfr ned. lagarne *sub* 6 och 7].

ad (*5*). Enligt **Ung.** och **Bulg.** har *åtalet* dels den verkan, att ställa angivelsen under allmänt åtal dels att väsentligen höja straffet, såvitt angivelsen gick ut på svårare brott än förseelse; kommer det till *dom*, så inträda de ännu betydligt strängare menedsstraffen: **Ung.** 227[2]: *Wenn die falsche Anschuldigung sich auf ein Verbrechen oder Vergehen bezieht, so bildet sie ein Verbrechen und ist mit Zuchthaus bis zu fünf Jahren zu bestrafen . . .* 229: *Wenn zufolge der falschen Anschuldigung das Strafverfahren gegen den Beschuldigten nicht eingeleitet wurde, so ist das Strafverfahren wegen dieser Handlung nur über Antrag des fälschlich Beschuldigten einzuleiten und wird der falsche Ankläger mit Gefängnis bis zu einem Jahr und mit Geldstrafe bis zu 2000 K bestraft.* 227[3]: *Wenn aber der falsch Beschuldigte verurteilt wurde, so sind die Strafbestimmungen der §§ 213 und 220 nach den dort festgesetzten Unterscheidungen auszuwenden.* Liknande **Bulg.** 200, 201 jfr 196.

ad (*6*). **S.** uppställer 16: 4 straff för angivelse, som icke leder till åtal, och 16: 1 ett högre straff, därest *åtal* sker (i *båda* fallen tre straffbarhetsgrader, alltefter det föregivna brottets straffskala); vidare i 16: 3, under förutsättning av åtminstone *någon straffverkställighet*, sju särskilda straffskalor, byggda på en viss talion i förhållande till det *ådömda* straffet: (*Blev den tilltalade till straff fälld, och straffet till fullo eller till någon del verkställt; dömes den falske angivaren, om det var dödsstraff, till straffarbete på livstid; om det var straffarbete på livstid, till samma straff eller sådant arbete i tio år; om det var straffarbete på viss tid, till enahanda straff på lika tid eller till och med två år utöver den, som för den tilltalade bestämd blivit, dock ej över tio år; om det var ovärdighet att i rikets tjänst nyttjas, till straffarbete från och med två till och med sex år; om det var avsättning, till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år; om det var fängelse eller mistning av ämbete på viss tid, till straffarbete från och med sex månader till och med två år; och*

i andra fall till fängelse i högst sex månader eller böter). **Fi.** har 26: 3 straff för angivelse, som icke leder till åtal; i 26: 1^1 ett högre straff (enhetligt), därest *åtal* sker; samt i 26: 1^2 ett särskilt straff, för det fall att tukthus- eller dödsstraff ådömts och *verkställighet* tillkommit (*Blev den tilltalade fälld till tukthus- eller dödsstraff, och har straffet till fullo eller någon del blivit verkställt; dömes angivaren till tukthus från och med två till och med tolv år eller på livstid och förlust av medborgerligt förtroende*). **Graub.** 201 innehåller en straffbestämmelse för den blotta angivelsen; en högre för det fall, att åtal skett; samt en ytterligare höjning, där dödsstraff ådömts och verkställts.

ad (7). **N.** har två skärpningar: den första — höjning av minimum till ett års *fængsel* — förutsätter antingen dödsdom å den oskyldige eller *verkställighet*, ej över fem år, av frihetsstraff; den andra — höjning av maximum till livstids fængsel — förutsätter *verkställighet* av dödsstraff eller i över fem år av frihetsstraff. **Schwyz** 89 höjer straffet, om det kommit till *dom* överhuvud; ytterligare, om dödsstraff *verkställts*.

I den mån lagstiftaren fäster avseende vid *verkan* av den falska angivelsen, låter det tänka sig, att han, liksom i fråga om mened, även fäster avseende vid brottslingens eget upphävande av denna verkan, genom *återkallelse* av angivelsen. Också förekommer detta institut vid den falska angivelsen, ehuru i vida mindre utsträckning än vid mened. Där det förekommer, behandlas det på ett med meneden analogt sätt. Hithörande lagar äro: **It.** 213 (indelat i två tempi, allteftersom återkallelsen sker före strafförfarandets början eller mellan denna tidpunkt och juryns uttalande resp. domens meddelande: *Le pene stabilite nell' articolo precedente sono diminuite di due terzi, se il colpevole del delitto ivi preveduto ritratti l'incolpazione o riveli la simulazione prima di qualsiasi atto di procedimento contro la persona calunniata; e sono diminuite*

soltanto da un terzo alla metà, se la ritrattazione o la rivelazione avvenga in un tempo successivo, ma prima che sia pronunziato il verdetto dei giurati, nei giudizii della corte d'assise, o la sentenza, negli altri giudizii, sul fatto falsamente attribuito); **Turk.** 285[3] (liknande); **Tic.** 181 (även-ledes två stadier: straffnedsättning, om återkallelsen sker före domens meddelande; straffrihet, om den sker före stämningen till domstol, såvida häktning eller husrannsakan ej beslutits, än mindre verkställts: § 1. *Se il calunniatore ritratta spontaneamente la calunnia prima che sia pronunziata la sentenza contro il calunniato, la pena si diminuisce di due gradi a tre.* § 2. *Se la ritrattazione spontanea ha luogo prima che il calunniato sia citato avanti l'autorità giudiziaria, e non sia stato nè eseguito nè decretato arresto o perquisizione domiciliare, il calunniatore andrà esente da pena, e cesserà l'azione penale*); **App. A.-Rh.** 108[2] (*wenn die Anschuldigung zurückgezogen wurde, bevor für den Angeschuldigten ein Rechtsnachteil daraus enstanden ist*); **Argent.** 117 jfr 109; **Mex.** 667, som visar den egendomligheten, att en återkallelse, som sker mot *ersättning* av den oskyldigt angivne, icke blott icke medför någon straffnedsättning för den falske angivaren, utan en extra bestraffning (*Cuando el que haga una denuncia ó queja calumniosas, las retracte antes de todo procedemiento sobre ellas, se le impondrá una multa de segunda clase, á menos que la retractación se haga por interés, pues entonces se le aplicará integra la pena de la calumnia, y se hará, además, lo que previene el artículo* 221); **Venez.** 242 (liknande It.); **Kina** 184; **Jap.** 173; **Tjsl. Fsl.** 191 (jfr ov. s. 62).

Ovan har erinrats, att några lagverk — **N.; Graub.; St. Gall.; D. Fsl.** — i den allmänna delen uppställt ett institut, »*i handling visad ånger*», vilket supplerar lagens tystnad i fråga om återkallelse av falsk förklaring. Detsamma gäller naturligtvis om dessa lagar beträffande återkallelse av falsk angivelse. Härtill kan läggas, att några lagar, vilka hava särskilda bestämmelser i fråga om återkallelse av mened men icke av falsk angivelse, i den allmänna delen uppställa regler, vilka verka i samma rikt-

ning som de nyssnämnda lagarnes och sålunda bliva tillämpliga på återkallelse av falsk angivelse (**Tic.** 53[4]; **Zug** 33; **Schw. Fsl.** 61, 62; **It. Fsl.** 64[5], 66).

B) Det subjektiva rekvisitet.

Flertalet lagar yttra sig icke, åtminstone direkt, om det subjektiva rekvisitet vid falsk angivelse och borde således anses tillämpa de allmänna reglerna om skuld, såsom bestämmande rekvisitet i subjektivt avseende. Det är dock icke uteslutet, att i vissa fall en analogi med de vanliga ärekränkningsbrotten kan på det sätt, i lagar, som behandla institutet såsom ett slags kvalifikation av ärekränkning, göra sig gällande, att straff inträder, så snart beskyllningen icke bevisas (där lagstiftaren icke uttryckligen anför *sannolika skäl* såsom straffrihetsgrund). Å andra sidan kan man nog utgå ifrån, att praxis söker undgå att straffa i fall, där bevisningen mot den angivne visserligen icke är fullständig, men det dock kan anses föreligga sannolika skäl icke blott i angivelsens tidpunkt utan även vid domens meddelande.

Några lagar gå emellertid in på det subjektiva rekvisitet, vare sig på det sätt, att de yttra sig över brottslingens *syfte* med den falska angivelsen, eller så, att de utsträcka straffbarheten till *culpa*.

De flesta av de lagar, som yttra sig om *syftet*, bestämma detta så, att redan syftet att få ett strafförfarande i gång, fyller rekvisitet (om t. ex. angivaren räknat med att den oskyldigt angivne skulle undgå straff, men att ett strafförfarande mot honom skulle giva den verklige brottslingen tid att undkomma eller utplåna bevisningen): **N.** 168 (*søger at paadrage en anden sigtelse eller fældelse for en strafbar handling* — här är det således tillräckligt redan om endast förundersökning åsyftats, jfr *Strpl. L.* 97); **Glar.** 75 (*um die Einleitung eines Strafverfahrens gegen ihn zu bewirken*); **Zür.** 105; **St. Gall.** 80 (*um ihn in einer Strafuntersuchung zu*

belasten oder in eine solche zu verwickeln); **Kina** 180 (*with intent to implicate another in any criminal or disciplinary proceedings*); **Jap.** 172 (*i syfte att åstadkomma ett straff- eller disciplinförfarande*); **Fi. Fsl.** 19: 1 (*söker föranleda, att denne åtalas eller dömes för en straffbar handling*); **D. Fsl.** 163 (*søger at bevirke, at en uskyldig sigtes eller dømes for en strafbar Handling* — jfr här ov. anm. om N.); **T. Fsl.** 192[1] (*in der Absicht . . ein behördliches Verfahren gegen ihn herbeizuführen oder fortdauern zu lassen* — jfr likaledes anm. om N.); **Tjsl. Fsl.** 190 (*in der Absicht, Anlass zur Strafverfolgung oder die Grundlage zur Verurteilung eines anderen zu geben*); **Schw. Fsl.** 267 (*um eine Strafverfolgung gegen einen Nichtschuldigen herbeizuführen*).

Andra lagar inskränka sig till syfte att ådraga *straff*, stundom *skada*. Uttrycket *för att ådraga annan straff* förekommer i **S.** 16: 2; **Fi.** 26: 2; **Fi. Fsl.** 19: 1[2], men endast i fråga om falska *indicier*. (Det är dock troligt, att S. på annan väg, nämligen genom sin bestämmelse 16: 4 om obetänksamhet, jfr här ned., bör anses ha åstadkommit samma inskränkning av uppsåtet vid den falska angivelsen jämlikt 16: 1). Vidare **App. A.-Rh.** 108[2] (*um die Bestrafung eines andern zu bewirken*). — Syftet att *skada* uppställes i **App. I.-Rh.** 67 (*in der Absicht . . diesem Nachteil zuzufügen*); **Ind. Pen. C.** 211 (*with intent to cause injury to any person*), jfr 182.

Bestämmelser om *culpa* förekomma i **S.**; **Fi.**; **N.**; **Thurg.**; **Graub.**; **Schaffh.**; **App. A.-Rh.**; **St. Gall.**; **Columb.**; **Fi. Fsl.** — **S.** 16: 4 (*av obetänksamhet och utan argt uppsåt* — då *argt uppsåt* icke = *uppsåt*, och då å andra sidan de *sannolika skäl*, som 6 § betecknar såsom straffrihetsgräns naturligtvis måste fattas = objektivt sannolika skäl, vilkas frånvaro icke utan vidare kan betyda uppsåt, så är tydligt, att 16: 4 innesluter såväl *culpa* som ett visst område av *dolus*); **Fi.** 26: 4 (den, som icke handlat mot bättre vetande men emellertid ej kunnat förete sannolika skäl för angivelsen: *Har någon, dock icke emot bättre vetande, emot annan*

utfört eller föranlett åtal för brott, men ej kunnat styrka sin angivelse; straffes med böter eller fängelse ej över ett år. Har han för angivelsen företett sannolika skäl; vare från straff fri); **N.** 170 (*den, som uden rimelig grund til mistanke for retten eller paatalemyndigheden anklager eller anmelder nogen for en strafbar handling* — straffet efter uppsåts-§, 163, kan emellertid inträda, även om icke angivarens uppsåt omfattar den angivnes oskuld, såvida han nämligen använder uppsåtligt falska bevis; jfr sistnämnda §, där orden *mod bedre vidende* endast hänföra sig till den, som *paa anden maade* söker nå sitt mål); **Thurg.** 222 (*Ist das Bewusstsein der Unwahrheit der Beschuldigung auf Seite des Täters nach den Umständen nicht als gewiss anzunehmen, sind aber die Bedingungen der Fahrlässigkeit vorhanden*); **Graub.** 202 (*Wer einen Andern, ohne selbst zu wissen, dass seine Anklage unbegründet ist, unüberlegter oder leichtsinniger Weise bei Amt fälschlich einer strafbaren Handlung anklagt oder beschuldigt oder in Verdacht bringt*); **Schaffh.** 195 (= Thurg.); **App. A.-Rh.** 108[2] (*aus Mangel an pflichtmässiger Besonnenheit und Überlegung*); **St. Gall.** 80 (*Wer sich einer falschen Anschuldigung oder Anzeige bei Amt . . nicht in rechtswidriger Absicht und nicht mit Bewusstsein der Unwahrheit, sondern aus Unbesonnenheit schuldig macht, indem er unterlassen hat, sich von der Wahrheit seiner Aussage vorher mittelst eigener, unmittelbarer Sinneswahrnehmung persönliche Gewissheit zu verschaffen*); **Columb.** 750 (*En los casos de calumnia por medio de acusaciones judiciales, quedará exento de pena el acusador, siempre que pruebe plenamente un justo motivo de error que establezca muy bien la perfecta rectitud de su procedimiento, aunque el acusado logre desvanecer el cargo. Si resultare que hubo simple ligereza de parte del acusador, al estimar los motivos justificativos de su acusación . . .*); **Fi. Fsl.** 19: 2 (*Åtalar eller angiver någon, dock icke mot bättre vetande, annan för straffbar handling, utan att kunna styrka angivelsens riktighet; straffes, där han icke till stöd för åtalet eller angivelsen anfört sådana skäl att rätten finner den åtalades eller angivnes skuld sannolik* — fordrar sålunda, att rätten finner sannolika skäl *alltjämt* föreligga).

C) Subjektspluralitet.

Den anglikanska rätten uppställer, såsom redan anmärkt, endast undantagsvis den falska angivelsen i och för sig såsom brott. Däremot förekommer ganska ofta, att en komplott (*conspiracy*), som går ut på dylik handling, kriminaliseras (stundom tillsammans med varjehanda andra komplottförbrytelser). Ej sällan graderas straffet efter straffbarheten av det föregivna brottet.

Exempel på dylika bestämmelser erbjuda **Eng.** *Steph.* 203 (*Every one commits a misdemeanour who* (*a*) *conspires with any other person to accuse any person falsely of any crime, or to do anything to obstruct, prevent, pervert, or defeat the course of justice; or* (*b*) *in order to obstruct the due course of justice, dissuades, hinders, or prevents any person lawfully bound to appear and give evidence as a witness from so appearing and giving evidence, or endeavours to do so*); **Calif.** 182 (*If two or more persons conspire .. falsely and maliciously to indict another for any crime, or to procure another to be charged or arrested for any crime*); **Can.** 178 (*Every one is guilty of an indictable offence who conspires to prosecute any person for any alleged offence, knowing such person to be innocent thereof, and shall liable,* (*a*) *to imprisonment for fourteen years if such person might, upon conviction for the alleged offence, be sentenced to death or imprisonment for life;* (*b*) *to imprisonment for ten years if such person might, upon conviction for the alleged offence, be sentenced to imprisonment for any term less than life*); **Iowa** 13163; **N. Y.** 168[2], 171; **Queensl.** 131; **W. Austr.** 134; **N. Zeal.** 136.

D) Straffen.

Olikheten lagarne emellan i avseende på den falska angivelsens straffbarhet är enastående. I det väsentliga lärer den finna sin förklaring i de här ovan (s. 117) framhållna omständigheter, som även förklara, att så många (anglikanska) lagar icke upp-

taga institutet. Den talionssynpunkt, som flere lagar anlägga, gör sitt till för att höja maximum.

En jämförelse mellan de olika lagarnes maxima kan emellertid knappast ske på annat sätt än genom att lägga till grund det fall, att *åtal* åstadkommits (utan avseende på de verkningar av åtalet — dom, straffverkställighet — som stundom skärpa straffet). En sådan jämförelse visar följande siffror för maxima av frihetsstraffets *längd* (oavsett dess *art*):

trettio år: **Bras.** 264, 44;
tjugofyra år: **Schaffh.** 194[3] jfr 10;
tjugo år: **Thurg.** 220, 5; **Wall.** 276, 33; **Bern** 181;
tolv år: **It.** 212; **Tic.** 180, 13[2];
tio år: **Ö.** 210; **Graub.** 201; **Zür.** 105; **Jap.** 172, 169;
åtta år: **N.** 168; **Port.** 244; **Luz.** 145; **Obw.** 60; **St. Gall.** 80;
sju år: **Ind. Pen. C.** 211; **Kina** 179;
sex år: **S.** 16: 1; **D.** 225; **Sp.** 404; **Waadt** 262;
fem år: **T.** 164; **Ung.** 227; **Bulg.** 200; **Turk.** 285; **Grek.** 334; **Zug** 67, 6; **Freib.** 173, 27; **Chil.** 211, 56; **Venez.** 241;
fyra år: **Fi.** 26: 1; **Glar.** 75, 5; **Columb.** 747[2], 746;
tre år: **H.** 268; **Bas.** 83, 8; **Neuch.** 159; **Argent.** 109;
två år: **Schwyz** 89, 10; **Sol.** 94; **Perú** 186;
ett år: **Fr.** 373; **Gen.** 302; **App. I.-Rh.** 67, 7;
sex månader: **Belg.** 445;
två månader: **App. A.-Rh.** 108.

Motsvarande siffror i här medtagna strafflagsförslag äro:

åtta år: **Fi. Fsl.** 19: 1; **Tjsl. Fsl.** 190[2];
sex år: **D. Fsl.** 163; **It. Fsl.** 375;
fem år: **T. Fsl.** 192, 35; **Schw. Fsl.** 267.

TREDJE AVDELNINGEN.

Svensk rättsutveckling.

I) Rättsutveckling före 1734 års lag.

Åtminstone om man undantager falskt vittnesbörd i straffprocess, mot oskyldig, har *meneden* i de svenska landskapslagarna huvudsakligen karaktären av ett kyrkligt brott. Visserligen stadgas i regeln, att böter erläggas till världslig myndighet. Men å andra sidan förekommer även uttryckligt stadgande, att överhuvud icke böter, utan endast *penitens* skall ådömas. Där böter föreskrivas, gå de utan undantag delvis till biskopen eller kyrkan, och domen över meneden, även för vad rör de värdsliga straffen, synes ha ålegat »biskopsnämnden», där sådan förekom; också intagas stadgandena om mened, vad beträffar landskapslagarna, huvudsakligen i kyrkobalkarne (»kristnubalkarna»).

En uttrycklig bestämmelse, om att *endast penitens* skall åläggas, förekommer i **Smål. Kristnub.** 13: 8:

Tw æro dul saki, the a biscops næfnd agho wara: Æzsco spiæll oc sifwiæ slit, meenz ethæ. thæssi agho till scrift at gangæ oc ey till fæ botæ.

Enligt **Ö. G. L.** synas böterna till biskopen, för vad angick edgärdsmännen (ej huvudmannen), hava kunnat ersättas med penitens, om denna undergicks, förrän »eden fälldes» (förklarades för mened), något som däremot icke synes hava gällt böterna till värdslig myndighet.

Ö. G. L. *Kristn.* 17: *Nu gangær man eþ ælla wærka andra sak, sum biskups sak ær innan, ok dör för æn malit uarþer laghunnit ok eþrin uarþær fældær: þa dör biskups sak mæþ hanum; ok þe, sum liuande æru, bötin sak sina. þæt æru þrea markær biskupe huar, þæn sum egh war lönlika skriptaþær, æn eþrin fællis. Nu kunungx sak ælla hærazs sak ælla malsæghanda sak, hana skulu böta mansins arua. þa æn sakin uar för laghwnnin hanum liuande, þa skulu hans arua böta sua biskups sak sum kunungx sak.*

ib. 14: *Suæria þer egh baþir a enum dagh ok skriptas han för æn han fældær uarþær, þa skal han fasta ok egh fæ böta, utan hwzs maþrin han skal baþe fasta ok fæ böta. ok all þön mal a biskups næmd feld uarþa ok skriptaþ uarþa, manaþ firi biskups tilkuæmd, þer skulu fasta ok egh fæ böta, utan hwuþz mannin han skal baþe fasta ok fæ böta. § 1. Nu dele præstær ok soknari: præstær sighær bondan skriptaþan uara firi næmda buþ ok soknare sighær eigh: þa skal præstær han skriptaþan uita mæþ eþe sinum firi biskupe ælla prouaste.*

För medlemmar av biskopsnämnd eller häradsnämnd gällde detta icke:

ib. 18: *Nu uarþær næmd atær dömd, alle þer sum i hænne suoru, þe æru saki at siax markum, ena mark kununginum, andra malsæghandanum, þriþio hæræþe, ok þre markær biskupe, huat hældær hon gik atær firi osannind ælla firi olagh. þær hialpær þöm egh lönd skript firi biskups sak, þy at þær ær huar hwuzs man firi sialuan sik.*

Ett annat stadgande i samma balk synes giva vid handen, att mened, som vid första resan kunnat sonas med penitens, vid iteration måste beläggas med böter:

Ö. G. L. *Kristn.* 15 § 1. *Nu takær maþær yppinbarlika skript ok falder atær i samu synd. þæt hete skripta brut. han ær sakær uiþ biskup at þrim markum. þær firi hialpær hanum egh lönda skript. ælla gær hor ælla ætsku spiæll ælla takær yppinbarlika skript firi mandrap ælla firi meneþa ok faldær atær i samu synd. þet kalla skripta brut. þær a han biskupe firi þrea markær.*

Även upplandslagen innehåller ett stadgande, som synes

innebära, att penitens — nämligen undvikande av »kyrka och köttätande» (*wæghia kirkiu ok kötatu*) — kunde träda i stället för böter:

U. L. *Kirk.* 19 § 4. *Dömis epær upp aff domæræ ællr laghmanni ok þryzkæs bonde wipær ok will hwarti wæpiæ ællr warþæ ok æi domin standæ ællr ræt giöræ: kombær kirkiu formanz breff til hans ok manær han ræt giöra, gen domæræ wæpiæ ællr undi skript gangæ: wil han hwarti giöræ utæn gangær i kirkiu sipæn hanum forbupæt ær ok giör mæssufald; þa böte þre markær fore fyrstæ mæssufald, swa ok fore annæt ok swa fore þriþiæ. æi wærþær þe bot meræ. þo at mæssu fall sein flere. þa æn han wæghir kirkiu ok köt atu, þa wæri saklös.*

Där ej penitens uttryckligen nämnes såsom straff, torde kunna tagas för givet, att den underförstås. Så omtalas penitensen ej såsom obligat straff i **U. L.** *Kirk.* 19 *pr.* (*fore ens manz eþ, a han þre markær. æru flere i epe æn en, þa takær han sex markær* o. s. v.) men väl i samma lag *þingm.* 5 § 7 (*windær þæn sipæn, fyrr hawær sworit, þa standi epær hans fastær ok fuldær. tappær han þe delu, þa gangi atær epær hans, baþi undir bot ok skript*). Under omständigheter kunde penitens och böter komma på skilda händer. Så stadgas i additamentet till yngre västgötalagen:

V. G. L. II *Add.* 13 § 2: *Wil nokor legho hion sin i epe standæ latæ; fæste læghoman ok bonde bote firi han sum lagh sighia.* Likaså Lydekins excerpter *ib. III,* 76): *wise maþer lægoman sin i eþ, böte bonden oc leoghæþrenger fasti;* samt *ib. IV,* 21: 35 (*item siquis mercenarium suum miserit ad iurandum in aliqua causa, si reprobatum fuerit iuramentum, emendabit episcopo rusticus III marcas et mercenarius ieiunabit*).

Beträffande *bötesbeloppet,* stadgar den yngre västgötalagen i korthet, att biskopen äger uppbära tre mark för återgången ed, vare sig den avlagts av en eller två tolfter; och detta betecknas såsom »gammal lag»:

V. G. L. II. *Kirk.* 52: *Thætta ægher biskuper at gamblum laghum . . . Fore XII manna eth ægher biskuper thre mark sua oc fore tuænne tylfter oc ey mera.*

En närmare bestämmelse förekommer emellertid i additamenterna till samma lag, enligt vilken huvudmannen hade att erlägga de tre mark, som tillkommo biskopen, medan varje edgärdsman hade att betala en mark till Konungen; huvudmannen var skyldig att framställa sina edgärdsmän eller ock böta för dem:

V. G. L. II, *Add.* 13 § 2: *af allum twenni tylftom ok tolf mannæ epom, sum laghlikæ ater gangæ, aghær kononger enæ mark pæningæ af hwarium istaþæ manni, ok biskuper III marker af howozmanne at kononx rætte. eig meræ, hwat þæt ær helder tolf mannæ eþer æller twenni tylfter, þy at i engom epom ær howozman vtan en, eig i twenni tylftom æller nokrom epom. howozman aghær istaþu man fram sighiæ, æn þer eig viþer gangæ siælucer, æller böte slikæ for hwar þera.*

Att Konungen, även i fall av två tolfter, ägde uppbära en mark av varje edgärdsman, medan biskopen stannade vid tre mark, säges lika uttryckligt i Lydekins excerpter:

V. G. L. III, 76: *aff allum atergangx epom a biscuper III marker aff hufuzmanni, kononger enæ mark af hwarum istadhæ manni.* [wise maþer lægoman sin i eþ, böte bonden oc leoghæþrenger fasti][1] *oc samuled a biscuper af twenni tylftyr III marker af hufuzmanni oc kononger mark af hwarum istadhæ manni.*

Huvudmannens böter till biskopen utgjorde detta samma belopp (tre mark) enligt **Ö. G. L.; U. L.;** och **Hels. L.** Däremot utgingo enligt **Ö. G. L.** och **U. L.** böter till biskopen även av edgärdsmännen, så att biskopens andel enligt sistnämnda lagar blev större än enligt **V. G. L.** Enligt **Ö. G. L.** synas dock, såsom redan nämnt, edgärdsmännen ha kunnat undgå dessa böter genom att i tid skrifta sig:

Ö. G. L. *Kristn.* 17: *Nu gangær man eþ ælla wærka andra sak, sum biskups sak ær innan, ok dör för æn malit uarþær laghunnit ok eþrin uarþær fældær: þa dör biskups sak mæþ hanum. ok þe sum liuande*

[1] Det omklamrade stycket har tydligen inskjutits på orätt ställe.

æru, bötin sak sina: þæt æru þrea markær biskupe huar þæn sum egh war lönlika skriptaþær, æn eþrin fællis;

ib. 14 *pr.: all þön mal a biskups næmd feld uarþa ok skriptaþ uarþa manaþ firi biskups tilkuæmd, þer skulu fasta ok egh fæ böta, utan hwuþz mannin; han skal baþe fasta ok fæ böta;*

U. L. *Kirk.* 19: *Nu six um sakir, þe biskupær a aff eþum takæ, æn þer atærganx wærþæ. fore ens manz eþ a han þre markær. æru flere i eþe æn en, þa takær han sex markær, þre markær aff eþwiti ok þre markær aff huwzmanni. Gangæs flere eþær iwir sama mal, ganx eþer, taxeþer, þingwitni, ok bryz þæt atær, þa giældin allir enungæ biskups bot, sex markær, aff huwzmanninum þre markær ok þre markær aff eþwitinu, æn þær samæn haldæ. Skiliæs þer at, þa böte hwar þeræ sex øræ, þær til eþwiti hawær fyllt þre markær. siþæn swa ær fyllt þre markær aff eþwitinu ok þre markær aff huwzmanni, hawi ængin wald qwæliæ mer han ællr hans eþuiti.*

Ehuru den kanoniska rätten i allmänhet starkt betonar brottets subjektiva sida, synas de kyrkliga bestämmelserna om mened i våra landskapslagar rätt litet bekymra sig om uppsåtet hos den svärjande utan alldeles övervägande fästa sig vid det rent objektiva faktum, att en ed blivit gången, som sedan förklarats ogiltig — även om ogiltigheten berott på en ren formalitet, såsom att eden avlagts på förbjuden dag eller timme, eller av övermage, eller av någon, som undergått penitens och därefter icke blivit vederbörligen upptagen i kyrkans gemenskap eller av någon, som samma dag redan svurit en annan ed. I **V. G. L.** göres dock skillnad i straffbarhet, i det att straffet, som, beträffande en reellt oriktig ed, för huvudmannens räkning utgjorde tre mark i biskopsböter, vid de formellt ogiltiga fallen stannade vid tre 16-örtugar (= 2 mark) i ett för allt (lagen skiljer också uttryckligen mellan *afflagha ethar* och *meenethar*). Men i **Hels. L.** äro åtminstone böterna till biskopen desamma som vid mened, och i **U. L.**, där vid mened böterna till biskopen i visst fall kunna stanna vid tre mark, utgör här bötesstraffet till kyrkan alltid

sex mark. **Ö. G. L.** (*Kristn.* 18 *pr.*) skiljer väl mellan återgång *firi osannind* och *firi olagh*, men någon rättslig olikhet mellan dessa fall omtalas icke.

V. G. L. II, *Kirk.* 49: *Huilkin mather etha ganger i aduent ok innan attunda dagh æptir tolfta dagh iula, ælla innan nio vikna fastu, ælla i paska hælgh, ælla adra dagha, þa ey ær eth gænct a, böte threnne siextan örtogher, ena biskupi, andra kononge, þrithia hærathe. ok kallas afflagha ethar oc ey meenethar;*

ib. Add. 13 § 2: *Gangær nokor man epæ aa þem daghum æller timum eig ær epförd a, böte howozmannen III sextan örtohger, enæ kononge, apra biskupi, pripiæ hærape;*

Hels. L. *Kyrk.* 19: *Um meen epe, hwat þe æru höghri æller læghri. howzman bötæ biskupi III marker for hwan þæn ep atergangx ep warþer ... § 1. Ganger owormaghi ep, þæn minnæ ær æn fæmtæn aræ, æller skriptæþer man, þæn oledær ær i kirkiu, þæn eper dömis ogilder. § 2. Ganger man twa epæ wm een dagh, þa a þæn eper ogilder waræ senærmer gangin war;*

U. L. *Kirk.* 19 § 2: *Gangær owormaghi ep þæn minnæ ær æn fæmptæn ara, ællr skriptæþær man, sum o læddær ær i kirkiu, þæn æpær ær o gildær ok þær takær kirkiæn sex markær. § 3. Gangær man twa epæ vm en dagh, wæri þæn epær o gildær þær sipær mer gangin war, ok takær þær kirkiæn sex markær.*

Att lagarne behandla huvudmannen annorlunda än hans edgärdsmän hänvisar dock i viss mån på en åtskillnad efter det subjektiva, eftersom de sistnämnde naturligen snarare kunde antagas ha handlat i god tro, i förlitande på huvudmannens sannfärdighet. Såsom vi redan ha sett, bestämmes bötesbeloppet högre för huvudmannen (som t. ex. enligt upplandslagen fick ensam till biskopen erlägga lika mycket som edgärdsmännen tillsammans). I **U. L.** framställes han även såsom den för hela beloppet primärt ansvarige, vilken, bäst han kunde, fick av edgärdsmännen uttaga de på dem belöpande böterna. Även omtalas i upplandslagen process mellan honom och edgärdsmännen

rörande böterna, vilket icke gärna kan betyda annat, än att huvudmannen skall visas hava varit i ond tro, medan edgärdsmännen voro i god tro. **Hels. L.**. som för edgärdsmännens vidkommande synes i första hand låta straffet stanna vid penitens, gör dem dock subsidiärt ansvariga för huvudmannens biskopsböter (tre mark), något, som eljest ej synes ha förekommit.

U. L. *Kirk.* 19 *pr.*: *Gitær epwiti warpt sik fore huwzmanni, þa böte huwzman sex markær. Hwar sum ep gangær ok bryz þæn epær atær, þa gangi botin in til huwzmanz i biskups sakinni, ok huwzman gangi in til epwitis;*

Hels. L. *Kyrk. 19 pr.: howzman bötæ biskupi III marker for hwan þæn ep atergangx ep warþer. hawr han æy pænnungæ, þa bötæ ep rikiæ (?edhwiti?*[1]*) ok gangi allir undi skript.*

De ovan citerade ställena ur **Ö. G. L.** visa den förut påpekade skillnad mellan huvudman och edgärdsmän, att de senare genom att i god tid underkasta sig penitens, kunde fria sig från böterna, vilket icke var förhållandet med huvudmannen.

Samma lag omtalar även »*given*» ed i fråga om nämnd (biskopsnämnd etc.) och stadgar, att i händelse nämnden blir »återdömd», ledamot, som fått eden eftergiven och således icke svurit, slipper böterna till biskopen och endast skall böta till Konung, målsägande och härad — alltså en verklig söndring mellan det religiösa elementet i mened (som här faller bort) och det mot staten riktade:

Ö. G. L. *Kristn.* 18: *Nu uarþær næmd atær dömd: alle þer sum i hænne suoru, þe æru saki at siax markum, ena mark kununginum, andra malsæghandanum, þripio hæræþe, ok þre markær biskupe . . . § 1. Nu gifs nokrum ur næmdinne ok suor ække. han böte kununginum ok malsæghandanum ok hæræþe ok se saklös firi biskupe. Sua ok i allum þöm epum atær ganga firi men: allum þöm þær gæfs ur, þe aghu egh biskupe böta.*

[1] *Schlyter* har *ep rikiæ* i enlighet med den enda nu existerande och sålunda av honom följda handskrift; den gamla upplagan av 1609, för vilken även andra handskrifter voro tillgängliga, hade det sannolikt riktiga *edhwiti* (= totaliteten av edgärdsmän).

I *Lydekins* excerpter förekommer ett stadgande om *återkallelse* (om nämndeman vill värja, vad han fällde, eller tvärtom), då inga böter synas ha ådömts. Däremot stadgas i **Sdm. L.**, att, om den, som gått ed, befinnes hava därefter privat gjort upp med motparten (för att undgå att få eden »fälld» och sålunda undgå böterna), han skall böta, eftersom han »rivit sin egen ed»:

V. G. L. III, 76: *wil nempdæmaþer þæt wæriæ, han fælde fyrræ,* vel e conuerso, *wæri sic met XII mannæ eþ oc tweggiæ mannæ witnum. oc þe i eþ stanþe oc gange laghen a þinge;*

Sdm. L. *Kirk.* 16 § 2: *Swer man eþ oc giwer siþan penninga fore sama mall, hawi þen sialwer eþ sin ruwit oc gange þen eþer til fasta oc fæbota, eller sweri meþ XII manna eþe at han ei penninga fore þet bötte.*

Slutligen må anföras följande bestämmelse rörande proceduren vid biskopsnämnd i Östergötland:

Ö. G. L. *Kristn.* 13 § 2: *þa biskupær uill næmd sea, þa skal han fa manaþa buþ firi sik. præstær a næmd gæra, sanna mæn i næmd sætia ok egh uiþærdelu mæn ok egh soknara ok egh þæn i eþumin stoþ. ok þe skulu sitia i næmdinne, sum þe sighia ia uiþær, sum uiþærdelu mænnini æru. siþan a soknarin eþa til næmd bæra. þa skal næmdin sitia sik ensamin ok talas uiþær. alla þa eþa, sum hon uær, þa uarin uarþi. alla þa eþa, hon fælle, þa uarin fælde, utan næmdin uili nakuara eþa undi kunungx dom læggia ælla laghmanzs: þa biþin þe eþa þær til þe uarþa fællde ælla uarþe.*

I ett enstaka fall i landskapslagarne hade en större stränghet framträtt: **Ö. G. L:s** behandling av falskt vittnesbörd i straffprocess för den händelse, att en oskyldig lidit dödsstraff:

Ö. G. L. *Epz.* 28: *Nu uarþær man a sina saklösu olaghlika halshuggin, hængdær ælla stæghldær: þa þæn sum þæt giorþe, han böte sua sum skils i drapa botum; ok þe sum han uitnaþu, fastin ok bötin siax markær; siþan firi bandin fiuratighi markær. ok stokkaþis han sua at fötær rutnaþu af hanum, þa böte andra fiuratighi markær; stukkaþis*

han maklika, þa böte þrea markær. ok þæn sum han dömde böte fiuratighi markær.

Redan **M. E. L. L.** har emellertid, angående falskt vittnesmål överhuvud, en väsentligt strängare uppfattning än den i landskapslagarne gemenligen rådande. Ämnet har nu överflyttats till tingmålabalken:

M. E. L. L. *þg.* 32 § 1: *Alle vitnis mæn fore kununge, laghmanne, hæræþe ællæ hæræz næmd, þe skulu suæria vm all þe vitne sum þe vitna, ok biþia sik sua guþ til hiælpæ æt þe vitna ræt ok sant vm þetta maal; gangæ þessin vitne ater for kunungs dome, þa böte nio marker til præskiptis, ok vari aldre þingxbæri, vitnis bæri ællæ eþz bæri, ok hetin skæmdæ mæn ok ei vitnis mæn; fastin ok standin vtan kirkio, ok bötin biskope þre marker.*

Kristoffers landslag framhåller icke ärelösheten, men väl vittnesinhabiliteten:

Chr. L. L. *Tg.* 21: *Alle witnismen for konunghe, biscope, laghmanne, heredzhöffdingia oc fore thera nempdom, sculu swæria för æn the witna, om alt thet the witna sculu, swarandenom nærvarande, oc bidia sik swa gudh hielpa och alt hymerikis herscap, som the wilia witna ræth oc sant om thet maal, oc engte ther þ dylia for redde, wild, awnd, weenscap, maagsæmio eller frensæmio sculdh; the scula oc a tinge atskilde ranzakas, swa ath engen thera höre hwat annar witnar. § 1. Gaanga tessen witne ather laghlica, böte huar thera IX marc til treskiptis, oc wardin aldre tings bæra, withnisbæra eller edhbæra, oc fasten oc standen wtan kirkio, oc böten hwar thera biscope III marker.*

Det kyrkliga straffet finnes sålunda kvar, men står ej längre i förgrunden.

I avseende på falskt vittnesbörd mot oskyldig, som därigenom lidit dödsstraff, hava båda landslagarne övergått till ren talion; härom jfr ned.

Institutet *falsk angivelse* är i landskapslagarne på ett nästan outredbart sätt sammanflätat med ärekränkning. Då ärekränk-

ningen — icke minst i form av beskyllning — allmänt straffas i landskapslagarne, är det klart, att den icke upphörde att vara straffbar därmed att den framställdes i form av anklagelse på tinget (så mycket mindre, som flera gånger det fall framhålles, att den skett vid tinget). Å andra sidan är det lika säkert, att straffbarheten bortfaller i det ögonblick beskyllningen i vanlig ordning visas vara sann (se **Spec. Utk. II,** 100). Där detta ej skedde och alltså ärekränkningen straffades såsom sådan, är det väl möjligt, att de lagar, som straffade varje obevisat eller ändrat käromål (det förra, *offtala*, i **U. L.,** det senare, *tvætala*, i alla svealagarne), kumulerade dessa straff. Särskilt straffbarhet för den falska anklagelse, som fick följder för den anklagade, omtalas bland landskapslagarne endast i ovan anförda stadgande, **Ö. G. L.** *Epz.* 28, rörande den, som genom falskt käromål lidit dödsstraff.

Detta sista stadgande återkommer i **M. E. L. L.,** men så, att talionsstraff föreskrives, utan att någon åtskillnad antydes mellan domaren, käranden och hans vittnen. I övrigt har lagen upptagit den allmänna bestämmelsen om *offtala* ur **U. L.** och tillagt ett förbud för käranden att visa förfall mera än *en* gång i samma mål.

U. L. *þingm.* 9 *pr.: þættæ ær vm witnis mal. um all þe mal witni höræ til, hawi þæn wald æptir sinu kiærir, hwat han will hældær witnæ ællr wiþ laghum takæ, wæri hwat þæt æru höghri witni ællr læghri. Gripær man til witnæ ok næmpnir witni a fyrstæ þingi, lati seæ a andru, swæri j þripiu. gangi æncti mot þöm witnum þær witnis mal ær. Næmpnir han witni a þingi ok latær seæ a apru, gangæ þön witni fran hanum, þa wæri þæn saklös sakin giffs ok þæn böte þre markær sakinæ gaff fore offtalu sinæ;*

M. E. L. L. *þingm.* 10 *pr.: Nu komber man til suara þen sakin gifs, innan laghþingum, vm þön maal sum han ægher han binda til meþ vitnum, sum för i laghumin siks, þæn sum kære orkar ei ællæ vil ei han meþ vitnum bindæ æfter hærædzhöfþongæ dome, þa vari han saklös*

sum sakin gifs, ok böte þre marker þen sum akære, ok vare aldre gilt forfalz vitne vtan en tiþ for samu maal;

ib. Epz. 36: *Nu varþer man a sina saklöso olaghlika hals huggin, hængder ællæ stæghlder, þen þet giorþe stande slikan ræt sum han honum giorþe.*

Redan **St. L.** betecknar emellertid ett senare utvecklingsstadium. Den straffar generellt falsk anklagelse i alla »högmål» och har dessutom särskilda bestämmelser rörande falskt åtal för ämbetsbrott, förfalskning, tjuvnad:

St. L. *Höghm.* 11 § 2: *Witis thetta manne ella konu, ok wardher eig bar a taken, ligge thet til tolff manna næmpd, radhe halffue næmpd hwar therra; wardher han wardher, böte han XL marker honum sak gaff, malsæghandenum, konungenum ok stadhenum; ok wari samu lagh i allom höghmælum andrum, ther som annar orkar eig annan tilbinda. Nw orkar han eig botum, wardhe slaghin widh stupona ok ryme stadhen; komber han ater, miste huwut sit;*

ib. Kon. 16 § 4: *Hwilken aff thessom forskriffnom eig ær rætfærdhoger i æmbeti sino, böte XL marker til treskiptis malsæghandenom, konungenom ok stadhenom, æn han wardher til wunnen medh siex godhum mannom. Swa böte ok then androm thet wither, ok eig orkar tilbinda. Nw orkar engin therra botum, gange tha til ærwodhis fore konungenom ok stadhenom, ok the lösen malsæghanda rætten til siin. § 5. Falskar ok nokor then bisman, span, siel aam, ella hwat thet hælzt ær, i wikt ella maatto, som thöm mærker, ok wardher bar a takin medh siex manna witnom, wardhe hængder vtan alla lösning; wardher honom thet wiit, ok ær eig bar a takin, ok wardher fælder, gange eig liiff hans fore, vtan böte XL marker, ella wærie sik medh tolff manna edhe, æn eig æru witne til. Then som thetta witer androm ok orkar eig widher binda, böte XL marker peninga. Thesse twenne XL marker gange til treskiptis; en tridhiung taki malsæghanden, annan konungen, tridhia stadhen. Orkar hwarghin therra botum i thesso maleno, wardhe slaghin widher stupona ok flye stadhen;*

ib. 17: *Hwilken annar man som span, pyndara, siel aam, bisman*

ella nokra maato ella wikt falskar, ella hwat thet hælzt ær, ok gör ther medh enne marka peninga skadha, ok wardher taken widher færska gerning, han skal hængia vtan alla löösning. Gör han ther minne skadha medh, tha gange ther vm som vm annan thiwffnad. § 1. Wardher thet honom wiith, ok ær eig bar a taken, wærie sik medh tolff manna edhe; fældz han aat edhenum, böte XL marker til treskiptis malsæghandenom, konungenom ok stadhenom. Hwar som thet androm wither, ok orkar eig til binda, böte XL marker, som för ær saght. Nw æn engin therra orkar botum, wardhe slaghen widher stupona ok flye stadhen;

ib. Thiu. 2 § 1: *Engen ma ok andrum thiuffnadh wita ella tilbinda, vtan han wardher bar a taken, eller i heme hans taket. Engin ma ok annars manz hws randzsaka, vtan han wædhiar in til hans mædh XL markum, vtan thet se mædh foghatans ok radhmanna orloffwe. Withes thet honum ok ær ey bar ataken, ella randzsaka the hws hans vtan som sakt ær, böte XL marker malsæghandenum ok thiughu marker konungenum ok stadhenum. Nw orkar han eig botum, wari rætter hans epter thy han honum thiuffnadh witte.*

På ett annat ställe straffar emellertid **St. L.** den, som *"ljuger* ära av man eller kvinna», med 60 marks böter, alltså strängare än den, som falskeligen *åtalar* någon i högmål:

St. L. *Radzst.* 30: *Hwar som liugher æro mandz aff manne eller quinno, böte siæxtighi marker til thræskiptis malsæghandanum, konungenum ok stadhenum, æn siæx godhra manna witne æru till; orkar han eig botum, wardhe slaghin til stupunna ok forswæri stadhin, ok kome aldrigh optaren i han vtan han wardhe halshuggin. Nw kan ther eig wara witne til, wæri sik mædh tolff mannum; falz han at edhenum, wari fallin til sakinna.*

Förklaringen torde vara den, att stadgandet i *Höghm. B.* gäller den, som åtalar i högmål och ej kan bevisa sitt käromål men ej heller själv övertygas att hava handlat mot bättre vetande, »av arghet» etc.; medan däremot den, som mot bättre vetande, *vare sig* genom åtal eller extrajudiciellt, beskyller annan för något ärerörigt, drabbas av straff enligt *Radzst. 30* (jfr **Spec. Utk. II,**

102). I varje fall kom lagen att så uppfattas i den följande rättsutvecklingen.

Chr. L. L. företer en liknande utveckling från **M. E. L. L.** Den upptager den gamla bestämmelsen om *offtala* (tre marks böter) men med det tillägg, att om saken går å liv eller ära, böterna stegras till 40 mark:

Chr. L. L. *Tingm.* 20: *Nu wil then som kærer then meth withnom widerbinda som han kære til, tha nempne witne sin a sama tinge; the sculu baade swæria oc witna a nesta tinge ther epter: kan tha kæranden hin meth fullom witnom eller andre beuisning laghlica til sakena binda, tha scal ther epter dömas, oc sökias wth meth laghom, hwar sak om sik epter thy hon ær til. § 1. Nw orkar ey then som kærer eller wil ey then han tilkærde meth witnom som sagt ær widh sakina binda epter heretzhöfdingia dome, gaar the sak a liiff eller æro, böte tha akæranden XL marc; ær thet annor sak, böte tha III mark; oc then som tilkerdes dömes saklös, swa j ene sak som j andre; thetta kallas witnismaal.*

Beträffande bevisningen torde emellertid redan **Chr. L. L.** ej varit främmande för tanken, att »*sannolika skäl*» kunde verka friande för käranden. Den förklarar sålunda, att om någon hotar »*bonda eller boo hans*» och sedan skada sker, utan att det är uppenbart, av vem skadan skedde, bonden saklöst kan instämma den, som hotat, *thy ath them ær illa troande som androm onth jættar*":

Chr. L. L. *Högm.* 13: *Nu wnsægir nokor bonda eller boo hans, sker bondanom sidan scadi af eeld, draap, mordh eller androm ondom atgerningom, oc ær ey oppenbart aff hwem scadin skede, haui tha bonden witzord at saklöso skulda then til rætta som wnsægning giorde; ligge thet til heretznempd; wæria the han, wari saklös; fælla the han, wari lagh samw som nw æru sagd, thy ath them ær illa troande som androm onth jættar.*

I fråga om falsk anklagelse m. m., som haft svåra *följder* för den anklagade, innehåller lagen en bestämmelse, nästan likalydande med den ovanför ur **M. E. L. L.** anförda:

Chr. L. L. *Edz.* 38: *Nu warder man a sina saklöso olaghlica forderfuader, halshuggen, hengder eller steglder, then thet giorde, stande tolken sama ræt som han honom giorde.*

Reformationen gjorde ingen annan ändring i lagstiftningen om mened, än att biskopsböterna (enligt Vesterås Ordinantia 1527) hädanefter gingo till Konungen (varjämte den kyrkliga penitensen småningom förändrades).

I det edikt, varmed Carl IX inledde sin konfirmerade upplaga av landslagen (1608) förekommer följande passus: »I lijke måtto wele wij och, At man vthi Höghmåls och andre sådane grofwe saker, som äre, Meenedh, Gudz lastande, Swäriande, Dråp, Hoor, Frändsämio spield, Ocker, Falsk Witne, och annat sådant, rätter sigh efter Gudz lagh, som j then helighe Skrift är författat, och här efter skal warda infördt». Den mosaiska lagen stadgar emellertid intet världsligt straff för mened i allmänhet (de ställen, som här stundom åberopats, t. ex. *3 Mos.* 24: 10—16, röra icke mened, utan hädelse) utan endast för falskt vittnesbörd emot oskyldig (talion enligt *5 Mos.* 19: 16—21: »Om ett orättfärdigt vittne träder upp mot någon för att vittna mot honom angående någon förbrytelse, så skola båda parterna träda fram inför Herrens ansikte, inför de män, som på den tiden äro präster och domare. Och domarna skola noga undersöka saken; om då vittnet befinnes vara ett falskt vittne, som har burit falskt vittnesbörd mot sin broder, så skolen I låta detsamma vederfaras honom som han hade tilltänkt sin broder: du skall skaffa bort från dig vad ont är. Och det övriga folket skall höra det och frukta, och man skall icke vidare göra något sådant ont bland eder. Du skall icke visa honom någon skonsamhet: liv för liv, öga för öga, tand för tand, hand för hand, fot för fot»). Man finner också i den följande rättsutvecklingen, att visserligen talionsprincipen eftersträvades i fråga om falskt vittnesbörd mot

oskyldig — något som troligen avsetts redan i L. L.:s ovan anförda stadgande (*Edz.* 38) dock blott för det fall, att den oskyldige lidit dödsstraff (såvida icke tillsatsen av ordet *forderfuader* i **Chr. L. L.** skall anses innebära någon utvidgning utöver **M. E. L. L.**) — men att i fråga om annan mened stadgandet i *Tingm. B.* 21 ansetts gälla oförändrad.

Beträffande vittnesbörd mot oskyldig innehåller förslaget av $^{8}/_{8}$ 1643 (jfr ned.) under rubriken »*Om Falss och Flärdh*» detta stadgande (*Missg. Höghm.* 11: 1): *Förderfvar man annan medh falsk wittnesbördh, ståndin tolckin samma Rätt som han honom giorde, gåår the saak å godtz eller penninga, giällde skadan åter, twedubbelt, och wari Mann thes wärre.* Detta upprepas i ett av *Stiernhöök* m. fl. undertecknat utkast ($^{20}/_{12}$ 1665) till »StraffOrdningh». (I fråga om falsk angivelse, utan falskt vittnesbörd, uppställer Fsl. 1643 en långt mildare bestämmelse, jfr ned.). Men varken i förslaget 1643 eller i nämnda utkast eller i förarbetena till 1734 års lag förmärkes någon tendens att belägga meneden i allmänhet med annat än bötesstraff (bortsett från ärelöshet och vittnesinhabilitet).

Redan i »Domarereglerna» hade ett starkt klander uttalats mot edgärdsmännens »*iuramentum veritatis*». Det heter där (*Dom. R.* 34): »De där gå lag med en, pläga så svärja vid detta eller annat sådant sätt; jag beder mig så Gud hjälpa, att hans ed är ren och icke men. Sådan är en farlig ed, med mindre att en förvet sig desto bättre i saken, och är befruktandes, att många falska eder ske, där Gud varder högeligen igenom förtörnad, vilket domaren bör avställa. Därföre borde lagmännerna [= edgärdsmännen] svärja vid detta eller annat sådant sätt: jag beder mig så Gud hjälpa, att av de skäl och liknelser, som jag vet av sakerna, och av den umgängelse, som jag haver haft med denna mannen, tror jag, att hans ed är ren och icke men. . . . Och där sådan lag sedan driven varder, bliver ingen menedig, utan den som saken gälde uppå, med mindre att det kan bevisas,

att någon af lagmännerna visste det med honom, att han brottslig var, då äro de (om så finnes) menedare och böra straffade bliva».

Den här framträdande åskådningen torde snart ha blivit ganska allmän. I det under riksdagen i Nyköping 1640 avgivna betänkande av hovrättspresidenter och assessorer uttalas, med åberopande av domarereglerna, följande uppfattning: »Emedan Lagen gör en åtskilnadh emillan wittnes witis och duls måhl och fordrar att alle wittnesmän skola afläggia *Juramentum Veritatis*, Men uthi Laghgångh eller dulsmåhl finner man icke hwadh eedh laghgärsmän gå skola: Ty syntes Christeligit, at uthi Laghgångh giordes een serdeles Eede *Form*, som eens Samwete icke beswärade eller owillkorligen wore stelt till att betyga ens annars, antingen brotzligheet eller oskylligheet, der vthinnan allena wore effterlåtit att begå *Juramentum Credulitatis*. Sweriandes sigh eij annadt kunna troo, ähn att den anklagade wore frij för det honom wites, det tyckes och wara gått, att man i detta fallet folgde Domare Reglorne om Laghgång, Såsom och att Domaren Sielf pröfwade the personers dugeligheet som eed och Lagh med een annan gå wille».

Då regeringen, kanske i anledning av detta betänkande, sammankallade en beredning i början av år 1643, förelades denna bland annat frågan, »*I hwadh fall Eedsgong skall prästeras och huru lagen därvthi är att förstå*». Flertalet opponerade sig emot, att »Eedgången skal således förstås som nu practiceras, det Nembligen Sex eller Tolf Män skole swäria en Sanningz Eedh, om det måhl ingen weet, vthan GVdh och gärningzmannen allena», och föreslogo (återigen med åberopande av domarereglerna), att »den misstänkte gör Sanningz Eedh, och dhe andre Eedgiärdzmän af dess vmgänge, kunskap och andra omständigheter, swäria sigh fullkomligen troo hans Eedh wara reen och icke meen såsom vthi domare Reglorne förmäles». I andra fall än »purgationsed» borde edgärdsmännen alldeles avskaffas och i stället, där det

icke visade sig möjligt att utröna sanningen med vittnen, »som om saken hava en viss kunskap», parts ed användas, vare sig ålagd av domaren eller »bjuden» resp. återbjuden. »Desse Eedgångar, såsom the äro skiälige, och allenast begås vthaf en Man allena, som weet hwar om han swär, och *practiceras* widh alla wälbestälte domstolar, äro behände och snare till trätors ändskap och afhielpande: Så hålles och för rådsampt och nödigt, att oskiälige Sex mäns Eederne aldeles vtheslutas, och desse igen, der nödigt fins, vptagas». Rådet synes hava varit av annan mening än beredningens flertal, men i det av andra beredningen s. å. ($^{8}/_{8}$) avgivna förslaget återkommer samma ståndpunkt. Det heter sålunda i förslaget till Tingmålarätt (16: 2): *Och såsom befins wara oskiäligt och emoth Samwete att någon Swär i thy mååle han intet afweet, så skall och häreffter icke tillåtas, mycket mindre någrom åträngias, swäria sielf tridie, Sielf siette eller medh flerom: Vthan swärie hwar een sins Eedh, effter som saken kräfwer och Eeden honom föreskrefwen är, undantagne i Skiährsmåhl, ther om framledes mähles.* Om sistnämnda mål heter det uti det samtidiga förslaget till »Rättegångs Process uthi Missgärningom och Högmålom» (5: 6, 7): *Doch är thet Hoor, Lönskelägi, Wådedrååp, Rådzbanesak i dråpum eller om Jäff är, att witterligh tiufnadt är nödt, tå må domare, änn han så skiäligt finner, och han saaken medh Nämbden elliest icke uthreeda kan, denn saakgifne Skiärs-Eedh åläggia, och äger tå then saak gifs, effter som hon är till, medh tolff, åtta eller Sex ährlige Männ sigh befrija. Thenne Eedh skall gåås å näste Tingzdaagh effter thet han fäst war; Och skall Hufwudmannen så swäria, och bedia sigh Gudh hullan, att han the giärningh, för hwilcke honom skuld gijfs, ey giordt hafwer; Men Eedzwittne skole af thet omgiänge och lefwerne och elliest annor lijknelse, som them kan witterligh wara, swäria och bedia sigh så Gudh hullan, att the troo att han oskylldigher är, eller att the troo hans Eedh wara reen och icke meen.*

Det visar sig av dessa uttalanden och förslag, att edgärdsmannainstitutet icke längre motsvarade de ändrade tidsförhållandena; sedan det i *Straff O.* $^{18}/_{5}$ 1653 uttryckligen fastslagits, att

edgärdsmännens ed endast fick vara *iuramentum credulitatis*, upphävdes hela institutet fullständigt genom *K. F.* $^{30}/_{10}$ 1695.

Förslaget till tingmålabalk $^{8}/_{8}$ 1643 åtskilde de två fall av partsed, bjuden (»sielf wilkorat») ed (*iuramentum iudiciale*) och fyllnadsed (*iuramentum necessarium s. suppletorium*) och undantog, i överensstämmelse med en på den tiden vanlig åsikt i teorien, den förra formen från menedsansvar (16: 3: *Twäggehanda äre Eederne, een när then eene deelen them androm inför Rätten medh domarens samtyckio skiuter saken till hans Eedh och Samwete, och står thet så åkärandom fritt som Swaranden. Men när thet skieer, så måste then som Eden hemskuten blifwer, anthen swäria, eller skiuta them androm Eeden tillbaka igen; will han intet thera, wari tå fäldh till saakena.* 4. *När så är sworit, tå äger domaren otwijket döma såsom på full bewijs. Och må ey efterleetas, om then Eeden war reen eller Meen, ty att han swor, stodh i dehlumansens willkor och willia*).

Under sextonhundratalets fortgång sökte lagstiftningen vidga menedsbrottets omfång: tvänne *K. St.* $^{2}/_{10}$ 1665 och $^{17}/_{10}$ 1687 belade, efter bokstaven, *all* mened, även mellan privata personer, med straff enligt landslagens bestämmelser. Emellertid torde dessa stadganden endast fått ringa tillämpning i praktiken.

Angående *falsk angivelse* innehåller det nyssnämnda förslaget av $^{8}/_{8}$ 1643 (*Rätteg. Missg.* 2: 2) ett med landslagen (*Tingm.* 20) överensstämmande förslag, vilket såsom straffpåföljd stadgar den redan i **M. E. L. L.** omtalade och i flere författningar under 1500-talet (*Uppsala beslut* 1538; *Gårdsr.* $^{16}/_{10}$ 1544, 28; *Krigs Art.* $^{12}/_{1}$ 1545, 12) föreskrivna ärelösheten: *Fins till Målsägandens klage inga skiähl eller lijknelse, och pröwes giörliga, att han aff sweek och ondsko sådant tillmähle yrckiat hafwer: betaale tå then saakgifnom allan skada och hinder: Gåår the saak å Lijff eller ähro, böthe Fyratijo dahler, och warde hållen för mindre Mann; är thet och annor saak, böthe Tree dahler.* Talionsprincipen uppställdes vid falsk angivelse i *K. Res. på Städ.*

besv. 1675, § 31 (därom det emellertid yttras under lagkommissionens överläggningar, *Sjögren* II, 309—10, »att 1675 års förordning, som är i synnerhet på borgerskapetz beswär fattat, är aldrig som allmän lag worden publicerad, derföre hafwa och domställen rättat sig effter cap. 20 Tingmålabalken, att det bör med böter ansees»); men i *Reskr. till Svea Hofr.* $^{4}/_{12}$ 1707 förbehölls underställning av domar på talionsstraff. *K. St.* $^{22}/_{6}$ 1727 skilde mellan mindre mål, där det skulle förfaras efter allmän lag, och svårare fall, där talionsprincipen (men fortfarande med underställning) skulle tillämpas.

II) 1734 års lag.

Meneden, som av landskapslagarne omtalats i kyrkobalkarne men av landslagarne i tingmålabalkarne, flyttas redan i de första förslagen till 1734 års lag tillbaka till religionsbrotten. I förslaget till Högmåla- och Edsöresbalk av 1696 förekommer den sålunda i kap. 5 (*Om eder och swordomb sampt annor Gudz nampns missbruuk*):

Fsl. Högm. Eds. 1696, 5: § 4: *Begår någon meeneedh för rätta, eller lagligen öfwertygas upsåteligen emoot sitt samweete sworitt hafwa, bööte 100 daler och stånde kyrkioplicht sampt ware aldrig meehra wittnesföör, orkar han eij böterne, plichte medh fängelse eller gaateloopp och skole alle dessa böter i ofwantalde måhl tillfalla kyrkian och hospitalet eller sochnens fattiga, och angifwaren.*

Falskt vittnesbörd mot oskyldig förekommer däremot i samma balk jämte falsk angivelse (mellan duell, vilken sammanställes med ärekränkning, och myntförfalskning) i kap. 15 (*Om dhen som uthaan saak angifver någon till ähra, lijf och lekamen eller förtahlar någoon hoos sin öfwerheet*); falskt vittnesbörd omtalas emellertid där blott för det fall, att den oskyldige kommit att undergå straff (till ära, liv eller lekamen); det falska vittnet straffas med talion:

ib. 15 § 1: *Skulle dett hända någon saaklöss blifwa på falsk angifwande eller wittnesbördh dömd och straffatt till ähra, lijf eller lekamen, stånde den som sådant åstadhkommitt, samma rätt som han den andra giordt hafwer.* § 2. *Om någon förtalar annan hoos sin öfwerheet honom dermedh i obeståndh att försättia, densamme böhr offentaeligen inför rätt*

taga sina ordh igen, göra afböön och straffas medh fängelse eller böter till hospitahlet, effter som bråttett och personerne kunna wara till.

De båda närmast följande förslagen till Högmålabalk (1713 och 1723) uppställa likaledes meneden bland religionsbrotten, men under det att förslaget av 1696 (tydligen under påverkan av *K. St.* $^{17}/_{10}$ 1687, som för övrigt häruti blott upprepade *K. St.* $^{2}/_{10}$ 1665) synes ha velat medtaga även privat mened, inskränka de sig uttryckligen till mened *för rättenom:*

Fsl. Högm. 1713, 5 § 3: *Giör någor mened för rättenom; bötes hundrade daler, och stånde uppenbara kyrkioplicht, och wari aldrig mer witnesbär.*

Härmed överensstämmer förslaget av 1723. Däremot skilja sig förslagen i fråga om falsk angivelse, vilken de dock båda uppställa bland brott mot staten (mellan ämbetsbrott och myntförfalskning). Båda förslagen upptaga, i motsats till det föregående, även det fall, att den oskyldige icke blivit dömd. Men förslaget av 1713 genomför, liksom det av 1696, talionsprincipen endast för det fall, att den oskyldige verkligen fått lida straffet, under det att förslaget av 1723 låter talion — såvitt angivelsen icke gick »å ära eller liv» — inträda, även om den oskyldige ej blivit fälld: det framgår härav, att enligt förslagets uppfattning en angivelse för *brott* icke utan vidare ansågs »*gå å ära*». Än vidare införer förslaget av 1723, för det fall att käranden dock har halvt bevis, regeln: *wari ogilt å båda sidor.* I båda dessa avseenden upptog förslaget den ståndpunkt, som redan intagits av det mellan de båda förslagen (1713 och 1723) till högmålsbalk utarbetade förslaget till rättegångsbalk av 1717. Bestämmelsen i de tidigare förslagen om falsk angivelse hos överhet bortfaller i det av 1723:

Fsl. Högm. 1713, 14 § 1: *Nu kan någor oskyldig, på falskt, eller emot bättre wetandens giorda angifwande, eller witnesbörd, wärkeligen komma at lida till kropp, äro eller lif: gången tå både angifwaren och witnen under samma straff, som the öfwer then andre förorsakadt hafwa:*

men skulle then angifne eller anklagade komma att befrias; straffes tå then, som således sökt then oskyldiga til äro och lif at beliuga, med arbete, fängelse eller landsflychtighet, och wari ärolös, samt giälde allan bewislig skada. Om then som icke angifwer eller anklagar någon, utan eliest munteligen eller med smädeskrifter utförer och beliuger honom til äro eller lif, som oskyldig är, och kommer honom i rop och ondt rykte; wari lag samma. § 2. *Hwar som förtalar annan hos sin öfwerhet, honom thermed at förolämpa eller i obestånd at försättia; then samme dömes, när saken blifwer til rätten förwist, at ther offenteligen taga sina ord igen, giöra afbön, och plichta med fängelse, eller böta til the fattiga, efter som brottet och personerna kunna wara til. Angår saken lif eller äro; plichte som förra är sagdt;*

Fsl. Rätteg. 1717, 24 § 5: *Nu påstår then beskyllning gordt, eller elakt ryckte utspridt, willia thet bewisa, och eij gitter; går saken å lif eller ära; böte etthundrade daler, göre offentelig afbön och wari ärelös: men i alla andra mål lide samma straff, som then beskylte hade bort undergå, om han til saken bindas kunnat.* § 6. *Skulle klaganden hafwa allenast halfwa bewis, och then angifne således måste sig med ed befria; tå wari all widare talan å både sidor uphäfwen;*

Fsl. Högm. 1723, 14 § 1: *Gifwer man någrom saak, som går å ähra eller lijf, och kan thet ej fulltyga; eller bär man falskt wittne emot någon; gjöre tå offentelig afbön och böte et hundrade daler, eller plichte med arbete, fängelse eller landsflycht, som saken är til: miste ock ähra sin, och fylle allan skada. Är han tilförene från ähran dömd; ligge i tweböte. I alla andra måhl gånge öfwer honom samma rätt, som öfwer then saklöse skulle hafwa gått, om han til saken hade kunnat bindas.* § 2. *Nu kan thet pröfwas, at then ej hafwer warit brotzlig, som månde lida straff för then saak honom gafs, ty at han eij förmådde sig wärja och oskuld sin wisa: stånde tå sakgifwaren samma straff, som han samwetzlöst å honom kom. Wari samma lag om falska wittnen.* § 3. *Hafwer åkäranden ej fulla utan halfwa bewis, så at swaranden sig med ed wärja måste; wari ogilt å båda sidor.*

Mot lagstiftningsarbetets slut skedde i avseende på uppställ-

ningen av båda instituten den väsentliga ändring, att bestämmelserna om mened flyttades till rättegångsbalken och bestämmelserna om falsk angivelse sammanställdes med ärekränkning (under den gemensamma rubriken: *Om then som liuger å annan och om oqwädins ord*). Sålunda innehåller förslaget till missgärningsbalk 1729 ingenting om mened (i allmänhet) och lika litet förslaget till missgärningsbalk 1731. I fråga om falsk angivelse (och falskt vittnesbörd mot oskyldig) överensstämma de båda förslagen 1729 och 1731 fullständigt sinsemellan såväl som med 1734 års lag, men skilja sig från de föregående förslagen dels däruti, att de (i överensstämmelse med då gällande rätt, jfr ov.) göra en skarp skillnad mellan att brottet skett av arghet eller icke, dels däruti, att i förra fallet en fullkomlig talion genomföres, utan avseende på, om den oskyldige verkligen undergått straff:

Fsl. Missg. 1729, 61 § 1: *Angifwer man någon in för rätten eller konungens befallningshafwande för then sak som går å lijf eller ähra hans, och will honom därtill binda, gitter han thet eij och pröfwes at han thet falskeligen och af argt uppsåt giort: stånde tå samma straff som then angifne bordt undergå om han bråtzlig warit. Bär någor falskt wittne i thy mål, ware lag samma.* § 2. *Nu finnes at angifwaren thet eij af arghet giordt, böte tiugu daler eller mera efter omständigheterne och afbedie sitt brott offenteligen, rätte och upp allan skada.* § 3. *Hafwer åkiäranden halfwa bewijs å sin sida ware frij för tillmälet.*

Jfr *Fsl. Missg. 1731*, 60 §§ 1—3 och *M. B.* 60: 1—3.

De första rättegångsbalksförslagen hade visserligen, i sammanhang med vittnesjäv, uttalat regeln, att, bland andra, menedare icke finge brukas till vittne (*Fsl. Rätteg. 1717*, 10: 5; *Fsl. Rätteg.* 1723, 18: 4); men den egentliga (allmänna) straffbestämmelsen om mened hade vid denna tid, såsom nämnt, intagits i högmålsbalkarne, bland religionsbrotten. Sedan den emellertid

borttagits ur förslaget till missgärningsbalk 1729, infördes den i förslaget till rättegångsbalk 1734, 17: 18, 19, 27. Förslaget gör, liksom sedan *M. B.*, skillnad mellan positivt ljugande och förtigande. *Förtigandet* — såvitt vittnet, överbevisat »av omständigheterna», att det fördolda faktum är honom kunnigt, uppenbarar det *före domen* — betecknas icke såsom mened och medför icke ärelöshet eller vittnesinhabilitet; även böterna äro hälften mindre. För det fall åter, att sanningen kom i dagen först *efter domen,* kan förslagets mening, särdeles i betraktande av förtigandets starka framhävande i edsformeln (16 §), icke ha varit annan, än att förtigandet skulle betraktas likvärdigt med det positiva ljugandet.

Fsl. Rätteg. 1734, 17 § 18: *Nu är ed gången; warne tå domaren witnet för mened, och underwise thet noga om then fara, som therwid är. Bär någor falsk witne, böte fyratio daler, och ware aldrig witnesbär. Hwar som med gåfwor, löften, hot eller å annat sätt, någon förmått hafwer at falskeliga witna, stånde samma straff. Går saken å lif eller ära; therom stadgas i LX cap. 1 § Missgärningsbalken;*

§ 19: *Giör någor mened i annat fall, tå domaren liflig eller skriftelig ed honom ålagt; böte ock fyratio daler, och ware ärelös;*

§ 27: *Förtiger witne något, som han wet til uplysning tiena, och thet ej genast på domarens warning uptäcker; warder han sedan, innan dom i saken gången är, af omständigheterna öfwertygad, at thet honom kunnigt är, och han thet tå först uppenbarar; böte tiugu daler.*

Förslaget behåller dessutom, bland inhabilitetsskälen för vittne (§ 7), att någon är menedare »*eller för sådant brott tå anklagad.*»

Den slutliga redaktionen av lagen gjorde häruti ingen annan ändring än att (på yrkande av prästeståndet och i viss överensstämmelse med det första förslaget, av 1696, jfr ov.) böterna, i alla de tre ovannämnda fallen, skulle vara »*the fattigas ensak*».

Om *eftergiven ed* nämner lagen (likasom förslagen) ingenting i sammanhang med straffbestämmelserna; ett dylikt fall av falskt

vittnesmål kunde alltså endast straffas enligt *R. B.* 14: 8; jfr *Flintberg ad R. B.* 17: 17.

Bjuden ed omtalas i *R. B.* 17: 34, men om det undantag från menedsansvar, som stadgades i förslaget av 1643 (jfr ov.), nämnes ingenting; och veterligen ifrågasattes ingenting sådant i praxis (om än i teorien).

I och med edgärdsmännens försvinnande (1695, jfr ov.) och vittnesbevisets starka framryckande kom partseden naturligen att spela vida mindre roll i den nya lagen än i landslagen. Emellertid känner den nya lagen, förutom vittneseden, flere former såväl av partsed som av ed utanför process:

värjemålsed (*R. B.* 17: 29—31) med vissa i lagen särskilt utmärkta eller angränsande fall (t. ex. av gift man, som av ogift kvinna angives för hor, *M. B.* 55: 1; av depositar vid *depositum clausum*, *H. B.* 12: 3; urtjuva ed, *M. B.* 48: 3; 49: 2; ed av den, som begärt husrannsakan, *M. B.* 52: 2 m. m.);

bjuden ed, *R. B.* 17: 34;

vrångoed (vid lagmans-, rådstuvu- eller hovrätt, *R. B.* 14: 9);

fyllnadsed [ehuru lagen — i stark motsats till äldre rätt — uppställde den allmänna regeln *med ed kan man svara och ej kära*, *R. B.* 17: 34 — därifrån dock redan den bjudna eden var ett undantag] i särskilda fall (deponenten vid *depositum clausum*, *H. B.* 12: 3; vid bevisning genom handelsböcker, *R. B.* 17: 2; vid uppgift om skada genom stöld eller genom brand, *R. B.* 17: 35);

fattigdomsed vid revisionsansökan, *R. B.* 30: 6;

ed vid resningsansökan, *R. B.* 31: 3;

vid återbärande av hemföljd, *G. B.* 16: 2;

vid boupptecknings efter död man (*Ä. B.* 9: 1, 7) eller av gäldenär (*H. B.* 16: 1, 6);

vid bördande av fast egendom (*J. B.* 5: 6, 7);

vid utmätning (*U. B.* 5: 1);

vådaed vid eldsvåda (*B. B.* 24: 2).

I ett särskilt fall (*H. B.* 3: 5) föreskrevs menedsstraff för en

lagbrytare, utan att han begått mened, nämligen för borgare (innehavare av burskap), som viker av (till utlandet) utan att hava givit ut »*siette penningen af all sin egendom, Konungen och Staden til tveskiftes*».

Då *R. B.* 17: 19 såsom ett alternativ till »*livlig*» (= muntlig) ed nämner *skriftlig*, avsågs icke att lägga i domstolens hand att efter omständigheterna fordra (eller godtaga) antingen muntlig eller skriftlig edsbekräftelse, utan endast att under menedssanktionen medtaga de enstaka fall i lagen, där skriftlig ed uttryckligen föreskrevs. Dessa fall inskränkte sig till två: bouppteckning efter död man (*Ä. B.* 9: 1) och bouppteckning av (eller efter undanviken) gäldenär (*H. B.* 16: 1, 6). I båda fallen kunde *även* muntlig ed fordras, men jämlikt *R. B.* 17: 19 var redan den skriftliga nog att grunda menedsansvar.

III) 1864 års strafflag.

Då **L. K.** upptog menedsinstitutet till behandling, fann den inför sig en gällande rätt, som, att döma efter straffet, huvudsakligen betraktade meneden såsom ett lindrigt brott mot enskild — endast vittnesinhabiliteten och ärelösheten antydde ett brott mot det allmänna — men som i rekvisitet inskränkte sanktionen till ed efter domstols förordnande. Det var naturligt nog, att kommittén fann konsekvensen fordra, att straffet ställdes i proportion till det angrepp på det allmänna, som lagen redan då måste ha uppfattat såsom det väsentliga i brottet, eftersom den inskränkte kriminalisationen till dessa fall.

»Det straff af böter», säger kommittén, »hvilket i 17 Kap. 18 § R. B. utsättes å mened, såväl i tvistemål som i brottmål, när de senare ej gå å lif eller ära, gifver anledning att sluta dertill, att lagstiftaren här, liksom i en del andra länder, betraktat mened som en art af bedrägeri, och dervid afsett den åsyftade enskilda skadan såsom det hufvudsakliga moment, hvaraf brottets straffbarhet vore beroende. Men denna åsigt är, efter Commiteens öfvertygelse, alltför inskränkt. I alla de fall, der det är nödigt att utforska ett factum, som ej kan synas eller genom skriftliga handlingar utrönas, har man behof af edgång. Den är således af Staten sanctionerad såsom ett bevisningsmedel i rättegångsmål af alla slag. Mened är följaktligen ej ett blott på det enskilda fallet verkande bedrägeri: man har derigenom i allmänhet kränkt edens vitsord, emedan ett ohelgat medel för sanningens upptäckande alltid förlorar något af sitt värde».

L. K. föreslog därför, såsom det allmänna straffet för mened, i stället för de 40 dalers böter, varmed *R. B.* nöjde sig, en skala av 3—9 års straffarbete; och brottet bragtes således med ens upp på en helt annan nivå än den förutvarande. Det talionsstraff, som *M. B.* uppställt för det särskilda fallet av falskt vittnesbörd mot oskyldig, såvida det föregivna brottet gick å liv eller ära, utsträcktes, i modifierad form, av **L. K.** till *allt* falskt vittnesbörd mot oskyldig, dock blott för såvitt han till någon del undergått straffet. Då detta talionsstraff enligt kommittéförslaget konkurrerade med menedsstraffet, kom det falska vittnet även i en straffprocess om ett ringa brott, vare sig den oskyldige undergått straffet eller icke — liksom alla andra falska vittnen, och menedare överhuvud — under ett minimum av 3 års straffarbete. Sålunda skärptes straffet även vid falskt vittnesbörd mot oskyldig högst väsentligt, där det gällde processer om mindre brott.

L. K. mildrade emellertid det stränga straffet genom att införa det i 1734 års lag (bortsett från bestämmelsen i 27 § om förtigande) okända institutet *återkallelse*. Icke blott huvudstraffet blev här väsentligt mindre (6 månader—3 års straffarbete eller 12 dagars—6 månaders fängelse) utan denne brottsling fritogs uttryckligen såväl från den vanfrejd som från den vittnesinhabilitet, vilken, hädanefter som hittills, permanent skulle drabba menedaren.

I vissa punkter utvidgades menedsrekvisitet. *Förtigandet*, som *R. B.* uttryckligen skilt från meneden, för det fall, att sanningen kom i dagen *före domen* (jfr ov. s. 151), ingick nu i rekvisitet utan avseende på denna omständighet; i övrigt jfr härom ned. s. 157. Den *givna* eden, som i *R. B.* alldeles icke bragts i sammanhang med meneden och endast var straffskyddad genom *R. B.* 14: 8, upptogs nu även, men fick mindre straff än en verkligen avlagd ed: straffarbete från sex månader till sex år och permanent vanfrejd; däremot icke vittnesinhabilitet. *Annan be-*

kräftelseform än ed likställdes även med ed, såvitt den var vedertagen och det gällde bekännare av lära, som förbjöd edgång.

I en punkt inskränktes rekvisitet, i det nämligen de i *R. B.* medtagna, av lagen särskilt utmärkta fallen av *skriftlig* ed (jfr ov. s. 153) uteslötos: förslaget känner ingen annan mened än den muntliga.

L. B. skiljer sig från **L. K.** närmast genom sina lägre straffsatser. Det *allmänna straffet* för mened sättes nu till 2—6 års fängelse (**L. B.** känner endast ett slag av frihetsstraff). Vid *återkallelse* är straffet 1 månads—2 års fängelse, men **L. B.** inför det nya villkor för straffnedsättning, att återkallelsen skett *av egen drift* (vilket betraktas som »ett tydligare uttryck för rätta meningen»). Om *förtigande* jfr ned. — Däremot är **L. B.** strängare i fråga om falsk *given* ed, vilken nu, i motsats till **L. K.**, fullkomligt likställes med annan mened; detta även i avseende på vittnesinhabilitet.

I det till *H. D.* slutligen remitterade strafflagsförslaget (1862) är den allmänna straffskalan för mened densamma som i **L. B.** Däremot har i skalan vid återkallelse införts *böter* jämte *fängelse* (nu en lindrigare straffart, i motsats till **L. B.**). Denna mildring kom emellertid, antagligen utan lagstiftarens avsikt, att uppvägas av en faktisk skärpning. Såväl **L. K.** som **L. B.** hade, såsom ovan anmärkt, uttryckligen fritagit den återkallande menedaren från vittnesinhabilitet (likasom från förlust av medborgerligt förtroende). Troligen ansåg man 1862, att bestämmelserna om vittneshabilitet hörde till processlagen; följaktligen uttalade sig strafflagsförslaget alldeles icke om inhabiliteten varken för den återkallande eller för andra menedare (under det att det fortfarande alldeles fritog den återkallande från den förlust av medborgerligt förtroende, som permanent drabbade de andre). Därmed kom frågan att bero på tolkningen av *R. B.* 17: 7, där det

heter: icke må den vittna, som menedare är. Då nu lagen i bestämmelsen om återkallelsen (nuv. strafflag 13: 3) händelsevis använder uttrycket *menedare* (tydligen utan att därmed från början avse att bringa den återkallande under inhabilitetsregeln i *R. B.* 17: 7, eftersom uttrycket menedare användes om honom redan i **L. K.** och **L. B.**, vilka icke belägga honom med inhabilitet), så har praxis tolkat detta så, att den återkallande bör anses såsom »menedare» jämväl i den betydelse, ordet har i *R. B.* 17: 7.

En annan ändring, som dock icke fick någon betydelse för framtiden, var, att förslaget alldeles borttog bestämmelsen om falsk *given* ed, vilken, som förut nämt, av **L. K.** belagts med ett något mindre straff, men av **L. B.** likställts med mened. Vid granskningen i *H. D.* ansåg emellertid majoriteten (fem ledamöter mot två), att »då grunden för straffbarheten i det fall, varom i 4 § av förslaget vore fråga, icke är edens vanhelgande, utan störandet av den säkerhet, som måste tilläggas lagligt vittnesmål, vore, så länge lagen stadgade, det given ed är så god som gången, nämnda straffgrund även tillämplig på falskt vittnesmål, då ed är eftergiven». Majoriteten föreslog därför att återupptaga bestämmelsen i **L. B.** *H. D.*:s mening vann icke gehör i konseljen, men den stöddes av lagutskottet och riksdagens beslut utföll i enlighet därmed.

Det återstår en fråga, varom under lagarbetets fortgång rådde åtskillig villrådighet. Då **L. K.**, i motsats till 1734 års lag, gjorde *förtigandet*, den negativa handlingen, likvärdig med det positiva ljugandet, även om sanningen kommit fram före domen, så fann den sig dock (1 uppl., 1832) böra införa en särskild mildare bestämmelse för det fall, att den förtigande »pröfvas ej hafva det af ont uppsåt gjort». Sett i sammanhang med *R. B.*:s då gällande milda bestämmelse (17: 27), som icke sträcker sig längre än till det fall, att vittnet förtiger något »som han *vet* till upplysning tjäna» (och icke omfattar det fall, att han vid starkare ansträngning av sitt minne eller sin eftertanke

kunnat erinra sig någon relevant omständighet resp. insett dess relevans), skulle man närmast vilja förstå detta så, att den, som förteg vad han *visste* vara relevant men utan att hava något »*ont*» syfte med sitt förtigande, skulle dömas mildare (medan den, som, i motsvarande subjektivt läge, *positivt* ljög, icke skulle åtnjuta mildring). Men **L. K.** synes snarare ha åsyftat *culpa* i modern mening eller kanske snarast icke gjort fullt klart för sig, var gränslinjen skulle gå. »Eden förpligtar den», heter det (*Motiv.* s. 46), »som derå höres, till synnerlig uppmärksamhet och noggrannhet vid afgifvandet af vittnesmål eller annat förklarande. Förtiger han något, som honom till upplysning i målet är vetterligt, anses han, på sådan grund, änskönt förtigandet ej i ondt uppsåt skett, böra straffas med fängelse» — det synes således gälla en utvidgning utöver menedsdefinitionen i 1 §. Motiverna förklara icke, varför (såsom redan då anmärktes) *den* icke lika väl skulle straffas för *culpa*, som begår en motsvarande *positiv* handling (t. ex. för ett visst faktum fastslår ett bestämt datum, ehuru han med mera eftertanke kunnat finna, att detta är ett minnesfel). I andra upplagan (1839) tager **L. K.** bestämdare position för *culpa:* då det anmärkts, att uttrycket *ej av ont uppsåt* vore för restriktivt, svarar kommittén, att vid *uppsåtligt* förtigande »dens uppsåt, som det gör, må alltid anses *ondt*, emedan det strider emot hans juridiska och moraliska pligt att tala sanning»; och utbyter det negativa *ej av ondt uppsåt* mot orden *af obetänksamhet* (varmed väl sålunda snarast avsågs: underlåtenhet att tänka efter, att samla sina tankar). Samma ståndpunkt intages av **L. B.**, som sänkte straffskalan genom införande även av böter: »Då det i 4 § omtalade förtigande ofta kan härröra av bristande förmåga att inse, att de förtegade omständigheterna kunde lända till upplysning i målet, och då gränsen emellan en sådan oförmåga och den i denna § såsom grund för förtigandet antagna obetänksamhet i vissa fall kan vara ganska svår, om ej omöjlig, att bestämma; så har Be-

redningen ansett straffbestämmelsen i anförda § böra nedsättas genom tillägg af alternativet *böter* i första rummet». Det kan icke råda tvivel om att detta resonnemang förutsatte, att 4 § innebar en utvidgning av 1 §:s omfång.

Men i det till *H. D.* remitterade förslaget (1862) *saknas* bestämmelsen. Då lagstiftaren uppfattade stadgandet såsom avseende *culpa*, fann han sig förnuftigtvis ställd inför alternativet att antingen vidga det till att omfatta icke blott negativ utan även positiv culpa — alltså till en vanlig generell culpabestämmelse — eller ock taga bort det och således helt avstå från culpa-straff.

H. D. hade emellertid en annan uppfattning av stadgandets innebörd än den som varit, eller åtminstone blivit, rådande i L. K. och delats av L. B. *H. D.* ansåg det i varje fall ligga *närmast* att uppfatta bestämmelsen icke såsom utvidgning av menedsbegreppet i 1 § utan såsom ett mildrande *undantag* därifrån. »Högste Domstolen», heter det i protokollet, »som fann ansvarsbestämmelsen i 1 § vara alltför sträng i händelse, att den, som vittnar eller eljest på ed höres, af obetänksamhet förtiger hvad honom till upplysning i målet veterligt är — hvilket fall efter förslaget syntes skola under 1 § hänföras, ehuru tvekan derom lätteligen torde kunna uppstå — tillstyrkte, att, i likhet med Lagberedningens förslag i 15 Kap. Straffbalken, efter 3 § måtte i ny § införas ett så lydande stadgande» o. s. v.

Den K. propositionen följde här *H. D.:s* mening, helt visst på dess motivering, och sålunda tillkom 13: 4 i nuvarande strafflag såsom ett undantag i mildrande riktning från 13: 1. Även inre skäl göra denna tolkning till den enda rimliga, då, som sagt, positiv culpa är fullkomligt lika tänkbar som negativ, och med uppfattningen i vår rätt det icke torde överensstämma att tillåta sig ett sådant förfarande som i dansk rättspraxis, där man *ex analogia* utsträckt vad som säges om ett förtigande vittnes *Ubetænksomhed* till att gälla *all* culpa, positiv och negativ, parts

och vittnes. — Visserligen har stadgandets egendomliga tillkomst medfört den allvarliga oegentlighet, att det av **L. B.** föreslagna *culpa*-straffet blivit oförändrat kvarstående, då stadgandet återinfördes såsom en utbrytning ur *dolus*bestämmelsen i 1 § — vilket allena kan förklara den betydliga luckan mellan 1 §:s minimum (två års straffarbete) och 4 §:s maximum (sex månaders fängelse).

Beträffande *falsk angivelse*, följde **L. K.** *M. B.* i skiljandet mellan angivelse *av arghet* och annan angivelse. Den vidgade institutet genom att borttaga begränsningen till angivelse, som gick *å liv eller ära*. Däremot inskränkte den *talionsstraffet* (som i *M. B.* drabbade all angivelse lika, vare sig den lett till straffverkställighet eller blott till åtal eller ej ens detta) till det fall, att *någon* straffverkställighet ägt rum; om så ej skett, inträdde mindre straff; och därest åtal uteblivit på grund av *återkallelse*, sänktes straffet ytterligare. Den gamla bestämmelsen om *sannolika skäl* bibehölls. I motsats till *M. B.* behandlades *åtalet* av målsägande (vilket där hade underförståtts) parallelt med angivelsen. Än vidare uppställde **L. K.**, parallelt med angivelse resp. åtal, åstadkommande av *falska indicier* vare sig före åtalet eller därefter (under processen). Därvid uttrycktes emellertid handlingen endast i *positiv* form (»förebragt besvärande omständigheter»), då den skett före åtalet, och endast i *negativ* form (»undanröjt bevis för hans oskuld») då den skett under processen.

L. B. gjorde ingen annan ändring i strukturen, än att en skärpning infördes för det fall, att angivelsen (eller åtalet) lett till *häktning*. Beredningen supplerade handlingen vid falska indicier på det sätt, att den i fråga om indicier under processen uppställde den positiva formen jämte den negativa (»emot honom förebragt sådana omständigheter eller undanröjt bevis för hans oskuld»); vid indicier däremot före åtalet lät det bero vid ensamt den positiva formen, som uppställts av L. K. — en olikhet, som dock svårligen kan anses innebära någon saklig inskränkning.

Det remitterade förslaget 1862 borttog klausulen om återkallelse och lät nyssnämnda mildring inträda överhuvud då angivelsen (av ena eller andra skälet) icke lett till åtal; det införde en ytterligare mildring, därest en dylik resultatlös angivelse skett av obetänksamhet. — I dessa stycken övergick förslaget oförändrat i 1864 års strafflag.

Då rättsverkan inom detta institut så väsentligt byggdes på beskaffenheten av det straff, som ådömts den oskyldige — då sålunda straffsystemet på sitt sätt ingick i brottets rekvisit — är det helt naturligt, att det under förarbetena inträdde förändringar i rekvisitet, som korresponderade med den ganska starka växlingen i det föreslagna straffsystemet. I **L. K.** såväl som i **L. B.** var frihetsstraffet indelat i grader (**L. K.**: 5 grader av »straffarbete» samt dessutom »fängelse»; **L. B.** »fängelse» i 7 grader). Båda förslagen föreskrevo, att, om den oskyldige dömts till (och börjat undergå) frihetsstraff, den falske angivaren skulle straffas med frihetsstraff av samma grad eller graden närmast över; vid dödsstraff eller livstids frihetsstraff gällde ren talion. Särskilda bestämmelser funnos även om ådömande, å den oskyldige, av ovärdighet att i rikets tjänst nyttjas (vilket i förslagen var ett självständigt straff — med större eller mindre omfång av ovärdigheten — och benämndes *avsättning*); i **L. B.** dessutom om avsättning (som kallades *mistning av ämbete*). Alla övriga fall sammanfattades under *en* regel och belades enligt **L. K.** med någon av de båda lägsta graderna av frihetsstraff, enligt **L. B.** med lägsta graden eller med böter. — Det remitterade förslaget 1862 intog en väsentligen annan ståndpunkt: i stället för de fasta *graderna* av frihetsstraffet (som hade mött stark opposition vid riksdagen 1847—1848) infördes systemet med särskilda skalor för de särskilda straffbestämmelserna. För ifrågavarande institut drog detta med sig en skärpning på så sätt, att, då straffarbete på viss tid ådömts den oskyldige, minimum för den falske angivaren blev detta straff och maximum

två år däröver (dock högst tio år; varav följde, att om den oskyldige dömts till tio år, angivaren varken kan dömas till mer eller mindre än tio år). Förslaget upptog *två* självständiga ämbetsstraff: »avsättning» (= ovärdighet) och »mistning av ämbete» (= avsättning). — Vid sin granskning föreslog *H. D. tre* självständiga ämbetsstraff: »ovärdighet» (i nuvarande betydelse), »avsättning» (likaledes) och suspension; samt hemställde om därav följande ändringar i bestämmelserna om falsk angivelse. — Den K. propositionen åter reducerade de självständiga ämbetsstraffen till *ett:* avsättning (i nuvarande betydelse), men medtog dock ovärdighet, vilken behandlades och betecknades såsom »påföljd»; suspension försvann alldeles. Antagligen av förbiseende kom ovärdigheten, ehuru enligt propositionen blott påföljd, att kvarstå (i motsats till andra påföljder, t. ex. förlust av medborgerligt förtroende) i 16 kap.:s rekvisit. — I sista hand beslöt riksdagen att uppställa *två* självständiga ämbetsstraff (avsättning och suspension; ovärdigheten blott påföljd). Suspensionens införande föranledde ändring i 16 kap. Dessutom borttog riksdagen de absoluta talionsstraffen i de två svåraste fallen av 16: 3: dödsstraff motsvarades av samma straff eller straffarbete på livstid; straffarbete på livstid av samma straff eller straffarbete i tio år.

Formeln för vittnesed i *R. B.* 17: 16 ändrades genom *K. F.* $^{5}/_{11}$ 1867, utan att detta dock på annat sätt inverkade på menedsrekvisitet än vad som kunde följa av bortfallandet utav den gamla klausulen: »att jag i denna sak skall vittna och giva tillkänna *allt, vad mig frågat varder*» (jfr ov. s. 39). — Angående främmande trosbekännare hade redan i *K. F.* $^{6}/_{2}$ 1849 en särskild formel stadgats för *vittnesed* av *jude* (»vid Gud och hans heliga lag»); denna utsträcktes genom *L.* $^{30}/_{10}$ 1885 att gälla ed överhuvud, avlagd av jude. I *K. F.* $^{30}/_{10}$ 1873, 16 §, stadgades, att Konungen förordnar, huru förfaras bör, då främmande tros-

bekännare är av sådan lära, som förbjuder edgång. Sådant beslut fattas, särskilt för varje fall, efter utlåtande av *H. D.*, utav K. Maj:t i statsrådet. Tidigare fasthöll man den formella fordran, att sökanden skulle visa sig tillhöra trosbekännelse, som förbjöde edgång. På senare åren har i *H. D.* funnits majoritet för den friare tolkningen, att den, som — även om han tillhör svenska kyrkan — förklarar sig av sitt samvete hindrad att gå ed, befrias därifrån; *K. Maj:t* har alltid beslutit i överensstämmelse med *H. D.:s* majoritet. I stället för eden avgives i dylika fall en försäkran »*på heder och samvete.*»

Vid dödsstraffets borttagande ur allmänna strafflagen genom *L.* $^{3}/_{6}$ 1921 försvann dödsstraffet såsom rättsverkan i 16: 3: ett den oskyldige (enligt speciallag) ådömt dödsstraff föranleder numera för den falske angivaren straffarbete på livstid.

Påföljdsbestämmelserna i **Str. L.** 13: 6 och 16: 16 ändrades genom *L.* $^{24}/_{5}$ 1918; och, vad angår sistnämnda §, därefter (i sammanhang med dödsstraffets upphävande) genom *L.* $^{3}/_{6}$ 1921.

FJÄRDE AVDELNINGEN.

Motiver.

Att varje samhällsorgan i sin verksamhet måste bestämmas av sin uppfattning utav förflutna och närvarande fakta; att det sålunda är ett samhällsintresse, att organets uppfattning överensstämmer med verkligheten, och därmed även ett starkt intresse, att individerna i samhället icke genom förvanskningar av ena eller andra slaget framkalla en med verkligheten icke överensstämmande uppfattning hos organet, är självklart. Man kunde därför kanske ha väntat, att lagstiftaren sedan gammalt uppställt ett allmänt delikt, bestående i *vilseledande* av statsfunktioner överhuvud, likagott på vad sätt och i vad syfte. En sådan generalisering har emellertid legat äldre lagstiftning fjärran. I det huvudsakliga har den inskränkt sig till kriminalisering av sådant vilseledande, som direkt eller indirekt haft att göra med statens *dömande* funktion. Och även här har lagstiftaren långt ifrån varit fullständig, lika litet som han själv anlagt synpunkten av domstols förvillelse. Fastmera har han sporadiskt upptagit de i praktiken starkast framträdande fallen och kriminaliserat dem i mycket olika sammanhang. *Mened* har kanske uppfattats såsom religionsbrott, eftersom det innebär falskt åberopande av det högsta väsendet; *falsk angivelse* såsom en svårare form av ärekränkning, eftersom den kan skada den angivnes goda namn och rykte; falsk bevisning för att *rädda en skyldig* gemenligen, i

äldre lagar, såsom delaktighet i dennes brott. Överhuvud torde kunna sägas, att svårligen något straffrättsligt institut, i sin historiska utveckling, visar en så iögonenfallande splittring, som vilseförande av statsorganens funktion. Först i senaste tidens lagstiftning framträder en medveten strävan att enhetligt genomföra denna synpunkt.

Ett viktigt område emellertid, där i vissa gällande lagar enhetligheten redan kan anses temligen genomförd, är det, som utmärkes av vilseledande genom *falsk förklaring*, muntlig eller skriftlig. Detta område har naturligen till sin historiska kärna menedsinstitutet. Därutöver har det emellertid utvidgats dels genom att medtaga falsk förklaring till andra organ än domstol (vartill menedsinstitutet från början var inskränkt); dels genom att medtaga även annan falsk förklaring än den beedigade.

Det återstående området har i gällande lagar knappast i annan mån unifierats, än för vad rör straffprocess; och även där blott försåvitt vilseledandet antingen gått ut på att fälla en oskyldig eller rädda en skyldig. I stället för att betrakta dessa fall såsom resp. ärekränkning eller »efterföljande delaktighet», har man börjat sammanfatta dem, jämte falsk förklaring, såsom sinsemellan besläktade former av angrepp på »staten», »statsförvaltningen», »statens judiciella funktion» o. s. v. (se ov. s. 17). Endast sporadiskt framträder en tendens att vidga området till allt vilseledande av statsorgan (som icke redan kriminaliserats såsom »falsk förklaring»).

Nu föreliggande del av utkastet upptager institutet *falsk förklaring*, vilket sålunda omfattar menedsinstitutet jämte nyssnämnda utvidgning — motsvarande **Str. L.** 13 kap. (jämte bestämmelsen i *R. B.* 14: 8) —; därjämte det i **Str. L.** 16: 1—6 behandlade område (*falsk angivelse* m. m.). Övriga fall av vilseledande utav statsfunktion ha synts böra lämpligen uppskjutas (men givetvis i sinom tid sammanföras med här medtagna institut).

Mellan *mened* i **Str. L.** 13 kap. och *falsk angivelse* i 16 kap.

är den stora skillnad, att, om än båda omhandla angrepp mot statens judiciella funktion, denna tanke i 13 kap. är långt fullständigare genomförd, eftersom 16 kap. inskränker sig till ett visst fall i straffprocess — angrepp på funktion, som samtidigt utgör angrepp på oskyldig — medan 13 kap. icke inskränker sig till process, än mindre till viss art av process, utan sanktionerar all ed »efter domstols förordnande», överhuvud all »laga edgång». Bevis genom ed åtnjuter sålunda helt annat straffskydd än bevis genom indicier (därvid man dock får erinra sig, att även falska *friande* indicier, till förmån för *skyldig*, straffas, enligt **Str. L.** 3: 9, 10).

I) Falsk förklaring.

De frågor, som ur lagstiftningssynpunkt här närmast framställa sig, röra 1) sanktionens *omfång*, med hänsyn till olika statsfunktioner; 2) betydelsen av förklaringens *bekräftelse;* 3) till den del bekräftelsen har särskild rättsverkan: frågan om bekräftelsens *form* (ed?).

ad 1. Vår rättsordning sanktionerar överhuvud (bortsett från särskilda undantag: **Str. L.** 22: 2^4, 8 rörande vissa äktenskapsrättsliga frågor; bötesbestämmelsen i *R. B.* 14: 8 jfr *K. Br.* $^{27}/_5$ 1801; och vissa specialstraffrättsliga fall, t. ex. i skattelagstiftning) endast *beedigad* förklaring (och vad därmed likställts) och använder edgång blott såvitt den ingredierar i domstols funktion (vilket är förhållandet även med gäldenärs eller borgenärs ed inför konkursdomare eller borgenärs ed inför svensk beskickning eller utländsk myndighet). Således faller det av sig själv, att vår strafflag hör till dem, som icke utsträcka institutet utöver domstols funktion. Å andra sidan inskränker den sig, som nyss

nämnt, icke, såsom några lagar, till ed av vittnen eller parter utan medtager *all* edgång efter domstols förordnande (den känner således icke, såsom vissa länder, t. ex. **Fr.**, en »laga edgång», som icke är kriminalsanktionerad), men icke andra förklaringar till domstol (såvida de icke, undantagsvis, likställts med beedigade, **Str. L.** 13: 5; om *R. B.* 14: 8 jfr ned.)

Det kan visserligen icke förnekas, att, genomsnittligen talat, behovet av kriminalsanktion är starkare i fråga om förklaringar avgivna inför domstol än inför andra myndigheter; likaså måste medgivas, att icke alla inför domstol avgivna förklaringar i samma grad kräva sådan sanktion. Detta hindrar dock icke, att i många fall även förklaringar till annan myndighet än domstol hava den betydelse, att en sanktion icke bör undvaras eller åtminstone väl försvarar sin plats; ej heller, att även sådana falska förklaringar till domstol, som icke beedigats (eller icke likställts med beedigade), böra i princip straffbeläggas. **Utk.** föreslår, dels att falska förklaringar överhuvud till domstol bestraffas; dels att detsamma sker med alla sådana falska förklaringar till annan *myndighet*, som antingen den förklarande är *pliktig* att avgiva eller som honom veterligen skola tjäna till *bevis*.

Vad beträffar förstnämnda utvidgning — till alla förklaringar vid domstol — synes den icke böra möta någon allvarlig betänklighet, då *dels* det i 3 § berörda subjektiva tvångsläge gäller även här (utom i det i 4 § nämnda fall); *dels* det lagts i domstolens hand att under omständigheter fria från straff; *dels* slutligen redan gällande lag (i varje fall på papperet) generellt belägger osant talande eller skrivande inför rätten med bötesstraff (*R. B.* 14: 8), vilket för fullmäktig skärpts med påföljden av ovärdighet att nyttjas såsom fullmäktig i rättegångsmål (*K. Br.* $^{27}/_{5}$ 1801). Snarare skulle man kanske vilja anmärka, att i många fall av dylik falsk förklaring straffet (böter) kan synas för lågt. Emellertid kommer det i detta fall mest an på, att otillåtligheten av ljugande inför domstolen inskärpes i folkets åskådning,

därigenom att ett straff verkligen tillämpas — något, som väl kan antagas ske, då bestämmelsen inrymmes i själva strafflagen; då böterna utgå såsom dagsböter, saknas ju icke heller möjlighet att göra dem kännbara.

Angående den andra utvidgningen — visst område av förklaring till annan myndighet än domstol — så är den givetvis subsidiär, då i flere fall särskilda strängare specialstraffrättsliga bestämmelser uppställts och måste uppställas. I övrigt synes obestridligt, att, då samhället funnit skäl att pålägga individen en juridisk *plikt* att i visst fall lämna en förklaring till myndighet, det kan förutsättas, att samhället har ett så pass starkt intresse att på ifrågavarande punkt icke vilseledas, att en straffsanktion är berättigad. Beträffande de fall, då förklaring till myndighet skall tjäna till *bevis* (nu eller i framtiden), är det omöjligt att skilja mellan sådana, där *factum probandum* är av större eller mindre vikt; vadan, under förutsättning att den förklarande inser förklaringens bevisnatur, ingen avgörande invändning torde kunna göras mot kriminalisationen; så mycket mindre, som även här nyss berörda inskränkningar i straffbarheten gälla: inverkan av det i 3 § omtalade subjektiva tvångsläget och domstolens befogenhet att (även utan dylikt tvångsläge) vid mildrande omständigheter fria från straff. Jfr **N.** 166; **Port.** 242; **Ind. P. C.** 199 etc.

ad 2. Endast undantagsvis förekommer, att en lag vid sin kriminalisation av den falska förklaringen genomgående lämnar därhän, huruvida den är bekräftad eller icke; att sålunda ed eller annan bekräftelseform alldeles icke omtalas. I de allra flesta fall har lagen antingen enbart sanktionerat den på visst sätt bekräftade förklaringen eller uppställt en starkare kriminalisation av bekräftad och en svagare av icke bekräftad falsk förklaring; kanske även stadgat olika grader av straffbarhet för olika bekräftelseformer. Härom jfr ov. s. 32 ff. Undantagsvis förekommer, att enstaka fall av obekräftad förklaring likställas med bekräftad: så **S.** i fråga om »given» ed,

Den svenska rättsordningen hör — bortsett från detta sistnämnda undantag — till dem, som icke utsträcka det i allmänna strafflagen uppställda institutet över *bekräftade* förklaringar. Icke heller känner den allmänna strafflagen bekräftelseformer av olika grad (bortsett ifrån ovan anförda kriminalisationer i 22 kap. av vissa försäkringar, som enligt stadgande i annan lag skola avgivas »på heder och samvete»). Att förutsätta ed eller annan lika starkt skyddad bekräftelseform för alla till domstol avgivna förklaringar lärer lika litet kunna komma i fråga som att använda någon mindre strängt straffskyddad bekräftelseform för *alla* sådana förklaringar till domstol, som ej beedigats. Att utbryta *vissa* förklaringar till domstol och *vissa* förklaringar till *vissa* andra myndigheter och för detta utbrutna område förutsätta en särskild bekräftelseform, mindre strängt straffskyddad än eden, såsom i en del lagar skett, vore väl tänkbart men under våra nuvarande förhållanden knappast nödigt, då dylika utbrytningar redan gjorts och fortfarande kunna göras genom speciella stadganden, i den mån sådana visa sig praktiskt önskvärda (såsom t. ex. i äktenskapsrätt och skattelagstiftning). I varje fall kan det knappast tillkomma strafflagen att här taga initiativet. **Utk.** har sålunda helt enkelt skilt mellan beedigade (och därmed likvärdiga) förklaringar å ena sidan (förekommande endast hos sådana myndigheter, som kunna ålägga edgång) och övriga förklaringar å andra sidan (vare sig inför domstol eller annan myndighet) samt ställt bestämmelsen om dessa senare subsidiär till vad som kan särskilt vara stadgat. **Utk.** har behållit nuvarande strafflags likställande av »given» ed med gången och således, för detta fall, i det högre straffbara området medtagit alldeles obekräftade förklaringar. Ehuru temligen unikt (det förekommer endast i svenska och finska strafflagarne) och lätt att kritisera med teoretiska skäl, har detta likställande nu ägt rum i svensk rätt sedan 1864, utan, såvitt känt, att framkalla några praktiska olägenheter.

ad 3. Här framträder närmast den länge aktuella strids-

frågan: användning av (religiös) *ed* eller icke? *Om* ed användes — för ett större eller mindre område av straffsanktionerad förklaring — så frågas vidare: skall eden såsom bekräftelseform vara *obligat* (möjligen bortsett från särskilda, starkt begränsade undantag, t. ex. bekännare av viss »lära») eller skall den i princip (eller, såsom även skett, i viss process, t. ex. civilprocess) kunna utbytas mot »borgerlig» bekräftelseform (t. ex. »på heder och samvete»). Opererar lagen med flere bekräftelseformer av olika grad, så ligger närmast att tänka sig eden såsom form för en högre och någon »borgerlig» försäkran såsom form för en lägre grad.

Avvägandet av de skäl, som kunna tala för eller mot den religiösa edens bibehållande resp. dess obligata natur, tillhör emellertid icke straffrätten utan processrätten (eller förvaltningsrätten, till den del sanktionen utsträckes till det administrativa området). Den svenska strafflagen förutsätter sålunda, jämlikt rättegångsbalken, för det närvarande *eden* såsom den principala bekräftelseformen för det inom 13 kap. fallande området och förutsätter en annan bekräftelseform endast för »bekännare av lära, vari edgång ej tillåtlig är» (om tolkningen härav jfr ov. s. 163). **Utk.** räknar emellertid med möjligheten, att lagen, vare sig av religiösa skäl eller eljest för samvetsfrihetens skull, kan komma att uppställa någon »borgerlig» bekräftelseform såsom allmänt parallell med eden. Däremot har **Utk.** icke räknat med möjligheten, att lagen skulle helt avskaffa den religiösa eden.

Vad i övrigt beträffar den falska förklaringens *objektiva rekvisit*, har **Utk.** i det väsentliga behållit nuvarande lags ståndpunkt.

I fråga om det mindre straffbara området — utvidgningen över menedsinstitutet — hava emellertid tydligen, utom muntliga, även *skriftliga* förklaringar bort medtagas.

Ett särskilt framhållande, rörande vittnesmål, av den negativa formens (*förtigandets*) likvärdighet med den positiva har icke ansetts nödvändigt, då denna ståndpunkt varit rådande åtminstone från och med 1864 års strafflag och någon tvekan därom hos oss icke lärer vara att befara (om det ock finnes länder, där en motsatt tolkning gjort sig gällande). **Str. L.** uppställer, 13: 4, ett mindre straff för visst fall av förtigande; om detta stadgandes historiska uppkomst och dess rätta tolkning jfr ov. s. 157 ff. Rätteligen bör det uppfattas såsom ett utbrutet område av *dolus* (ehuru *straffsatsen* tillkommit såsom motsvarande *culpa*). Och är det fråga om ett faktum, som inkulpaten verkligen insett skola tjäna till sakens upplysning, så lärer det nu föreslagna minimum i 1 § (ett års fängelse) icke få anses för högt. Ville man återigen fatta stadgandet i 13: 4, såsom det, under lagens förstadier, av **L. B.** uppfattades, då straffsatsen tillkom, d. v. s. såsom en ensidig *culpa*-bestämmelse (utan motsvarighet för den positiva formen av mened), så ingår det under **Utk.** 11 § (varom jfr ned.).

Rörande *åberopande* av förut avlagd ed synes, då ingen ändring avses i det bestående, icke heller nödigt att uppställa något uttryckligt stadgande. Ingen tvekan lärer bli rådande därom, att ett vittne, som i samma rättegång höres vid olika tillfällen, vid de senare tillfällena höres på den en gång avlagda eden; frågan åter, vad som är att anse såsom »samma» rättegång, måste tydligen överlämnas åt tolkning i praxis och teori. Skulle i övrigt ändring ske i processrätten, exempelvis beträffande »en gång för alla» avlagd ed av sakkunniga m. fl., kommer sådant att automatiskt inverka på det straffrättsliga bedömandet.

Uppställandet av förklaringens *objektiva* oriktighet såsom rekvisitmoment (m. a. o. uteslutandet av s. k. subjektiv mened) har i gällande lag skett genom att samtidigt beteckna utsagan såsom *falsk* och *mot bättre vetande* avgiven: då sistnämnda uttryck är subjektivt, måste »falsk» fattas objektivt. **Utk.** har icke behållit uttrycket *mot bättre vetande* (därom jfr ned.) och har därför på

annat sätt genom formuleringen framhållit falskhetens *objektiva* betydelse. Att konstruera den subjektiva meneden såsom *försök* skulle knappast överensstämma med den uppfattning av försöksbegreppet, som såväl i **Allm. Utk.** som i **S. Fsl. 1923** gjort sig gällande, enär det ej rätt gärna skulle kunna förhålla sig så, att »fara» funnits för brottets fullbordan.

Den i flere rättsordningar omtvistade — och i övrigt på olika sätt lösta — frågan om vittnes falska uppgifter rörande sina *personliga* förhållanden lärer hos oss icke behöva någon särskild reglering, då eden endast gäller vad som rör »*denna sak*» och således uppgifter om nämnda förhållanden endast i det fall komma under eden, att de verkligen angå saken (och att vittnet insett eller bort inse detta).

Vad angår utsagans *relevans*, är självklart, att *förtigande* icke kan konstituera uppsåtlig mened i annat fall, än då vittnet verkligen insett, att den fördolda omständigheten kunnat tjäna till upplysning i målet (likasom kulpos mened förutsätter, att vittnet *bort* kunna inse detta). Teoretiskt kan visserligen detsamma sägas om det *positiva ljugandet* och många lagar ha tagit denna konsekvens. Icke desto mindre synes det betänkligt att i lagen uttryckligen uppställa en regel, som fritager en uppsåtlig positiv osanning av vittnet från straffansvar, för det fall, att vittnet icke kan överbevisas om att ha insett dess relevans. Särskilt lärer ett dylikt fritagande vara obehövligt i vår lag, som genom edsformelns nyssnämnda inskränkande till »denna sak» utesluter från menedsansvar alla sådana osanningar, som icke ha sammanhang med det föreliggande målet. Då man icke heller från praxis har avhört några olägenheter av den nuvarande lagens tystnad i fråga om relevansen, har **Utk.** behållit lagens ståndpunkt.

Även lagar, som eljest mycket sällan låta synpunkten av *i handling visad ånger* (»tätige Reue») framträda, göra i stort antal ett undantag för *återkallelse* av mened. Svenska strafflagen

har också en sådan bestämmelse i 13: 3, vilken stadgar straff*nedsättning*, försåvitt den falska utsagan återkallas »av egen drift» och »förr än annan därav skada lidit». Säkerligen tala alla skäl, även kriminalpolitiska, för att bibehålla denna mildring. Emellertid innehåller **S. Fsl. 1923** (9: 6) en så lydande bestämmelse: *Har den, som begått brott, medan tid var, av fri vilja gjort vad i hans makt stått för att avvärja skadlig verkan av brottet, och har han icke därtill föranletts av vetskap om att gärningen var upptäckt, må straffet efter omständigheterna kunna nedsättas under vad i allmänhet bort följa å gärningen. Skedde denna av oaktsamhet, må han kunna frias från straff.* Vid dylikt förhållande och under förutsättning, att denna bestämmelse vidtages, torde icke vara skäl, åtminstone för det närvarande, att därutöver uppställa ett särskilt institut vid falsk förklaring. (Om de av samma skäl utelämnade bestämmelserna i **Str. L.** 19: 5, 21 se **Spec. Utk. V,** 127). Bland andra lagverk, som uppställt en allmän regel om *tätige Reue* och därför icke funnit behövligt att uppställa ett särskilt stadgande om återkallelse av mened, äro **N.** och **D. Fsl.**

Str. L. 13: 2 innehåller en bestämmelse om den, som »genom mened bidragit därtill, att den, som oskyldig är, blivit fälld till straff, det han till fullo eller till någon del undergått»; härom jfr ned. s. 177.

I fråga om det *subjektiva rekvisitet* innehåller **Utk.** huvudsakligen två avvikelser från **Str. L.** Dels lagfästes inverkan av det *subjektiva tvångsläge*, som rättspraxis redan erkänt utan uttryckligt stöd i lagen. Dels införes en *culpa*-bestämmelse (omfattande menedens såväl positiva som negativa form).

Beträffande det *subjektiva tvångsläget* (kanske mer eller mindre förbundet med en objektiv intressekollision; därom jfr ov. s. 74) har flertalet av de lagar, som beaktat detsamma, inskränkt sig till *vittnen* (och sakkunnige). **Utk.** har, med fästat avseende vid

nu gällande svensk processrätt, gjort samma inskränkning; i vad mån institutet längre fram kan utsträckas till *part*, måste bero på en blivande processlags ställning till värjemålseden.

Vad angår karaktäriserandet av den psykologiska situation, som skapar tvångsläget, hava lagarna stundom betecknat den såsom *fruktan för straff;* andra lagar hava funnit denna mildringsgrund för vidsträckt och t. ex. uteslutit straff för förseelse; åter andra hava, tvärtom, funnit mildringsgrunden för inskränkt och jämte fruktan för straff medtagit t. ex. fruktan för förlust av medborgerlig aktning; ännu andra hava, utan att direkt tala om straff, bestämt situationen såsom fruktan för förlust av frihet eller ära. **Utk.** har icke sträckt sig över fruktan för straff, då begreppen aktning, ära o. dyl. synas för mycket vaga och tillfälliga för denna användning. Däremot har **Utk.** icke undantagit straff för förseelser, då, även om, i en blivande strafflag, en bestämd gränslinje uppdrages för förseelser, den psykologiska inverkan, varom här är fråga, icke med säkerhet kan beräknas rätta sig efter denna gräns. **Utk.** har därför i stället gjort mildringen fakultativ och, utan att rubba maximum, lagt i domarens hand att nedsätta eller icke nedsätta straffet, under vad eljest bort följa å gärningen. Faran bestämmes vidare så, att den skall ha gällt den förklarande själv eller någon av hans *närmaste.* Sistnämnda uttryck, som kan antagas även i andra fall förekomma i en blivande strafflag, lärer få definieras genom en gemensam bestämmelse i strafflagens allmänna del. (Flertalet lagar medtaga åtminstone make, skyldskap och svågerlag i *linea recta,* syskon och syskons makar). Än vidare har den psykologiska situationen såtillvida »normaliserats», att det skall ha funnits objektivt sannolika skäl för farans existens. — Även om de fall, där stadgandet blir tillämpligt, kunna antagas övervägande röra ett förtigande å vittnets sida, lärer det dock icke vara genomförbart att, såsom skett i *en* lag (den finska), inskränka institutet till denna form.

I vad mån institutet kan erhålla en annan konstruktion ge-

nom att, såsom i flere lagar, byggas på en lagstadgad rätt för vittnet att vägra vittnesmål, måste bero på en blivande processlag.

Såsom redan nämnt, är rättsverkan enligt **Utk.** fakultativ men kan under omständigheter sträcka sig till straffrihet. Ehuru sålunda domstolen erhållit stor frihet, har det befunnits tillrådligt att bestämt utesluta institutets tillämplighet för det fall, att den falska förklaringen lett till svårare dom å oskyldig än bötesstraff. I betraktande av det jämförelsevis låga minimum i 1 § (ett års fängelse) torde detta stadgande icke innebära någon otillbörlig hårdhet, även med beaktande av den verkliga intressekollision, som kan förefinnas, då den förklarande av pietetsskäl vill skydda någon av sina närmaste.

Mot bestraffande av *kulpos* mened hava ofta betänkligheter uttalats. De synas dock mera ha avsett bevisfrågan, svårigheten att avgöra, huruvida det varit förvirring, dåligt minne, svag observationsförmåga o. s. v., som framkallat oriktigheten i utsagan eller det varit verklig vårdslöshet (fel i viljan). Såsom svar på dessa invändningar bör det vara nog att erinra om den gamla regeln *in dubio pro reo*. Å andra sidan kan frånvaron av en *culpa*-bestämmelse nog antagas, här som vid flere andra svåra brott, hava lett till att en inkulpat, som kanske riktigast borde ansetts ha ådagalagt grov vårdslöshet, i brist på bestämmelse därom, straffats för uppsåtligt brott. **Utk.** har ansett övervägande skäl tala för straffbarhet. Denna ståndpunkt intages, bland gällande lagar, exempelvis av den finska och tyska (bland förslagen, av det tyska samt, för vad angår »grov» *culpa*, av det danska och det tjeckoslovakiska).

Str. L.:s subjektiva rekvisit i 13: 1 *mot bättre vetande* har icke upptagits av **Utk.** Ville man däri inlägga någon särskild betydelse, avvikande från det allmänna *dolus*-begreppet (t. ex. uteslutande av *dolus eventualis*), så möter en sådan inskränkning av den allmänna regeln samma betänkligheter här som överallt

eljest (då det icke gäller något särskilt syfte, t. ex. vinstbegär, som ger handlingen en annan karaktär än eljest). Onekligen finnes en skillnad mellan den, som med full vetskap om utsagans osannfärdighet likväl avgiver den, och den, som är oviss om dess osannfärdighet, men har klart för sig, att han även med full visshet därom skulle handlat som han gör. Men skillnaden är i själva verket ännu betydligt större mellan denne sistnämnde och den, som av någon lindrigare oaktsamhet avgivit en oriktig utsaga.

Den s. k. *subsekventa imputationen* är vid menedsbrottet lättare att konstruera än vid de flesta andra: ett vittne, som i god tro vittnat mot en oskyldig, vilken därpå dömts till långt frihetsstraff, upptäcker sitt misstag men underlåter att bringa det till vederbörandes kännedom. Ett bland strafflagsförslagen, det tjeckoslovakiska, har uppställt ett stadgande härom vid mened. Det synes emellertid riktigare, därest tanken upptages, att detta sker genom en allmän bestämmelse, då ett dylikt subsekvent uppsåt åtminstone teoretiskt kan tänkas vid alla brott, där handling och verkan kunna nämnvärt skilja sig i tiden. I någon mån reprimeras en dylik underlåtenhet av stadgandet i **Utk.** 14 §, varom jfr ned.

Många lagar, som eljest icke straffa *försök till anstiftan* — och några, som göra detta — hava särskilda bestämmelser om försök att förleda till mened. Att dylik gärning bör straffas, lider väl intet tvivel. För vad angår **Utk.**, kommer visserligen i betraktande, att **S. Fsl. 1923,** 6: 3 (= **Allm. Utk.** 8: 3) uppställt en allmän bestämmelse om försök till anstiftan. Men då, enligt denna, ingen rättsverkan inträder, om ej det brott, vartill anstiftan försöktes, själv straffas i försök, och då knappast tillräckliga praktiska skäl torde finnas för att uppställa en försöksbestämmelse vid mened, har **Utk.** i 12 § stadgat straff för den, som gjort försök att förmå annan till mened (eller till det med mened parallelt genomförda brottet att framställa falska indicier, § 10).

II) Falsk angivelse m. m.

Den viktigaste olikheten mellan **Str. L.** och **Utk.** på detta område är, att, medan **Str. L.**, i avseende på straffbarhet, likställer falskt åtal med framställande av falsk bevisning, **Utk.** gör en skarp skillnad i straffbarhet mellan dessa båda brott, så att maximum vid falskt åtal (om det ej är förbundet med framställande av falsk bevisning) är (tre års) fängelse, men vid falsk bevisning åtta års tukthus (= mened). Skälen hava berörts i det föregående (s. 17). Då, under våra nuvarande förhållanden, ingen längre dömes på blotta angivelsen eller åtalet, inträder den verkliga faran för bestraffande av oskyldig först därmed, att falsk bevisning kommer till; och har angivaren eller åklagaren framställt sådan eller varit delaktig i dess framställande, så faller han under den stränga bestämmelsen.

I överensstämmelse med det nu sagda har den skärpning av straffet, som **Str. L.** (16: 3) knutit därtill, att oskyldig till fullo eller till någon del undergått straff, och **Utk.** därtill, att oskyldig fällts till svårare straff än böter, i **Utk.** (13 §) hänförts, icke till angivelsen eller åtalet i och för sig, utan till framställande av falsk bevisning. Därvid har meneden fortfarande behandlats alldeles lika med annan falsk bevisning. Det element av talion, som ingår i **Str. L.:s** bestämmelse, har icke i annan mån upptagits av **Utk.**, än att dom å oskyldig på svårare straff än fängelse föranleder en betydlig höjning av maximum (till tolv års tukthus). — En motsvarande bestämmelse har uppställts vid det kulposa brottet, dock med enhetlig straffskala (för det fall, att oskyldig

dömes till svårare straff än böter). — Då här talas om »svårare straff» än böter resp. fängelse, förutsättes, att i den allmänna delen ämbetsstraffens svårhetsgrad i förhållande till de allmänna straffen regleras. (Enligt **S. Fsl. 1923,** 9: 2, jfr **Allm. Utk.** 2: 2, är arreststraff på längre tid än tre år att anse såsom svårare än fängelse).

Vad angår den brottsliga handlingen vid falsk bevisning, har förut anmärkts, att **Str. L.:s** olikhet i fråga om falsk bevisning före och efter åtalet (i det att i förra fallet endast den positiva formen *förebragt besvärande omständigheter* men i senare fallet jämväl den negativa formen *undanröjt bevis för hans oskuld* nämnes) torde vara att uppfatta såsom en oegentlighet i redaktionen utan saklig betydelse. **Utk.** har emellertid borttagit denna olikhet.

Beträffande den *subjektiva strukturen*, torde **Str. L.** få anses ha skilt mellan visst svårare uppsåt å ena sidan samt lindrigare uppsåt jämte *culpa* å den andra. **Utk.** har, i fråga om angivelse och åtal lika väl som i fråga om mened och annan falsk bevisning följt den allmänna gränslinjen mellan *dolus* och *culpa*. Varje annan gränslinje lärer endast vålla osäkerhet i tillämpningen utan att något därmed vinnes (om lagen nämligen i alla fall är besluten att straffa hela området av såväl *dolus* som *culpa*). — Såsom gränslinje mot straffrihet har i **Utk.** (9 §) lika väl som i **Str. L.** (16: 6) uppställts tillvaron av (objektivt) *sannolika skäl.*

Några lagar, varibland den norska, hava stadgat straff för den, som, med kännedom om omständigheter, vilka visa, att en för brott tilltalad eller dömd är oskyldig, underlåter att uppenbara dessa. I själva verket synes en sådan passivitet — om det t. ex. gäller fall, där man själv ingenting har att befara av sanningens yppande, medan den oskyldige dömts eller riskerar att dömas till mångårigt frihetsstraff — just vid ifrågavarande institut kunna utvisa ett särskilt förkastligt sinnelag och motivera

en specialbestämmelse (även om lagen kanske för andra liknande fall bör nöja sig med att uppställa ett allmänt rekvisit bland förseelserna). **Utk.** har därför i 14 § föreslagit ett dylikt stadgande. Om den i 3 § omtalade situation skulle föreligga, har det ansetts böra läggas i domstolens hand att fria från straff (med skälig hänsyn till proportionen mellan de motsatta intressena).

Under det i allmänhet den falska angivelsen samtidigt angriper statsfunktionen och enskild person, låter det dock tänka sig former av falsk angivelse, som enbart rikta sig mot statsfunktionen. Detta inträffar, om någon, t. ex. i syfte att leda rättvisan på villospår för att bereda den verklige brottslingen tid och tillfälle att slippa undan, falskeligen angiver sig själv eller angiver tredje man med dennes samtycke; ävenså, om någon, i ena eller andra syftet, såsom icke sällan händer, t. ex. genom angivelse jämte framställande av falska indicier, föranleder undersökning om ett fingerat brott. De förstnämnda fallen kunna, såsom det anförda exemplet visar, under omständigheter bliva straffbara såsom faution, men böra tvivelsutan straffas, även där så icke är förhållandet; och även det sistnämnda fallet är ett tillräckligt groft missbruk av statsfunktionen för att icke böra passera straffritt. **Utk.** har i 15 § uppställt dessa tre fall med samma straffbarhet. (Om främmande lagars ståndpunkt jfr ov. s. 114 ff.).

I likhet med **Str. L.** 16: 14 har **Utk.** i 16 § ålagt den, som dömes för falsk angivelse etc. att, på målsägandes yrkande, erlägga kostnad för tryckning av domen. Härom jfr **Spec. Utk. II,** 141, 149.

Bilaga 1 till Andra Avd.

Gällande lagar.

Falsk förklaring.

S. *13 kap.* 1 §. Har någon, emot bättre vetande, burit falskt vittnesbörd eller eljest avgivit falsk utsaga, och det vittnesbörd eller den utsaga med laga edgång inför domstol, eller annorstädes efter domstols förordnande, bekräftat; dömes, för mened, till straffarbete från och med två till och med sex år.

2 §. Har någon genom mened bidragit därtill, att den, som oskyldig är, blivit fälld till straff, det han till fullo eller till någon del undergått; vare ock menedaren förfallen till straff efter 16 kap. 3 §; och gånge, vid straffens tillämpning, som i 4 kap. 1 § skils.

3 §. Återkallar menedare, av egen drift, falskt vittnesmål eller annan falsk utsaga, förr än annan därav skada lidit; vare straffet för hans brott fängelse eller böter.

4 §. Förtiger den, som vittnar eller eljest på ed höres, vad honom till upplysning i målet veterligt är, och prövas han hava det av obetänksamhet gjort; straffes med böter eller fängelse i högst sex månader.

5 §. Har bekännare av lära, vari edgång ej tillåten är, på annat, i stället för ed, vedertaget sätt, bekräftat falskt vittnesbörd eller annan falsk utsaga, eller har någon vittnat falskt inför rätta, då ed honom eftergiven varit; varde så ansedd, som hade han ed gått.

6 §. Den, som gjort sig förfallen till straff efter 1 eller 2 §, skall ock dömas till påföljd enligt 2 kap. 19 §.

Fi. *17 kap.* § 1. Har någon uppsåtligen, emot bättre vetande, inför domstol eller annan myndighet å ed afgifvit eller med ed bekräftat osann utsaga, eller har den, hvilken blifvit edligen hörd såsom vittne eller sakkunnig, uppsåtligen i sak förtegat något, som honom veterligen skulle tjenat till upplysning deri; straffes för mened med tukthus i högst sex år eller, der omständigheterna äro synnerligen mildrande, med fängelse ej under tre månader.

Bidrog utsagan eller förtigandet därtill, att den, som var oskyldig, dömdes till tukthus eller dödsstraff; straffes menedaren med tukthus från och med två till och med tolf år eller på lifstid.

I alla dessa fall skall menedaren ock förklaras förlustig medborgerligt förtroende.

Återkallar menedare osann utsaga, eller uppenbarar han det förtegade af egen drift, förr än dom i saken fallit eller annan deraf lidit skada; straffes med böter.

§ 2. Pröfvas någon hafva af obetänksamhet eller vårdslöshet å ed afgifvit eller med ed bekräftat osann utsaga, eller har den, hvilken blifvit edligen hörd såsom vittne eller sakkunnig, förtegat hvad till upplysning i saken kunnat tjena; straffes med böter högst trehundra mark eller fängelse ej öfver sex månader.

Rättar han sin utsaga, eller uppenbarar han det förtegade af egen drift, förr än dom i saken fallit eller annan deraf lidit skada; dömes till böter högst etthundra mark, der ej domaren pröfvar att han må undgå straff.

§ 3. Förtiger den, hvilken blifvit såsom vittne eller sakkunnig edligen hörd, något, hvars uppenbarande kan leda till åtal för brott emot den, som är med honom i rätt upp- eller nedstigande skyldskap eller svågerlag, eller hans maka, fosterföräldrar, fosterbarn, syskon eller deras makar, eller hans trolofvade; straffes med böter högst tvåhundra mark, eller varde, der omständigheterna äro synnerligen mildrande, från straff förskonad. Har sådant förtigande bidragit dertill, att den, som är oskyldig, dömts till tukthus eller dödsstraff; vare straffet fängelse i högst två år eller böter. Kan uppenbarande af omständighet, som vittne eller sakkunnig förtegat,ådraga honom sjelf åtal; må han för det förtigande ej dömas till straff.

§ 4. Har sakkunnig med åberopande af en gång för alla aflagd ed afgifvit falskt eller vilseledande intyg eller utlåtande; varde så ansedd, som hade han aflagt falskt vittnesmål.

§ 5. Har någon, som tillåtits att i stället för ed bruka annan försäkran enligt hans troslära, å dylik försäkran afgifvit eller dermed bekräftat osann eller ofullständig utsaga; eller har någon afgifvit falskt vittnesmål, då ed blifvit honom eftergifven; varde så ansedd, som hade han ed aflagt.

§ 6. Söker någon förleda annan till mened; straffes med fängelse i högst ett år eller böter.

N.

§ 163. Den, som for Retten afgiver falsk edelig Forklaring, straffes med Fængsel fra 6 Maaneder indtil 8 Aar.

Paa samme Maade bliver den at straffe, som udenfor Retten afgiver falsk edelig Forklaring i Tilfælde, hvor Brug af Ed er lovhjemlet.

§ 164. Lige med edelig Forklaring anses Forklaring afgivet under Paaberaab af aflagt Ed.

Lige med Ed ansees en Forsikring, som ifølge Loven træder i Eds Sted.

§ 165. Som i § 163 bestemt straffes ogsaa den, som bevirker eller medvirker til, at en ham vitterlig usand edelig Forklaring i noget der omhandlet Tilfælde afgives af en anden.

§ 166. Med Bøder eller med Fængsel indtil 2 Aar straffes den, som afgiver falsk Forklaring for Retten eller for Notarius eller i Fremstillinger, han som Part eller Retsfuldmægtig i en Sag fremlægger for Retten, eller som mundtlig eller skriftlig afgiver falsk Forklaring til nogen offentlig Myndighed i Tilfælde, hvor han er pligtig til at forklare sig til denne, eller hvor Forklaringen er bestemt til at afgive Bevis.

Paa samme Maade straffes den, der bevirker eller medvirker til, at en ham vitterlig usand Forklaring i noget af de ovennævnte Tilfælde afgives af en anden.

§ 167. Straf efter §§ 163 og 166 kommer ikke til Anvendelse paa den, der som sigtet for en strafbar Handling har afgivet falsk Forklaring.

Det samme gjælder, saafremt nogen afgiver falsk ubeediget Forklaring i Tilfælde, hvor han ei kunde forklare Sandheden uden derved at udsætte sig eller nogen af sine nærmeste for Straf eller Tab af den borgerlige Agtelse.

Er i saadant Tilfælde som i 2det Led omhandlet falsk beediget Forklaring afgivet, straffes den skyldige med Fængsel indtil 5 Aar.

§ 166 kommer ikke til Anvendelse paa Opgaver angaaende Omstændigheder, der danner Grundlag for Skat.

D. § 145. Det Vidne, der for Retten edelig aflægger falsk Forklaring, hvad enten Edfæstelsen følger efter Forklaringen, eller denne afgives i Henhold til en foregaaende Edfæstelse, anses med Strafarbejde fra 2 indtil 10 Aar, forsaavidt ikke høiere Straf maatte være forskyldt ifølge Beskaffenheden af det ved den falske Forklaring bevirkede eller tilsigtede Onde. Tilbagekalder Vidnet af egen Drift sin falske Forklaring, kan en ringere Grad af Strafarbejde anvendes, og under særdeles formildende Omstændigheder kan Straffen endog bestemmes til Fængsel paa Vand og Brød, dog ikke under 4 Gange 5 Dage.

§ 146. Naar nogen uden at være bleven tagen i Ed har aflagt falsk Forklaring for Retten, straffes han med Fængsel paa Vand og Brød, ikke under 2 Gange 5 Dage, eller med Forbedringshusarbejde; dog kan Straffen under særdeles for ham talende Omstændigheder bestemmes til simpelt Fængsel, ikke under 2 Maaneder. Dersom han af egen Drift tilbagekalder sin falske Forklaring, kan Straffen nedsættes til simpelt Fængsel i 8 Dage eller endog under særegne formildende Omstændigheder aldeles bortfalde.

§ 147. Har nogen i offentlig Straffesag afgivet falsk Vidneforklaring, men det befindes, at Sagen gjaldt ham selv, eller at han havde Anledning til at antage dette, bliver han ikke at straffe, hvis Forklaringen ikke er bleven bekræftet med Ed; har Edfæstelse fundet Sted, kan Straf af Fængsel anvendes. — Befindes det iøvrigt i Tilfælde, hvor nogen har aflagt falsk Forklaring for Retten, at Vidnesbyrd ikke burde have været affordret ham paa Grund af hans Forhold til Sagen eller Parterne, blive de i §§ 145 og 146 foreskrevne Straffe at nedsætte, og kan, naar Edfæstelse ikke har fundet Sted, under formildende Omstændigheder endog Straf af Bøder anvendes.

§ 148. Har et Vidne alene af Ubetænksomhed undladt at meddele, hvad han vidste til Sagens Oplysning, straffes han med Fængsel eller under særdeles formildende Omstændigheder med Bøder.

§ 149. Naar Mænd, som af Retten, Øvrigheden eller anden offentlig Myndighed ere udnævnte til at afholde Syns-, Skøns- eller Taxationsforretninger, under Ed eller i udtrykkeligt Henhold til en forhen aflagt Ed afgive saadant Syn, Skøn eller Taxation mod deres Overbevisning, blive de at straffe som falske Vidner.

Gøre deslige Mænd sig skyldige i mindre betydelige Misligheder, straffes de med Fængsel eller under særdeles formildende Omstændigheder med Bøder.

§ 150. Har en Part for Retten bekræftet sit Udsagn med falsk Ed, bliver han at straffe lige med et falsk Vidne. Dersom han imidlertid kun har villet fri sig selv for Straf ved saadan falsk Ed, kan Straffen efter Omstændighederne nedsættes, endog til den laveste Grad af Forbedringshusarbeide eller, forsaavidt Forudsætningen for § 145 2det Punktum er tilstede, til Fængsel paa Vand og Brød i 2 Gange 5 Dage.

§ 151. Hvis nogen, der udenfor de ovennævnte Tilfælde for en offentlig Myndighed har at bekræfte noget med sin Ed, gør sig skyldig i Mened, bliver han at straffe med Forbedringshusarbejde. Tilbagekalder han af egen Drift sit falske

Udsagn, kan Straffen under formildende Omstændigheder nedsættes till Fængsel paa Vand og Brød i 2 Gange 5 Dage.

§ 152. De ovenfor givne Bestemmelser gælde ogsaa med Hensyn til falsk skriftlig Bekræftelse i Henhold til en tidligere aflagt Ed, saavelsom med Hensyn til saadan Bekræftelse under Ed, hvor Lovene hjemle Anvendelse af skriftlig Ed.

§ 153. Ligeledes ere de ovenanførte Straffebestemmelser anvendelige paa dem, der enten aflægge Ed paa anden end den i Loven foreskrevne almindelige Maade eller afgive en Forsikring, der træder i Eds Sted.

§ 154. Den, som i de Tilfælde, hvor Loven paabyder eller tilsteder saadant, afgiver en Erklæring under Tilbud af Ed eller paa Tro og Love, straffes, naar Erklæringen befindes at være falsk, med Fængsel eller under formildende Omstændigheder med Bøder, forsaavidt særlige Lovbestemmelser ikke maatte foreskrive nogen anden Straf.

§ 155. Naar nogen ellers til Brug i Retsforhold, der vedkomme det Offentlige, afgiver falsk skriftlig Erklæring eller skriftlig bevidner noget, hvorom han ingen Kundskab har, bliver han at straffe med Bøder eller Fængsel, forsaavidt Gerningen ikke efter sin Beskaffenhed medfører høiere Straf.

H. 207. Hij die in de gevallen waarin een wettelijk voorschrift eene verklaring onder eede vordert of daaraan rechtsgevolgen verbindt, mondeling of schriftelijk, persoonlijk of door een bijzonder daartoe gemachtigde, opzettelijk eene valsche verklaring onder eede aflegt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

Indien de valsche verklaring onder eede is afgelegd in eene strafzaak ten nadeele van den beklaagde of verdachte, wordt de schuldige gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren.

Met den eed staat gelijk de belofte of bevestiging die krachtens de wet voor den eed in de plaats treedt.

Ontzetting van de in artikel 28 n°. 1—4 vermelde rechten kan worden uitgesproken.

T. 153. Wer einen ihm zugeschobenen, zurückgeschobenen oder auferlegten Eid wissentlich falsch schwört, wird mit Zuchthaus bis zu zehn Jahren bestraft.

154. Gleiche Strafe trifft denjenigen, welcher vor einer zur Abnahme von Eiden zuständigen Behörde wissentlich ein falsches Zeugnis oder ein falsches Gutachten mit einem Eide bekräftigt oder den vor seiner Vernehmung geleisteten Eid wissentlich durch ein falsches Zeugnis oder ein falsches Gutachten verletzt.

Ist das falsche Zeugnis oder Gutachten in einer Strafsache zum Nachteile eines Angeschuldigten abgegeben und dieser zum Tode, zu Zuchthaus oder zu einer anderen mehr als fünf Jahre betragenden Freiheitsstrafe verurteilt worden, so tritt Zuchthausstrafe nicht unter drei Jahren ein.

155. Der Ableistung eines Eides wird gleich geachtet, wenn

1. ein Mitglied einer Religionsgesellschaft, welcher das Gesetz den Gebrauch gewisser Beteuerungsformeln an Stelle des Eides gestattet, eine Erklärung unter der Beteuerungsformel seiner Religionsgesellschaft abgibt;
2. derjenige, welcher als Partei, Zeuge oder Sachverständiger einen Eid geleistet hat, in gleicher Eigenschaft eine Versicherung unter Berufung auf den bereits früher in derselben Angelegenheit geleisteten Eid abgibt, oder ein Sachver-

ständiger, welcher als solcher ein für allemal vereidet ist, eine Versicherung auf den von ihm geleisteten Eid abgibt;

3. ein Beamter eine amtliche Versicherung unter Berufung auf seinen Diensteid abgibt.

156. Wer vor einer zur Abnahme einer Versicherung an Eides Statt zuständigen Behörde eine solche Versicherung wissentlich falsch abgibt oder unter Berufung auf eine solche Versicherung wissentlich falsch aussagt, wird mit Gefängnis von einem Monat bis zu drei Jahren bestraft.

157. Hat ein Zeuge oder Sachverständiger sich eines Meineides (§§ 154, 155) oder einer falschen Versicherung an Eides Statt schuldig gemacht, so ist die an sich verwirkte Strafe auf die Hälfte bis ein Vierteil zu ermässigen, wenn

1. die Angabe der Wahrheit gegen ihn selbst eine Verfolgung wegen eines Verbrechens oder Vergehens nach sich ziehen konnte, oder
2. der Aussagende die falsche Aussage zugunsten einer Person, rücksichtlich welcher er die Aussage ablehnen durfte, erstattet hat, ohne über sein Recht, die Aussage ablehnen zu dürfen, belehrt worden zu sein.

Ist hiernach Zuchthausstrafe unter einem Jahre verwirkt, so ist dieselbe nach Massgabe des § 21 in Gefängnisstrafe zu verwandeln.

158. Gleiche Strafermässigung tritt ein, wenn derjenige, welcher sich eines Meineides oder einer falschen Versicherung an Eides Statt schuldig gemacht hat, bevor eine Anzeige gegen ihn erfolgt oder eine Untersuchung gegen ihn eingeleitet und bevor ein Rechtsnachteil für einen anderen aus der falschen Aussage entstanden ist, diese bei derjenigen Behörde, bei welcher er sie abgegeben hat, widerruft.

159. Wer es unternimmt, einen anderen zur Begehung eines Meineides zu verleiten, wird mit Zuchthaus bis zu fünf Jahren, und wer es unternimmt, einen anderen zur wissentlichen Abgabe einer falschen Versicherung an Eides Statt zu verleiten, mit Gefängnis bis zu einem Jahre bestraft.

160. Wer einen anderen zur Ableistung eines falschen Eides verleitet, wird mit Gefängnis bis zu zwei Jahren bestraft, neben welchem auf Verlust der bürgerlichen Ehrenrechte erkannt werden kann, und wer einen anderen zur Ableistung einer falschen Versicherung an Eides Statt verleitet, wird mit Gefängnis bis zu sechs Monaten bestraft.

Der Versuch ist strafbar.

161. Bei jeder Verurteilung wegen Meineides, mit Ausnahme der Fälle in den §§ 157 und 158, ist auf Verlust der bürgerlichen Ehrenrechte und ausserdem auf die dauernde Unfähigkeit des Verurteilten, als Zeuge oder Sachverständiger eidlich vernommen zu werden, zu erkennen.

In den Fällen der §§ 156 bis 159 kann neben der Gefängnisstrafe auf Verlust der bürgerlichen Ehrenrechte erkannt werden.

162. Wer vorsätzlich einer durch eidliches Angelöbnis vor Gericht bestellten Sicherheit oder dem in einem Offenbarungseide gegebenen Versprechen zuwiderhandelt, wird mit Gefängnis bis zu zwei Jahren bestraft.

163. Wenn eine der in den §§ 153 bis 156 bezeichneten Handlungen aus Fahrlässigkeit begangen worden ist, so tritt Gefängnisstrafe bis zu einem Jahre ein.

Straflosigkeit tritt ein, wenn der Täter, bevor eine Anzeige gegen ihn erfolgt oder eine Untersuchung gegen ihn

eingeleitet und bevor ein Rechtsnachteil für einen anderen aus der falschen Aussage entstanden ist, diese bei derjenigen Behörde, bei welcher er sie abgegeben hat, widerruft.

Ö. § 199. Unter den Bedingungen des § 197 wird der Betrug schon aus der Beschaffenheit der Tat zum Verbrechen:

a) wenn sich in eigener Sache bei Gericht zu einem falschen Eide erboten, oder wirklich ein falscher Eid geschworen wird, oder wenn sich um ein falsches Zeugnis, so vor Gericht abgelegt werden soll, beworben, oder wenn ein falsches Zeugnis gerichtlich angeboten oder abgelegt wurde, wenn dasselbe auch nicht zugleich die Anerbietung oder Ablegung eines Eides in sich begreift.

§ 202. Diese Strafe des Betruges ist insgemein Kerker von sechs Monaten bis zu einem Jahre, bei erschwerenden Umständen aber von einem bis zu fünf Jahren.

§ 203. Übersteigt aber der Betrag oder Wert, den sich der Täter durch das Verbrechen zugewendet, oder worauf die Absicht gerichtet gewesen ist, die Summe von dreihundert Gulden; oder hat der Verbrecher den Betrug mit besonderer Kühnheit oder Arglist verübt; oder die Betrügereien sich zur Gewohnheit gemacht, so ist die Strafe schwerer Kerker von fünf bis zu zehn Jahren.

§ 204. Wenn das Verbrechen des Betruges durch einen falschen Eid begangen wird (§ 199, lit. a), soll der Betrüger zur schweren Kerkerstrafe, nach der in den §§ 202 und 203 bestimmten Dauer, und wenn er durch den falschen Eid einen sehr wichtigen Schaden verursacht hat, bis zu zwanzigjährigem, nach Umständen auch zu lebenslangem schweren Kerker verurteilt werden.

---

§ 213. Wer in einer Strafsache vor **Ung.** Gericht über einen diese Angelegenheit betreffenden wesentlichen Umstand eine falsche Aussage ablegt und diese mit einem Eide bekräftigt, begeht das Verbrechen der falschen Aussage und ist mit Zuchthaus bis zu fünf Jahren zu bestrafen.

Wenn die falsche Aussage zum Nachteil des Beschuldigten abgelegt und dieser zum Tod verurteilt wurde, so ist der falsche Zeuge mit Zuchthaus von zehn bis zu fünfzehn Jahren zu bestrafen; wenn der Beschuldigte jedoch zu einer Freiheitsstrafe von mehr als fünf Jahren verurteilt wurde, so ist der falsche Zeuge mit Zuchthaus von fünf bis zehn Jahren zu bestrafen.

§ 214. In Übertretungsfällen bildet die falsche Aussage ein Vergehen und ist mit Gefängnis bis zu einem Jahr und mit Geldstrafe bis zu zweitausend Kronen zu bestrafen.

§ 215. Wer in einem Zivilprozess über einen wesentlichen Umstand eine falsche Aussage ablegt und diese mit einem Eid bekräftigt, ist mit Kerker bis zu fünf Jahren und mit Geldstrafe bis zu achttausend Kronen zu bestrafen.

§ 216. Wenn der Gegenstand des Zivilprozesses jedoch den Wert von zweihundert Kronen nicht übersteigt, so ist die Strafe für die falsche Aussage mit Kerker bis zu einem Jahr und mit Geldstrafe bis zu achthundert Kronen zu bemessen.

§ 217. Ebenso wie der falsche Zeuge, ist auch der Sachverständige zu bestrafen, der in einer Straf- oder Zivilsache über einen wesentlichen Tatumstand unwahr aussagt oder ein falsches Gutachten abgibt; ebenso auch der Übersetzer oder

Dolmetsch, der dem Gericht oder einer anderen Behörde in betreff eines wesentlichen Umstandes mündlich oder schriftlich eine falsche Übersetzung abgibt.

§ 218. Gleiche Wirkung mit der eidlichen Bekräftigung besitzt:

1. Die Bekräftigung der Zeugenaussage durch eine feierliche Beteuerung oder durch Berufung auf das Gewissen in jenen Fällen, in denen das Gesetz einer solchen Berufung oder Beteuerung die gleiche Beweiskraft mit dem Eid einräumt;

2. Die Bekräftigung einer Erklärung durch einen Sachverständigen, Übersetzer oder Dolmetsch mit Berufung auf seinen Amtseid, beziehungsweise auf den allgemeinen Eid, den der Betreffende als Sachverständiger, Übersetzer oder Dolmetsch abgelegt hat;

3. Die Bekräftigung einer Aussage, beziehungsweise Erklärung durch die erwähnten Personen, mit Berufung auf den in der anhängigen Angelegenheit in gleicher Eigenschaft bereits früher abgelegten Eid.

§ 219. Wer in einer Zivilsache einen falschen Haupt-, Erfüllungs-, Schätzungs- oder Offenbarungseid ablegt, ist mit Kerker bis zu fünf Jahren und mit Geldstrafe bis zu 8000 K, im Fall des § 216 hingegen mit Kerker bis zu einem Jahr und mit Geldstrafe bis zu 800 K zu bestrafen.

§ 220. Wer im Disziplinarverfahren gegen einen öffentlichen Beamten oder einen Rechtsanwalt eine falsche Aussage ablegt und diese mit einem Eid bekräftigt, ist mit Kerker bis zu einem Jahr zu bestrafen.

Wenn die falsche Aussage jedoch zum Nachteil des in Disziplinaruntersuchung Gezogenen abgelegt und dieser aus seinem Amt oder seiner Stellung entfernt wurde, so ist die Strafe für die falsche Aussage mit Kerker bis zu drei Jahren, wenn aber auf eine geringere Disziplinarstrafe erkannt wurde, mit Kerker bis zu zwei Jahren zu bemessen.

Die Bestimmungen dieses Paragraphen sind auch dann anzuwenden, wenn Zivilpersonen eine falsche Aussage in den Angelegenheiten abgelegt haben, die vor dem militärischen Ehrengericht verhandelt werden.

§ 221. Eine aus Fahrlässigkeit abgegebene falsche Aussage, falsche Erklärung eines Sachverständigen oder falsche Übersetzung sowie ein aus Fahrlässigkeit abgelegter falscher Eid ist mit Gefängnis bis zu einem Jahr zu bestrafen.

§ 222. Wer einen anderen in einem Strafprozess zu einer falschen Zeugenaussage oder zu einer in den §§ 217 oder 219 bezeichneten Handlung zu verleiten sucht, ist mit Kerker bis zu drei Jahren, in Übertretungsfällen hingegen mit Gefängnis bis zu sechs Monaten zu bestrafen.

Wer diese Handlung in einem Zivilprozess begeht, ist mit Gefängnis bis zu zwei Jahren und mit Geldstrafe bis zu 2000 K, im Fall des § 216 hingegen mit Gefängnis bis zu sechs Monaten und mit Geldstrafe bis zu 800 K zu bestrafen.

Wer jedoch diese Handlung in einer Disziplinarangelegenheit begeht, ist mit Gefängnis bis zu sechs Monaten zu bestrafen.

§ 223. Wegen der in diesem Hauptstück angeführten Handlungen ist, falls sie ein Verbrechen bilden, neben der Hauptstrafe auch auf Amtsverlust zu erkennen.

§ 224. Wegen der in diesem Hauptstück angeführten Handlungen wird nicht bestraft:

1. wer durch eine wahre Aussage sich selbst einer strafbaren Handlung beschuldigen würde;

2. wer in einer Straf- oder Disziplinarsache berechtigt war, die Abgabe der Zeugenaussage oder des Gutachtens zu verweigern, jedoch auf dieses Recht durch das Gericht nicht aufmerksam gemacht wurde.

§ 225. Weiters wird nicht bestraft, wer seine falsche Erklärung oder Aussage (§ 217) oder seinen falschen Eid bei der betreffenden Behörde widerruft, bevor gegen ihn eine Anzeige erstattet oder das Strafverfahren eingeleitet worden ist und bevor aus der falschen Aussage oder Erklärung oder aus dem falschen Eid für einen anderen ein Nachteil erwachsen ist.

§ 226. Wer eine der Wahrheit entsprechende Aussage, Erklärung oder Eidesablegung widerruft und als falsch erklärt, ohne diesen Widerruf durch einen Eid oder auf eine Art, die diesem gleichkommt (§ 218) zu bekräftigen, desgleichen wer einen anderen zu einem solchen falschen Widerruf zu verleiten sucht, ist je nach Verschiedenheit der Sache und Handlung im Sinn der §§ 213—219, 220, 222 und 223 zu bestrafen.

Fr. Art. 361. Quiconque sera coupable de faux témoignage en matière criminelle, soit contre l'accusé, soit en sa faveur, sera puni de la peine de la reclusion.

Si néanmoins l'accusé a été condamné à une peine plus forte que celle de la reclusion, le faux témoin qui a déposé contre lui subira la même peine.

Art. 362. Quiconque sera coupable de faux témoignage en matière correctionnelle, soit contre le prévenu, soit en sa faveur, sera puni d'un emprisonnement de deux ans au moins et de cinq ans au plus, et d'une amende de 50 francs à 2,000 francs.

Si néanmoins le prévenu a été condamné à plus de cinq années d'emprisonnement, le faux témoin qui a déposé contre lui subira la même peine.

Quiconque sera coupable de faux témoignage en matière de police, soit contre le prévenu, soit en sa faveur, sera puni d'un emprisonnement d'un an au moins et de trois ans au plus, et d'une amende de 16 francs à 500 francs.

Dans ces deux cas, les coupables pourront, en outre, être privés des droits mentionnés en l'article 42 du présent Code, pendant cinq ans au moins et dix ans au plus, à compter du jour où ils auront subi leur peine, et être places *[sous la surveillance de la haute police]* pendant le même nombre d'années.

Art. 363. Le coupable de faux témoignage, en matière civile, sera puni d'un emprisonnement de deux à cinq ans, et d'une amende de 50 francs á 2,000 francs. Il pourra l'être aussi des peines accessoires mentionnées dans l'article précédent.

Art. 364. Le faux témoin en matière criminelle, qui aura reçu de l'argent, une récompense quelconque ou des promesses, sera puni des travaux forcés à temps, sans préjudice de l'application du deuxième paragraphe de l'article 361.

Le faux témoin, en matière correctionnelle ou civile, qui aura reçu de l'argent, une récompense quelconque ou des promesses, sera puni de la reclusion.

Le faux témoin, en matière de police, qui aura reçu de l'argent, une récompense quelconque ou des promesses, sera puni d'un emprisonnement de deux à cinq ans, et d'une amende de 50 francs à 2,000 francs.

Il pourra l'être aussi des peines accessoires mentionnées en l'article 362.

Dans tous les cas, ce que le faux témoin aura reçu sera confisqué.

Art. 365. Le coupable de suborna

tion de témoins sera passible des mêmes peines que le faux témoin, selon les distinctions contenues dans les articles 361, 362, 363 et 364.

Art. 366. Celui à qui le serment aura été déféré ou référé en matière civile, et qui aura fait un faux serment, sera puni d'un emprisonnement d'une année au moins et de cinq ans au plus, et d'une amende de 100 francs à 3,000 francs.

Il pourra en outre être privé des droits mentionnés en l'article 42 du présent Code pendant cinq ans au moins et dix ans au plus, à compter du jour où il aura subi sa peine, et être placé *[sous la surveillance de la haute police]* pendant le même nombre d'années.

Belg. 215. Le faux témoignage en matière criminelle, soit contre l'accusé, soit en sa faveur, sera puni de la reclusion.

216. Si l'accusé a été condamné, soit à une détention de plus de dix ans, soit aux travaux forcés, le faux témoin qui aura déposé contre lui subira la peine des travaux forcés de dix ans à quinze ans.

Il subira celle des travaux forcés à perpétuité, si l'accusé a été condamné à mort.

217. Les peines portées par les deux articles précédents seront réduites d'un degré, conformément à l'article 80, lorsque des personnes appelées en justice pour donner de simples renseignements se sont rendues coupables de fausses déclarations, soit contre l'accusé, soit en sa faveur.

218. Le coupable de faux témoignage en matière correctionnelle, soit contre le prévenu, soit en sa faveur, sera puni d'un emprisonnement de six mois à cinq ans.

219. Le coupable de faux témoignage en matière de police, soit contre le prévenu, soit en sa faveur, sera puni d'un emprisonnement de trois mois à un an.

220. Le faux témoignage en matière civile sera puni d'un emprisonnement de deux mois à trois ans.

221. L'interprète et l'expert coupables de fausses déclarations, soit en matière criminelle, contre l'accusé ou en sa faveur, soit en matière correctionnelle ou de police, contre le prévenu ou en sa faveur, soit en matière civile, seront punis comme faux témoins, conformément aux articles 215, 216, 218, 219 et 220.

L'expert en matière criminelle qui aurait été entendu sans prestation de serment sera puni conformément à l'article 217.

222. Dans les cas prévus par les cinq articles précédents, le coupable pourra, de plus, être condamné à l'interdiction, conformément à l'article 33.

223. Le coupable de subornation de témoins, d'experts ou d'interprètes, sera passible des mêmes peines que le faux témoin, selon les distinctions établies par les articles 215 à 222.

224. Le coupable de faux témoignage ou de fausse déclaration, qui aura reçu de l'argent, une récompense quelconque ou des promesses, sera condamné de plus à une amende de cinquante francs à trois mille francs.

La même peine sera appliquée au suborneur, sans préjudice des autres peines.

225. Les dispositions précédentes relatives aux fausses déclarations ne sont pas applicables aux enfants âgés de moins de seize ans, ni aux personnes qui sont entendues sans prestation de serment, à raison de la parenté ou de l'alliance qui les unit aux accusés ou aux prévenus, lorsque ces déclarations ont été faites en faveur des accusés ou prévenus.

226. Celui à qui le serment aura été déféré ou référé en matière civile, et qui aura fait un faux serment, sera puni d'un emprisonnement de six mois à trois ans, et d'une amende de vingt-six francs à dix mille francs; il pourra de plus être condamné à l'interdiction, conformément à l'article 33.

It. 214. Chiunque, deponendo come testimone innanzi all'autorità giudiziaria, afferma il falso, o nega il vero, o tace, in tutto o in parte, ciò che sa intorno ai fatti sui quali è interrogato, è punito con la reclusione da uno a trenta mesi e con l'interdizione temporanea dai pubblici ufficii.

La reclusione è da uno a cinque anni, se il fatto sia commesso a danno di un imputato, o nel dibattimento in un processo per delitto; ed è da tre a dieci anni, se concorrano ambedue queste circostanze.

Se il fatto abbia per effetto una sentenza di condanna a pena superiore alla reclusione, la reclusione è da dieci a venti anni.

Se la testimonianza sia fatta senza giuramento, la pena è diminuita da un sesto ad un terzo.

215. Va esente da pena per il fatto preveduto nell'articolo precedente:

1°. chi, manifestando il vero, esporrebbe inevitabilmente sè medesimo od un prossimo congiunto a grave nocumento nella libertà o nell'onore;

2°. chi, per le proprie qualità personali da lui dichiarate al giudice, non avrebbe dovuto essere assunto come testimone, o avrebbe dovuto essere avvertito della facoltà di astenersi dal deporre.

La pena è soltanto diminuita dalla metà ai due terzi, se la falsa deposizione esponga un'altra persona a procedimento penale od a condanna.

216. Va esente da pena, per il fatto preveduto nell'art. 214, chi, avendo deposto in un procedimento penale, ritratti il falso e manifesti il vero prima che l'istruzione sia chiusa con sentenza od ordinanza di non farsi luogo a procedimento, ovvero prima che il dibattimento sia chiuso, o prima che la causa sia rinviata ad altra udienza a cagione della falsa testimonianza.

Se la ritrattazione sia fatta in tempo successivo, o se concerna una falsa deposizione in causa civile, la pena è diminuita da un terzo alla metà, purchè la ritrattazione avvenga prima che nella causa in cui fu deposto il falso sia pronunziato il verdetto dei giurati, nei giudizii della corte d'assise, o la sentenza negli altri giudizii.

Se dalla falsa deposizione derivi l'arresto di qualche persona o altro grave nocumento alla medesima, la pena non è diminuita che di un terzo nel caso della prima parte, e di un sesto nel caso del primo capoverso del presente articolo.

217. Le disposizioni degli articoli precedenti si applicano anche ai periti e agli interpreti, che, chiamati in tale loro qualità innanzi all'autorità giudiziaria, diano pareri, informazioni o interpretazioni mendaci; e, quanto ai periti, la interdizione temporanea dai pubblici ufficii si può estendere all'esercizio della professione o dell'arte.

218. Chiunque suborna un testimone, perito o interprete, affinchè commetta il delitto preveduto nell'articolo 214, è punito, quando la falsa testimonianza, perizia o interpretazione avvenga:

1°. con la reclusione da tre mesi a tre anni, nel caso preveduto nella prima parte dell'art. 214;

2°. con la reclusione da due a sette anni, e, rispettivamente, da cinque a dodici, nei casi preveduti nel primo capoverso dello stesso articolo;

3°. con la reclusione per un tempo non minore dei dodici anni, nel caso preveduto nel secondo capoverso dell'articolo medesimo.

Se la falsa testimonianza, perizia o interpretazione, sia fatta senza giuramento, la pena è diminuita da un sesto ad un terzo.

Qualora siasi soltanto tentato, con minacce, doni o promesse, di subornare il testimone, il perito o l'interprete, le pene stabilite nelle disposizioni precedenti sono ridotte ad un terzo.

Ove la condanna non abbia per effetto l'interdizione perpetua, è aggiunta l'interdizione temporanea dai pubblici ufficii.

Tutto ciò che siasi dato dal subornatore si confisca.

219. Le pene stabilite nell'articolo precedente sono diminuite dalla metà ai due terzi, se il colpevole del delitto ivi preveduto sia l'imputato o un suo prossimo congiunto, purchè non abbia esposto un'altra persona a procedimento penale o a condanna.

220. Quando la falsa testimonianza, perizia o interpretazione, sia ritrattata nei modi e nel tempo indicati nell'articolo 216, la pena, per il colpevole del delitto preveduto nell'articolo 218, è diminuita da un sesto ad un terzo.

221. Chiunque, come parte in giudizio civile, giura il falso, è punito con la reclusione da sei o trenta mesi, con la multa da lire cento a tremila e con l'interdizione temporanea dai pubblici ufficii.

Se il colpevole si ritratti prima della definizione della controversia, la reclusione è da uno a sei mesi.

Sp. Art 391. El que, en causa criminal y en juicio oral o información acordada abierto éste, diere falso testimonio en contra del reo, será castigado:

1.° Con la pena de diez a treinta años de reclusión, si hubiere recaído en la causa pena de muerte. Si se hubiere ejecutado la sentencia se le impondrá la pena en el grado máximo.

2.° Con la pena de ocho a doce años de reclusión, si hubiere recaído sentencia condenatoria a pena mayor de doce años.

3.° Con la pena de cuatro a seis anos de reclusión, si hubiere recaído sentencia condenatoria a pena mayor de seis años y que no exceda de doce.

4.° Con la pena de dos meses y un día a tres años de reclusión, si hubiere recaído sentencia condenatoria a pena mayor de dos meses y un día y que no exceda de seis años.

5.° Con la pena de multa de 1.000 a 15.000 pesetas, si hubiere recaído sentencia condenatoria a penas de arresto o de multa.

En los casos de los números 2.° al 5.° si la pena se hubiere ejecutado o comenzado a ejecutar, se impondrá la pena en el grado máximo.

Art. 392. El que, en causa criminal y en juicio oral o información acordada abierto éste, diere falso testimonio en contra del reo, cuando recayere auto de sobreseimiento o sentencia absolutoria, será castigado con la pena de dos meses y un día a cuatro años de reclusión.

Art. 393. Al que, en juicio de faltas, diere falso testimonio, se le impodrá, cuando el enjuiciado contra el cual depusiere fuera condenado, la pena de multa de 1.000 a 10.000 pesetas y cuando fuera absuelto la de 1.000 a 5.000.

Art. 394. El que en juicio oral o en información acordada abierto éste, diere falso testimonio en favor de un reo, será castigado con las penas de dos meses y un día a dos años de prisión y multa de 1.000 a 2.000 pesetas.

Si el falso testimonio en favor del reo fuere dado en juicio por faltas, la

pena será la de multa de 1.000 a 2.000 pesetas.

Art. 395. El falso testimonio en negocio civil o administrativo, sea o no contencioso, será castigado con las penas de seis meses a dos años de prisión y multa de 1.000 a 5.000 pesetas.

Art. 396. Las penas de los artículos anteriores se aplicarán en su grado máximo a los peritos e intérpretes que declaren falsamente en negocios civiles, criminales o administrativos, y se les impondrá además la inhabilitación para el desempeño de todo cargo público de cuatro a ocho años, y la especial por el mismo tiempo para el cargo de perito.

Art. 397. Siempre que la declaración falsa del testigo o perito fuere dada mediante cohecho, las penas serán las inmediatas superiores en grado a las respectivamente designadas en los artículos anteriores, imponiéndose además la multa del tanto al triplo del valor de la promesa o dádiva.

Esta última será decomisada cuando hubiere llegado a entregarse al sobornado.

En todo caso, se impondrá la inhabilitación de seis a doce años para todo cargo publico y la especial por el mismo tiempo para cargos de perito.

Art. 398. El que presentare a sabiendas testigos o documentos falsos en juicio, será castigado como reo de falso testimonio.

Art. 399. El testigo, perito o intérprete que haya cometido el delito de falso testimonio en contra o en favor del reo en causa criminal por delito, quedará exento de pena personal, y únicamente sufrirá la de multa de 1.000 a 2.000 pesetas, según la naturaleza del proceso, si antes de declararse terminado el período de pruebas en el juicio oral, se retracta de sus manifestaciones y depone y declara la verdad, explicando satisfactoriamente cuanto exponga, a juicio del Tribunal.

El mismo efecto producirá la retractación en negocio civil o administrativo, siempre que pueda ser tomada en cuenta al dictar resolución en el pleito o expediente de que se trate.

No obstante, si la falsa deposición hubiere originado la detención o prisión de un inocente u otro grave daño al mismo, se impondrá en los casos a que se refieren los dos párrafos anteriores, la pena señalada respectivamente para el reo de falso testimonio en su grado mínimo.

Falsk angivelse m. m.

S. 16 *kap.* 1 §. Den, som falskeligen för brott annan vid domstol tilltalar eller genom falsk angivelse åtal vid domstol emot annan åstadkommer, dömes:

1. om det åtalade eller angivna brottet kunnat medföra dödsstraff eller straffarbete på livstid, till straffarbete från och med två till och med sex år;

2. om straffarbete på viss tid över två år eller ovärdighet att i rikets tjänst nyttjas å brottet följa kunnat, till straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader; och

3. i andra fall till fängelse i högst sex månader eller böter.

2 §. Har någon, för att ådraga annan straff, emot honom falskeligen förebragt besvärande omständigheter, så att åtal vid domstol däråå följt, eller, i avsikt att komma tilltalad person på straff, undanröjt bevis för hans oskuld eller emot honom falskeligen förebragt besvärande omständigheter; varde såsom falsk angivare straffad efter 1 §.

3 §. Blev den tilltalade till straff fälld, och straffet till fullo eller till någon del verkställt; dömes den falske angivaren, om det var dödsstraff, till straffarbete på livstid; om det var straffarbete på livstid, till samma straff eller sådant arbete i tio år; om det var straffarbete på viss tid, till enahanda straff på lika tid eller till och med två år utöver den, som för den tilltalade bestämd blivit, dock ej över tio år; om det var ovärdighet att i rikets tjänst nyttjas, till straffarbete från och med två till och med sex år; om det var avsättning, till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år; om det var fängelse eller mistning av ämbete på viss tid, till straffarbete från och med sex månader till och med två år; och i andra fall till fängelse i högst sex månader eller böter.

4 §. Prövas åtal eller angivelse, som åtal åstadkommit, hava av obetänksamhet och utan argt uppsåt skett, eller har någon gjort angivelse, men åtal däråå ej följt; vare straffet, för det fall, som i första punkten av 1 § sagt är, straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader; för det, som i andra punkten sägs, fängelse i högst sex månader eller böter; och för övriga fall böter.

Skedde angivelse, varå åtal ej följt, av obetänksamhet och utan argt uppsåt; vare straffet böter.

5 §. Är någon förfallen till straff för åtal eller angivelse, efter ty som nu sagt är, och har åtalet eller angivelsen förorsakat, att den tilltalade eller angivne häktad blev; då varde fängelse, dock ej över sex månader, ålagt, där eljest böter å brottet följa skulle.

6 §. Finnes den, som åtal eller angivelse gjort, hava sannolika skäl därtill haft; vare från straff fri.

Fi. 26 *kap.* 1 §. Hvar, som, emot bättre vetande, vid domstol eller hos annan myndig-

het åtalar någon för brott, som denne ej föröfvat, eller för brott gör osann angifvelse, hvilken föranleder åtal emot annan, straffes med tukthus i högst fyra år och förlust af medborgerligt förtroende eller fängelse ej under fyra månader, eller, i fall omständigheterna äro synnerligen mildrande, med fängelse från och med två månader till och med två år eller böter ej under tvåhundra mark.

Blef den tilltalade fäld till tukthus- eller dödsstraff, och har straffet till fullo eller någon del blifvit verkställdt; dömes angifvaren till tukthus från och med två till och med tolf år eller på lifstid och förlust af medborgerligt förtroende.

§ 2. Har någon för att ådraga annan straff, emot bättre vetande, förebragt emot honom osann och besvärande omständighet, som föranledt åtal, eller undanskaffat bevis för hans oskuld, eller ock, sedan åtal väckts, undanröjt bevis för den tilltalades oskuld, eller emot honom förebragt osann och besvärande omständighet; straffes såsom i 1 § sägs.

§ 3. Hvar, som, emot bättre vetande, för brott gör osann angifvelse hos den, som eger åtala brottet, straffes, ändå att åtal deraf icke följer, med fängelse från och med en månad till och med två år eller böter ej under femtio mark.

§ 4. Har någon, dock icke emot bättre vetande, emot annan utfört eller föranledt åtal för brott, men ej kunnat styrka sin angifvelse; straffes med böter eller fängelse ej öfver ett år.

Har han för angifvelsen företett sannolika skäl; vare från straff fri.

§ 5. Den, som dömes till straff efter detta kapitel, skall tillika åläggas att ersätta målseganden kostnad för domens tryckning i allmän eller ortens tidning, der målseganden det äskar.

N. § 168. Den, som ved falsk anklage, anmeldelse eller forklaring til retten, paatalemyndigheden eller anden offentlig myndighed eller ved forvanskning eller bortryddelse af bevis eller tilveiebringelse af falsk bevis eller mod bedre vidende paa anden maade søger at paadrage en anden sigtelse eller fældelse for en strafbar handling, eller som medvirker hertil, straffes, hvis der handles om en forbrydelse, med fængsel fra 6 maaneder indtil 8 aar og, hvis der handles om en forseelse, med fængsel indtil 4 aar.

§ 169. Er paa grund af saadan forbrydelse som i § 168 nævnt nogen fældet til frihedsstraf, som helt eller delvis er udstaaet, eller til dødsstraf, straffes den skyldige med fængsel ikke under 1 aar.

Er paa grund af forbrydelsen dødsstraf fuldbyrdet eller frihedsstraf udstaaet i mere end 5 aar, kan den skyldige straffes med fængsel paa livstid.

§ 170. Med bøder eller med hefte eller fængsel indtil 1 aar straffes den, som uden rimelig grund til mistanke for retten eller paatalemyndigheden anklager eller anmelder nogen for en strafbar handling, eller som forleder en anden til saadan anklage eller anmeldelse.

Offentlig paatale finder ikke sted uden fornærmedes begjæring.

§ 171. Med bøder eller med hefte eller fængsel indtil 1 aar straffes

1. den, som mod bedre vidende for retten, paatalemyndigheden eller anden offentlig myndighed anmelder en strafbar handling, som ikke er forøvet, eller foretager noget, der tilsigter at vække mistanke om, at en saadan er forøvet, eller som medvirker hertil;
2. den, som falskelig angiver sig selv eller nogen anden med dennes samtykke som skyldig i en strafbar handling, eller som medvirker hertil.

§ 172. Med bøder eller med fængsel indtil 1 aar straffes den, som, skjønt det

kunde ske uden at udsætte ham selv, nogen af hans nærmeste eller nogen uskyldig for tiltale eller fare for liv, helbred eller velfærd eller for tab af den borgerlige agtelse, undlader at oplyse omstændigheder, der godtgjør, at en for en forbrydelse tiltalt eller dømt er uskyldig, eller som medvirker til saadan undladelse.

§ 173. I den dom, hvorved nogen fældes efter §§ 168, 169 eller 170, kan det paa forlangende af fornærmede bestemmes, at enten dommen eller domsslutningen ved offentlig foranstaltning skal bekjendtgjøres i en eller flere offentlige tidender. Til bestridelse af omkostningerne herved tilpligtes domfældte at udrede en sum, hvis størrelse bestemmes i dommen.

D. § 224. Den, der ved falsk Angivelse om en forøvet Lovovertrædelse bevirker, at den offentlige Myndighed sætter sig i Virksomhed til sammes Opdagelse, straffes, forsaavidt intet andet Onde derved maatte være tilsigtet, med Fængsel eller Bøder.

§ 225. Hvo som imod bedre Vidende for Øvrigheden angiver nogen for en Forbrydelse, hvori han er uskyldig, straffes med Fængsel eller efter Omstændighederne, navnlig naar der i Loven er foreskrevet Livsstraf eller Strafarbeide for den Forbrydelse, hvorom der er sket Angivelse, med Strafarbeide indtil 6 Aar.

§ 226. Hvo som til Kongen, nogen af de lovgivende Forsamlinger, Ministerierne eller Øvrigheden indgiver aabenbar falske Klagemaal, straffes med Fængsel eller Bøder eller under skjærpende Omstændigheder med Forbedringshusarbeide indtil 1 Aar, forsaavidt ikke Slutningsbestemmelsen i § 225 maatte medføre høiere Straf. Er det en Sagfører eller anden Embedsmand, som gør sig skyldig i en saadan Forbrydelse, dertil forleder andre eller dermed er dem behjælpelig, bliver han efter Omstændighederne tillige at dømme til at have sit Embede forbrudt.

§ 227. Indklæder nogen en Ansøgning, eller Klage til Kongen, nogen af de lovgivende Forsamlinger, Ministerierne eller Øvrigheden i utilbørlige eller usømmelige Udtryk, bliver han at straffe med Bøder.

Samme Straf er anvendelig paa den, der paa en Ansøgning eller Klage urigtig angiver sig som Forfatter af samme.

H. 268. Hij die opzettelijk tegen een bepaald persoon bij de overheid eene valsche klachte of aangifte schriftelijk inlevert of in schrift doet brengen, waardoor de eer of goede naam van dien persoon wordt aangerand, wordt, als schuldig aan lasterlijke aanklacht, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

Ontzetting van de in artikel 28 n°. 1—3 vermelde rechten kan worden uitgesproken.

188. Hij die aangifte of klachte doet, dat een strafbaar feit gepleegd is, wetende dat het niet gepleegd is, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar.

T. 164. Wer bei einer Behörde eine Anzeige macht, durch welche er jemand wider besseres Wissen der Begehung einer strafbaren Handlung oder der Verletzung einer Amtspflicht beschuldigt, wird mit Gefängnis nicht unter einem Monat bestraft; auch kann gegen denselben auf Verlust der bürgerlichen Ehrenrechte erkannt werden.

Solange ein infolge der gemachten Anzeige eingeleitetes Verfahren anhängig ist, soll mit dem Verfahren und mit der Entscheidung über die falsche Anschuldigung innegehalten werden.

165. Wird wegen falscher Anschuldigung auf Strafe erkannt, so ist zugleich dem Verletzten die Befugnis zuzusprechen, die Verurteilung auf Kosten des Schuldigen öffentlich bekanntzumachen. Die Art der Bekanntmachung, sowie die Frist zu derselben, ist in dem Urteile zu bestimmen.

Dem Verletzten ist auf Kosten des Schuldigen eine Ausfertigung des Urteils zu erteilen.

Ö. § 209. Wer jemanden wegen eines angedichteten Verbrechens bei der Obrigkeit angibt, oder auf solche Art beschuldigt, dass seine Beschuldigung zum Anlasse obrigkeitlicher Untersuchung, oder doch zur Nachforschung gegen den Beschuldigten dienen könnte, macht sich des Verbrechens der Verleumdung schuldig.

§ 210. Die Strafe des Verleumders ist in der Regel schwerer Kerker von einem bis auf fünf Jahre; dieser ist aber bis auf zehn Jahre zu verlängern, wenn

a) der Verleumder sich einer besonderen Arglist, um die Beschuldigung glaublich zu machen, bedient; oder
b) den Beschuldigten einer grösseren Gefahr ausgesetzt hat; oder wenn
c) der Verleumder ein Dienstbote, Hausgenosse, oder ein Untergebener des Verleumdeten ist, oder ein Beamter die Verleumdung in seinem Amte ausgeübt hat.

§ 487. Einer Ehrenbeleidigung macht sich schuldig:

Wer einen anderen fälschlich eines Verbrechens, ohne dass die Beschuldigung so weit gegangen ist, um die nach dem § 209 zum Verbrechen der Verleumdung erforderlichen Eigenschaften zu erreichen, oder fälschlich eines Vergehens oder einer Übertretung beschuldiget.

Ung. § 227. Eine falsche Anschuldigung verübt, wer einen anderen vor einer Behörde wissentlich einer strafbaren Handlung fälschlich beschuldigt oder gegen ihn wissentlich falsche Verdachtsgründe oder Beweise erdichtet oder herstellt.

Wenn die falsche Anschuldigung sich auf ein Verbrechen oder Vergehen bezieht, so bildet sie ein Verbrechen und ist mit Zuchthaus bis zu fünf Jahren zu bestrafen; wenn sie sich jedoch auf eine Übertretung oder eine solche Handlung bezieht, die ein Disziplinarvergehen bildet, so ist sie als Vergehen mit Gefängnis bis zu einem Jahr und mit Geldstrafe bis zu 2000 K zu bestrafen.

Wenn aber der falsch Beschuldigte verurteilt wurde, so sind die Strafbestimmungen der §§ 213 und 220 nach den dort festgesetzten Unterscheidungen anzuwenden.

Im Fall dieses Paragraphen ist neben der Hauptstrafe auch auf Amtsverlust zu erkennen.

§ 228. Die falsche Anschuldigung ist nur dann von Amts wegen zu verfolgen, wenn auf Grund dieser das Strafverfahren gegen den Beschuldigten bereits eingeleitet worden ist.

§ 229. Wenn zufolge der falschen Anschuldigung das Strafverfahren gegen den Beschuldigten nicht eingeleitet wurde, so ist das Strafverfahren wegen dieser Handlung nur über Antrag des fälschlich Beschuldigten einzuleiten und wird der falsche Ankläger mit Gefängnis bis zu einem Jahr und mit Geldstrafe bis zu 2000 K bestraft.

§ 230. Wenn solche Tatsachen oder Beweise bekannt sind, von denen die Freisprechung des unschuldig in Untersuchung Gezogenen oder die Befreiung eines unschuldig Verurteilten abhängt und wer diese dem Betreffenden, dessen Angehörigen oder der betreffenden Behörde nicht mitteilt, obwohl er dies ohne Gefahr für sich, seine Angehörigen oder eine schuldlose andere Person hätte tun

können, macht sich eines Vergehens schuldig und ist mit Gefängnis bis zu drei Jahren zu bestrafen.

Fr. 373. Quiconque aura fait par écrit une dénonciation calomnieuse contre un ou plusieurs individus, aux officiers de justice ou de police administrative ou judiciaire, sera puni d'un emprisonnement d'un mois à un an, et d'une amende de 100 francs à 3000 francs.

Belg. 445. Sera puni d'un emprisonnement de quinze jours à six mois et d'une amende de cinquante francs à mille francs:

Celui qui aura fait par écrit à l'autorité une dénonciation calomnieuse;

Celui qui aura adressé par écrit à une personne des imputations calomnieuses contre son subordonné.

443. Celui qui, dans les cas ci-après indiqués, a méchamment imputé à une personne un fait précis qui est de nature à porter atteinte à l'honneur de cette personne, ou à l'exposer au mépris public, et dont la preuve légale n'est pas rapportée, est coupable de calomnie lorsque la loi admet la preuve du fait imputé, et de diffamation lorsque la loi n'admet pas cette preuve.

It. 211. Chiunque denunzia all'autorità giudiziaria o ad un pubblico ufficiale il quale abbia obbligo di riferirne all'autorità stessa, un reato che sa non essere avvenuto, ovvero ne simula le tracce, in modo che si possa iniziare un procedimento penale per accertarlo, è punito con la reclusione sino a trenta mesi.

Alla stessa pena soggiace colui che innanzi all'autorità giudiziaria dichiara falsamente di aver commesso o di essere concorso a commettere un reato, eccetto che la falsa dichiarazione sia diretta a salvare un prossimo congiunto.

212. Chiunque, con denunzia o querela all'autorità giudiziara o ad un pubblico ufficiale il quale abbia obbligo di riferirne all'autorità stessa, incolpa taluno, che egli sa essere innocente, di un reato, ovvero ne simula a carico di esso le tracce o gli indizii materiali, è punito con la reclusione da uno a cinque anni e con la interdizione temporanea dai pubblici ufficii.

Il colpevole è punito con la interdizione perpetua dai pubblici ufficii e con la reclusione da tre a dodici anni:

1. se il reato attribuito importi una pena restrittiva della libertà personale superiore ai cinque anni:

2. se in conseguenza della falsa incolpazione sia pronunziata condanna a una pena restrittiva della libertà personale.

La reclusione non è inferiore a quindici anni, se sia pronunziata condanna a una pena superiore alla reclusione.

213. Le pene stabilite nell'articolo precedente sono diminuite di due terzi, se il colpevole del delitto ivi preveduto ritratti l'incolpazione o riveli la simulazione prima di qualsiasi atto di procedimento contro la persona calunniata; e sono diminuite soltanto da un terzo alla metà, se la ritrattazione o la rivelazione avvenga in un tempo successivo, ma prima che sia pronunziato il verdetto dei giurati, nei giudizii della corte d'assise, o la sentenza negli altri giudizii, sul fatto falsamente attribuito.

Sp. Art. 403. Se comete el delito de acusación o denuncia falsa imputando a alguna persona o entidad:

1. Hechos o participación en hechos que no ha cometido, y que de ser ciertos, constituirían delito o falta de los

que dan lugar a procedimiento de oficio, si la imputación se hiciere ante funcionario administrativo o judicial que por razón de su cargo deba proceder a su averiguación o castigo.

2. Hechos o participación en hechos que no ha cometido y que, de ser ciertos, constituirían delito no perseguible de oficio, cuando la imputación se haga por personas a quienes la ley reconoce el derecho de formularla.

Para la persecución de estos delitos es indispensable que la acusación o la denuncia haya sido declarada falsa en sentencia firme o auto también firme de sobreseimiento libre o definitivo, recaído en la causa sobre el delito imputado, o que tal declaración se haga después de ser firmes las resoluciones aludidas, a instancia del Ministerio fiscal o de quien sufrió la imputación.

Art. 404. El reo de acusación o denuncia falsa será castigado con la pena de dos a seis años de prisión y multa de 1.000 a 25.000 pesetas cuando el delito imputado fuere grave; con la de dos meses y un día a dos años de prisión y multa de 1.000 a 10.000 pesetas si fuere el delito imputado menos grave, y con la multa de 1.000 a 5.000 pesetas si la imputación hubiere sido de una falta.

Art. 405. Si, por virtud de la acusación o denuncia falsa, se hubiere dictado sentencia condenatoria e impuesto pena al falsamente acusado o denunciado y esta falsedad se declara en juicio de revisión, el Tribunal, según la gravedad de la impuesta a aquél, impondrá a su prudente arbitrio al denunciador o acusador pena de prisión que no será inferior a dos años ni superior en duración a la que se impuso al denunciado y además multa de 1.000 a 25.000 pesetas.

Art. 406. En los delitos de falso testimonio y en los de acusación o denuncia falsas, los Tribunales, apreciando las condiciones personales del delincuente, el móvil del delito y demás circunstancias del hecho, podrán sustituir la prisión por la reclusión.

Bilaga 2 till Andra Avd.

Aktuella Strafflagsförslag.

Falsk Förklaring.

Fi. Fsl. *18 kap.* 1 §. Var, som inför domstol eller annan myndighet, där ed lagligen användes såsom bevismedel, mot bättre vetande med ed bekräftar eller å antingen i varje enskilt fall eller en gång för alla avlagd ed avgiver falsk försäkran; straffes för mened med tukthus i högst åtta år eller, där omständigheterna äro mildrande, med fängelse i minst ett år.

Angår den falska försäkran något, som uppenbarligen icke inverkar på den sak, vars utredning försäkran avser, eller om den, som avgivit försäkran, av egen vilja rättar eller återkallar densamma, innan dom i saken fallit eller annan därav lidit skada, vare straffet böter, där ej rätten prövar, att han må undgå straff.

Har någon, som tillåtits att i stället för ed bruka annan försäkran eller vilken tillåtits vittna utan ed, avgivit falsk försäkran, vare lag som om han hade avlagt ed.

2 §. Avgiver någon inför offentlig myndighet utan ed muntligen eller skriftligen honom veterligen falsk försäkran; straffes med böter eller fängelse i högst ett år.

Lag samma vare, om någon i och för inlämnande till offentlig myndighet åt annan överlämnar under edsförpliktelse, på heder och samvete eller på annat sådant högtidligt sätt avgiven försäkran, vilken han vet vara falsk.

Angår den falska försäkran något, som uppenbarligen icke inverkar på den sak, vars utredning försäkran avser, eller om den, som avgivit försäkran, av egen vilja rättar eller återkallar densamma, innan saken avgjorts eller annan därav lidit skada, vare handlingen strafflös.

3 §. Avgiver den, som själv står under åtal för straffbar handling, utan ed falsk försäkran, må han därför icke straffas.

Lag samma vare om den, som avgiver falsk försäkran utan ed, där yppandet av sanningen skulle hava utsatt honom själv eller någon av hans närmaste för åtal eller för förlust av medborgerlig aktning.

Är falsk försäkran i de fall, varom i denna § stadgas, avgiven å ed, vare straffet böter, där rätten icke prövar, att han må undgå straff.

4 §. Söker någon förleda annan att avgiva falsk försäkran; straffes med böter eller fängelse i högst ett år.

D. Fs § 157. 1. Den, som afgiver falsk Forklaring for Retten eller for anden Myndighed, ved hvilken Brug af Ed er lovhjemlet, straffes med Fængsel fra 3 Maaneder indtil 4 Aar.

2. Er det falske Udsagn bekræftet med Ed eller afgivet i Henhold til tidligere aflagt Ed, kan Straffen stige til Fængsel i 8 Aar. Lige med Ed anses

saadan Forsikring, der ifølge Loven træder i Eds Sted.

3. Angaar det falske Udsagn alene noget, som er uden Betydning for det Forhold, der søges oplyst, kan Straffen gaa ned til Hæfte eller Bøde.

§ 158. 1. Afgiver nogen falsk Forklaring som sigtet i en offentlig Straffesag eller under Afhøring i Tilfælde, hvor Forklaring ifølge Loven ikke maa kræves, straffes han ikke.

2. Afgives falsk Forklaring under Afhøring for nogen i § 157 nævnt Myndighed i Tilfælde, hvor den afhørte var berettiget til at nægte Forklaring, kan Straffen nedsættes og, naar Forklaringen ikke er beediget, efter Omstændighederne bortfalde.

§ 159. Gør nogen sig skyldig i grov Uagtsomhed ved Afgivelse af urigtig Forklaring i et Tilfælde, der ellers vilde være strafbart efter § 157 eller § 158, Stk. 2, er Straffen Bøde eller Hæfte.

§ 160. Med Hæfte eller under skærpende Omstændigheder med Fængsel indtil 2 Aar, under formildende Omstændigheder med Bøde straffes den, som udenfor det i § 157 nævnte Tilfælde for eller til en offentlig Myndighed afgiver en falsk Erklæring under Tilbud om Ed, paa Tro og Love eller paa lignende højtidelig Maade, hvor saadan Form er paabudt eller tilstedt.

§ 161. 1. Den, som ellers for eller til en offentlig Myndighed afgiver urigtig Erklæring om Forhold, angaaende hvilke han er pligtig at afgive Forklaring, straffes med Bøde eller Hæfte indtil 3 Maaneder.

2. Under skærpende Omstændigheder kan Straffen stige til Hæfte i 6 Maaneder eller Fængsel i 4 Maaneder.

3. Bestemmelserne i § 158, Stk. 1, finder tilsvarende Anvendelse.

§ 162. Med samme Straf som i § 161 anført straffes den, som iøvrigt til Brug i Retsforhold, der vedkommer det offentlige, afgiver urigtig skriftlig Erklæring eller skriftlig bevidner noget, hvorom han ingen Kundskab har.

§ 163. 1. Den, som ved falsk Anklage, Anmeldelse til eller Forklaring for Ret eller Øvrighed eller ved andre Midler søger at bevirke, at en uskyldig sigtes eller dømmes for en strafbar Handling, straffes, hvis denne ikke kan medføre højere Straf end Hæfte i 3 Maaneder, med Hæfte eller med Fængsel indtil 3 Aar, i andre Tilfælde med Fængsel indtil 6 Aar.

2. Det samme gælder, naar nogen ved Forvanskning eller Bortskaffelse af Bevis eller Tilvejebringelse af falsk Bevis søger at bevirke, at en anden sigtes eller dømmes for en strafbar Handling.

3. Har Forbrydelsen medført Velfærds Fortabelse for nogen eller har saadant været tilsigtet, er Straffen Fængsel fra 2 til 16 Aar.

4. Efter den forurettedes Begæring kan det i Dommen bestemmes, at Domsslutningen og saa meget af Domsgrundene, som Retten skønner fornødent, ved offentlig Foranstaltning skal kundgøres i en eller flere offentlige Tidender.

§ 164. Den, der til Øvrigheden anmelder en strafbar Handling, der ikke er begaaet, saavel som den, der til Kongen, Rigsdagen, Domstol eller Øvrighed indgiver falske Klagemaal, straffes med Bøde, Hæfte eller under skærpende Omstændigheder med Fængsel indtil 1 Aar.

T. Fsl.

§ 184. Wer vor einer Behörde einen falschen Eid schwört oder unter Eid eine falsche Angabe macht, wird mit Zuchthaus bis zu zehn Jahren bestraft. Einem Eide steht die Berufung auf einen früheren Eid und bei Personen, die von

der Pflicht zur Eidesleistung befreit sind, die an Stelle des Eides zugelassene Beteuerung gleich.

Wer die Tat fahrlässig begeht, wird mit Gefängnis bis zu zwei Jahren bestraft.

§ 185. Wer einer Behörde eine falsche Versicherung an Eides Statt abgibt, wird mit Gefängnis bis zu drei Jahren bestraft. Der Versicherung steht die Berufung auf eine frühere Versicheruug an Eides Statt gleich. Der Versuch ist strafbar.

Wer die Tat fahrlässig begeht, wird mit Gefängnis bis zu einem Jahre oder mit Geldstrafe bestraft.

§ 186. Wer veranlasst, dass ein anderer, ohne vorsätzlich zu handeln, vor einer Behörde einen falschen Eid schwört oder unter Eid eine falsche Aussage macht, wird mit Zuchthaus bis zu fünf Jahren bestraft.

Wer veranlasst, das ein anderer, ohne vorsätzlich zu handeln, einer Behörde eine falsche Versicherung an Eides Statt abgibt, wird mit Gefängnis bis zu zwei Jahren bestraft. Der Versuch ist strafbar.

§ 187. Wer als Zeuge oder Sachverständiger uneidlich falsch aussagt, obwohl er von der Behörde auf die Strafbarkeit falscher uneidlicher Aussagen hingewiesen worden ist, wird mit Gefängnis bis zu drei Jahren bestraft.

§ 188. Wer einen anderen zu einem Meineid zu verleiten sucht, wird mit Zuchthaus bis zu fünf Jahren bestraft.

Wer einen anderen zur vorsätzlichen Abgabe einer falschen Versicherung an Eides Statt zu verleiten sucht, wird mit Gefängnis bis zu zwei Jahren bestraft. Ebenso wird bestraft, wer einen anderen zu einer falschen uneidlichen Aussage zu verleiten sucht.

Verhindert der Täter aus freien Stücken den Meineid, die Abgabe der falschen Versicherung an Eides Statt oder die falsche uneidliche Aussage, so wird er straffrei. § 27 Abs. 3 gilt entsprechend.

§ 189. In den Fällen des § 184, des § 186 Abs. 1 und des § 188 Abs. 1 ist die Tat nur strafbar, wenn die Behörde, vor der der Eid geleistet worden ist oder werden sollte, zur Abnahme von Eiden zuständig war.

In den Fällen des § 185, des § 186 Abs. 2 und des § 188 Abs. 2 Satz 1 ist die Tat nur strafbar, wenn die Behörde, der die Versicherung abgegeben worden ist oder werden sollte, zur Entgegennahme von Versicherungen an Eides Statt zuständig war.

In den Fällen des § 187 und des § 188 Abs. 2 Satz 2 ist die Tat nur strafbar, wenn die Behörde, vor der die falsche Aussage gemacht worden ist oder werden sollte, zur eidlichen Vernehmung von Zeugen und Sachverständigen zuständig war.

§ 190. Wenn der Täter die falsche Erklärung oder Aussage bei der Behörde, bei der sie abgegeben ist oder die sie im Verfahren zu würdigen hat, oder bei einem Amtsgericht aus freien Stücken widerruft (§§ 184, 185, 187) oder richtigstellt (§ 186), so kann das Gericht die Strafe nach freiem Ermessen mildern.

Diese Vorschrift gilt nicht, wenn zur Zeit des Widerrufs oder der Berichtigung die Entscheidung oder Verfügung schon getroffen oder aus der Tat schon ein Rechtsnachteil für einen anderen entstanden ist.

§ 191. Im Sinne dieses Abschnitts stehen den Behörden solche Stellen gleich, denen durch besondere Vorschriften die Befugnis zur Abnahme von Eiden oder zur Entgegennahme von Versicherungen an Eides Statt oder zur

eidlichen Vernehmung von Zeugen und Sachverständigen eingeräumt ist.

Fsl. § 186. 1. Wer ein Organ der öffentlichen Macht durch List dazu bestimmt, von einer Amtshandlung abzulassen oder sie in einem bestimmten Sinne zu vollziehen, wird mit Gefängnis von vierzehn Tagen bis zu sechs Monaten oder mit Kerker von einem Monate bis zu einem Jahre bestraft.

2. Ebenso wird bestraft, wer die im ersten Absatz angeführte Tat dadurch begeht, dass er die Unwahrheit behauptet, obgleich er nach dem Gesetze zur Angabe der Wahrheit verpflichtet ist.

3. Handelt der Schuldige in dem im ersten oder zweiten Absatz angeführten Falle in der Absicht, dadurch sich oder einem anderen einen Vorteil zu verschaffen, auf den er kein Recht hat, oder dadurch einem anderen rechtswidrig Schaden zuzufügen, so wird er mit Kerker von einem Monate bis zu drei Jahren oder mit Gefängnis von vierzehn Tagen bis zu drei Jahren bestraft.

4. Die Bestimmung des zweiten Absatzes ist unanwendbar, wenn die Tat nach einem anderen Gesetze, insbesondere nach den Finansgesetzen strafbar ist.

§ 187. 1. Wer vor Gericht oder vor einer zur Entscheidung von streitigen Angelegenheiten berufenen Behörde die Unwahrheit aussagt oder die Wahrheit verschweigt, obwohl er nach dem Gesetze zur Angabe der Wahrheit verpflichtet ist und obwohl er weiss, dass diese seine Aussage als Beweismittel dienen soll, wird mit Gefängnis von vierzehn Tagen bis zu drei Jahren oder mit Kerker von einem Monate bis zu drei Jahren bestraft.

2. Ist dem Schuldigen bekannt, dass er durch seine Aussage einen anderen der Gefahr des Freiheitsverlustes für lange Zeit oder der Gefahr der Todesstrafe aussetzt, so wird er mit Gefängnis von sechs Monaten bis zu drei Jahren oder mit Kerker von einem Jahre bis zu acht Jahren bestraft.

3. Begeht der Schuldige die Tat aus grober Fahrlässigkeit, so wird er mit Gefängnis von vierzehn Tagen bis zu sechs Monaten oder mit Geldstrafe und in dem im zweiten Absatz angeführten Falle mit Gefängnis von vierzehn Tagen bis zu sechs Monaten bestraft.

§ 188. Wer sich zu einem falschen Zeugnis (§ 187) erbietet, wird mit Gefängnis von vierzehn Tagen bis zu sechs Monaten oder mit Kerker von einem Monate bis zu einem Jahre bestraft.

§ 189. 1. Wer ausser dem Falle des § 187 unter einem nach dem Gesetze zulässigen Eid oder einer nach dem Gesetze dem Eide gleichgestellten Versicherung die Unwahrheit aussagt oder die Wahrheit verschweigt, wird mit Gefängnis von vierzehn Tagen bis zu drei Jahren oder mit Kerker von einem Monate bis zu drei Jahren bestraft.

2. Begeht der Schuldige die Tat aus grober Fahrlässigkeit, so wird er mit Gefängnis von vierzehn Tagen bis zu sechs Monaten oder mit Geldstrafe bestraft.

§ 191. 1. Begeht der Schuldige die im § 186 bis 190 angeführte Tat nur deshalb, um von sich oder einer nahestehenden Person den Verdacht einer strafbaren Handlung oder einen Schaden abzuwenden, den zu tragen keine gesetzliche Verpflichtung besteht, so kann das Gericht die Strafe ausserordentlich mildern, es sei denn, der Schuldige hätte gewusst, dass er einem anderen einen unverhältnismässig grösseren Nachteil verursacht, als er selbst oder die ihm nahestehende Person erleiden würde.

2. Dieses Recht hat das Gericht auch dann, wenn der Schuldige freiwillig

(§ 19) die Wahrheit angibt, bevor aus der Tat ein gewichtiger Schaden entstanden ist, oder zu einer Zeit, da noch weiterer gewichtiger Schaden dadurch verhütet werden kann, sowie auch wenn er das Erbieten zum falschen Zeugnisse widerruft, bevor er erfährt, dass es angenommen worden ist.

§ 192. 1. Wer durch seine Anschuldigung oder durch seine Zeugenaussage in gutem Glauben Anlass zur Strafverfolgung oder die Grundlage zur Verurteilung eines anderen gegeben hat und, nachdem er erkannt hat, dass seine Angabe unwahr gewesen ist, dies unverzüglich der Behörde, dem Beschuldigten oder dessen Verteidiger anzuzeigen unterlässt, obwohl ihm bekannt ist, dass er dadurch den Beschuldigten der Gefahr einer Verurteilung aussetzt oder dass es bereits zur Verurteilung gekommen ist, wird mit Gefängnis von vierzehn Tagen bis zu sechs Monaten (§ 78) oder mit Kerker von einem Monate bis zu einem Jahre bestraft.

2. Ist dem Schuldigen bekannt, dass dem Beschuldigten Freiheitsverlust für lange Zeit oder die Todesstrafe droht, so wird er mit Gefängnis von vierzehn Tagen bis zu drei Jahren oder mit Kerker von einem Monate bis zu drei Jahren bestraft.

§ 193. Wer in Kenntnis des Umstandes, dass ein anderer bei einer Behörde einer strafbaren Handlung beschuldigt ist, es unterlässt, unverzüglich der Behörde, dem Beschuldigten oder dessen Verteidiger einen die Beschuldigung widerlegenden Umstand anzuzeigen, obwohl ihm bekannt ist, dass dem Beschuldigten Freiheitsverlust für lange Zeit oder die Todesstrafe droht, wird mit Gefängnis von vierzehn Tagen bis zu sechs Monaten oder mit Kerker von einem Monate bis zu drei Jahren bestraft.

§ 194. 1. Macht der Schuldige die Anzeige zwar nicht unverzüglich, aber doch, bevor aus der Tat ein gewichtiger Schaden entstanden ist, oder zu einer Zeit, da noch weiterer gewichtiger Schaden dadurch verhütet werden kann, so kann das Gericht die Strafe ausserordentlich mildern.

2. Die Bestimmung des § 192 und 193 ist unanwendbar, wenn der Schuldige die Tat nur deshalb begeht, um von sich oder einer nahestehenden Person den Verdacht einer strafbaren Handlung oder einen Schaden, den zu tragen keine gesetzliche Verpflichtung besteht, abzuwenden, es sei denn, der Schuldige hätte gewusst, dass er einem anderen einen unverhältnismässig grösseren Nachteil verursacht, als er selbst oder die ihm nahestehende Person erleiden würde.

3. Ebenso sind die angeführten Bestimmungen unanwendbar, wenn die Beschuldigung sich auf eine nur mittels Privatanklage verfolgbare Tat bezieht.

§ 195. 1. Wer für ein falsches Zeugnis (§ 187) unmittelbar oder mittelbar einen Vermögensvorteil sich versprechen lässt, fordert oder annimmt, wird mit Kerker von einem Monate bis zu drei Jahren oder mit Gefängnis von vierzehn Tagen bis zu drei Jahren bestraft.

2. Ebenso wird bestraft, wer einem anderen für ein falsches Zeugnis (§ 187) unmittelbar oder mittelbar einen Vermögensvorteil verspricht, anbietet oder gewährt.

Schw

270. Wer in einem Zivilrechtsverfahren als Partei eine falsche Beweisaussage zur Sache macht, wird mit Zuchthaus bis zu drei Jahren oder mit Gefängnis bestraft.

271. 1. Wer in einem gerichtlichen Verfahren als Zeuge, Sachverständiger, Übersetzer oder Dolmetscher zur Sache

falsch aussagt, einen falschen Befund oder ein falsches Gutachten abgibt oder falsch übersetzt, wird mit Zuchthaus bis zu fünf Jahren oder mit Gefängnis nicht unter drei Monaten bestraft.

Bezieht sich die falsche Äusserung auf Tatsachen, die für die richterliche Entscheidung unerheblich sind, so ist die Strafe Gefängnis bis zu sechs Monaten.

2. Beschuldigt ein Zeuge durch sein Zeugnis den Angeschuldigten wider bes seres Wissen eines Vergehens, so wird er mit Zuchthaus bis zu zehn Jahren oder mit Gefängnis nicht unter sechs Monaten bestraft. Der Täter wird in jedem Fall in der bürgerlichen Ehrenfähigkeit eingestellt.

272. Berichtigt der Täter seine falsche Äusserung aus freiem Antrieb und bevor durch sie ein Rechtsnachteil für einen andern entstanden ist, so kann der Richter die Strafe nach freiem Ermessen mildern (Art. 63) oder von einer Bestrafung Umgang nehmen.

273. Die Art. 270 bis 272 finden auch Anwendung auf das Verwaltungsgerichtsverfahren und auf das Verfahren vor Behörden und Beamten der Verwaltung, denen das Recht der Zeugenabhörung zusteht.

---

t. Fsl. Art. 378. Chiunque, come parte in giudizio civile, giura il falso è punito con la reclusione da uno a tre anni.

Nel caso di giuramento deferito di ufficio, il colpevole va esente da pena, se ritratti il falso prima che sulla domanda giudiziale sia pronunciata sentenza definitiva.

La condanna ha per effetto la interdizione dai pubblici uffici.

Art. 379. Chiunque, deponendo come testimone innanzi all'Autorità giudiziaria, afferma il falso o nega il vero, ovvero tace, in tutto o in parte, ciò che sa intorno ai fatti sui quali è interrogato, è punito con la reclusione da sei mesi a tre anni.

Art. 380. Il perito o l'interprete che dà parere o interpretazione mendaci, o afferma fatti non conformi al vero, soggiace alle pene stabilite nell'articolo precedente.

Se il colpevole sia un perito, la condanna ha per effetto, oltre la interdizione dai pubblici uffici, anche la interdizione dall'esercizio della professione o dell'arte.

Art. 381. Chiunque, nel corso di un procedimento civile o amministrativo, al fine di trarre in inganno il giudice, in un atto d'ispezione o di esperimento giudiziale, ovvero il perito nella esecuzione di una perizia, immuta artificiosamente lo stato dei luoghi o delle cose o delle persone, è punito, qualora il fatto non sia preveduto come reato da una particolare disposizione di legge, con la reclusione da sei mesi a tre anni.

La stessa disposizione si applica, se il fatto sia commesso nel corso di un procedimento penale, o anteriormente a esso; ma in tal caso la punibilità è esclusa, se si tratti di reato per cui non si possa procedere che in seguito a querela o richiesta, e questa non sia stata presentata.

Art. 382. Nei casi preveduti nei tre articoli precedenti, la pena è della reclusione da uno a cinque anni, se dal fatto derivi una condanna alla reclusione non superiore a cinque anni; è della reclusione da tre a dodici anni, se dal fatto derivi una condanna superiore a cinque anni; ed è della reclusione da sei a venti anni, se dal fatto derivi una condanna all'ergastolo.

Si applica l'ergastolo, se dal fatto derivi una condanna alla pena di morte.

Art. 383. Nei casi preveduti negli articoli dal 379 al 380 e 382, va esente da pena il colpevole che, nel proce-

dimento penale in cui ha prestato il suo ufficio, ritratti il falso e manifesti il vero, prima che l'istruzione sia chiusa con sentenza di non doversi procedere, ovvero prima che il dibattimento sia chiuso o sia rimandato a cagione della falsità.

Qualora la falsità sia intervenuta in una causa civile, il colpevole va esente da pena, se ritratti il falso e manifesti il vero prima che sulla domanda giudiziale sia pronunciata sentenza definitiva.

Art. 384. Chiunque offre o promette denaro o altra utilità a un testimone, perito o interprete, per indurlo a una falsa testimonianza, perizia o interpretazione, o a una frode processuale, soggiace, qualora la offerta o la promessa non sia accettata, alle pene stabilite negli articoli dal 379 al 381, ridotte dalla metà ai due terzi.

La condanna ha per effetto la interdizione dai pubblici uffici.

Art. 391. Nei casi preveduti negli articoli dal 368 al 373, 376 dal 379 al 381 e 385, non è punibile colui che ha commesso il fatto per esservi stato costretto dalla necessità di salvare sè medesimo o un prossimo congiunto da un grave e inevitabile nocumento nella libertà o nell'onore.

Nei casi preveduti negli articoli 379 e 380 non vi è reato, se il fatto sia commesso da chi, per legge, non avrebbe dovuto essere assunto come testimone, perito o interprete, ovvero avrebbe dovuto essere avvertito della facoltà di astenersi dal rendere testimonianza, perizia o interpretazione.

Agli effetti della legge penale, s'intendono per *prossimi congiunti* gli ascendenti, i discendenti, il coniuge, i fratelli, le sorelle, gli affini nello stesso grado, gli zii e i nipoti.

L'affinità si considera cessata per la morte del coniuge, quando non vi sia prole.

Falsk angivelse m. m.

Fsl. 19 *kap.* 1. Var som, genom att mot bättre vetande inför domstol eller annan myndighet åtala eller angiva annan, föranleder eller söker föranleda, att denna åtalas eller dömes för en straffbar handling; straffes, om den falska angivelsen gäller ett brott, med tukthus i högst åtta år eller, där omständigheterna äro särdeles mildrande, med fängelse och, om angivelsen gäller en förseelse, med fängelse eller, där omständigheterna äro särdeles mildrande, med böter.

Lag samma vare, om någon, för att ådraga annan straff, emot bättre vetande förebringar emot honom osann omständighet, som gör honom misstänkt, eller undanrödjer bevis för hans oskuld.

Blev den tilltalade fälld till frihetsstraff och har straffet till fullo eller till någon del verkställts, kan straffet höjas till tolv års tukthus.

2 §. Åtalar eller angiver någon, dock icke mot bättre vetande, annan för straffbar handling, utan att kunna styrka angivelsens riktighet; straffes, där han icke till stöd för åtalet eller angivelsen anfört sådana skäl, att rätten finner den åtalades eller angivnes skuld sannolik, med böter eller fängelse i högst ett år.

3 §. Var, som underlåter att anmäla om omständigheter, av vilka tydligt framgår, att en för brott tilltalad eller dömd är oskyldig; straffes, där han genom upplysningen icke skulle hava utsatt sig själv eller någon av sina närmaste för fara till liv eller hälsa eller för åtal eller för medborgerlig missaktning, med böter eller fängelse i högst ett år.

4 §. Den, som hos domstol eller annan myndighet gör anmälan om straffbar handling, vilken han vet icke vara begången; straffes med böter eller fängelse i högst sex månader.

Lag samma vare, om någon hos myndighet sanningslöst anmäler antingen sig själv eller med annans begivande denne såsom gärningsman till en straffbar handling.

D. Fsl. § 163. 1. Den, som ved falsk Anklage, Anmeldelse til eller Forklaring for Ret eller Øvrighed eller ved andre Midler søger at bevirke, at en uskyldig sigtes eller dømmes for en strafbar Handling, straffes, hvis denne ikke kan medføre højere Straf end Hæfte i 3 Maaneder, med Hæfte eller med Fængsel indtil 3 Aar, i andre Tilfælde med Fængsel indtil 6 Aar.

2. Det samme gælder, naar nogen ved Forvanskning eller Bortskaffelse af Bevis eller Tilvejebringelse af falsk Bevis søger at bevirke, at en anden sigtes eller dømmes for en strafbar Handling.

3. Har Forbrydelsen medført Velfærds Fortabelse for nogen eller har saadant været tilsigtet, er Straffen Fængsel fra 2 til 16 Aar.

4. Efter den forurettedes Begæring kan det i Dommen bestemmes, at Domsslutningen og saa meget af Domsgrun-

dene, som Retten skønner fornødent, ved offentlig Foranstaltning skal kundgøres i en eller flere offentlige Tidender.

T. Fsl. § 192. Wer einen anderen bei einer Behörde oder bei einem zur Entgegennahme von Anzeigen zuständigen Amtsträger wider besseres Wissen einer strafbaren Handlung oder der Verletzung einer Amtspflicht in der Absicht verdächtigt, ein behördliches Verfahren gegen ihn herbeizuführen oder fortdauern zu lassen, wird mit Gefängnis nicht unter einem Monat bestraft.

Wer ohne Verdächtigung eines anderen wider besseres Wissen einer Behörde die Begehung einer strafbaren Handlung vortäuscht, wird mit Gefängnis bis zu einem Jahre oder mit Geldstrafe bestraft.

Tjsl. Fsl. § 190. 1. Wer in der Absicht, Anlass zur Strafverfolgung oder die Grundlage zur Verurteilung eines anderen zu geben, ihn lügenhaft eines Verbrechens oder Vergehens beschuldigt,

wer in derselben Absicht einen unechten Beweis seiner Schuld vorlegt oder anzettelt oder einen Beweis seiner Unschuld beseitigt,

wird mit Gefängnis von vierzehn Tagen bis zu drei Jahren oder mit Kerker von einem Monate bis zu drei Jahren bestraft.

2. Ist dem Schuldigen bekannt, dass er den Angezeigten der Gefahr des Freiheitsverlustes für lange Zeit oder der Gefahr der Todesstrafe aussetzt, so wird er mit Kerker von einem Jahre bis zu acht Jahren oder mit Gefängnis von sechs Monaten bis zu drei Jahren bestraft.

3. Diese Bestimmungen sind unanwendbar, wenn sich die Anschuldigung auf eine nur mittels Privatanklage verfolgbare Tat bezieht.

§ 191. 1. Begeht der Schuldige die im § 186 bis 190 angeführte Tat nur deshalb, um von sich oder einer nahestehenden Person den Verdacht einer strafbaren Handlung oder einen Schaden abzuwenden, den zu tragen keine gesetzliche Verpflichtung besteht, so kann das Gericht die Strafe ausserordentlich mildern, es sei denn, der Schuldige hätte gewusst, dass er einem anderen einen unverhältnismässig grösseren Nachteil verursacht, als er selbst oder die ihm nahestehende Person erleiden würde.

2. Dieses Recht hat das Gericht auch dann, wenn der Schuldige freiwillig (§ 19) die Wahrheit angibt, bevor aus der Tat ein gewichtiger Schaden entstanden ist, oder zu einer Zeit, da noch weiterer gewichtiger Schaden dadurch verhütet werden kann, sowie auch wenn er das Erbieten zum falschen Zeugnisse widerruft, bevor er erfährt, dass es angenommen worden ist.

Schv

267. 1. Wer einen Nichtschuldigen wider besseres Wissen bei der Behörde eines Vergehens beschuldigt, um eine Strafverfolgung gegen ihn herbeizuführen,

wer in anderer Weise arglistige Veranstaltung trifft, um eine Strafverfolgung gegen einen Nichtschuldigen herbeizuführen,

wird mit Zuchthaus bis zu fünf Jahren oder mit Gefängnis bestraft. Der Täter wird in jedem Falle in der bürgerlichen Ehrenfähigkeit eingestellt.

2. Betrifft die falsche Anschuldigung eine Übertretung, so ist die Strafe Gefängnis oder Busse.

268. Wer der Behörde eine strafbare Handlung anzeigt, die, wie er weiss, nicht begangen worden ist,

wer sich selbst fälschlicherweise bei der Behörde einer strafbaren Handlung beschuldigt,

wird mit Gefängnis oder mit Busse bestraft.

Fsl. Art. 374. Chiunque, con denunzia, querela o richiesta, ancorchè anonima o sotto falso nome, diretta all'Autorità giudiziaria, o ad altra Autorità, che sia, per legge, obbligata a riferirne alla medesima, afferma falsamente essere avvenuto un reato, ovvero simula le tracce di un reato, in modo che si possa iniziare un procedimento penale per accertarlo, è punito con la reclusione da uno a tre anni.

Art. 375 Chiunque, con denunzia, querela o richiesta, ancorchè anonima o sotto falso nome, diretta all'Autorità giudiziaria, o ad altra Autorità che sia, per legge, obbligata a riferirne alla medesima, incolpa di un reato taluno che egli sa essere innocente, ovvero simula a carico di lui le tracce di un reato, è punito con la reclusione da due a sei anni.

Si applicano le disposizioni del secondo capoverso dell'articolo 321.

Art. 376. Chiunque, mediante denunzia, querela o richiesta, ancorchè anonima o sotto falso nome, ovvero mediante confessione innanzi all'Autorità giudiziaria, o ad altra Autorità che sia, per legge, obbligata a riferirne alla medesima, incolpa sè stesso di un reato,, che egli sa non essere avvenuto, o di un reato commesso da altri, è punito con la reclusione da uno a tre anni.

Art. 377. Le pene stabilite negli articoli precedenti sono diminuite se la simulazione o la calunnia concerna un fatto costituente contravvenzione.

Art. 391. Nei casi preveduti negli articoli dal 368 al 373, 376, dal 379 al 381 e 385, non è punibile colui che ha commesso il fatto per esservi stato costretto dalla necessità di salvare sè medesimo o un prossimo congiunto da un grave e inevitabile nocumento nella libertà o nell'onore.

Nei casi preveduti negli articoli 379 e 380 non vi è reato, se il fatto sia commesso da chi, per legge, non avrebbe dovute essere assunto come testimone, perito o interprete, ovvero avrebbe dovuto essere avvertito della facoltà di astenersi dal rendere testimonianza, perizia o interpretazione.

Agli effetti della legge penale, s'intendono per *prossimi congiunti* gli ascendenti, i discendenti, il coniuge, i fratelli, le sorelle, gli affini nello stesso grado, gli zii e i nipoti.

L'affinità si considera cessata per la morte del coniuge, quando non vi sia prole.

Bilaga till Tredje Avd.

I. Mened.

L. K. 1839

14 *kap.* 1 §. Har någon, emot bättre vetande, burit falskt vittnesbörd, eller eljest afgifvit falsk utsaga, och det vittnesbörd eller den utsaga med laga edgång inför Domstol, eller annorstädes efter Domstols förordnande, bekräftat; dömes, för mened, till straffarbete i tredje eller fjerde grad.

2 §. Har någon genom mened bidragit dertill, att den, som oskyldig är, blifvit fälld till straff, det han till fullo eller någon del undergått; vare ock menedaren förfallen till straff efter 18 Kap. 3 §., och gånge, vid straffens tillämpning, som i 6 Kap. 11 §. skils.

3 §. Återkallar menedare falskt vittnesmål eller annan falsk utsaga förr, än annan deraf skada lidit; då må han sitt brott med straffarbete i femte grad eller fängelse försona.

4 §. Förtiger den, som vittnar eller eljest på ed höres, hvad honom till upplysning i målet vetterligt är, och pröfvas han hafva det af obetänksamhet gjort; straffes med fängelse.

5 §. Har bekännare af lära, hvari edgång ej tillåten är, på annat, i stället för ed, vedertaget sätt, bekräftat falskt vittnesbörd eller annan falsk utsaga; varde så ansedd, som hade han ed gått.

6 §. Har någon, på eftergifven ed, som i 23 Kap. 22 §. af Rättegångs-

L. B. 1844

15 *kap.* 1 §. Har någon, emot bättre vetande, burit falskt vitnesbörd eller eljest afgifvit falsk utsaga, och det vitnesbörd eller den utsaga med laga edgång inför Domstol, eller annorstädes efter Domstols förordnande, bekräftat; dömes, för mened, till fängelse i fjerde eller femte grad.

2 §. Har någon genom mened bidragit dertill, att den, som oskyldig är, blifvit fälld till straff, det han till fullo eller någon del undergått; vare ock menedaren förfallen till straff efter 19 Kap. 3 §; och gånge, vid straffens tillämpning, som i 6 Kap. 11 § skils.

3 §. Återkallar menedare, af egen fri vilja, falskt vitnesmål eller annan falsk utsaga, förr än annan deraf skada lidit; då må han sitt brott med fängelse i sjette eller sjunde grad försona.

4 §. Förtiger den, som vitnar eller eljest på ed höres, hvad honom till upplysning i målet veterligt är, och pröfvas han hafva det af obetänksamhet gjort; straffes med böter eller fängelse i sjunde grad.

5 §. Har bekännare af lära, hvari edgång ej tillåten är, på annat, i stället för ed, vedertaget sätt, bekräftat falskt vitnesbörd eller annan falsk utsaga, eller har någon vitnat falskt inför Rätta, då ed honom eftergifven varit; varde så ansedd, som hade han ed gått.

Bilaga till Tredje Avd.

I. Mened.

K. Maj:ts Prop. 1862

13 *kap.* 1 §. Har någon, emot bättre vetande, burit falskt vittnesbörd eller eljest afgifvit falsk utsaga, och det vittnesbörd eller den utsaga med laga edgång inför Domstol, eller annorstädes efter Domstols förordnande bekräftat; dömes, för mened, till straffarbete från och med två till och med sex år.

2 §. Har någon genom mened bidragit dertill, att den, som oskyldig är, blifvit fälld till straff, det han till fullo eller till någon del undergått; vare ock menedaren förfallen till straff efter 16 Kap. 3 §; och gånge, vid straffens tillämpning, som i 4 Kap. 1 § skils.

3 § Återkallar menedare, af egen drift, falskt vittnesmål eller annan falsk utsaga, förr än annan deraf skada lidit; vare straffet för hans brott fängelse eller böter.

4 §. Förtiger den, som vitnar eller eljest på ed höres, hvad honom till upplysning i målet veterligt är, och pröfvas han hafva det af obetänksamhet gjort; straffes med böter eller fängelse i högst sex månader.

5 §. Har bekännare af lära, hvari edgång ej tillåten är, på annat, i stället för ed, vedertaget sätt, bekräftat falskt vittnesbörd eller annan falsk utsaga; varde så ansedd, som hade han ed gått.

Gällande lag (1929)

13 *kap.* 1 §. Har någon, emot bättre vetande, burit falskt vittnesbörd eller eljest afgifvit falsk utsaga, och det vittnesbörd eller den utsaga med laga edgång inför domstol, eller annorstädes efter domstols förordnande, bekräftat; dömes, för mened, till straffarbete från och med två till och med sex år.

2 §. Har någon genom mened bidragit därtill, att den, som oskyldig är, blivit fälld till straff, det han till fullo eller till någon del undergått; vare ock menedaren förfallen till straff efter 16 kap. 3 §; och gånge, vid straffens tillämpning, som i 4 kap. 1 § skils.

3 §. Återkallar menedare, av egen drift, falskt vittnesmål eller annan falsk utsaga, förr än annan därav skada lidit; vare straffet för hans brott fängelse eller böter.

4 §. Förtiger den, som vittnar eller eljest på ed höres, vad honom till upplysning i målet veterligt är, och prövas han hava det av obetänksamhet gjort; straffes med böter eller fängelse i högst sex månader.

5 §. Har bekännare av lära, vari edgång ej tillåten är, på annat, i stället för ed, vedertaget sätt, bekräftat falskt vittnesbörd eller annan falsk utsaga, eller har någon vittnat falskt inför rätta, då ed honom eftergiven varit; varde så ansedd, som hade han ed gått.

Balkens Förra Del sägs, vittnat falskt inför Rätta; dömes till straffarbete i fjerde eller femte grad.

7 §. I de fall, som i 3 och 4 §§. sagde äro, skola de deri stadgade straff tillämpas å den, som på eftergifven ed vittnat.

8 §. Den, som gjort sig förfallen till straff efter 1, 2 eller 6 §., skall ock dömas medborgerligt förtroende för alltid förlustig; och vare jemväl menedare, som efter 1 eller 2 §. dömd blifvit, för alltid oskicklig att ed aflägga.

6 §. Den, som till straff efter 1 eller 2 § dömes, vare förfallen till den påföljd, som i 2 Kap. 21 § utsatt är, så ock oskicklig att ed aflägga.

6 §. Den, som gjort sig förfallen till straff efter 1 eller 2 §, skall ock dömas medborgerligt förtroende för alltid förlustig.

6 §. Den, som gjort sig förfallen till straff efter 1 eller 2 §, skall ock dömas till påföljd enligt 2 Kap. 19 §.

II. Falsk angivelse.

L. K. 1839

18 *kap.* 1 §. Den, som falskeligen för brott annan vid Domstol tilltalar, eller genom falsk angifvelse åtal vid Domstol mot annan åstadkommer, dömes:

1. om det åtalade eller angifna brottet kunnat medföra lifsstraff eller straffarbete i första grad, till sådant arbete i tredje eller fjerde grad.

2. om straffarbete under första grad eller afsättning från embete å brottet följa kunnat, till straffarbete i femte grad eller fängelse; och

3. i andra fall, till fängelse eller böter.

2 §. Har någon, för att ådraga annan straff, emot honom falskeligen förebragt besvärande omständigheter, så att åtal vid Domstol derå följt, eller, i afsigt att komma tilltalad person på straff, undanröjt bevis för hans oskuld; varde såsom falsk angifvare straffad, efter 1 §.

3 §. Blef den tilltalade fälld till straff, och det till fullo eller någon del verkställdt; dömes den falske angifvaren, om det var lifsstraff eller straffarbete i första grad, till samma straff; om det var straffarbete under första grad, till samma eller närmast svårare straffart; om det var afsättning från embete, till straffarbete i fjerde eller tredje grad; och i andra fall till sådant arbete i femte grad eller fängelse.

L. B. 1844

19 *kap.* 1 §. Den, som falskeligen för brott annan vid Domstol tilltalar, eller genom falsk angifvelse åtal vid Domstol mot annan åstadkommer, dömes:

1. om det åtalade eller angifna brottet kunnat medföra dödsstraff eller fängelse i första grad, till fängelse i fjerde eller femte grad.

2. om fängelse i andra, tredje, fjerde eller femte grad, eller afsättning från embete å brottet följa kunnat, till fängelse i sjette eller sjunde grad; och

3. i andra fall, till fängelse i sjunde grad eller böter.

2 §. Har någon, för att ådraga annan straff, emot honom falskeligen förebragt besvärande omständigheter, så att åtal vid Domstol derå följt, eller i afsigt att komma tilltalad person på straff, emot honom förebragt sådana omständigheter, eller undanröjt bevis för hans oskuld; varde såsom falsk angifvare straffad efter 1 §.

3 §. Blef den tilltalade till straff fälld, och straffet till fullo eller till någon del verkställdt; dömes den falske angifvaren, om det var dödsstraff eller fängelse i första grad, till samma straff; om det var fängelse under första grad, till samma eller närmast svårare straffart; om det var afsättning från embete, till fängelse i femte eller fjerde grad; om det var mistning af embete, till fängelse i sjette eller femte grad; och i andra

II. Falsk angivelse.

K. Maj:ts Prop. 1862

16 *kap.* 1 §. Den, som falskeligen för brott annan vid domstol tilltalar eller genom falsk angifvelse åtal vid Domstol mot annan åstadkommer, dömes:

1. om det åtalade eller angifna brottet kunnat medföra dödsstraff eller straffarbete på lifstid, till straffarbete från och med två till och med sex år;

2. om straffarbete på viss tid öfver två år eller ovärdighet att i Rikets tjenst nyttjas å brottet följa kunnat, till straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader; och

3. i andra fall till fängelse i högst sex månader eller böter.

2 §. Har någon, för att ådraga annan straff, emot honom falskeligen förebragt besvärande omständigheter, så att åtal vid Domstol derå följt, eller, i afsigt att komma tilltalad person på straff, undanröjt bevis för hans oskuld eller emot honom falskeligen förebragt besvärande omständigheter; varde såsom falsk angifvare straffad efter 1 §.

3 §. Blef den tilltalade till straff fälld, och straffet till fullo eller till någon del verkställdt; dömes den falske angifvaren, om det var dödsstraff eller straffarbete på lifstid, till samma straff; om det var straffarbete på viss tid, till enahanda straff på lika lång tid eller till och med två år utöfver den, som för den tilltalade bestämd blifvit, dock ej öfver tio år; om det var ovärdighet att i Rikets tjenst nyttjas, till straff-

Gällande lag (1929)

16 *kap.* 1 §. Den, som falskeligen för brott annan vid domstol tilltalar eller genom falsk angivelse åtal vid domstol emot annan åstadkommer, dömes:

1. om det åtalade eller angivna brottet kunnat medföra dödsstraff eller straffarbete på livstid, till straffarbete från och med två till och med sex år;

2. om straffarbete på viss tid över två år eller ovärdighet att i rikets tjänst nyttjas å brottet följa kunnat, till straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader; och

3. i andra fall till fängelse i högst sex månader eller böter.

2 §. Har någon, för att ådraga annan straff, emot honom falskeligen förebragt besvärande omständigheter, så att åtal vid domstol därå följt, eller, i afsikt att komma tilltalad person på straff, undanröjt bevis för hans oskuld eller emot honom falskeligen förebragt besvärande omständigheter; varde såsom falsk angivare straffad efter 1 §.

3 §. Blev den tilltalade till straff fälld, och straffet till fullo eller till någon del verkställt; dömes den falske angivaren, om det var dödsstraff, till straffarbete på livstid; om det var straffarbete på livstid, till samma straff eller sådant arbete i tio år; om det var straffarbete på viss tid, till enahanda straff på lika tid eller till och med två år utöver den, som för den tilltalade bestämd blivit, dock ej över tio år; om det var ovär-

fall till fängelse i sjunde grad eller böter.

4 §. Pröfvas åtal eller angifvelse hafva af obetänksamhet och utan argt uppsåt skett, eller har någon gjort angifvelse, men den återkallat, innan åtal derå följde; vare straffet, för det fall, som i första punkten af 1 §. sagdt är, straffarbete i femte grad eller fängelse; för det, som i andra punkten nämnes, fängelse eller böter; och för öfriga fall böter.

4 §. Pröfvas åtal eller angifvelse hafva af obetänksamhet och utan argt uppsåt skett, eller har någon gjort angifvelse, men den återkallat innan åtal derå följde; vare straffet, för det fall som i första punkten af 1 § sagdt är, fängelse i sjette eller sjunde grad; för det, som i andra punkten sägs, fängelse i sjunde grad eller böter; och för öfriga fall böter.

5 §. Är någon förfallen till straff för åtal eller angifvelse, efter ty som nu sagdt är, och har åtalet eller angifvelsen förorsakat, att den tilltalade eller angifne häktad blef; då må ej i något fall straffet sättas lägre, än till fängelse i sjunde grad.

5 §. Finnes den, som åtal eller angifvelse gjorde, hafva sannolika skäl dertill haft; vare från straff fri.

6 §. Finnes den, som åtal eller angifvelse gjorde, hafva sannolika skäl dertill haft; vare från straff fri.

arbete från och med två till och med sex år; om det var afsättning, till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år; om det var fängelse, till straffarbete från och med sex månader till och med två år; och i andra fall till fängelse i högst sex månader eller böter.

4 §. Pröfvas åtal eller angifvelse, som åtal åstadkommit, hafva af obetänksamhet och utan argt uppsåt skett, eller har någon gjort angifvelse, men åtal deråⁱ ej följt; vare straffet, för det fall, som i första punkten af 1 § sagdt är, straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader; för det, som i andra punkten sägs, fängelse i högst sex månader eller böter; och för öfriga fall böter.

Skedde angifvelse, hvarå åtal ej följt, af obetänksamhet och utan argt uppsåt; vare straffet böter.

5 §. Är någon förfallen till straff för åtal eller angifvelse, efter ty som nu sagdt är, och har åtalet eller angifvelsen förorsakat, att den tilltalade eller angifne häktad blef; då varde fängelse, dock ej öfver sex månader, ålagdt, der eljest böter å brottet följa skulle.

6 §. Finnes den, som åtal eller angifvelse gjort, hafva sannolika skäl dertill haft; vare från straff fri.

dighet att i rikets tjänst nyttjas, till straffarbete från och med två till och med sex år; om det var avsättning, till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år; om det var fängelse eller mistning av ämbete på viss tid, till straffarbete från och med sex månader till och med två år; och i andra fall till fängelse i högst sex månader eller böter.

4 §. Prövas åtal eller angivelse, som åtal åstadkommit, hava av obetänksamhet och utan argt uppsåt skett, eller har någon gjort angivelse, men åtal därå ej följt; vare straffet, för det fall, som i första punkten av 1 § sagt är, straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader; för det, som i andra punkten sägs, fängelse i högst sex månader eller böter; och för övriga fall böter.

Skedde angivelse, varå åtal ej följt, av obetänksamhet och utan argt uppsåt; vare straffet böter.

5 §. Är någon förfallen till straff för åtal eller angivelse, efter ty som nu sagt är, och har åtalet eller angivelsen förorsakat, att den tilltalade eller angivne häktad blev; då varde fängelse, dock ej över sex månader, ålagt, där eljest böter å brottet följa skulle.

6 §. Finnes den, som åtal eller angivelse gjort, hava sannolika skäl därtill haft; vare från straff fri.

INNEHÅLL.

Sid.

Förord .....

FÖRSTA AVDELNINGEN: **Utkast till lag** ..... 7— 10.

ANDRA AVDELNINGEN: **Komparativ översikt av nuvarande straffrätt** ..... 11—127.

Inledning ..... 11— 19.

I. Falsk förklaring ..... 20— 99.

A) Det objektiva rekvisitet ..... 20— 73.

1) Omfånget av skyddade statsfunktioner ..... 20— 29.

(1) Lagar, som inskränka sig (åtminstone i huvudsak) till domstols funktion ..... 20— 21.

(2) Lagar, som utsträcka sig till myndighets funktion eller därutöver ..... 21— 26.

(3) Lagförslagen ..... 26— 29.

2) Den falska förklaringen ..... 29— 45.

(1) Förklaringens form ..... 29— 37.

(2) Förklaringens innehåll ..... 37— 45.

3) Den falska förklaringens verkan och brottets konsummation ..... 45— 73.

(1) Förklaringens relevans ..... 47— 51.

(2) Återkallelse av den falska förklaringen ..... 51— 62.

(3) Särskild intressekränkning ..... 63— 73.

a) Lagar, som utbryta ett visst område 64— 67.

b) Lagar, som förbinda en abstrakt gradering med en konkret skärpning..... 68— 72.

c) Lagar med rent abstrakt struktur ... 72— 73.

B) Det subjektiva rekvisitet ..... 73— 89.

1) Subjektivt tvångsläge ..... 73— 85.

2) Uppsåt och vållande ..... 85— 88.

3) Subsekvent imputation ..... 88— 89.

Sid.

C) Subjektspluralitet ..... 89— 98.
D) Straffen ..... 98— 99.
II. Falsk Angivelse m. m. ..... 100—127.
A) Det objektiva rekvisitet ..... 100—123.
1) Handlingen ..... 100—113.
(1) Handlingens form ..... 101—107.
a) Angivelse ..... 101—103.
b) Indicier ..... 104—107.
(2) Handlingens innehåll ..... 108—113.
2) Objektet ..... 114—116.
3) Verkan ..... 116—123.
B) Det subjektiva rekvisitet ..... 123—125.
C) Subjektspluralitet ..... 126.
D) Straffen ..... 127.
TREDJE AVDELNINGEN: **Svensk rättsutveckling** ..... 128—163.
I. Rättsutveckling före 1734 års lag ..... 128—146.
II. 1734 års lag ..... 147—153.
III. 1864 års strafflag ..... 154—163.
FJÄRDE AVDELNINGEN: **Motiver** ..... 164—179.
I. Falsk Förklaring ..... 166—176.
II. Falsk angivelse m. m. ..... 177—179.

Bilaga 1 till Andra Avd.: Gällande lagar ..... 180—197.
Falsk Förklaring ..... 180—191.
Falsk Angivelse m. m. ..... 192—197.
Bilaga 2 till Andra Avd.: Aktuella strafflagsförslag ..... 198—207.
Falsk Förklaring ..... 198—204.
Falsk Angivelse m. m. ..... 205—207.
Bilaga till Tredje Avd.: Sammanställning av **L. K.; L. B.;** Just. Dep.:s förslag 1862; samt gällande lag ..... 208—215.
Falsk förklaring ..... 208—211.
Falsk angivelse ..... 212—215.

Statens offentliga utredningar 1929

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättskipning. Fångvård.

Förslag till omorganisation av rättsobducentväsendet m. m. [11]
Lagberedningens förslag ang. vissa internationella rättsförhållanden. 1. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap m. m. [12] 2. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge ang. indrivning av underhållsbidrag m. m. [13]
Lagberedningens förslag till revision av ärvdabalken. 3. Förslag till lag om testamente m. m. [22]
Yttranden av häradshövdingar och rådhusrätter över processkommissionens betänkande ang. rättegångsväsendets ombildning. [25]
Förberedande utkast till strafflag. Falsk förklaring. Falsk angivelse m. m. [26]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Betänkande ang. rationell skatteuppbörd. [17]
Förslag till tillämpningsföreskrifter till tulltaxeförordningen. [23]

Politi.

Betänkande med förslag till lagstiftning om åtgärder mot lösdriveri samt åtgärder mot sedeslöst leverne av samhällsskadlig art. [9]

Socialpolitik.

Svenska aktiebolags balansräkningar åren 1911—1925. [4]
Betänkande ang. en reformerad sjukförsäkring m. m. [24]

Hälso- och sjukvård.

Berättelse rörande studier i vissa sinnessjukvårdsfrågor — särskilt arbetsterapi och hjälpverksamhet — i Danmark, Tyskland, Holland och Schweiz. [7]
Betänkande med förslag till steriliseringslag. [14]
Förslag till lag ang. bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar (epizootilag) och förordning med närmare föreskrifter ang. bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar (epizootiförordning). [18]

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Redogörelse för de ecklesiastika boställena. 6. Kopparbergs län. [5]
Utredning beträffande centralanstaltens för försöksväsendet på jordbruksområdet och en blivande högre lantbruksundervisnings inbördes ställning. [19]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Betänkande och förslag ang. vissa ekonomiska spörsmål berörande enskilda järnvägar. [2]
Betänkande med förslag till förordning om motorfordon m. m. jämte därmed sammanhängande författningar samt till stadga om trafiken å vägar och gator. [16]
Betänkande med förslag rörande understöd åt den civila luftfarten. [21]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Betänkande med utkast till lagstiftning om ekonomiska föreningars rätt att driva inlåningsrörelse. [15]

Försäkringsväsen.

Betänkande och förslag ang. tryggande av hos enskild arbetsgivare anställd personals rätt till utfäst pension. [3]

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Utredning och förslag rörande studieunderstöd åt lärjungar vid statens läroverk och med dem jämförliga läroanstalter. [6]
Utredning och förslag rörande praktisk lärarkurs för blivande lärare vid de allmänna läroverken m. fl undervisningsanstalter. [10]
Utredning och förslag rörande lantmäteriundervisningens ordnande. [20]

Försvarsväsen.

Förenkling av organisationen å flottans stationer m. m. Vissa byggnadsarbeten m. m. vid flottans station i Stockholm. (Supplement till del 3. Lokalfrågor.) [1]
1928 års tjänstesakkunnigas utredning och förslag i fråga om underofficeerarnas tjänsteställning. [8]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

90
1 30

Lund 1929, Berlingska Boktryckeriet.